Дік Френсіс

Фаворит

Перекладач: Павло Шарандак

1

Я дихав кінським потом і вогкістю. У вухах гуло од тупоту копит та дзвякання підків, що кресали одна об одну. Позад мене, розтягнувшись низкою, скакала група вершників, зодягнених, як і я, у білі шовкові штани й двоколірні куртки; попереду, на тлі блідої завіси туману, яскраво сяючи червоно-зеленими барвами форми, гнався лише один жокей, який спрямовував коня на березовий частокіл, що тьмяно бовванів перед ним.

Все було, як і передбачали. Білл Девідсон ось уже дев'яносто сьомий раз вигравав. Його гнідий Адмірал знову підтвердив, що кращого коня немає в усьому королівстві. А я — мені ж не звикати — просто милувався Біллом та його скакуном.

Переді мною майнув могутній гнідий круп: Адмірал подолав перешкоду без найменшого зусилля, як і належало фавориту. І коли я погнався за ним, він випередив мене ще на два корпуси. Ми перебували в протилежному кінці Мейденхедського іподрому, за цілих півмилі од фінішного стовпа. У мене не було вже надії обігнати Білла.

Лютневий туман дедалі згущався. Важко ставало бачити щось за черговою перешкодою, а оте зависле молоко, здавалось, замикало низку вершників у якийсь простір поміж небом і землею. Відчутною реальністю була лише швидкість. Фінішний стовп, юрма людей, трибуни й розпорядники десь там, за густою запоною, на віддалі півкруга, й навіть не вірилось, що вони існують.

Я почував себе у відчуженому й таємничому світі, де могло статися що завгодно. І таки сталося!

Ми зробили останній поворот і націлились на перешкоду. Білл скакав на добрих десять корпусів попереду, анітрохи не напружуючись. Йому це рідко доводилося робити.

Вартовий біля бар'єра перетнув доріжку, провів рукою по жердині й шмигнув під кодолу. Білл озирнувся через плече, і я побачив, як у нього блиснули в задоволеній усмішці зуби, коли переконався, що я так далеко позаду. Потім обернувся до перешкоди й оцінив відстань.

Адмірал чудово подолав бар'єр. Він метнувся над ним, ніби хотів посвідчити, що не тільки птахи літають. І впав...

Я вражено спостерігав миготіння копит, що несамовито краяли повітря, поки кінь падав на спину. Майнула постать Білла в яскравому вбранні, а потім він стрімко полетів униз із найвищої точки. Адмірал гепнувся на землю вслід за ним.

Я механічно рвонув праворуч і послав коня через бар'єр. Пролітаючи над ним, глянув униз. Білл лежав, розкинувши руки, очі заплющені. Адмірал повалився всією вагою йому на живіт і робив відчайдушні спроби звестися.

На якусь мить у мене сяйнуло в голові, ніби під ним лежить іще щось, та я скакав надто швидко, аби встигнути розгледіти.

Коли мій кінь подолав перешкоду, я відчув себе так, наче це мені садонули в живіт. У тому падінні щось мимоволі викликало думку про вбивство.

Я озирнувся через плече. Адмірал уже встав і самотньо скакав по іподрому. Вартовий схилився над Біллом, який незрушно лежав на землі.

Я поскакав далі. Тепер я був попереду і мусив виграти будь-що. За облямівкою скакової доріжки я побачив лікаря швидкої допомоги в чорному костюмі й білому шарфі, що біг на поміч Біллові. Підігнавши коня, я подолав три останні бар'єри, це вже було не потрібно, бо, коли я з'явився як переможець, ущерть переповнені трибуни стрінули мене гулом подиву й розчарування. Я проскакав повз фінішний стовп, поляскав коня по загривку й глянув на людей. Більшість звернула свої погляди в бік найдальшої перешкоди, намагаючись угледіти в тумані Адмірала, свого фаворита, котрий оце вперше за останні два роки не переміг.

Навіть приємна жіночка, на коні якої я виступав, зустріла мене здивовано:

— Що трапилось з Адміралом?

— Упав,— одказав я.

— От повезло! — І заллялася щасливим сміхом. Потім узяла вуздечку й повела коня в паддок, де розсідлували переможців. Я скочив з сідла і взявся розстібувати пряжки попруги неслухняними після щойно пережитого потрясіння пальцями. Жінка гладила свого коня й щебетала, як вона рада, що виграла, яке то щастя, що Адмірал перечепився, хоч їй, звичайно, дуже шкода його. Я кивав, посміхався і мовчав, бо коли б заговорив, то це було б щось дуже жорстоке й нечемне. Хай собі радіє несподіваному виграшу, подумав. Таке рідко трапляється, а з Біллом, можливо, все гаразд.

Я зняв сідло й, полишивши місіс Мервін приймати поздоровлення, попхався до вагарні. Сів на ваги, був визнаний "у нормі" й, зайшовши до роздягальні, поклав свої речі на лаву.

Клем, гардеробник, що наглядав за ними, підійшов. То був маленький, аж надто чистий, акуратний дідок з побитим вітром лицем і руками, на яких жили понапиналися, ніби цупко натягнуті струни.

Він підняв моє сідло й ніжно погладив його. Я подумав, що це вже стало в нього звичкою. Адже гладив, як інший пестив би щічку гарненької дівчини, насолоджуючись тонким оксамитом шкіри.

— Добре скакали, сер,— мовив він, але вигляд мав не дуже радісний.

Я не хотів чути будь-яких поздоровлень, тому твердо сказав:

— Мусив виграти Адмірал.

— Він упав? — стурбовано поцікавився Клем.

— Так.— Я ніяк не міг збагнути чому, скільки не думав.

— Майор Девідсон цілий, сер? — Я знав, що він обслуговує також Білла, вважаючи його просто божеством.

— Не знаю...— Хоч лука сідла садонула його прямо в живіт, обтяжена вагою коня, що впав на нього. "Які-то шанси у бідолахи?" — подумав я.

Накинув хутряну куртку й поспішив на пункт швидкої допомоги. Дружина Білла Сцілла стояла під замкненими дверима. Бліда, ледве стримуючи тремтіння, вона з усіх сил намагалася не виказувати страху. Її маленьку струнку постать облягало червоне плаття, а на хмарці попелястих кучерів красувалася норкова шапочка. Адже зодягалася на свято, а не на смуток.

— Аллане,— зітхнула, побачивши мене.— Лікарі оглядають його й просили зачекати. Як ти думаєш, йому погано? — звернула вона на мене благальний погляд, та що я міг їй казати? Тільки обняв за плечі.

Сцілла спитала, чи бачив я, як він падав. Я відказав, що Білл ударився головою і, очевидячки, дістав струс мозку.

Двері розчинились, і вийшов високий стрункий чоловік. То був лікар.

— Ви місіс Девідсон? — запитав.

Сцілла кивнула.

— Боюсь, що вашого чоловіка доведеться одвезти в лікарню. Було б необачливо пускати його додому, не зробивши рентгенівського знімка.

Він підбадьорливо всміхнувся, і я відчув, як Сцілла дещо заспокоїлась.

— Можна мені бачити його? — спитала.

Лікар повагався.

— Можна,— сказав нарешті,— хоч він ще не зовсім опритомнів. Трохи вдарився... Головою... Отож небажано його турбувати.

Коли я рушив слідом за Сціллою, лікар зупинив мене, поклавши руку на плече.

— Ви містер Йорк, еге ж? — запитав. Ще позавчора він давав мені звільнення, бо я трохи був перебрав.

— Так.

— Ви добре знаєте їх?

— Атож. Я здебільшого мешкаю в них.

Він стиснув губи.

— Справа кепська. Головне — не струс, у нього все перечавлено всередині... Внутрішній крововилив... Я дзвонив у лікарню, щоб там готувалися до операції.

Тим часом під'їхала "швидка". Вона посунула до нас заднім ходом. З неї вискочили санітари, одчинили дверцята, витягли ноші й метнулися до медпункту. Лікар пішов за ними. Та ось вони знову з явилися, несучи Білла. Сцілла, похитуючись, ступала слідом, на обличчі в неї застигла тривога.

Завжди таке рішуче, жваве й засмагле лице Білла зараз було непорушне, синювато-бліде, вкрите дрібненькими росинками поту. Він мляво дихав відкритим ротом, а руки неспокійно бгали ковдру. На ньому досі була яскрава жокейська куртка, і від цього ставало моторошно.

Сцілла мовила:

— Я їду з ним. А ти зможеш приїхати до лікарні?

— Мушу зробити ще один заїзд. Та ти не хвилюйся, все буде гаразд. — Хоч сам я не вірив цьому. І вона — теж.

Коли карета від'їхала, я повз вагарню, через парк вийшов до річки. Темза, набухла од талого снігу, рудувато-сіра од пінявих баранців, вибігала з туману на сто ярдів праворуч од мене, бурунилась на вигині, де я стояв, і знову пірнала в туман. Імла й непевність ждали її попереду. Як і мене...

Адже у випадку з Біллом щось таки не так.

У Булавайо, де я вчився в школі, математик витрачав безліч годин — я вважав, що аж надто багато,— навчаючи нас робити висновки з найменшої кількості даних. Дедуктивний метод — своє хобі — він переніс на предмет, і нам легко вдавалося од питань алгебри або геометрії одволікати його та переводити на хитрощі Шерлока Холмса. Він виховував клас за класом, де хлопці виявляли гостру спостережливість, помічаючи, як стираються носки черевиків у поденниць або вікаріїв та які мозолі у арфістів. До того ж школа славилась успіхами в математиці.

Отже, за тисячі миль од Булавайо, через сім років після виходу із розпеченої сонцем класної кімнати, мерзнучи у вологому англійському тумані, я згадав того вчителя й, подумки перебравши крихітні дані, взявся їх аналізувати.

Відомо: Адмірал, неперевершений скакун, упав без будь-якої видимої причини. Вартовий біля бар'єра, поки ми з Біллом наблизились, перетнув доріжку, хоч у цьому не було чогось особливого. А коли я подолав перешкоду та, обернувшись, глянув на Білла, десь у найдальшому куточку мого поля зору щось тьмяно блиснуло, наче метал.

Я довго думав про це.

Висновок напрошувався сам собою, і мені слід було тільки з'ясувати його вірогідність.

Я повернувся до вагарні взяти свої речі та зважитись перед останніми перегонами, але щойно почав укладати в свою куртку олов'яні плашки для збільшення ваги, як по радіо оголосили, що через суцільний туман змагання відкладаються.

У роздягальні зчинився шарварок. Чай і фруктове печиво вмить розхапали. Минуло доволі часу після сніданку, і я теж запхав собі в рот два бутерброди з телятиною. Домовився з Клемом, щоб одіслав мою валізку в Пламптон, де мав виступати за чотири дні, а сам пішов роздивитися те місце, де впав Білл.

Од трибун до останнього повороту на Мейденхедському іподромі неблизька путь, і, поки я туди доплентав, черевики, шкарпетки й штани геть вимокли у високій траві. Було дуже холодно, і навколо жодної живої душі.

Я підійшов до загорожі, простої березової загорожі з численних кілків. Три дюйми завтовшки внизу, удвічі тонші вгорі, висота — чотири фути й шість дюймів, ширина — близько десяти ярдів. Звичайна собі перешкода.

Я уважно оглянув те місце, де коні приземлялися. Нічого. Тоді пішов на той бік, де вони брали висоту. Теж нічого,

Зазирнув під укіс біля бровки. Там скакав Білл перед падінням. Знову нічого. І лиш з краю доріжки, під самим полем, я побачив те, що шукав: заховане у високій траві, зрошене краплями мряки, згорнуте клубком, небезпечне й смертоносне...

Дріт!

Чималий сувій сріблястого дроту, придавленого до землі деревиною. Один кінець його тягнувся до головного стовпа і був припнутий на висоті двох футів над перешкодою. Прикручений так міцно, що голіруч не знімеш.

Я оглянув боковий стовп. За два фути од бар'єра була жолобинка від дроту. Адже стовп колись білили, і знак на ньому чітко вирізнявся.

Тепер ясно: тільки одна людина могла це зробити — вартовий, що стояв на чатах. Це він перебіг тоді доріжку.

Вартовий, подумалось мені з гіркотою, якого я зоставив, щоб той допоміг Біллу.

На трьохмильних перегонах з бар'єрами треба долати два кола. Після першого тут усе ще було гаразд. Дев'ятеро коней спокійнісінько перескочили, причому Білл скакав третім, економлячи силу для фінального кидка, а я за ним, і навіть пожартував: ну й допікає мені цей ваш англійський клімат!

А потім зайшли на друге коло. Адмірал скакав попереду. Коли вартовий побачив, що Білл подолав попередню перешкоду, тоді він, мабуть, і перетнув доріжку, сувій дроту тримав у руці, а обкрутивши навколо стовпа, добре натягнув. Два фути над перешкодою. Тоді чудовий плигун Адмірал обов'язково мусив звалитися.

Ця неймовірна жорстокість сповнила мене рішучістю до дії не на один тиждень.

Чи порвав кінь той дріт, чи просто стягнув? Важко було сказати. Та оскільки я не знайшов жодного шматка, а сувій у траві був зовсім цілий, виходило, що, падаючи, Адмірал стягнув униз слабше закріплений кінець. Адже жоден із семи коней більше не впав. Усі легко перескочили.

Якщо вартовий, що стеріг перешкоду, не божевільний, а це теж слід було взяти до уваги, то замахувалися лише на певного коня, саме під тим, а не іншим жокеєм. Білл завжди на цьому відтинку шляху виривався на кілька корпусів уперед, а його червоно-зелену куртку неважко було помітити навіть у тумані.

Я повернувся вже зовсім схвильований.. Стемніло. Я таки загаявся біля тієї загорожі значно довше, ніж сподівався, і, коли підійшов до вагарні, щоб розповісти адміністраторові іподрому про дріт, виявив, що всі, крім сторожа, давно пішли.

Сторож, дражливий стариган, який завжди посмоктував хворого зуба, сказав, що не знає, де адміністратор. Хвилин із п'ять як поїхав до міста. Коли повернеться, кат його зна, а йому тут доводиться доглядати цілих п'ять пічок, клятий бронхіт дихати не дає... Отак бурмочучи, він поплентав до головної трибуни, що темним громаддям бовваніла в тумані.

Я розгублено провів його очима. Треба ж було сказати комусь відповідальному про той дріт. Розпорядники перегонів уже поїхали. Адміністратор — теж. Секретар зачинився в конторі, як я потім довідався. Довелося б згаяти не одну годину, поки знайшов би когось та вмовив повернутися й добратися в темряві до місця катастрофи. А потім почалися б допитування, свідчення тощо. Навряд чи скоро вдалося б мені вирватись...

Саме в ці хвилини Білл змагався за життя в Мейденхедській лікарні, і мені конче потрібно було знати, чи перемагає він у цій боротьбі. Сцілла страшенно мучилась у непевному чеканні, а я пообіцяв їй прийти... Годі, вже й так згаяв доволі часу! Дріт, захований у густому тумані, цупко припнутий до стовпа, підожде до ранку. А Білл, може, й не діждеться.

"Ягуар" Білла самотньо чекав на зупинці. Я заліз у нього, ввімкнув фари й рушив. За воротьми звернув ліворуч, обережно проїхав у тумані дві милі, знову взяв ліворуч, поминув міст, довго кружляв — у Мейденхеді односторонній рух — і нарешті знайшов ту лікарню.

У яскраво освітленому вестибюлі Сцілли не було. Я запитав чергового.

— Місіс Девідсон? Дружина жокея? Так. Вона в чекальні для відвідувачів. Четверті двері праворуч.

Її чорні очі здавалися величезними через глибокі западини. Ніякої фарби на обличчі не зосталось, а свою кокетливу шапочку вона зняла.

— Ну, як він? — запитав я.

— Не знаю. Вони все заспокоюють мене.— Сцілла мало не плакала.

Я сів поруч і взяв її руку.

— З тобою якось спокійніше, Аллане...

Раптом двері одчинилися, зайшов білявий юнак. Стетоскоп метлявся в нього на шиї.

— Місіс Девідсон...— він завагався.— Я гадаю... вам слід побути біля нього.

— Як там?

— Н-неважно... Ми робимо все, що в наших силах.— І, повернувшись до мене:—А ви хто — родич?

— Ні, друг. Я одвезу місіс Девідсон додому.

— Так... То ви підождете чи зайдете потім?

Його обережний голос, оті непевні слова могли означати лише одне: Білл умирає.

— Я підожду.

— Гаразд.

За чотири години я досконало вивчив узори на завісах і кожну щілину в паркеті. Та весь час не виходив з голови дріт.

Нарешті з'явилася медсестра. Сувора, гарна, молода.

— Я дуже жалкую... Майор Девідсон... помер.

Потім пояснила, що місіс Девідсон хотіла б, аби я глянув на нього, й запропонувала мені йти з нею. Вона одвела мене довгим коридором до невеличкої білої палати, де на єдиному стільці сиділа Сцілла.

Вона лиш звела свої жалібні очі, говорити не могла.

Білл лежав сірий, непорушний. Найкращий друг, якого тільки можна собі бажати.

2

Наступного дня рано-вранці я одвіз Сціллу, геть виснажену втомою й сльозами, приспану безліччю снотворних таблеток, додому в Котсуолд. Діти зустріли її на порозі, у них були злякані личка й великі круглі очі. Позаду стояла Джоан, проворна й розбитна дівчина, що доглядала дітей. Я звечора передав їй сумну звістку телефоном.

Сцілла сіла на східці й заридала. Діти поставали на коліна круг неї, почали обнімати і втішати. Адже про те, що справді сталося, вони ще не мали уявлення.

Потім Сцілла пішла до своєї спальні. Я зсунув штори, вкрив її ковдрою й поцілував. Вона миттю заснула. Мабуть, прокинеться десь під вечір.

Я зайшов до своєї кімнати й переодягся, Внизу, на кухні, Джоан зготувала мені каву, яєчню з шинкою й пундики. Я дав кожному з дітей шоколадку (купив ще вранці—як далеко тепер здавався той ранок!). Вони всілися поряд, гризли шоколад, поки я снідав, Джоан налила кави й собі.

— Аллане,— почав найменший. Йому було всього п'ять років, і він нізащо не продовжував, поки не чув у відповідь "що?".

— Ну?—сказав я.

— Що трапилося з татком?

Я розповів. Про все, крім дроту. Деякий час вони злякано мовчали. Потім Генрі, якому саме сповнилось вісім, спокійно запитав:

— А його спалять чи поховають?

І перш ніж я встиг відповісти, він і його старша сестра Поллі взялися гаряче й переконливо доводити, чому кремація ліпша за похорон. Я жахнувся і водночас із полегшенням зітхнув, а Джоан, перехопивши мій погляд, ледве трималася, щоб не засміятись.

Ця несвідома дитяча байдужість поглинула всі мої інші думки, коли повертався в Мейденхед. Я поставив довжелезну машину Білла в гараж і вивів звідти свого маленького темносинього "лотоса". Туман геть розвіявся, та я все одно рухався надто повільно проти звички і все думав: що ж мені тепер робити?

Спершу я поїхав у лікарню. Забрав речі Білла, підписав якісь бланки, дав потрібні розпорядження. Обов'язковий розтин призначили на наступний день.

Була неділя. Я поїхав на іподром. Ворота зачинено. Вернувся в місто. Контора теж порожня й зачинена. Подзвонив адміністраторові додому. Ніхто не відповів.

Трохи повагавшись, набрав номер голови Національного комітету кінного спорту. Дворецький сера Кресвелла Стампе сказав, що спитає, чи може той приділити мені кілька хвилин. Сер Кресвелл узяв трубку.

— Сподіваюсь, справа у вас невідкладна, містере Йорк, — мовив він. — Ви перебили мені обід у товаристві.

— Ви чули, сер, що майор Девідсон помер учора ввечері?

— Так, і дуже сумую. — Він чекав, що я казатиму далі.

Я набрав у груди повітря й випалив:

— Його падіння не випадкове...

— Що це має означати?

— Коня майора Девідсона підкосили... Дріт, — пояснив я.

Я розповів йому про свої пошуки під перепоною і про те, що там виявив.

— Ви сповістили містера Дейса? — запитав він.

То був адміністратор іподрому.

Я пояснив, що не застав його.

— І подзвонили мені? Зрозуміло. — Він помовчав. — Що ж, містере Йорк, коли все це правда, то це надто серйозна справа, щоб нею займався тільки Національний комітет кінного спорту. Гадаю, вам слід повідомити поліцію Мейденхеда. І обов'язково тримайте мене в курсі. До вечора. Я постараюся зв'язатися з містером Дейсом.

Я поклав трубку. Відповідальність перекидали на чужі плечі.

Я навіть уявив собі, як холоне підлива ростбіфа на тарілці сера Кресвелла, поки він розшукує Дейса.

Поліцейський відділок на порожній недільній вулиці виглядав темним, запилюженим і непривітним. Я зайшов. По той бік бар'єра стояли три столи, за одним із них молодий констебль пірнув з головою в недільний додаток до якоїсь газети. "Очевидячки, читає детектив",— подумав я.

— Чим можу служити, сер? — підвівся він.

— Є тут ще хтось, крім вас? — почав я.— Тобто хтось старший за званням. Мова йтиме про вбивство.

— Одну хвилиночку, сер.— Він шаснув за двері в глибині й одразу ж вийшов.— Заходьте сюди, будь ласка.

Він пропустив мене й зачинив двері.

Чоловік, який устав мені назустріч, був, на мій погляд, трохи занизький для поліцейського. Кремезний коротун, років під сорок. Він виглядав скорше воякою, аніж мислителем, проте, як я потім пересвідчився, це було помилкове враження. На столі порозкидані газети й товстенні юридичні довідники. В кабінеті задуха від газового пальника, попільничка повна недокурків. Він теж проводив неділю за читанням детективу.

— Добридень. Я інспектор Лодж,— сказав, тицьнувши на стілець проти письмового столу. Сам теж сів і взявся складати в стосики газети. — Ви з приводу вбивства? — Мої власні слова в його вустах здавалися абсурдом, хоч він і повторив їх по-діловому.

— Я відносно майора Девідсона...

— Так, ми вже отримали рапорт. Він помер у лікарні після падіння на перегонах.

— Те падіння було зловмисно влаштоване.

Інспектор допитливо глянув на мене, потім узяв аркуш паперу, одкрутив ручку й поставив дату.

— Давайте все спочатку,— заявив він.— Ваше ім'я?

— Аллан Йорк.

— Вік?

— Двадцять чотири.

— Адреса?

Я сказав, потім пояснив, чия то квартира і що мешкаю здебільшого там.

— А де ваше постійне місце проживання?

— Південна Родезія. Скотарська ферма поблизу Індума, за п'ятнадцять миль од Булавайо.

— Чим займаєтесь?

— Представник батька у його лондонському філіалі.

— А чим займається батько?

— Ділок. Торговельна компанія "Бейлі Йорк".

— Чим торгуєте?

— Мідь, олово, худоба. Хоч ми переважно транспортна фірма.

Він усе це швидко й чітко занотував.

— Ну от.— І поклав ручку.— А тепер — усе по порядку.

— Сталося ось що...— я розповів, що знав. Він слухав, не перебиваючи, потім запитав:

— А чому ви гадаєте, що це не звичайне падіння?

— Адмірал — найнадійніший плигун у світі. Ноги в нього гнучкі, мов у кота. Він ніколи не робить похибок під час скачки.

Та з його чемно-здивованого виду я зрозумів, що він мало знає про якісь там скачки з перешкодами і, певно, вважає, що впасти може кожен кінь.

Я з усіх сил намагався його переконати:

— Адмірал спритно долає перешкоди. Він нізащо не впав би просто так. Той бар'єр для нього — тьху! І ніхто його навіть не підганяв. Він чудово злетів у повітря — я сам бачив. Отож падіння було неприродне.

Воно виглядало так, ніби навмисно щось влаштували, аби його повалити. Я гадав, що то дріт. І тому вернувся й таки знайшов його. От і все.

— Гм. А цей кінь мусив виграти?

— Безумовно.

— А хто ж виграв?

— Я.

Лодж кусав кінчик своєї ручки.

— Як наймають вартових? — запитав він.

— Докладно не знаю. Але це люди випадкові. Їх беруть усього-на-всього на один раз.

— Тоді навіщо б їм комусь шкодити?— хитро запитав він.

Я глипнув на нього.

— То що ж ви вважаєте, я все це вигадав?

— Та ні,— Лодж зітхнув.— Я цього зовсім не думаю. Мабуть, слід поставити питання: чи важко було б найнятися саме тому, хто мав намір пошкодити майору Девідсону?

— Без будь-яких труднощів.

— Ми мусимо це з'ясувати.— Він замислився.— Кращого способу знищити людину й не вигадаєш...

— Той, хто це влаштував, не мав наміру вбивати,— сказав я переконано.

— Чому?

— Бо не ждали, що майор Девідсон розіб'ється на смерть. Я гадаю, це було задумано, аби він не виграв скачку.

— При такому падінні й не розбитися? А мені здавалося, це дуже небезпечно,— мовив Лодж.

Я відповів:

— Вони просто хотіли вибити його з сідла. Коли ваш кінь на повному ходу зачепить бар'єр і ви цього не сподіваєтесь, то вас просто викидає з сідла. Ви летите й приземляєтесь далеченько від того місця, де падає кінь. Це може кінчитися важкою травмою, але не смертю. До того ж Білл Девідсон не полетів уперед. Може, він застряв носаком у стремені, хоч це малоймовірно. А може, перечепився через дріт, і той затримав його. Бо впав круто вниз, а кінь — на нього. Лука сідла стусонула йому в живіт. Такого зумисне не придумаєш.

— Атож. Ви, здається, все добре обміркували.

— Ще й як!

— А ви не підозрюєте, кому б хотілося пошкодити майорові?— запитав Лодж.

— Ні,— одказав я.— Його всі любили.

Лодж підвівся й розім'яв плечі.

— Ходімо глянемо на ваш дріт.— І висунув голову за двері: — Райте, найдіть-но Хокінса та скажіть, що мені потрібна машина.

Хокінс (я здогадався, що то саме він) сидів за кермом. Ми з Лоджем усілися ззаду, й машина рушила. Головні ворота іподрому досі були зачинені, але, як я переконався, були й інші можливості пробратися за огорожу. Поліцейський ключ підійшов до малесенької бокової хвіртки.

— На випадок пожежі,— пояснив Лодж, упіймавши мій здивований погляд.

У конторі жодної живої душі. Хокінс погнав навпрошки до найвіддаленішої перешкоди. Нас добре трясло на вибоїнах. Хокінс підкотив до бровки, і ми з Лоджем вибралися з машини.

Я підійшов до бар'єра з боку бровки.

— Дріт там...

Та я помилився.

Був стовп, була висока трава, стояла загорожа із березових паколів, а дроту не було.

— Ви певні, що це та перешкода? — спитав Лодж,

— Атож.

Ми стояли, дивлячись перед собою. Трибуни ледве виднілися в мороці. Загорожа, біля якої ми стовбичили, була єдиною перешкодою між двома закрутами скакової доріжки, і найближчий бар'єр чорнів за триста ярдів ліворуч.

— Ви долаєте он той бар'єр,— мовив я, простягаючи руку,— потім скачете до цього,— ляснув я по загорожі.— А коли подолаєте, за двадцять ярдів попереду буде крутий поворот перед новою прямою. Чергова перешкода розташована трохи далі, щоб дати можливість коневі відновити рівновагу перед стрибком. Це дуже гарний іподром.

— А ви не могли помилитися в тумані?

— Ні. Це той бар'єр.

— Гаразд. Роздивимось.

Та побачили всього-на-всього дві темні жолобинки на колись побілених стовпах. До того ж треба було придивлятися, аби помітити. Обидві на однаковій висоті — шість футів і шість дюймів.

— Це ще не доказ,— буркнув Лодж.

Ми поверталися в Мейденхед мовчки. Я дратувався, що піймав облизня. Треба було одразу ж повести туди когось, хоча б сторожа. Той, хто бачив — навіть у темряві,— що дріт припнуто до стовпа, підтвердив би мої свідчення. Але ж вартовий міг повернутися й одкрутити дріт, поки я плентав до трибун, і мої свідки теж нічого не помітили б,— заспокоював я себе.

Із Мейденхедського поліцейського відділка я подзвонив Кресвеллу Стампе. Цього разу перебив, як мені сказали, смакування добре підпеченими тістечками. Звістка, що дріт кудись щез, йому дуже не сподобалась.

— Ви мали одразу повести туди когось. Сфотографувати! Зберегти дріт! Ми не можемо заводити справу без доказів. Ви надто безвідповідальні, містере Йорк.

Пригнічений, я повернувся додому.

Зазирнув у кімнату Сцілли. Там було темно, і я чув її розмірене дихання. Сцілла досі спала.

Унизу Джоан грала з дітьми в покер проти каміна на килимку. Я навчив їх цієї гри одного сльотливого дня, коли малятам обридло гуляти в "раммі" і вони рюмсали та сварилися. Покер, ця таємнича гра ковбоїв з "вестернів", їм дуже сподобалася. За кілька тижнів Генрі зробився таким мастаком, що слід було подумати, перш ніж сідати грати з ним. Його гострий і точний зір фіксував найменші цяточки на звороті карти, а коли він зображував хитре здивування, аби застукати суперника, навіть дорослі не раз ловилися на гачок. Я захоплювався Генрі. Він міг би й самого чорта обдурити.

Поллі теж досить добре грала, і навіть маленький Уїльям хвацько одрізняв "флеші" од "фулів".

Вони грали вже, певно, давно, бо стосик фішок перед Генрі був утричі вищий, ніж у будь-кого.

Поллі защебетала:

— Генрі виграв усі фішки, й довелося знову ділити та починати гру.

Генрі осміхнувся. Карти були для нього розкритою книгою, і він гарно читав її.

Я взяв у нього десять фішок та підсів до гравців. Здавала Джоан. Вона дала мені дві п'ятірки, а потім я витягнув ще одну. Генрі скинув дві карти й прикупив. Вигляд у нього був аж надто вдоволений. Всі спасували. Тоді я рішуче докинув дві фішки й заявив:

— Піднімаю на дві.

Генрі глипнув на мене, переконався, що я не жартую, і став удавати, ніби він не наважується, зітхав, тарабанив пальцями по столу. Знаючи його вміння торгуватись, я зрозумів, у нього гарні козирі і він тільки й думає, як би видурити в мене щонайбільше.

— Ще на одну,— кинув він.

Я збирався докинути дві, та вчасно зупинився.

— Ні, Генрі, мене не купиш! — Я скинув карти й посунув до нього виграш.— Дістанеш всього-на-всього чотири — й жодної більше.

— А що в тебе було, Аллане? — спитала Поллі й, перекинувши карти, побачила три п'ятірки.

Генрі посміхнувся. Він не пручався, коли Поллі перекинула його карти. У нього було два королі. Всього лише два королі!

— Таки застукав тебе, Аллане! — задоволено сказав він.

Уїльям і Поллі застогнали.

Ми продовжували гру, поки я не реабілітував себе та не відіграв у Генрі чималу купу фішок. Потім настав час лягати дітям, і я пішов до Сцілли.

Вона вже прокинулась і лежала в темряві.

— Заходь, Аллане.

Я засвітив лампу біля її ліжка. Перший струс у неї минув, вона здавалася цілком спокійною.

— Хочеш їсти? — запитав я. Сцілла від учора ріски в роті не мала.

— А ти знаєш, Аллане, хочу,— здивовано мовила вона. Я спустився вниз, допоміг Джоан зготувати вечерю й відніс її Сціллі. Ми їли, і вона, спираючись на подушки, сама у великому ліжку, почала розповідати, як вони стрілися з Біллом, як коротали час і як їм було весело. Очі сяяли од напливу спогадів. Вона говорила тільки про нього. Я не перебивав її, поки в бідолашної не затремтіли губи. Тоді розповів про Генрі, про отих двох королів, і Сцілла всміхнулася та заспокоїлась.

Мені дуже хотілося знати, чи не було в Білла якихось неприємностей, чи не погрожував йому хто, та розумів, що не час для розпитувань. Отож примусив її ковтнути ще одну таблетку снотворного, що ото дали в лікарні, вимкнув світло та побажав їй доброї ночі.

Роздягаючись у своїй кімнаті, я ледве тримався на ногах, адже не спав понад сорок вісім годин, та ще таких неспокійних. Я знеможено впав на постіль. У такі хвилини поринаєш у сон, як у жадану насолоду.

Та ось Джоан розбудила мене.

— Прокиньтесь, будь ласка! Я вже цілу годину стукаю.

— Що трапилось?

— Вас просять конче підійти до телефону.

— О ні,— простогнав я. Мені здавалося, що ще ніч. А коли глянув на годинник — була вже одинадцята. Пішов униз, не в змозі прокинутись.

— Алло!

— Містер Аллан Йорк?

— Так.

— Не кладіть трубки.— Щось клацнуло в апараті. Я позіхнув.

— Містер Йорк? У мене повідомлення від інспектора Лоджа з Мейденхедського поліцейського відділка. Він хоче бачити вас завтра о четвертій.

— Гаразд,— одказав я й піднявся, хитаючись, до своєї кімнати.

Лодж чекав мене. Він підвівся, потиснув мені руку, вказав на стілець. Я сів. Тепер на столі в нього не було паперів, крім невеличкої теки. За моєю спиною, біля столика сидів констебль. Він розгорнув зошит, взяв у руки перо, готовий записувати.

— У мене тут деякі свідчення,— постукав Лодж пальцем по своїй теці,— що про них я хотів би вас сповістити. А потім задам вам кілька питань.— Він вийняв із теки два сколоті аркуші.

— Це свідчення містера Дж. Л. Дейса, управляючого конторою іподрому в Мейденхеді. Він заявляє, що серед вартових біля бар'єрів дев'ять перебувають на постійній роботі, а трьох найняли того дня.

Лодж відклав аркуш і взяв другий.

— А це свідчення Джорджа Уоткінса, постійного вартового. Він каже, що вони кидали жереб, кому яку перешкоду обслуговувати. Біля окремих бар'єрів стоять по двоє. У п'ятницю тягнули жереб. А в суботу один з новачків попросився до найдальшої перешкоди. Уоткінс каже, що її ніхто не любить, адже доводиться бігати через усе поле, коли хочеш сам поставити на наступний заїзд. Отож всі охоче погодилися. На решту бар'єрів кидали жеребок.

— Як же він виглядає, той вартовий?

— Ви ж мусили його бачити.

— Ні, не роздивився. Біля кожної перешкоди хтось стоїть. Я б не відрізнив їх.

— Уоткінс запевняє, що впізнав би його, а описувати не береться. Каже, звичайний собі чоловік. Середній на зріст, років під тридцять. Носить кепку, сірий костюм і просторий макінтош.

— Це ще не прикмети,— буркнув я.

— Він каже, що його звуть Томас Кук, безробітний, який перебивається сяк-так. Приємний на вигляд, без будь-яких дивацтв. Розмовляє, як корінний мешканець Лондона.

Лодж відклав аркуш і взяв інший.

— Це заява Джона Рассела з "швидкої допомоги". Він свідчить, що стояв біля першої перешкоди, стежачи, як коні огинали дальній поворот іподрому. В тумані видніли три бар'єри. Один з них ледве сірів у суцільній запоні. Він бачив, як майор Девідсон вискочив з імли, подолавши саме той бар'єр, і як упав перед наступною перешкодою. Майора він уже не бачив, хоч кінь його звівся на ноги й поскакав геть. Рассел пішов до перешкоди, де впав майор. Коли ж помітив, як ви озираєтесь,— побіг. І знайшов майора розпростертим на земls.

А дріт він бачив? — поцікавився я.

— Ні. Я питав, чи не помітив він чогось незвичайного, не вказуючи на дріт. Він заявив, що ні.

— І не бачив, поки біг, як хтось змотує дріт?

— Я теж допитувався, але він сказав, що за крутим поворотом та пологим схилом нічого не роздивився, поки не прибіг до бар'єра. Мені здається, він біг навкруги, скаковою доріжкою, не бажаючи замочитись у високій траві.

— Атож,— мовив я розчаровано.— А що робив вартовий, коли він прибіг?

— Стояв біля майора й дивився на нього. Він каже, що у вартового був зляканий вигляд. Це здивувало Рассела, бо, хоч майор був без тями, йому не здалося, що той важко поранений. Рассел підняв білий прапорець, це помітив інший санітар, який передав знак тривоги далі,— так вони викликають "швидку допомогу".

— А що зробив вартовий?

— Нічого. Коли одвезли майора Девідсона, він зостався біля бар'єра, поки не оголосили, що не буде заїзду.

Я вхопився за рятівну соломинку:

— А по гроші він прийшов разом з іншими?

Лодж глянув на мене з цікавістю.

— Ні,— мовив він,— його там не було.

І вийняв ще один аркуш.

— Це свідчення Пітера Сміта, старшого конюха загону Грегорі, де тренували Адмірала. Він каже, що тут, у Мейденхеді, Адмірал якось вирвався й намагався перескочити живопліт. У нього зостались шрами

на грудях, шиї й передніх ногах.— Він звів на мене очі.— Отож, коли дріт і залишив рубець, то його не розрізниш.

— Ви молодець,— зауважив я.— Марно не гаяли часу.

— Так. Нам пощастило... Хоча б у тому, що вдалось одразу всіх розшукати.

Зоставався ще один аркуш. Лодж повільно проказав:

— Це акт про розтин тіла майора Девідсона. Смерть настала від багатьох внутрішніх травм. Печінка, селезінка... Він одхилився на стільці й дивився собі на руки.

— А тепер, містере Йорк, я мушу поставити вам кілька запитань...— його очі пронизали мої,— хоч вони можуть здатися вам неприємними.

— Давайте! — випалив я.

— Ви закохані в місіс Девідсон?

Я аж підскочив.

— Ні!

— Але ж ви живете в неї?

— Ну то й що?

— А чому саме там?..

— У мене немає свого будинку в Англії. Коли познайомився з Біллом, він якось запросив мене скоротати в нього вихідний. Мені обоє

сподобались, а я їм. Отож стали часто запрошувати до себе, а згодом заявили: хай їхній дім буде моєю штаб-квартирою. Тепер я щотижня навідуюсь туди.

— Давно ви живете у Девідсонів?

— Місяців сім.

— Ваші стосунки з майором були дружні?

— Так.

— А з нею?

— Такі самі.

— І ви кохаєте її?..

— Шаную й поважаю, як старшу сестру.— Я вже аж кипів.— Вона ж старша за мене на цілих десять років.

Обличчя Лоджа підказувало, що вік не має значення. А тим часом констебль нотував кожне моє слово. Я взяв себе в руки й розважливо заявив:

— Вона до нестями кохала чоловіка, а він її.

У Лоджа скривилися кутики рота. Він був здивований. І знову взявся за мене:

— Оскільки я розумію, майор Девідсон був найкращим жокеєм Англії?

— Так.

— А ви минулого року взяли друге місце?..

Я витріщився на нього.

— Ого! Ви робите успіхи. Не встигли збагнути, що таке перегони, а вже все знаєте.

— Ви були другим після майора Девідсона минулого року... І, мабуть, так і лишилися б другим. А тепер, коли майора Девідсона не стало, певно, очолите список?..

— Так, тобто сподіваюсь,—одказав я. Звинувачення було цілком одверте, хоч я не збирався захищатися. Я терпеливо чекав. Коли це натяк, що я зумисне хотів скалічити або вбити Білла, аби володіти його дружиною й першим місцем, то хай тільки Лодж розтулить рота.

Та він цього не зробив. А я тим часом мовчки ждав.

Лодж осміхнувся.

— Тоді все, містере Йорк. Свідчення, що їх ви дали вчора й сьогодні, будуть надруковані вкупі, і я буду вам вдячний, коли уважно прочитаєте та підпишете.

Полісмен, що записував, устав і вийшов. Лодж сказав:

— Перехресний допит у слідчого — в четвер. Ви виступатимете як свідок, а місіс Девідсон мусить засвідчити тіло покійного. Ми пошлемо по неї.

І почав розпитувати мене про перегони, про звичайнісінські подробиці, поки готували мої свідчення. Я уважно прочитав і поставив підпис. Все було зафіксовано точно й акуратно. Я уявив ці свої свідчення серед багатьох інших у теці Лоджа. Як розбухне вона, поки Лодж одшукає вбивцю!

Якщо відшукає...

Він підвівся й простягнув руку. Я потис її. Інспектор подобався мені. Проте хотілось би знати, хто "натякнув" йому, що я "брав" участь у вбивстві, про яке сам же й сповістив...

3

Через два дні я скакав у Пламптоні.

Поліція вела розслідування аж надто таємно, сер Кресвелл теж тримав язик за зубами, отож біля ваги ніхто не кидав здогадів з приводу смерті Білла. Не було жодних натяків чи теревенів.

Я опинився в звичайній метушні, де траплялися й сутички серед жокеїв, що перевдягалися в тісній кімнаті: грубі дотепи, регіт, натовп напівроздягнених людей, що мерзли й тулилися до розжареної грубки. Клем подав мені бриджі, підштаники, жовту спідню сорочку, чистий комірець і нейлонові панчохи. Я роздягнувся й одяг на себе все, що вимагалось. На нейлонові панчохи легко ковзнули м'які, що добре облягали ногу, чобітки. Потім Клем простягнув мені скакові "відзнаки" — коричневу вовняну куртку й таку ж шапочку. Почепив краватку. Я вдягнув куртку, а шапочку натягнув поверх шолома.

Клем запитав:

— Сьогодні лише один заїзд, сер?

Він видобув два гумові затискачі з глибоких кишень свого фартуха й напнув мені на зап'ястя, щоб вітер не закочував рукави.

— Так,— мовив я.— Здається, один.

— То, може, вам позичити легше сідло? Ви ніби трохи поважчали.

— Ні, я хочу скакати в своєму сідлі. Ось я піду з ним на вагу, тоді побачимо, скільки я набрав.

— Як знаєте, сер.

Я пішов туди з Клемом, захопивши своє шестифунтове сідло з попругою, шкіряними стременами й шоломом. Загальна вага виявилась на чотири фунти вищою за норму.

Клем узяв сідло, а я поклав на лаву шолом.

— Здається, трохи не те, Клеме,— признався я.

— Авжеж,— І він побіг обслуговувати ще когось.

Я, звичайно, міг позбутися лишку, взявши інше сідло та перевдягнувшись у шовковий светр і "паперові" чоботи. Та я скакав сьогодні на власному коні й не бажав натерти йому рани маленьким сідлом.

Безнадійний — був кощавий жеребець-п'ятиліток, що його я недавно придбав. За рік-два з нього буде непоганий скакун, а поки що я брав його лиш на змагання з новачками, аби набув досвіду, якого він так потребував.

Оця недосвідченість коня і примусила Сціллу вмовляти мене, щоб не брав його у Пламптон, де з гарячими завжди трапляються несподіванки.

Облишивши снотворне, вона з усією ясністю збагнула нарешті свою втрату і тому сердилась та продовжувала вмовляти:

— Не треба, Аллане! Навіщо тобі ці перегони новачків? Ти ж знаєш, що твій Безнадійний ще не теє. До того ж тебе ніхто не примушує...

— А мені самому хочеться.

— Важко й придумати більш відповідне ім'я для скакуна...

— Навчиться,— заспокоїв я,— звичайно, коли я виїжджатиму на ньому.

— Хай уже краще хтось інший... прошу тебе!

— Варто тримати коня, щоб на ньому скакали інші! Я ж задля того й прибув до Англії — брати участь у перегонах.

— Ти скрутиш собі в'язи, так само, як Білл.— І вона розрюмсалась, наче мала дитина.

— Не турбуйся. А коли б він загинув під час автокатастрофи, ти б не дозволила мені водити машину? На перегонах так само небезпечно.— Я помовчав, та вона ще дужче розплакалася.— На шосейних дорогах гинуть тисячі, а на іподромах — одиниці.

Сцілла трохи заспокоїлась, але ущипливо зауважила: кількість автомобілістів і жокеїв не можна порівнювати.

— Буквально одиниці гинуть на скачках з перешкодами.

— Але ж Білл загинув!

— Один із ста за цілий рік.

— Після різдва — ось уже другий.

— Так,— я зиркнув на неї. В її очах все ще було повно сліз.

— Слухай, а в нього не було якихось неприємностей останнім часом?..

— А що тобі? — здивувалась вона.

— Були чи ні?

— Ні, здається, жодних.

— Його ніщо не турбувало? — допитувався я.

— Ні. А ти вважаєш...

— Нічого я не вважаю.— І це була правда. До самої катастрофи Білл зоставався таким, як завжди,— веселим, спокійним, самовпевненим. Він мав чудову дружину, трьох гарних діток, власний будинок із сірого каменю, значний достаток і кращого в Англії скакуна. Щасливчик — та й годі! І скільки я не напружував пам'ять, іншим його навіть не пригадував.

— Тоді навіщо питаєш?

Я обережно натякнув їй, що Біллова смерть не була наслідком нещасливого випадку. Розповів про дріт і пошуки Лоджа.

Вона закам'яніла.

— О ні! Цього не може бути!

Навіть зараз, у вагарні Пламптонського іподрому, я бачив перед собою її обличчя. Сцілла більше не вмовляла мене. Моя заява витіснила з її свідомості всі інші думки.

Тверда рука лягла мені на плече. Я добре знав її: то лапище Піта Грегорі, нашого тренера, дебелого здорованя, футів шести на зріст, що вже почав лисіти та обростати жирком; колись, як мені казали, наїзник серед наїзників і чемпіон.

— Хелло, Аллане! Радий бачити тебе, друзяко! Я вже оголосив тебе на другий заїзд.

— Ну, як тобі подобається мій кінь?

— Годиться. Хоч ще не навчений.— Безнадійний був у його стайні десь близько місяця.— Я б на твоєму місці не дуже гнав його під гору, а то він не дотягне до фінішу. Ще мине багато часу, поки братиме призи...

— Гаразд,— пообіцяв я.

— Ходімо, мені треба тобі дещо сказати.— Він поправив ремінчик бінокля в себе на плечі.

Ми вийшли крізь ворота на скакову доріжку й стали пробувати підборами грунт. Вони вгрузали на цілий дюйм.

— Це ще добре, коли згадати, скільки тут було снігу,— мовив я.

— Зате м'яко падати,— пожартував він.

Ми закрокували до найближчої перешкоди. Все тут наче було гаразд.

Зненацька Піт запитав:

— Ти бачив, як падав Адмірал?..— Він саме тоді їздив купувати коня в Ірландію і щойно повернувся.

— Атож. Я був корпусів за десять від нього,— відповів я, роздивляючись, як розташовані бар'єри.

— Ну?

— Що ну?

— Чому ж він упав? — Голос його дзвенів настирливо й нетерпляче. Я глипнув на нього. Очі Піта були холодні й жорстокі. Щось ніби підказувало мені мовчати.

— Упав... та й годі. Коли я долав перешкоду, Адмірал лежав на землі, а Білл під ним.

— Тоді, певно, Адмірал схибив?..— сказав він, не зводячи з мене очей.

— Я ж не бачив... Можливо, зачепився за край...— Це було вже ближче до правди.

— А не було там ще чогось?..— Очі Піта пронизували мене наскрізь.

— Що ти маєш на увазі? — викручувався я.

— Та так... нічого.— Він ніби трохи заспокоївся.— Коли ти не бачив...
— Ми пішли назад. Мені чомусь совісно було, що я втаїв од нього правду. Та вже надто допитливим і цікавим він мені здався. Хоч я був переконаний, що Піт нізащо б не погодився скалічити коня, та ще такого, як Адмірал. Але чому він-так зрадів, коли я заявив, що нічого не бачив?..

Я збирався спитати його, а що він думає, і потім викласти йому все, та Піт раптом заговорив:

— Ти не береш участі в змаганнях аматорів, Аллане?—Він знову прибрав самовпевненого й насмішкуватого вигляду.

— Ні,— одказав я.— Слухай-но, Піте...

— Зажди. Днів шість тому мені пригнали коня. Гнідий жеребець, справжнісінький красень. Його привели з невеличкої стайні десь там, на заході, хазяїн хоче, щоб хтось скакав на ньому в аматорських перегонах. Я дзвонив тобі вранці, але ти вже пішов.

— Як його кличуть? — запитав я, добре знаючи, що Піт неодмінно збирається вплутати мене в якусь халепу.

— Піднебесний.

— Не чув... Що він накоїв?

— Нічого особливого. Просто він ще зелений.

— Давай одверто!

Піт зробив вигляд, що здається.

— Він скакав лише двічі в Девоні минулої осені. Не падав, але... обидва рази скинув вершника. Зате як він сьогодні взяв у мене бар'єр! Я думаю, ти легко приборкаєш його...

— Мені не хотілося б тобі відмовити... проте...

— Його чарівна хазяйка так сподівалася, що саме ти на ньому поскачеш! Це її перший кінь. Я сказав, що вмовлю тебе...

— Ні, ні...

— То хоч поговори з нею,— наполягав Піт.

— Тоді мені вже совісно буде відмовлятися... Це знов якась там твоя старенька знайома, що назавжди лягає в лікарню й хоче дістати перед смертю останню насолоду?

Невдовзі перед тим Піт саме таким чином добився моєї згоди скакати на клячі, яка мені зовсім не подобалася. Потім я не раз бачив її стару хазяйку на іподромі. Видно, її лікарня та її сумний кінець ще були далеко.

— Ні, вона зовсім не стара...

Ми підійшли до вагарні. Піт, озирнувшись, покивав комусь пальцем. Одним оком я побачив молоду жінку, що підходила збоку. Тепер тікати було б просто нечемно. У мене вистачило часу тільки тихенько вилаяти Грегорі, перш ніж я обернувся та був відрекомендований власниці Піднебесного, хвацького майстра скидати вершників.

— Міс Еллері-Пенн, ось це і є Аллан Йорк,— сказав Піт.

Я глянув на неї й остаточно загинув. Потім пробелькотів:

— Я з великою радістю скакатиму на ньому...

Піт одверто розреготався.

Вона була на диво гарна: правильні риси обличчя, гладенька шкіра, усміхнені сірі оченята, лискуче чорне волосся, що сягало майже до пліч. І, мабуть, звикла вже до враження, яке справляла. Та хіба в тому її вина?

— Ну от і добре,— зрадів Піт.— Я оголошу тебе на четвертий заїзд. Форма буде у Клема.

І він рушив до вагарні.

— Я така рада, що ви погодилися,— призналась дівчина. Голос у неї був низький, мелодійний.— Мені подарували коня в день народження. Іноді губляться, що дарувати! Дядечко Джордж — такий любий, але трохи дивак — дав оголошення в "Таймсі", що купить скакуна. Тітонька каже, йому пропонували цілих п'ятдесят, та купив саме цього: сподобалось ім'я. Він заявив, що такий подарунок, як кінь, краще, ніж традиційне перлове намисто,

— Ваш дядечко просто чудовий! — вигукнув я.

— Проте жити з ним важкувато.— Вона підвищувала голос в кінці фрази, і тому все в неї звучало як запитання, ніби щоразу перепитувала: "Чи не так?"

— А ви живете з ним?

— Так. Мої батьки розлучилися ще хтозна-коли, розлетілися — і край.

— Даруйте...

— Не треба. Адже я їх навіть не пам'ятаю. Образно кажучи, вони підкинули мене в ніжному віці двох років дядечкові під двері.

— Дядечко добре виконав своє завдання,— мовив я, дивлячись на неї з одвертим захопленням.

— Точніше — тітонька Деб. Та вони в мене обоє чудові.

— А сьогодні вони тут?

— Ні. Дядечко каже, що коли вже пускати мене в новий прекрасний світ, суціль заселений хоробрими й принадними юнаками, то не треба, щоб під ногами плуталися старі родичі.

— Я з кожною хвилиною все більше закохуюсь у нього,— признався я.

Міс Еллері-Пенн подарувала мені чарівну посмішку, яка, одначе, нічого не обіцяла.

— Ви бачили Піднебесного? Правда ж, він симпатяга?

— Не бачив. І ще п'ять хвилин тому навіть не підозрював, що він існує. А чому дядечко послав його до Грегорі? Обрав першу-ліпшу стайню?

Вона засміялась.

— Не думаю. Він обирав цілком свідомо. Казав, що завдяки цьому я можу сподіватися на згоду майора Девідсона...— Вона спохмурніла.— Дядечко був дуже сумний, коли почув про катастрофу.

— Він знав майора? — запитав я, милуючись її принадними яскраво-червоними губами.

— Ні, я певна, що не знав. Можливо, його батька. Адже він знає, здається, всіх батьків на світі. Він тільки вигукнув: "Господи, майор Девідсон помер!" І продовжував гризти грінку. Навіть не чув, як ми з тітонькою прохали його подати мармелад.

— І це все?

— Так, а що?

— Нічого особливого... Ми з Біллом були друзі.

Вона кивнула.

— Я розумію... То що мені тепер робити з моїм конем? Не хочеться в перший же день оскандалитись. Буду вам вдячна за допомогу, містере Йорк.

— Мене звуть Аллан.

Вона глипнула на мене. Це свідчило, що, незважаючи на юність, уже навчилася берегтись необережних знайомств і набридливих приставань.

Та ось усміхнулась і заявила:

— А мене — Кет.

Назвала своє ім'я, ніби дарувала його, і мені це було вельми приємно.

— Що ви вже знаєте про скачки? — запитав я.

— Майже нічого. Оце сьогодні вперше на іподромі.

— А їздили верхи?

— Ні, навіть не пробувала.

— Очевидно, ваш дядечко кохається в конях? Він часом не мисливець?

— Дядечко Джордж цілком байдужий до них. Він каже, що кінь, з одного боку, кусається, а з другого — хвицає. Що ж до полювання, то він віддає перевагу іншим, більш спокійним заняттям, аніж гасати взимку примерзлими мочарами за якимось там зайцем.

Я розсміявся.

— То, може, він грає в тоталізатор, не з'являючись на іподромі?

— Всі знають, що дядечко під час фінального матчу на кубок з футбола спитав, хто виграв "дербі".

— Навіщо ж тоді Піднебесний?

— Щоб розширити мої інтереси, каже дядечко Джордж. Моє виховання було ординарним: пансіон, школа, подорож по Європі. Дядечко хоче вивітрити з мене "пліснявий дух музеїв".

— І подарував вам коня на повноліття?

— Так,— призналась вона й допитливо глянула мені в очі.

Я осміхнувсь: бо таки взяв поставлений нею бар'єр.

— Як власниці коня, вам не доведеться робити чогось особливого,— пояснив я,— треба лише підійти он до тієї стайні й простежити, як його сідлатимуть. Потім ви з Пітом підете в паддок та будете вивчати погоду, аж поки я не підійду. Я сяду на коня й поскачу до старту.

— А що, коли мій Піднебесний виграє заїзд?

— Ви гадаєте, він виграє? —Я не був певен, чи вона знає ціну своєму подарунку.

— Містер Грегорі каже, що не виграє.

Я з полегкістю зітхнув: мені не хотілося її розчаровувати.

— Ми знатимемо більше про нього після заїзду. А коли він прийде у першій трійці, то його розсідлають он там — проти вагарні. В іншому разі ви знайдете нас тут, на траві.

Наближався час першого заїзду. Я провів гарненьку міс Еллері-Пенн на трибуну й, виконуючи задум дядечка Джорджа, познайомив її з кількома мужніми й приємними молодиками. На жаль, я зрозумів, що коли повернуся сюди після змагань, то буду для неї лише "одним із жокеїв".

Вона одразу заполонила всіх моїх друзів. Була така радісна й весела. Мені здавалося, що всередині в неї палає шалений вогонь, але прихований; пробивається лише з отим и дивним низьким голосом. Кет, напевно, зостанеться гарною і в старості, чомусь раптом подумав я. Коли б Сцілла володіла такою буйною життєрадісністю, а не отою млявістю й податливістю, то підозра Лоджа обов'язково впала б на мене.

Щойно ми подивилися перший заїзд, як я полишив Кет на волю спортивних молодиків, а сам пішов до вагарні. Озирнувшись на ходу,

бачив, як вона простувала в бар, а за нею — сім кіп хлопців чередою, наче хвіст за кометою. Яскравою й чарівною!

Уперше в житті я пошкодував, що мушу скакати.

4

У роздягальні Сенді Мейсон, взявшись у боки, без угаву молов язиком. Його руде волосся кучерявилось, а широко поставлені ноги стояли міцно, як стовпи. Весь він з голови до ніг аж вібрував од енергії й сили. Це був кремезний здоровань років тридцяти, дуже міцний, з темно-карими очима, отороченими надто блідими, червонястими віями.

Як жокей-професіонал, він не належав до кращих, зате часто досягав успіху завдяки азарту. Він ніколи й нічого не боявся. Кидав коня у вузеньку щілину поміж іншими, а то й пробивався грубою силою. Агресивність не раз приводила його до сутичок з наглядачами, хоч жокеї не сердились, симпатизуючи йому за оту невгасиму життєрадісність.

Його почуття гумору було таким же запальним, як і він сам, і, коли я особисто вважав, що дії Мейсона аж надто брутальні та жорстокі, мене ніхто не підтримував.

— Гей ви, покидьки, хто з вас поцупив мій гарапник? — горлав він, і голос його глушив усі інші розмови в роздягальні. Проте ніхто не звертав на те уваги.

— Ви що, придурки, не можете підняти сідниці та подивитися, чи хто не сидить на ньому? — накинувся він на тих, що сиділи поблизу. Вони з цікавістю підвели очі, ждучи продовження. Сенді не вгавав вергати громи, ні разу не повторивши лайки. Та ось доглядач найшов його гарапник.

— Де він був?—визвірився Сенді.— Хто його запроторив? Ось я йому голову відірву!

— Він лежав на підлозі поблизу вас.

Сенді ніколи не каявся за свої помилки, Він лише оглушливо зареготав і поблажливо мовив:

— На цей раз я всім прощаю.

І пішов до вагарні, несучи сідло та цьвохкаючи гарапником. Він завжди користувався ним під час перегонів.

Проходячи повз мене в роздягальні, блимнув у мій бік насмішкуватими очима. Я озирнувся й поглянув, як він сідає на вагу, поклавши гарапник на столик позад себе. Він щось промимрив, чого я не дочув, і клерк біля ваги та суддя, котрий стежив за формою, зареготали, відзначивши його в списку та випускаючи на поле.

Подейкували, що він нещодавно "притримав" кількох скакунів і дістав за це щедру винагороду від букмекерів. Розслідування тяглося лише годину, проте жертви його вважали, що Сенді здатен на все; решта ж доводила, що той, хто з такою впертістю завжди преться до фінішу напролом, не може вдаватися до притримування.

Стежачи за його панібратським поводженням з наглядачами, я розумів, що, зважаючи на цю його "щирість" та "безпосередність", начальство, яке провадило розслідування, за відсутністю доказів зняло обвинувачення, хоч серед жокеїв ходила поголоска, що Сенді "придушив" не одного коника, ганяючись за зиском.

Притримати коня можна, приміром, "прогавивши" старт, відсунувшись трохи в сідлі або ставши на стремена. Після цього жокей-шахрай від останньої перешкоди, перед натовпом, "мчить" до фінішу,

прикидаючись, що примусив коня "видати" все до останку. Таке трапляється не дуже часто, бо жокей, спійманий на гарячому, зостається без роботи.

За півтора сезона моєї участі в перегонах я бачив таке лише двічі. Обидва рази шахрував той самий жокей — білявий, кругловидий юнак на ймення Джо Нантвич. Місяців два тому він ледве врятував жокейські права, оскільки здуру намагався хитрувати в заїзді, де брав участь довгоязикий жокей Девід Стампе, молодший син сера Кресвелла.

Джо, а також, я певен цього, Сенді зумисне примушували коней відставати, хоч мали всі можливості виграти скачку. Це був уже злочин. Хоч я, мабуть, чинив не краще, прив'язуючи шолом до сідла та кладучи на вагу. Мені хотілося безпечно провести Безнадійного крізь усі перешкоди й не так вимотати його, бо сподівався прийти в першій трійці. Він був ще мало витривалий, і надто напружена скачка могла завдати йому шкоди. Звичайно, за якихось непередбачених обставин, скажімо, падіння інших коней, у мене з'явився б шанс на виграш, і тоді я вже гнав би щодуху. Велика різниця чи ти зумисне "притримуєш" коня, чи "плентаєш у хвості, бажаючи виграти". Проте наслідок для болільників однаковий — вони втрачають свої гроші.

Я взяв сідло й підійшов до Піта, котрий чекав мене з Безнадійним. Піт осідлав коня, й Руперт, молодий конюх, повів його в паддок. Ми з Пітом ішли позаду, оцінюючи коней, що брали участь в заїзді. Кет ніде не було.

Коли настав час, я сів верхи й поскакав до старту. Звичне нетерпіння пойняло тіло. Ні смерть Білла, ні жалоба Сцілли, ні думка про Кет, біля якої упадає хтось інший, не могли потьмарити щастя, що заполонило мене. Швидкість, напруга, риск — ось чого я конче потребував, щоб побороти нудоту цивілізації. Безпечність її — не для мене. Таким, як я, потрібні авантюри, адже мій батечко перестав уже рахувати гроші, накопичивши четвертий мільйон.

А що в нього самого була прямо-таки божевільна молодість, то він подарував мені гоночну автомашину, трьох скакунів і можливість загубитися за цілих п'ять тисяч миль од рідної хати. У всякому разі, напутив він мене, що скачки з перешкодами — досить мирна розвага для того, хто з десяти літ полював крокодилів на Замбезі. Щорічна місячна відсутність мого батечка в його торговій імперії була для нас кидком через дикий вельд і блуканням у нетрях, іноді з браком провіанту й спорядження, що їх нікому було нести, крім нас. І я, кому джунглі здавалися дитячим майданчиком, шукав тепер небезпеку в приборканій країні, серед мирних тварин, займаючись спортом, обмеженим усілякими правилами й параграфами.

Стартер читав список, поки ми кружляли навколо, перевіряючи попруги. Я помітив поряд із собою Джо Нантвича з отим хвалькуватим і кислим виразом на обличчі.

— Поїдеш після скачки до Девідсонів?—запитав він. Його фамільярність завжди була мені огидна.

— Так,— одказав я, та, згадавши про Кет, докинув: — Хоч, може, й не одразу...

— Підкинеш мене до Епсома?

— Я туди не поїду,— аж надто чемно відповів я.

— Але ж Доркінг проїжджатимеш! Звідти я доберусь автобусом. Мушу ж якось добиратися додому.— Він так наполягав, що я погодився, хоч знав: йому неважко було б знайти, хто б його підвіз до самого Епсома.

Ми вишикувались на старт. По один бік від мене був Джо, а по другий — Сенді. Судячи з поглядів, якими вони обмінялися, можна було збагнути, що вони один одного не терпіли: Сенді злісно посміхався, а

округла пика Джо зморщилась, як у немовляти, що ось-ось заплаче. Я здогадувався, що Сенді чимось дуже дозолив йому, скажімо, налив варення в жокейські чоботи...

Дали старт, і я зосередив свою увагу на тому, щоб примусити Безнадійного взяти всі перешкоди якомога ліпше й безпечніше. Він ще був недосвідчений і лякливий, проте йшов так добре, що на середині дистанції я виявився третім і все пильнував, аби йому краще було видно бар'єри. Хоч остання чверть милі, під гору, далась таки важко, і я опинився на шостому місці. Та й це було добре — Сцілла могла не турбуватися.

Сенді Мейсон проскочив поперед мене, а потім гнався кінь Джо Нантвича, без вершника, тягнучи повід, і, озирнувшись, я побачив невеличку постать Джо, що брів до трибуни. Їдучи зі мною в Доркінг, він, звичайно, розпише всі свої неприємності й невдачі.

Я зняв сідло, пішов до вагарні, перевдягнувся в новісіньку форму Кет, дав Клемові понапихати десять фунтів свинцю, оскільки для аматорського заїзду я мав бути важчий Саме на стільки, і хотів подивитися, куди це запропастилася міс Еллері-Пенн.

Вона стояла, спершись на бильця парапету, й зацікавлено поглядала на коней або (аж надто захоплено, як мені здалося) на Дена Хіллмена — відважного й чарівного юнака, з яким я її познайомив.

— Містер Хіллмен каже,— звернулася вона до мене,— що отой непоказний мішок, наповнений кістками,— ну от бачите,— звісив голову до колін та помахує вухами,— є одним із кращих скакунів у цьому заїзді. Вірити мені, чи це просто жарт?

— Який там жарт! — одказав я.— Це справді добрячий кінь. Не на вигляд, тут ви маєте рацію, але в такому гурті він обов'язково має виграти.

Ден зауважив:

— Коні, що так тримають голову, відмінні плигуни. Вони дивляться, куди стрибати.

— А мені подобається отой красень,— мовила Кет, вказуючи на жеребця з вигнутою шиєю й гордо піднятою головою. Його вкутали теплою попоною, щоб уберегти від лютневого холоду, а відкритий круп був опуклий и лискучий.

— Він аж надто гладкий,— заперечив Ден.— Мабуть, об'їдався, поки лежав сніг, і не часто бував на повітрі. Отож може лопнути від натуги.

Кет зітхнула:

— Дивні істоти ці коні — нікудишні стають видатними, а показні — нікчемними.

— Не зовсім так,— в один голос одказали ми з Деном.

— Я б з охотою взявся навчити вас... Скакові коні...— мовив Ден.

— Я дуже повільно схоплюю, містере Хіллмен.

— Тим краще.

— Ти сьогодні не скачеш? — запитав я.

— У двох останніх заїздах, старий. Ти не турбуйся, я догляну міс Еллері-Пенн, поки ти об'їжджатимеш її коня,— осміхнувся він.

— А ви теж жокей, містере Хіллмен? — здивовано спитала Кет.

— Так,— скромно відповів Ден. Хоч він був новою зіркою серед нас, що неухильно прямувала до зеніту. Піт Грегорі перший звернув на нього увагу, і це зблизило нас, не кажучи вже про зовнішню схожість. Нас навіть плутали: ми були з ним одного віку, обоє чорняві, середнього зросту й таке інше. Коли сиділи на конях, різниця все-таки була: він перевершував мене як жокей. Далеко куцому до зайця! От що я можу сказати про себе.

— Я думала, всі жокеї нагадують вихідців з Ліліпутії,— мовила Кет,— проте у вас обох чималий зріст.— Вона глянула на нас знизу вгору, хоч була досить висока.

Ми розсміялися.

— Жокеї на скачках з перешкодами мусять бути такими,— пояснив я.— Легше триматись у сідлі, коли в тебе довжелезні ноги, що цупко стискають кінські боки.

— І в звичайних перегонах трапляються здоровані, але вони надто худющі,— докинув Ден.

— Тоді мої ілюзії розбиті.

— Мені подобається твій новий кінь, Аллане,— перевів на інше розмову Ден.— Років за два з нього вийде непоганий скакун.

— А ви теж скакатимете на власному коні? — запитала його Кет.

— Ні, я не маю власного коня,— відповів Ден.— Я професіонал, і нам забороняють їх мати.

— Професіонал? — звела брови Кет. її костюмчик відмінного крою був трохи завузький, чого не приховувала навіть куртка з верблюжої

вовни. Приємний голос, вишукані манери. Я весело споглядав, як розбивалася ще одна ілюзія.

— Так, я цим заробляю собі на прожиток,— говорив Ден.— Не те що Аллан, у батечка якого повні мішки грошей. Я люблю свою справу й почуваю себе чудово.

Кет уважно зиркала то на нього, то на мене.

— Може, колись я зрозумію, що вас обох примушує ризикувати: бо таки можна скрутити собі в'язи,— засміялася вона.

— Коли збагнете, скажете нам,— попрохав Ден.— Я й сам цього ще не відаю.

Ми повернулися на трибуну й подивилися третій заїзд. Непоказна конячина легко подолала третю й останню перешкоду.

— Не думайте, що ми завжди напевно знаємо, хто прийде перший,— озвався Ден.— Жокеї погані пророки. Та цей кінь був фаворит. Хоч убий — фаворит!

Звичайний жокейський вигук насторожив мене. Той, хто вбив Девідсона, розраховував саме на це: Адмірал був фаворитом.

Хоч убий — фаворит... Хоч убий...

Кінь Кет, якого купили наче кота в мішку, виявився не таким уже й поганим. Біля другої перешкоди він рвучко крутнув задом, я вилетів із сідла й опустився в нього цілком випадково. Мабуть, таким чином Піднебесний здихався свого попереднього жокея, якому я тепер щиро співчував. Він повторив свій вибрик, коли перескакував рів, а решту шляху ми подолали без пригод. Цей жеребець навіть виявив чудову

витривалість на підйомі, бо, обійшовши кількох знеможених конячин, прийшов четвертим.

Кет була на сьомому небі.

— Спасибі дядечкові! — щебетала вона.— Я ще ніколи не мала такої насолоди!

— Я боявся, що ти вилетиш біля другої перешкоди,— сказав Піт Грегорі, поки я розстібав попругу.

— Я теж,— зізнався я.— Просто дивно, що не вилетів.

Піт глянув, як дихає Піднебесний: ребра то піднімалися, то опускались, але ритмічно.

— Що ж, це добрячий кінь. Думаю, ще в цьому сезоні ми виграємо з ним не одну скачку,— зробив він висновок.

— То, може, вип'ємо за його успіх? — запропонувала Кет. Очі її аж сяяли від збудження. Піт засміявся:

— Пождіть, поки у вас знайдеться переможець, за якого варто буде пити. Я б охоче випив за його майбутнє, та не маю права — мушу готувати ще один заїзд. Аллан обов'язково піде з вами.— Він зиркнув у мій бік, дивуючись, що я так швидко потрапив у її сільце.

— Ви підождете мене, Кет?—запитав я.— Мені потрібно ще раз зважитись, оскільки ми були четвертими. Потім я перевдягнусь і одразу примчу сюди.

— Я погуляю біля вагарні,— пообіцяла вона.

Я зважився, передав сідло Клему, вмився та зодягнув свій звичайний костюм. Кет стояла біля вагарні, споглядаючи зграйку дівчат, що щебетали неподалік.

— Хто вони?—поцікавилася вона.— Тиняються тут без усякого діла.

— Здебільшого дружини жокеїв,— сказав я, осміхаючись.

— І, напевно, жокейські любки? —скривилася Кет.

— Так,— потвердив я і враз відчув, як приємно, коли хтось жде тебе після перегонів.

Ми зайшли в бар і замовили по чашечці кави.

— Дядечко Джордж не повірив би, що ми з вами п'ємо такий безалкогольний напій за успіх Піднебесного,— мовила Кет.— Ви не вживаєте міцного?

— Вживаю, але не о третій. А ви?

— Моя пристрасть — шампанське до сніданку,— сказала Кет. Очі її посміхалися.

Я запитав, чи не подарує вона мені сьогоднішній вечір, та вона відказала, що не може. Нібито в тітоньки Деб збираються гості, а дядечко Джордж обов'язково схоче дізнатися, яким виявився його подарунок.

— Тоді, може, завтра?

Кет опустила очі.

— Завтра... я... пообіцяла Денові.

— Чорт би його вхопив!

Кет розсміялася.

— А в п'ятницю?

— В п'ятницю можна.

Ми пішли на трибуну й бачили, як Ден блискуче виграв п'ятий заїзд, на цілу голову попереду. Кет радісно вітала його.

5

На стоянці автомобілів відбувалася шалена бійка. Я вийшов з воріт, збираючись їхати додому, і остовпів. На плацу між воротьми й першим рядом машин билися чоловік із двадцять. Билися, як то кажуть, на смерть. Уже з першого погляду помітно було, що стусани анітрохи не відповідають правилам боксу.

Просто жах! Сутички між двома-трьома забіяками — звичайна річ, а от така катавасія, очевидячки, зчинилася через щось важливіше, аніж ставки на тоталізаторі.

Я придивився. Без сумніву, дехто вживав кастети. У повітрі миготіли велосипедні ланцюги. Двоє лежали на землі в такому скарлюченому заціпенінні, мовби виконували якийсь тубільний ритуал. Пальці одного мертвою хваткою зімкнулися навкруг зап'ястя другого, що тримав гострого ножа дюймів зо три завширшки. Лезо було надто коротке, аби завдати смертельного удару, зате добре різало й калічило.

Схоже на те, що билися дві приблизно однакові ватаги, хоч важко було розрізнити де хто. Той, що з ножем,— він уже мляво його випускав, — скидався на хлопчика, та решта були дорослими. Єдиний старий стояв навколішки серед забіяк, затуляючи голову руками, а навкруг нього кипіла січа.

Вони билися в пекельній мовчанці. Чути було тільки важке сопіння. Глядачі, які поверталися з іподрому, товпилися довкола, порозкривавши роти, але ніхто не втручався і не виявляв наміру спинити смертовбивство.

Я побачив поряд із собою розповсюджувача газет.

— Чого вони б'ються?—запитав я. Адже від газетярів ніщо не могло сховатися.

— Це таксисти,— пояснив він.— Тут дві ворожі ватаги: одна з Лондона, а друга з Брайтона. Сутички між ними — звичайна річ.

— А що вони не поділили?

— Не знаю, містере Йорк. Так уже в них заведено, мабуть.

Я знову глянув на забіяк. Лиш в одного чи двох зосталися ще картузи на голові. Кілька пар качалися по землі, кілька борюкались, кидаючи один одного об машини. Два ряди таксі вишикувались обабіч, всі їхні водії зчепилися.

Кулаками й залізяками вони завдавали один одному страшних каліцтв. Двоє стояли, скорчившись і тримаючись за животи. Майже у всіх була кров на обличчях, одежа пошматована.

Проте билися з дикою люттю, не звертаючи уваги на юрбу, що дедалі зростала.

— Вони повбивають один одного! — вигукнула, дівчина поблизу мене, котра дивилася на все з жахом і водночас із захопленням.

Я глянув через її голову на дебелого чоловіка футів шести, з дуже засмаглим обличчям. Він дивився на бійку з відразою, звузивши повіки. Я не міг пригадати імені, хоч, мені здавалося, десь уже його бачив.

У натовпі зростало хвилювання. Люди кинулися шукати поліцію. Зауваження дівчини було не даремне: дехто з забіяк, якщо не прийде вчасно допомога, віддасть богові душу від нових ударів і стусанів.

Виникла тиснява на автостоянці. Прибіг поліцейський, глянув на неподобство й пішов кликати підмогу. Повернувся з чотирма констеблями й вершником. Всі були озброєні дубцями. Вони кинулись у саму гущу, але довго змагалися, поки спинили бійку.

Прибув новий загін поліцейських. Таксистів розтягли й поділили на дві групи. Обидві ватаги були добре відлупцьовані, жодна не взяла гору. Скрізь валялися картузи, клапті одягу. Два черевики — чорний і коричневий — лежали на віддалі десяти футів один від одного. На землі вилискували плями крові. Поліцейські скидали на купу підібрану зброю.

Натовп почав розходитись. Кілька пасажирів підійшли до поліцейського, аби довідатись, чи скоро відпустять водіїв. З ними підійшов і отой засмаглий здоровань.

Один із газетярів, що завжди бував на скачках, стояв поряд зі мною й щось записував.

— Хто отой засмаглий здоровило, Джоне? — запитав я. Він глянув, на кого я вказував.

— Здається, його звати Тюдор. У нього кілька власних коней. Недавно приїхав. Мільйонер. Я мало знаю про нього. Йому, очевидячки, не подобається, що не можна їхати.

Тюдор справді був роздратований, аж випинав нижню щелепу. Мені все ще здавалося, що я вже десь бачив його, хоч де саме, не пригадував. Він нічого не добився від поліцейського. Машини стояли порожні.

— Чого раптом вони зчепилися? — запитав я журналіста.

— Міжусобиця,— засміявся той.

П'ятеро водіїв лежали горілиць на холодній мокрій землі, один із них постогнував.

— Половину з них відішлють до лікарні, а решту— до відділка. Оце матеріал! — радів газетяр.

Один з недобитків перекинувся на живіт і почав блювати.

— Піду потелефоную в редакцію. А ви додому?

— Жду отого клятого Джо Нантвича,— пояснив я.— Обіцяв підкинути його в Доркінг, та він десь запропастився після четвертого заїзду. Може, поїхав, а мені не сказав.

— Я бачив його востаннє, коли він лаявся із Сенді й дістав од нього добрячого прочухана.

— Так, вони не терплять один одного,— потвердив я.

— Знаєте чому?

— І гадки не маю. А ви?

— Теж ні.— Він усміхнувся мені на прощання й побіг дзвонити в редакцію.

Під'їхали дві "швидкі допомоги" й забрали поранених. У кожну з них услід за хворими поліз поліцейський, а інший вмостився поряд з водієм. Ущерть завантажені машини повільно котили до воріт.

Решту забіяк тіпала пропасниця — розігріті бійкою, вони швидко охололи й тепер аж цокотіли зубами на холодному лютневому вітрі. У всіх судомило м'язи, всі були в синцях і подряпинах, проте не каялись. Один здоровань вийшов наперед, скорчив пику й плюнув у напрямі супротивників. Сорочка його була подерта і звисала клаптями, а обличчя розпухло. На руках буграми здулися могутні біцепси, волосся звисало на лоб, очі люто нишпорили навкруги. Коли поліцейський узяв його за руку, щоб одвести до своїх, він хижо загарчав. Підійшло ще двоє поліцейських, і заводій неохоче відступив.

Я вже збирався махнути рукою на Джо, аж він раптом вигулькнув із воріт та погукав мене. І хоч би тобі слово про те, чому спізнився! Але не тільки я помітив його.

Високий засмаглий містер Тюдор підійшов до нас.

— Нантвич, підкиньте мене в Брайтон,— звернувся він.— Як бачите, таксі загрузли в небезпечному багні, а мені хвилин за двадцять треба бути на важливому побаченні.

Джо байдуже глянув на водіїв.

— Що трапилось?—запитав.

— Чи вам не все одно! —нетерпеливився Тюдор.— Де ваша машина?

Джо тупо глянув на мене, здавалося, його свідомість працює на малих обертах. Він пробелькотав:

— Е... е... моя машина... Не тут, сер. Мене теж обіцяли підвезти.

— Ви? — обернувся до мене Тюдор. Я кивнув. Джо через свою неуважність чи байдужість не познайомив нас.

— Буду вам щиро вдячний, коли підкинете мене в Брайтон,— звернувся Тюдор.— Платитиму, як за таксі.

Він напирав, бо, мабуть, дуже поспішав, і я не міг йому відмовити, адже це нічого мені не коштувало, а йому так потрібно.

— Я й задарма повезу. Але трохи буде затісно: у мене двомісна машина.

— Якщо всі троє не вліземо, Нантвич залишиться, а ви вже собі потім його одвезете,— категорично мовив Тюдор.

Джо нітрохи не здивувався, а я подумав, що містер Тюдор аж надто вже не звик рахуватися з кимось, окрім себе.

Ми обійшли групу забіяк і попростували до мого "лотоса". Тюдор вмостився. Він був такий дебелий, що годі було й думати втиснути Джо.

— Я повернусь за тобою,— кинув я Нантвичу, тамуючи гнів.— Почекай мене на дорозі.

Я сів за кермо, від'їхав од зупинки й звернув на Брайтон. Маленькому "Лотосу" було тісно серед безлічі машин на шосе, і він не міг продемонструвати всю силу свого рокітливого мотора фірми

"Клаймакс". Я тримав швидкість сорок миль та все думав про свого пасажира.

Глянувши вниз, раптом побачив його руку, що лежала на коліні з широко розчепіреними й напруженими пальцями. Еге! Я пізнав її — засмаглу, з синюватим відлиском нігтів.

Це він стояв тоді в барі Сандауна спиною до мене. Саме ця рука лежала на стойці поряд із склянкою. Він говорив з Біллом, а я стояв позаду, не бажаючи їх перебивати. Потім Тюдор перехилив склянку й рішуче пішов.

Я глянув йому в обличчя.

— Шкода Білла...

Руде ручисько сіпнулось. Він повернув голову й видивився на мене.

— Так, шкода,— промимрив.— Я сподівався, що він поскаче на моєму рисакові в Челтенхемі.

— Кохаєтеся в конях?

— Еге ж.

— Я був позаду, коли він упав,— мовив я й інтуїтивно додав: — Багато питань викликає ця катастрофа.

Я відчув, як дебеле тіло Тюдора напружилось, аж сидіння зарипіло. Його погляд так і свердлив мене, а те, що він сидів поряд, просто гнітило.

— Звичайно,— буркнув він.

Хотів, очевидно, щось додати, але передумав і глянув на годинник.

— Підвезіть мене до готелю "Плаза", Я маю там ділову зустріч.

— А де це? — поспитав я.

— Тут недалеко. Я вам покажу.

Його наказовий тон зводив мене до становища шофера. Ми проїхали мовчки кілька миль. Мій пасажир, очевидячки, поринув у роздуми. Коли доїхали до Брайтона, вказав мені, де готель.

— Дякую,— холодно кинув, витягуючи своє дебеле тіло з авто. Всім своїм виглядом він давав зрозуміти, що цінує послугу, зроблену йому незнайомцем. Ступив два кроки, раптом обернувся й запитав:

— А як вас звати?

— Аллан Йорк... Щасливого побачення.— І рушив, не чекаючи, що він скаже. Я теж міг бути категоричним. У дзеркалі бачив, як він пильно дивиться мені вслід.

Я повернувся на іподром.

Джо чекав на лавчині при дорозі. Він заледве спромігся відчинити дверцята й гепнувся на сидіння, щось там бурмочучи. Коли глянув на мене, я зрозумів, що він п'яний як чіп.

Уже стемніло, і я ввімкнув фари. Можна було знайти собі іншу розвагу, аніж везти в Доркінг цього п'яничку, що обдавав тебе перегаром. Я зітхнув і збільшив швидкість.

Джо, як звичайно, почував себе ображеним. Він був переконаний, що всі його неприємності траплялися через когось. Незважаючи на свої двадцять років, він завжди незадоволено бурчав. Важко сказати, що гірше набридало — його рюмсання чи хвалькуватість. І те, що жокеї ставилися до нього терпимо, свідчило про їх добродушність. Багато прощали Джо за його жокейське вміння, та він погано користувався ним — частенько "притримував" коня, не кажучи вже про те, що нерідко напивався й ризикував позбутися місця.

— Я б виграв цю скачку,— скиглив він.

— Дурень — та й годі!

— Ось слово честі. Я мусив виграти. Адже я їх усіх...

— Дурню ти — напиваєшся під час перегонів.

— Що?..— Він не второпав.

— П'єш, як швець, ти аж надто сьогодні нацмулився.

— Ні, ні й ні...— І раптом сипнув словами, наче горохом.

— Жоден власник не довірить тобі свого скакуна, коли побачить, що ти п'єш,— перебив я, хоч почував, що це зрештою не моя справа.

— Я виграю будь-яку скачку однаково — п'яний чи тверезий.

— Хто цьому повірить?

— Усі знають, що я класний жокей.

— Поки не надудлишся.

— Я можу пити й добре скакати,— він гикнув

Я змовчав. Джо потребував дужої руки, яка б стримувала його ще десять років тому. Зараз уже пізно, він котиться до загибелі й не слухатиме нікого, хто б спробував його напутити.

— Той клятий Мейсон...— озвався він,— ота падлюка Сенді — перекинув мене через кодолу. Знав, що я легко подолаю перешкоду, і турнув мене, гад.

— Не мели дурниць, Джо.

— Але ж ти згоден, що я міг виграти заїзд?

— Ти ж упав принаймні за милю до фінішу.

— Я не впав. Кажу тобі. Це падлюка Сенді перекинув мене через кодолу.

— Як?..

— Притис, я закричав, щоб дав мені дорогу. І знаєш, що він утяв? Знаєш? Розреготався, мов божевільний... і перекинув. Уперся мені в коліно, штовхнув, і я дав сторчака,— він гірко заплакав.

Я глипнув на нього. Сльози покотилися по його пухких щоках. Вони сяйнули у відблиску щитка й упали, наче іскорки, на хутряний комір.

— Сенді не здатен на таке,— мовив я.

— Ого! Він казав, що порахується зі мною. Кричав, що я ще шкодуватиму! Та я нічого не зміг удіяти, Аллане. Анічогісінько! —Ще дві сльози з'явилися на щоках.

Я нічого не второпав. Навіть не мав уявлення, що він там верзе, але почав підозрювати, що в Сенді, мабуть, була причина вибити його з сідла.

А Джо тим часом рюмсав далі:

— Ти завжди добре ставився до мене, Аллане. Ти не такий, як інші. Ти мій щирий друг...— Він важко похилився мені на плече. Слухняне кермо мого верткого "лотоса" зреагувало, й машину круто звернуло вбік.

Я одпихнув його.

— Сиди тихо, а то вскочимо в канаву!

Та він до того розстроївся, що нічого не чув. Знову вхопив мене за плече, і я з'їхав на обочину й зупинив машину.

— Або ти сидітимеш, як належить, або вилазь,— сказав я погрозливо, щоб до нього дійшло.

Джо голосно розридався.

— Ти ж знаєш, які в мене неприємності...

Я примусив себе вислухати його: чим скорше він вибовкає все, тим швидше заспокоїться.

— Які там неприємності? — запитав я, хоч мене це анітрохи не обходило.

Затинаючись, він белькотав:

— Я все тобі розповім, адже ти мій єдиний щирий приятель.

Він поклав мені руку на коліно, але я скинув її.

— Домовилися, що я "притримаю" коня, а я не виконав, і Сенді втратив цілу купу грошей. Сказав, що поквитається зі мною, і повторював це день у день. Я знав, що від нього всього можна сподіватися.— Він важко передихнув.— Добре, що впав на м'яку землю, а то б скрутив собі в'язи. Падлюка, стояв наді мною та ще й реготав! — Він зловтішно засміявся.— Ну нічого! Він ще в мене поскаче! Я скручу йому назад оту його мерзенну пику!

Я мимохіть розсміявся. Джо, зі своїм дитячим личком та слабким характером, хоч, може, й дужий фізично, був для грубого здорованя Сенді просто ягням. Хвалькуватість Джо, як і оті його сльози, свідчили про боягузтво. Але те, що він розповів, було мені цікаво.

— Якого коня ти не "притримав"?—запитав я.— І звідки Сенді довідався, що саме ти мусиш це зробити?

Якусь мить мені здавалось, що обережність примусить його змовчати, та, трохи повагавшись, він розговорився. Алкоголь виходив разом із слізьми.

Слухаючи оте рюмсання та його п'яне гикання, я довідався, що Джо отримував щедрі винагороди за "притримування" коней. Двічі я бачив це сам. Та коли Девід Стампе розповів про останній випадок своєму батькові, Джо мало не втратив жокейські права, і це відбило в нього охоту шахрувати. Коли ж наступного разу його змусили "притримати", він було згодився, але злякався й мусив виграти скачку, бо інакше був би дискваліфікований. Це сталося десять днів тому.

Я був здивований.

— Виходить, єдиний, хто переслідував тебе був Сенді?

— Він перекинув мене через мотуз...— Джо ладен був почати все знову.

Я перебив його:

— Але ж то, звичайно, не Сенді платив тобі?

— Ні... Здається, ні... Я не знаю...

— Не знаєш, хто саме платив? Так і не довідався?

— Якийсь тип дзвонив мені й наказував, коли "притримувати". А потім я одержував поштою пачку грошей.

— Скільки разів ти шахрував?

— Десять... за останні півроку.

Я мовчки дивився на нього.

— Здебільшого це дуже просто,— пояснив Джо,— ті шкапи все одно не прийшли б першими, хоча б я навіть їх підкручував.

— І скільки ж ти отримував?

— Сто фунтів. А двічі — по двісті п'ятдесят.— Джо розговорився, і я вірив йому. То були добрі гроші, отож будь-хто, що ладен був їх заплатити, тепер намагатиметься відомстити Джо. Адже він знехтував наказ і виграв. скачку. Хоч Сенді... Я не йняв віри.

— Що сказав тобі Сенді, коли ти виграв? — допитувався я.

Джо все ще схлипував.

— Він сказав, що ставив на шкапу, яку я обігнав, і що він поквитається зі мною.— Схоже було, що Сенді виконав свою обіцянку.

— Ти не одержав гроші?

— Ні,— шморгнув носом Джо.

— І навіть не маєш уявлення, звідки надходили ті гроші?

— На деяких конвертах були лондонські штемпелі,— одказав Джо.— Я не звертав уваги.— Звичайно, його більше цікавило, скільки там грошей, і з пожадливості він уже нічого більше не бачив.

— Гаразд,— мовив я,— тепер, коли Сенді поквитався з тобою, годі ревти. Тобі ж більше ніщо не загрожує?

Замість відповіді Джо видобув з кишені куртки папірець і простягнув мені.

— Ось. Я не знаю, що тепер робити. Допоможи мені. Я боюсь.

При тьмяному світлі малесеньких лампочок на щитку я бачив, що він таки боїться. Навіть почав потроху тверезіти.

Я розгорнув цидулку. Звичайний папір для друкарської машинки. Великими літерами було написано кульковою ручкою: "Болінгброк, ти будеш жорстоко покараний".

— То це Болінгброка ти мав "притримати"?

— Так.

Він витер очі.

— Коли ж ти отримав це попередження?

— Знайшов сьогодні в кишені куртки перед п'ятим заїздом. Коли складав куртку, його ще не було.

— І потім весь час просидів у барі, цокочучи од страху зубами?

— Атож... Я повернувся туди й тоді, коли ти одвозив Тюдора. Я не думав, що в мене вийде халепа з Болінгброком, хоч увесь час потерпав після того, як він виграв. І саме тоді, коли вважав, що все гаразд, Сенді перекинув мене через бар'єр. А потім я знайшов цього листа... О господи!

У його голосі знов забриніла жалість до себе. Я повернув йому папірець.

— Що ж мені тепер робити? — бідкався Джо.

Я не знав, що відповісти. Він геть заплутався, і таки було чого жахатися. Ті, що орудують кіньми й людьми в таких розмірах, звичайно, грають аж надто жорстоко. Десятиденний проміжок між цією цидулкою й перемогою Болінгброка міг означати, що гра ведеться за чиєюсь вказівкою. Хоч це було невеликою втіхою для Джо.

Він шморгав носом, гикав, та сльози вже не душили його. Сп'яніння проходило. Я ввімкнув фари й виїхав на шосе. Джо миттю заснув, голосно хропучи.

Поблизу Деркінга я його розбудив. Мене турбували ще деякі речі.

— Слухай-но, Джо, отой містер Тюдор, що я його возив до Брайтона, знає тебе?

— Він власник Болінгброка. Я часто змагаюсь на його конях.

Я ледве не виказав свого здивування.

— Він був задоволений, коли ти виграв?

— Очевидно, так. Хоч його тоді не було. Але він надіслав мені належні десять відсотків і вдячливого листа. Так завжди робиться.

— Він недавно захопився скачками, авжеж?

— Звалився нам, мов сніг на голову, як оце ти,— вже зовсім посміливішав Джо.— Обидва ви були чорні від засмаги взимку.

Я прилетів з пекучої Африки в крижані обійми жовтневої Англії, і за сімнадцять місяців моя шкіра стала блідою, як у решти англійців. А Тюдор зоставався смаглявим.

Джо хихикнув.

— Ти знаєш, чому містер Кліффорд — отой клятий Тюдор — живе в Брайтоні? Це дає йому можливість виправдовувати свою засмаглість. Наче його просмолили, еге ж?

Я поспішив висадити його на автобусній зупинці, звідки мав їхати в Епсом. Хоч він і виправдав своє рюмсання, але добре-таки набрид мені.

Я повернувся в Котсуолд. Спершу довго думав про Сенді Мейсона: звідки він дізнався, що Джо мав "притримати" Болінгброка?..

Та потім мої думки повернулися до Кет.

6

Сцілла спала на канапі, закутавши ноги пледом. Поряд, на низенькому столику, чорніла повна склянка. Я підніс її до носа й понюхав. Коньяк. Звичайно вона пила джин або кампарі.

Вона розплющила очі.

— Аллане! Я така рада, що ти повернувся. Котра година?

— Пів на десяту.

— Ти, певно, хочеш їсти,— мовила вона, скидаючи плед.— Чому ти не розбудив мене? Обід давно готовий.

— Я щойно приїхав, і Джоан уже порається на кухні. Відпочивай.

Ми зійшли до вітальні. Я сів на своє звичне місце. Стілець Білла стояв порожній. Я подумав, що треба буде посунути його до стіни.

Коли вже їли печеню, Сцілла сказала після довгої мовчанки:

— Приходило двоє поліцейських.

— Так? Це з приводу завтрашнього розслідування?

— Ні, стосовно Білла.— Вона одсунула тарілку.— Вони допитувались, як і ти, чи не було в нього неприємностей. Цілих півгодини мучили мене. Один з них прямо так і сказав, що коли я любила чоловіка так, як запевняю, та була з ним у гарних стосунках, то мушу знати, чи не було в нього якоїсь халепи. Гидкі типи — обоє.

Вона не дивилася на мене. Очі опустила в тарілку. В її поводженні була якась дивна ніяковість.

— Ще б пак,— одказав я, здогадуючись, у чім річ.— Вони, мабуть, доскіпувались, які в тебе стосунки зі мною і чому я продовжую мешкати тут?

Вона здивовано и полегшено звела очі.

— Так. Я ніяк не могла тобі признатися. Мені здавалося цілком зрозумілим, що ти залишився, але я не зуміла їм пояснити.

— Завтра переїду. Більше нікому не дам приводу для пліток. Коли вже поліція додумалася до такого, то уявляю собі, що патякають інші. Я був легковажний, і прошу мені пробачити.— Я теж чомусь вважав цілком звичайним, що мешкав у неї.

— Ти нікуди не поїдеш. Заради мене,— озвалася Сцілла з такою рішучістю, що аж здивувала мене.— Ти мені потрібен тут. Коли не буде з ким душу одвести, залишаться самі сльози. Особливо ввечері. День вимагає турбот і біганини, а вночі...

На її змученому обличчі я прочитав смертельний біль, що досі краяв її, хоч минуло вже цілих чотири доби після катастрофи.

— Хай собі плещуть язиками,— сказала Сцілла, тамуючи сльози,— Ти мені потрібен тут. Прошу тебе, не покидай мене!

— Я зостанусь, тільки не плач. Залишуся доти, поки буду тобі потрібен. Але ти мусиш пообіцяти, що скажеш, коли зможеш обійтися без мене.

Вона витерла очі й посміхнулась.

— Коли я знов почну дбати про свою репутацію? Обіцяю.

Того дня я подолав триста миль, не кажучи вже про участь у двох скачках.

Я знеміг. Отож ми рано пішли спати. Сцілла обіцяла прийняти снотворне.

Та о другій ночі вона відхилила двері моєї спальні. Я миттю прокинувся. Сцілла підійшла, ввімкнула світло на нічному столику й сіла на постіль.

Вона виглядала зовсім юною й беззахисною. Була ж бо в самій сорочці до колін, ніжно-блакитній, з прозорого шифону, крізь яку світилося худеньке тіло й маленькі округлі груди.

Я підвівся на лікоть і пригладив скуйовджену зачіску.

— Я не можу заснути,— промовила вона.

— Ти проковтнула пілюлі?

Відповідь була зайва: про це свідчили її мутні очі — адже за ясної свідомості нізащо б не зайшла до мене в такому вигляді.

— Так. Од них я ніби п'яна, хоч заснути все одно не можу. Я навіть зайву прийняла...— Її голос був глухий і сонний.— Поговори зі мною, може, тоді я засну. Наодинці я тільки й думаю що про Білла... Розкажи мені про Пламптон... Ти сказав, що брав участь у змаганні на іншому коні... Розкажи...

Я сів у ліжку, накинув їй ковдру на плечі й почав розповідати про подарунок, що його Кет отримала від дядечка. А сам тим часом думав

про те, як часто заколихував казками її дітей — Поллі, Генрі та Уїльяма. Та раптом побачив, що Сцілла не слухає,— гіркі сльози заливали їй лице.

— Ти, певно, думаєш, яка я дурепа, що все плачу,— пояснила вона.— Та я нічого не можу вдіяти.

Вона знеможено вляглася поряд зі мною, поклавши голову на подушку. Я глянув на її гарне, миле обличчя, на оті сльози, що текли струмочками повз вуха в пухнасте волосся, й легенько поцілував у чоло. Вона ще двічі здригнулася від бурхливого нападу сліз. Я ліг і поклав руку їй під голову. Сцілла повернулася й міцно, відчайдушно притислася до мене, жалібно хлипаючи від страшного й безмежного горя.

Нарешті снотворне подіяло. Тіло розслабилося, дихання врівноважилось, рука зігнулась у мене на грудях. Вона лежала поверх ковдри, а лютнева ніч давалася взнаки. Я вільною рукою обережно витягнув з-під неї ковдру й укрив нещасну, потім вимкнув світло й, лежачи в темноті, тихо заколисував Сціллу, поки вона зовсім не заснула.

Я посміхнувся, уявивши собі пику інспектора Лоджа, якби той ненароком побачив нас. А ще подумав, що не виявив би себе таким тюхтієм, коли б замість неї в моїх обіймах опинилася Кет.

Вночі Сцілла кілька разів безтямно ворушилася, бурмочучи щось невиразне, і заспокоювалась, щойно я починав гладити її по голові. Десь над ранок зовсім стихла. Я встав, загорнув її в ковдру й одніс туди, де їй належало спати, бо знав, що, прокинувшись, вона буде засоромлена й пригнічена.

Коли залишив її, Сцілла продовжувала спати.

Через кілька годин, після сніданку нашвидку, я відвіз її в Мейденхед. Дорогою Сцілла дрімала, жодним словом не прохопившись, що було вночі. Я навіть був певен, що вона взагалі нічого не пам'ятала.

Лодж, очевидячки, чекав нас, бо одразу вийшов назустріч, тільки-но ми приїхали. Він тримав у руці якісь папери й виглядав вельми заклопотаним. Я відрекомендував йому Сціллу, й очі інспектора звузились од споглядання її блідої краси. Та те, що він сказав, було несподіване:

— Я прошу пробачити... за неприємні здогадки поліції щодо інтимних стосунків між вами й містером Йорком.— І до мене: — Тепер ми цілком допевнилися, що ви аж ніяким чином не причетні до загибелі майора Девідсона.

— Спасибі за таку ласку,— всміхнувсь я, хоч дуже радий був це почути.

Лодж тим часом продовжував:

— Ви можете що завгодно говорити слідчому про дріт, хоч, попереджаю вас, він не буде в захопленні. Його не здивуєш фантазіями, а у вас немає жодних доказів. Та ви не засмучуйтесь, коли не будете згодні з його рішенням: "Я певен, що це нещасний випадок", адже при потребі слідство можна буде повторити.

Після цього попередження я нітрохи не обурився, коли слідчий, п'ятдесятилітній чолов'яга з густими вусами, уважно вислухав мою розповідь про те, як упав Білл, але зневажливо поставився до заяви про дріт. Лодж підтвердив, що супроводив мене до місця події, але нічого подібного там не знайшов.

Той, що скакав позад мене, коли Білл упав, теж був допитаний: жокей-любитель із Йоркшіра, який подолав чималий шлях; він вибачливо глянув на мене і заявив, що нічого підозрілого поблизу бар'єра не помітив, що, на його думку, це звичайнісіньке падіння. Може, й несподіване. Він так і випромінював здоровий глузд.

Слідчий поцікавився, чи не розказував я кому про той дріт. Ні, похитав я головою.

Підсумувавши дані медичної експертизи, поліції й свідчення очевидців, слідчий встановив, що майор Девідсон помер од травм, заподіяних конем, що звалився на нього.

— Я певен,— наголосив він,— що це просто нещасний випадок.

Помилившись часом, місцева газета не надіслала свого репортера, і, за відсутністю подробиць, у вечірній та денній газетах про це було надруковано лише кілька рядків. Дріт навіть не згадали. Й це мене нітрохи не обурило. Сцілла зітхнула з полегшенням. Вона призналася, що не змогла б витерпіти доскіпувань друзів, не кажучи вже про газетярів.

Скромний і тихий похорон Білла відбувся раненько в п'ятницю. Присутні були тільки найближчі родичі та друзі. Підпираючи труну плечем і подумки прощаючись із побратимом, я певен був, що не знайду собі спокою, поки не відомщу. Як саме, це поки що навіть мені не уявлялося, та прийде час, клявся я, обов'язково настане рішуча хвилина, коли я здійсню свою обітницю.

Сестра Сцілли приїхала на похорон і збиралася побути два-три дні. Я не пішов до них на обід — наступного дня відбувалися перегони, слід було подбати про належну форму, а також відсидіти у своїй лондонській конторі кілька годин, аби залагодити дрібнички із страхуванням та митом на перевезення кількох барж мідної руди.

Службовці були досить кваліфіковані, й мені зоставалось лише домовлятися з Юджем, моїм заступником, про сякі-такі справи, давати вказівки й затверджувати складені ним плани, а потім підписувати силу-силенну всіляких папірців. Це відбирало в мене не більше трьох днів. Щосуботи я писав звіти батькові. Він пропускав мої докладні описи

всіляких змагань і чемпіонатів, а зосереджував всю свою увагу на стані справ та на тому, що я збираюся робити в майбутньому.

Ці звіти стали якоюсь часткою мого життя вже протягом десятьох років.

"Шкільні завдання не втечуть,— казав батечко,— тобі важливіше знати всі таємниці й закапелки того королівства, яке ти згодом успадкуєш". З цією метою він завжди приносив додому купу паперів і змушував мене над ними пріти. І, скінчивши школу, я міг з першого погляду визначити світові ціни на сировину, хоч ні найменшого уявлення не мав, приміром, про те, як одрубали голову Карлові І.

У п'ятницю надвечір я чекав Кет, щоб разом пообідати. Без важкої куртки й фетрових чобітків, які були на ній у Пламптоні, вона виглядала ще принаднішою. Червона сукня, проста, але дуже дорога, рівне волосся, що спадало на плечі, мовби створювали навколо неї якесь дивне сяєво, що, здавалося, линуло від її внутрішнього вогню. Вечір минув весело і, принаймні для мене, задовільно. Ми їли, танцювали, вели тиху, милу розмову.

Коли легенько пливли в повільному ритмі танцю, Кет раптом порушила задуму:

— Я бачила в газеті кілька рядків про доскіпування щодо смерті вашого друга...

Я доторкнувся губами до її духмяного волосся, що так солодко пахло.

— Нещасний випадок,— одказав я.— Хоч я цьому не вірю.

— Так? — підвела очі Кет.

— Я розповім вам, коли знатиму все до кінця,— мовив я, милуючись її красивою шиєю. Як дивно, думав я, що можна одразу перейматися такими двома різними почуттями: задоволенням, що під таку музику тримаєш в обіймах Кет, і гострим співчуттям до Сцілли, яка десь там змагається зі своєю самотністю за вісімсот миль звідціля, на холодних пагорбах Котсуолда.

— Розповідайте...— спалахнула цікавістю Кет.— Коли це не випадок, то що?

Я вагався. Мені не хотілося, щоб груба реальність порушила чари нашої зустрічі.

— Ну ж бо!—підганяла вона.— Я просто вмираю од цікавості.

Отоді я й розповів про дріт. Це так вразило її, що ми зупинилися в танці, й люди почали наштовхуватися на нас.

— Боже! — вигукнула вона.— Як це гидко й підло...

Вона хотіла знати, чому слідчий виніс таке рішення.

Я пояснив, що дріт був єдиним доказом, а коли він зник, то як же можна все пояснити...

— Я не можу заспокоїтися, що люди, які вчинили таке, уникнуть кари.

— Не уникнуть, даю вам слово,

— Це добре,— схвалила вона. І ми знову похитувались у такт музиці. Я обійняв її, і ми більше не згадували про Білла.

Того вечора мені здавалося, що мої ноги зовсім ослабли,— так тряслися від збудження коліна, але Кет ніби нічого не помічала, вона була дотепна, щира й весела і аж нітрохи не сентиментальна.

Коли я допомагав їй сісти в машину, надіслану з Сассекса дядечком Джорджем, то відчув, як боляче — любити. Я був аж надто збуджений, пойнятий тривогою, бо чомусь вважав, що її почуття значно слабші од моїх.

Я знав, що кращої дружини мені не треба, і терзався, чи ж вона мене покохає.

Вранці я поїхав на перегони в Кемптон-парк. Біля вагарні зіткнувся з Деном. Ми погомоніли про се про те — звичайні жокейські теревені. Нараз Ден запитав:

— Ти зустрічався вчора з Кет?

— Так.

— Куди ви їздили?

— До "Рівер-клубу"... А де ви з нею були?

— Теж у "Рівер-клубі".

Я лиш удавано засміявся.

— Тоді ми квити.

— А вона запрошувала тебе в гості до дядечка Джорджа? — підозріло спитав я.

— Їду туди сьогодні після перегонів — розреготався Ден.— А ти?

— Я — наступної суботи,— спохмурнів я.— Вона, мабуть, просто нас морочить.

— Нічого, я витримаю.— Він ляснув мене по плечу.— Не сумуй, усе буде гаразд.

І, посміхаючись, зайшов до вагарні.

Того дня не було жодних пригод. Я скакав на своїй чорній кобилі у заїзді з молодняком, і Ден випередив мене на два корпуси. Потім ми разом пішли до автомобільної стоянки.

— Як почуває себе місіс Девідсон?— запитав Ден.

— Нічого, коли не вважати, що в неї вибито грунт із-під ніг.

— Вічний кошмар жокейських жінок.

— Атож.

— Це й стримує нас прохати дівчину вийти за тебе заміж.

— Кет? — запитав я.

— Можливо... А ти проти?

— Так,— якомога лагідніше відказав я.— Проти, та ще й дуже.

Ми підійшли спершу до його машини. Ден поклав на сидіння свої жокейські окуляри. Чемодан кинув у багажник.

— Бувай, друже,— кивнув він.— Подробиці листом.

Я стояв, поки він од'їхав, і помахав йому вслід. Хоч я рідко кому заздрив, зараз мене просто пекло.

Я сів у свій блакитний "лотос" і скерував у напрямку дому.

У хащах Мейденхедського лісу я побачив автофургон для перевезення коней. Він перегородив дорогу, на землі валялися інструменти, капот піднято. Я вирішив, що машина зламалася на шляху в Мейденхед. Обіч фургона чолов'яга водив коня сюди-туди.

Водій схилився над капотом і чухав потилицю, та, уздрівши мене, попрохав зупинитись. Я під'їхав. То був нічим не примітний чоловік середніх літ у шкіряній куртці.

— Ви щось петраєте в моторах?

— Мабуть, стільки ж, як і ви,— осміхнувсь я. Руки в нього були в мастилі. Коли вже водій не розуміє, що там зіпсувалося, то для іншого — це просто морока.— Я можу одвезти вас у Мейденхед. Там знайдете собі поміч,— запропонував я.

— Дуже люб'язно з вашого боку, сер,— мовив він ввічливо.— Дякую. Та... річ у тім...— Він глипнув на сидіння й побачив жокейські окуляри. Обличчя аж засяяло.— То, може, ви розумієтесь на конях?..

— Так, трохи.

— Я мушу одвезти цих двох жеребців у лондонський док. Їх повезуть за кордон. Один — нічого собі.— Він тицьнув у бік того, що прогулювали. — А ось з іншим... щось негаразд. Весь обливається потом, кусає собі живіт... Та все намагається лягти... Мабуть, захворів... Там один б'ється з ним і не знає, як бути...

— Може, колька напала,— сказав я.— Тоді єдиний вихід — водити його. Треба весь час тримати тварину в русі.

Водій здавався стурбованим.

— Не хочеться затрудняти вас, сер, але чи не глянули б ви на нього? Моя спеціальність мотори, до коней не маю жодного відношення, хіба що іноді ставлю на них. А ці хлопці не кумекають. Потім хазяїн дасть часу і їм, і мені.

— Гаразд, подивлюсь,— згодився я.— Хоч не ветеринар і навіть не збираюся ним бути.

Я поставив машину на узбіччя. Двері фургона відчинилися, і хтось простягнув мені руку, очевидно, конюх. Він ухопив мене за зап'ястя.

Троє чекали всередині. Ніяких коней, хворих чи здорових, там не було. Поки мої очі звикли до темряви, мене притисли до стовпа.

Фургон ділився двома перегородками на три окремі стійла. Позад них було приміщення для конюхів, що супроводжували скакунів.

Двоє тримали мене за руки, Вони стояли обабіч перегородки й важко тиснули мені на плечі. Стовп було обмотано рогожею, щоб коні не калічилися під час переїзду. Вона дряпала мені шию.

Водій скочив до фургона й зачинив двері. Його улеслива чемність змінилася торжеством. І недаремно. Він хитро заманив мене в пастку.

— Шкодую, сер, що довелося вдаватись до цього.— В його улесливості було щось зловісне.

— Коли вам потрібні гроші, то ви помилилися,— сказав я.— Я не робив великих ставок і майже нічого не виграв. Боюсь, що ви ризикуєте через якихось десять фунтів.

— Нам не треба ваших паршивих грошей. Хоч коли ви вже так наполягаєте, то можемо взяти.— І, так само посміхаючись, поліз до мене в кишеню й витягнув портмоне.

Я пхнув його ногою в коліно, але, притиснутий до стовпа, не міг розмахнутися як слід. Ледве ворухнувся, як "конюхи" заломили мені руки за спину.

— Я б не чинив так на вашому місці, сер,— докорив водій, потираючи коліно. Він розкрив портмоне, видобув гроші, акуратно склав їх і пхнув до кишені своєї шкірянки. Потім помацав інші папірці та, підійшовши до мене, поклав портмоне на місце. І мляво посміхнувся.

Я не ворушивсь.

— Отак-то ліпше,— схвально докинув він,

— Що все це має означати? — поспитав я. Мені здалося, що вони хочуть зажадати викуп од мого заокеанського татуся. Щось на зразок: "Перекажіть телеграфом тисячу фунтів, інакше ми повернемо вам сина в кількох пакунках". Це б свідчило, що вони добре втаємничені, хто я, й не просто зупинили першого-ліпшого власника гарненької машини, аби пограбувати його.

— Вам краще це відомо, сер,— кинув водій.

— І гадки не маю...

— Мене просили дещо вам передати, містере Йорк...

Виходить, він знав, хто я. Адже не міг це виявити з портмоне, де були тільки гроші, поштові марки й чекова книжка на пред'явника. Один чи два папірці з моїм прізвищем були в кишені з застібкою, куди він не лазив.

— Чому ви вважаєте, що мене звуть Йорк? — удав я здивованого й сердитого. Та йому хоч би що.

— Було враховано, сер, що саме Йорк їхатиме цим шляхом із Кемптон-парку в Котсуолд десь так о чверть на шосту, в суботу, 27 лютого, в темно-блакитному авто марки "лотос-еліта", з номером КАБ-890. Складаю подяку, сер, за те, що так легко дали себе піддурити. Можна цілий місяць простовбичити на дорозі й не зловити машини, подібної до вашої. Мені б важче було виявити вас, коли б ви їхали, скажімо, в "форді" або в "остіні".

Він не полишав отої улесливої люб'язності.

— Що вам доручили переказати? Я слухаю.

— Дія вартніша за слово,— тихо сказав водій.

Він підійшов і розстебнув мою куртку, дивлячись мені просто в вічі, аби викликати обурення. Я не ворухнувся. Він розв'язав мою краватку й зняв комірець. Ми свердлили один одного очима. Я розслабив руки, і "конюхи" попустили їх.

Водій обернувся до четвертого, що стояв мовчки, прихилившись до стінки.

— Приступай, Синку. Втовкмачуй йому наказ.

То був молодик з бакенбардами. Я зиркнув йому на руки.

Він тримав довгого ножа. Рукоятка лежала на долоні, а пальці скорчились, готові стиснути її. Так тримають досвідчені вбивці.

В його манерах не було ні краплі від улесливості водія. Він хизувався своєю роботою. Став проти мене й доторкнувся гостряком до грудей. Я відчув лише легенький укол, так обережно тримав лезо Синок.

"Кат забирай,— подумав я.— Батько не дуже-то радий буде отримати телеграму про мій викуп, коли я піддамся". Я був певен, що вся ця гра мала на меті лише викликати з моїх вуст благання про помилування. Тому притиснувся до стовпа, ніби для того, щоб уникнути ножа.

Тонкі губи напасника розпливлися в усмішці.

Рвучко відштовхнувшись од стовпа, я садонув Синочка коліном у пах і визволився од тих, що тримали мене.

Потім кинувся до дверей і штовхнув їх ногою. У тісному фургоні мені важко було одбиватися, але, думав я, коли б пощастило вихопитися в ліс, то там можна було б ще потягатися. Бо знав кілька хитрих прийомів, що їх навчив мене двоюрідний брат, який жив у Кенії та перейняв їх од племені мау-мау.

Та все намарне. Двері не піддалися, й водій устиг вхопити мене за ногу, я одшпурнув геть його руку, але ті, що тримали, вже тягли за одежу крізь шпару в дверях я побачив того, що прогулював коня, він тепер здивовано витріщився на фургон. А я вже було, про нього й забув.

Люто відбиваючись ліктями й ногами, я намагався видертись. Та де там! Усе скінчилося, як і почалось: я знову стояв біля оббитого рогожею стовпа із викрученими назад руками. Цього разу вони поводились просто безжалісно. Спершу хряпнули мною об стовп, а потім навалилися

на мої руки всім тягарем. Я відчував, як мене згинають у три погибелі, але стиснув зуби й мовчав.

Синок, тримаючись за живіт, корчився в протилежному кутку. Проте, дивлячись у мій бік, не вгавав.

— Ага, і йому боляче, сучому синові,— радо примовляв він.— Ану, Чубчику, зациди йому ще раз.

Чубчик виконав.

Синок зареготав. То був пекельний сміх.

Водій причинив двері й підняв ножа. Тепер його улесливість як рукою зняло. Мій кулак поцілив йому в ніс, з якого юшила кров. Але він не розпускався.

— Годі, Чубчику, годі! —сказав.— Хазяїн не велів калічити його. Ви ж не хочете накликати на себе немилість боса. Авжеж, не хочете?! — пригрозив.

Тягар на моїх плечах поменшав. Синок злісно скривився. Виходить, я мусив ще дякувати босові за все, що зі мною скоїлося.

— Ну, містере Йорк,— докорив водій, утираючи носа блакитною хусточкою, — все це було зовсім ні до чого. Ми просто хотіли переказати вам попередження.

— Я глухий, коли мене штрикають ножем.

Водій зітхнув:

— Так, сер, ми трохи перестарались. Але це мало означати, що попередження надто серйозне, розумієте? Якщо ви знехтуєте його — то буде біда. Погано вам буде, сер.

— Яке ще попередження? — спитав я, нічого не второпавши.

— Ви не смієте задавати жодних питань щодо майора Девідсона.

— Що?! — витріщився я на нього.— Я нікого не розпитував про майора Девідсона,— промимрив я.

— Знати не знаю,— відказав водій, тамуючи кров,— Моє діло передати вам попередження, і ви добре вчините, якщо послухаєтесь. Кажу вам щиро. Хазяїн не любить, коли хтось пхає носа в його справи.

— А хто той хазяїн?

— Про це теж не слід допитуватися. Синку, скажи Берту, що ми скінчили. Тепер можна вантажити коня.

Той глухо застогнав і посунув до дверей, все ще тримаючись за живіт. Він щось гукнув коноводові.

— Не ворушіться, містере Йорк, то все буде добре,— знову вдався водій до своєї улесливості. Він глянув на хусточку, чи не йде кров. Ще трохи юшило. Я вирішив послухатися його поради, і він одчинив двері та скочив з фургона. Ми тим часом мовчки перезиралися з Синком.

Скреготнули засуви, й бічна стінка нахилилась, утворюючи поміст. П'ятий з обслуги, Берт, завів коня й прив'язав його у найближчому стійлі. Водій знову підняв і закріпив борт.

Я скористався світлом, що осяяло середину фургона, і роздивився Чубчика. Моя підозра підтвердилась, але це тільки посилило здивування.

Водій сів у кабіну й запустив мотор.

Берт мовив:

— Тягніть його до виходу.

Мене не треба було спонукати.

Фургон рушив. Берт одхилив дверцята. Чубчик і його напарник звільнили мої руки, а Берт турнув у спину. Я опинився на землі тієї миті, коли фургон, набираючи швидкість, прямував до шосе. Мене врятувала жокейська спритність падати з коня.

Довго сидів на землі, дивлячись услід фургонові. Номер геть припав пилом, та все ж таки я встиг розгледіти літери АРХ.

"Лотос" стояв на обочині. Я підвівся, струсив землю й пошкутильгав до нього. Хотілося догнати фургон та простежити, куди він поїде.

Але передбачливий водій зробив так, щоб це мені не вдалося. Мотор "лотоса" довго не вмикався. Я підняв капот, щоб з'ясувати, у чім справа. Три свічки з чотирьох було вигвинчено, і тепер вони лежали рядком на кришці від циліндрів. Довелося згаяти цілих десять хвилин. До того ж іще руки тремтіли.

Отож я втратив надію наздогнати фургон чи хоч розпитати, куди він завернув. Сів знеможено до машини і взявся застібати сорочку. Краватка щезла.

Потім дістав автомобільний довідник та одшукав у ньому літери АРХ. Якщо вірити довідникові, фургон зареєстровано в Західному Сассексі. Коли, звичайно, той номер не фальшивий. Отож при бажанні можна було знайти й власника фургона. Хвилин із п'ятнадцять я напружено думав, потім увімкнув мотор і поїхав у Мейденхед.

Місто сяяло вогнями, хоча крамниці було вже зачинено. Двері поліцейського відділка стояли навстіж. Я зайшов і поспитав інспектора Лоджа.

— Ще не прийшов,— відповів черговий, глянувши на годинник. Було пів на сьому.— Він надійде за якусь мить, почекайте, коли у вас є час.

— То він так пізно розпочинає роботу?

— Так. Сьогодні він у нічній зміні. В суботу вистачає клопоту: дансинги, ресторани, часті автомобільні аварії.

Я посміхнувся у відповідь, сів і став чекати. Хвилин через п'ять з'явився Лодж, знімаючи на ходу пальто.

— Добривечір, Смолл, що тут новенького? — запитав у чергового.

— Он вас дожидається джентльмен,— вказав той у мій бік,— Чекає вже хвилин п'ять.

Лодж обернувся.

— Добрий вечір,— підвівся я.

— Вітаю, містере Йорк.— Він пильно глянув на мене, хоч не виказав здивування. Помітив мій розтерзаний комірець і підвів брови. Проте тільки сказав: — Чим можу служити?

— Ви дуже зайняті? — спитав я.— Коли маєте час, то я розповів би вам... як загубив свою краватку.— І затнувся, не бажаючи признаватися, що мене відлупцювали. Смолл нагородив мене зневажливим поглядом, вважаючи дурником, який хоче прохати поліцію допомогти одшукати якусь там паршиву краватку.

Та Лодж, що все миттю схоплював, сказав:

— Заходьте до кабінету, містере Йорк.— Він пішов попереду, повісив на гачок пальто й капелюх та запалив газовий камін, хоч його розжарене прутття не зробило затишнішою цю ущерть напхану теками кімнату.

Лодж всівся за столом, а я, як і минулого разу, навпроти. Він запропонував мені сигарету й підніс запальничку. Дим погамував моє збудження, і я подумав: з чого ж почати?

— Маєте щось нове у справі майора Девідсона? — запитав я.

— Боюсь, що нічого. Ця справа втратила нагальність. Учора ми обговорили її й проконсультувалися з вашим стюардом містером Кресвеллом. Згідно з вердиктом вашу розповідь вважають наслідком розбурханої уяви. Ніхто, окрім вас, не бачив дроту. Жолобинки на стовпах можуть бути од нього й од чогось іншого, а коли вони з'явилися, важко сказати. Я дійшов висновку, що вони частенько напинають дріт поміж заїздами, аби аматори з публіки не псували березових планок.— Він помовчав.— Сер Крес-велл каже, що, на думку декого з членів Національної ради кінного спорту, з якими він розмовляв, ви просто помилилися. Коли й бачили дріт, то він належав комусь із доглядачів.

— А вони допитали їх?

Лодж глибоко зітхнув.

— Старший над ними каже, що не полишав дроту на доріжці, але один з його людей надто старий, отож, можливо, він залишив дріт через забудькуватість...

Ми дивились один на одного в похмурій мовчанці.

— А як ви гадаєте? — спитав я.

— Вірю, що ви бачили дріт і що майор Девідсон загинув через нього. Є одне свідчення, яке я вважаю настільки важливим, що починаю вірити вам. Вартовий на ймення Томас Кук не з'явився по гроші, котрі належали йому за два дні. Досвід підказує мені, що це неспроста.

Лодж сардонічно всміхнувся.

— Я можу дати вам ще один доказ, що майор Девідсон упав не випадково. Але ви мусите повірити мені на слово...

— Кажіть.

— Хтось намагається попередити мене, щоб я не ставив запитань у цій справі.— Я розповів йому пригоду з фургоном і закінчив: — Ну, то як тепер щодо моєї розбурханої уяви?

— Коли це трапилось? — запитав Лодж.

— З годину тому.

— А що ви робили потім?

— Думав,— відказав я, гасячи недопалок.

— А ви подумали над дивовижністю цієї пригоди? Моєму шефові все це не сподобається.

— То й не доповідайте,— усміхнувся я.— Хоч я й сам вважаю дивним те, що п'ять чоловік, коня й фургон було послано, аби втовкмачити мені попередження, яке легко було надіслати поштою.

— Це свідчить, що їх чимала зграя,— констатував Лодж.

— Щонайменше десятеро,— сказав я.— Одного або двох ви знайдете в лікарні. ,

Лодж випростався.

— Що ви маєте на увазі?

— П'ятеро, котрі затримали мене,— водії таксі. З Лондона чи Брайтона. Три дні тому я бачив їхню скажену бійку в Пламптоні.

— Що?! — вигукнув Лодж.— Потім додав: — Я читав повідомлення в газеті. Ви вважаєте — вони з тих?

— Певен,— одказав я.— У Пламптоні Синок теж був з ножем, але його притис до землі дебелий чолов'яга, і йому так і не вдалося пустити цю зброю в хід. Я добре запам'ятав його диявольську пику. Чубчика теж ні з ким не сплутаєш — у нього зачіска з настовбурченим пасмом, як у старої відьми. Інші троє також були серед забіяк у Пламптоні. Я ждав попутника й довгенько спостерігав, аж поки їх не розборонили. У Берта, котрий прогулював коня, і досі синець під очима, а в того, що тримав мою праву руку, кат його зна, як там його кличуть, наклейка з пластиру під очима. Дивно, що вони на волі! Я вважав, їх неодмінно замкнуть у буцегарню.

— Може, їх випустили під заклад або ж усі відбулися штрафом. Я ще не бачив звіту. То як ви гадаєте, чому цілу зграю послали, щоб попередити вас?

— Велика шана для мене, як подумати,— осміхнувся я.— Може, у таксистів зараз безробіття і їм нікуди себе приткнути. А можливо, як казав той водій,— щоб дійшло до мене.

— Отут ще одна дивина,— мовив Лодж.— Вам до грудей приставляють ніж, а ви кидаєтесь на нього, як оглашенний! Чи не шукали ви собі смерті?

— Я б не кидався, коли б він тримав його трохи вище. Гостряк був проти кістки. Я розрахував, що швидше виб'ю його, аніж наштрикнусь. Так воно й вийшло.

— Без жодної подряпини?

— Ні, ось,— показав я.

— Ану, глянемо,— підійшов Лодж.

Я розстебнув сорочку. Між другим і третім гудзиком на шкірі зостався невеличкий поріз, із дюйм завдовжки, а навкруги, мов пляма іржі, засохла кров. Сорочка промокла в кількох місцях. Та я не відчував болю.

Лодж знову сів. Я застебнув сорочку.

— То що і в кого ви розпитували про смерть майора Девідсона?..— звернувся він, гризучи олівець.

— В тому-то й річ,— сказав я,— що ні в кого не розпитував.

— Проте ви когось дуже насторожили,— пояснив Лодж. Він узяв аркуш паперу.— Назвіть мені тих, кому ви говорили про дріт.

— Вам,— миттю одказав я.— Та ще місіс Девідсон. До того ж під час слідства багато хто чув, як я говорив про це.

— Проте, як я помітив, преса замовчала наслідки слідства. А дріт навіть ніхто й не згадав,— мовив Лодж.— І жоден, хто бачив вас на допиті, не здогадався, що ви — доконче! — вирішили розплутати цю справу. І зустріли висновок судді аж надто спокійно, ніби цілком згодні з ним.

— Дякую, що попередили, чого мені слід чекати.

На величезному аркуші в Лоджа стояло лише кілька прізвищ.

— Кому-небудь ще? — запитав він.

— Одній... приятельці... міс Еллері-Пенн. Я розповів їй учора ввечері.

— Приятелька?..— Він записав.

— Авжеж.

— І більше нікому?

— Ні.

— Дивно! Чому ж?

— Я вважав, що вам і Кресвеллу не треба заважати,— боявся сплутати ваші карти, коли доскіпуватимусь: викличу в декого

обережність чи щось подібне. Але ж ви, здається, полишаєте цю справу? — докорив я.

Лодж зиркнув на мене.

— Вам неприємно, що вас вважають зеленим і надто запальним.

— Двадцять чотири — це вже солідний вік, як для юнака. Здається, хтось у мої роки вже керував Англією. І непогано.

— Це не стосується нашої справи.

Я посміхнувся. А Лодж спитав:

— Що ви тепер збираєтесь робити?

— Поїду додому, — глипнув я на годинник.

— Ні, з приводу майора Девідсона?

— Поставте якесь легше питання.

— Не дивлячись на попередження?

— Саме з цієї причини,— твердо заявив я.— Те, що вони послали проти мене цілу зграю, багато про що свідчить. Білл Девідсон був мій добрий товариш, ви знаєте. Отож я не можу дозволити будь-кому лишатися непокараним.— Я трохи подумав,— Передусім одшукаю власника отих таксі, що їх водять Чубчик із ватагою.

— Що ж, неофіційно бажаю вам успіху. Та бережіться,— пом'якшав Лодж.

— Постараюсь,— обіцяв я, підводячись. Лодж провів мене до виходу й потиснув руку.

— Тримайте мене в курсі,— попрохав він.

— Неодмінно.

Я продовжив свою поїздку в Котсуолд. Плечі нили од пекучого болю, та, коли повертався думкою до Білла, наче переставало боліти.

Я раптом збагнув, що і "нещасний випадок" з Біллом, і моя пригода з фургоном можуть навести мене на слід того, хто все це підстроїв. Здоровий глузд підказував, що діяв один якийсь досвідчений злочинець. Обидва замахи були підступні й ретельно підготовлені. В моїй свідомості зринуло слово "манівці", і я весь час думав, до чого тут воно. Зрештою пригадав погрозливого листа, що його отримав Джо Нантвич із запізненням на десять днів. Хоч потім вирішив, що неприємності Джо ніяк не стосуються смерті Білла.

І замах на нього, й попередження, вирішив я, виконані значно жорстокіше, ніж належало. Білл загинув через нещасний випадок, а зі мною повелися б не так підло, коли б я не пручався. Я дійшов висновку, що мушу шукати людину, здатну на неабияку вигадку, "міни" якої, однак, вибухали б з дужчою силою, аніж вона сподівалася.

До того ж мене тішила гадка, що мій супротивник не якогось там надлюдського інтелекту. Він допускається помилок. І поки що найбільшим його прорахунком було те, подумав я, що він передав оте попередження, яке спонукало мене діяти ще рішучіше.

Два дні я сидів тихо: хай вони вважають, що попередження вплинуло.

Я грав з малечею в покер і програвав Генрі, бо весь час повертався думкою до його батька.

— Про що ти думаєш, Аллане? — спитав Генрі з глузливим співчуттям, заграбаставши мої десять фішок.

— Може, він закохався,— докинула Поллі, пильно придивившись до мене.— Цього нам ще не вистачало!

— Дурниці!— заперечив Генрі, тасуючи карти.

— А що таке "закохатись"? —спитав Уїльям, який бавився його фішками.

— Ахи та охи,— пояснив Генрі.— Чоломкання, рюмсання тощо.

— Виходить, матуся в мене закохалася,— констатував малий.

— Не мели дурниць,— серйозно почала Поллі.— Кохання — це весілля, фата, конфетті й інші витребеньки...

— Отож, Аллане,— підсумував Генрі,— викинь оте своє кохання з голови, бо жодної фішки не врятуєш.

Уїльям розкрив свої карти. Очі в нього здивовано витріщились. Це свідчило, що малюк дістав принаймні два тузи. Лише з ними він починав торгуватись. Я бачив, як Генрі скоса подивився на нього, потім хутенько взяв прикуп, але, щойно дійшла його черга, спасував. Я перекинув карти — там було всього-на-всього дві дами й десятка. Генрі знав, коли треба пасувати. А Уїльям заробив лише якихось нікчемних дві фішки, маючи на руках три тузи.

Не вперше я подумав про примхи спадковості. Білл був товариський, справжній чоловік із багатьма чеснотами. Сцілла дуже підходила йому, маючи любляче серце і м'яку вдачу. І хоч вони не відзначалися якимись особливими талантами, нагородили сина гострим розумом і допитливістю.

Отож, чи міг я гадати, змішуючи карти, що Генрі таїв у своєму дев'ятилітньому мозку ключ до розгадки смерті свого батька?

Та він і сам цього не знав.

7

Челтенхемський національний фестиваль кінного спорту почався у вівторок 2 березня.

Передбачалися три дні перегонів екстра-класу, і стайні постачили найкращих у світі коней. Їх перевозили з Ірландії пароплавами й літаками — казкових гнідо-золотих скакунів, що мали силу-силенну кубків і призів, здобутих по той бік Ірландського моря.

У Глостершірі купчились фургони, що доставляли коней із Шотландії, Кента, Девоншіра. Вони везли переможців Великого національного кубка, чемпіонів-плигунів, майстрів гандикапу, чудових спринтерів — еліту кінського поголів'я.

Сюди з'їхались усі жокеї-аматори, котрі змогли випросити, позичити або купити собі рисака. Скакати в Челтенхемі вважалося за честь, а виграти — й поготів. Жокеї любителі ждали змагань з великим нетерпінням.

Лише Аллан Йорк не виявляв цього запалу, ставлячи "лотос" на відведене місце.

Я й сам цього не розумів, але ні гомін величезного натовпу, ні сповнені надій обличчя, ні підбадьорливий морозець яскравого березневого ранку, ні перспектива скакати на трьох найкращих конях ніяк не могли розбуркати мене.

Біля головного входу я пошукав очима розповсюджувача газет, з яким уже бачився в Пламптоні.

— Доброго ранку, містере Йорк,— привітався він, простягаючи газети.— Вам подобається ваш сьогоднішній рисак?

— Можете поставити на нього якийсь дріб'язок, але не останню сорочку. Не забувайте про Ірландця.

— Ви легко обійдете його!

Я зачекав, поки він продасть газету старому з велетенським біноклем на грудях.

— Ви пам'ятаєте таксистів, котрі билися в Пдамптоні?

— Хіба таке можна забути? — пожвавішав він.

— Ви казали, що одна зграя з Лондона, а друга — з Брайтона.

— Еге ж.

— А котра з Брайтона?

Він здивовано глянув на мере.

— Чекайте...— І продав ще дві газети старезним леді у твидових жакетах і гольфах. Потім знову до мене: — Яка, питаєте, з Брайтона?..

Гм... Я часто їх бачу, але вони такі відлюдьки. Жоден з тобою не заговорить. Не те що водії-приватники. Брайтонських я одразу впізнав би...— І закричав:—Спецвипуск! Спеціальний денний випуск! — Я терпеливо чекав.

— Як же ви їх розпізнаєте? — запитав я.

— По пиках.

— І хоч одну змогли б описати?..

— Звичайно.

— Наприклад?..

— Ну от хоча б телепень з очицями-лезами. Я побоявся б сісти в його таксі. Він носить такий собі чубчик, що звисає на самі очі. Дивак! А навіщо це вам?

— Так... Хочеться знати, звідки він.

— З Брайтона. А звідки ж іще? — зраділо підтвердив мій співбесідник.— Крім нього, ще один дуже примітний. Молодик з довгими баками, котрий завжди чистить нігті ножем.

— Дякую,— мовив я, простягаючи йому цілий фунт. Він широко посміхнувся і сховав його до кишені.

— Щасти вам, сер.

Я відійшов, але вигуки "Спеціальний випуск!" ще довго лунали мені навздогін. Крокуючи до вагарні, я розмірковував: виходить, мої

напасники таки з Брайтона. Той, хто їх нацьковував, нітрохи не турбувався, що я десь міг бачити їх і зможу розшукати.

Лише згодом я почув, як Піт Грегорі щось мені пояснював:

— Їм прокололо шину, але все ж таки вони вчасно доїхали.

— Пробач, я замислився.

— Радий за тебе, друзяко! — Він гучно зареготав. Адже почуття гумору завжди зраджувало його, не дивлячись на кмітливість і розсудливість. Школярські жарти здавалися йому перлинами дотепності, але ми давно звикли до цього й не звертали уваги.

— Як Паліндром?—запитав я. То був мій кращий кінь на сьогодні.

— Чудовий, Я ж кажу тобі, що вони прокололи шину...— Він розгублено вмовк, бо не любив повторювати спочатку.— Гаразд, ходімо до стайні, сам подивишся.

— Ходім.

Ми рушили. Піт мусив неодмінно супроводжувати мене: вимоги безпеки були тут дуже суворі. Навіть власники коней не мали права підходити до них без дозволу тренера. Конюхи мали перепустки з фотокартками. Все це для того, щоб коней не поїли наркотиками та не псували.

Я приголубив свого скакуна, восьмирічного гнідого красеня з чорними плямами, й дав йому шматочок цукру.

Піт докірливо мовив:

— Навіщо ж давати перед заїздом!

Він нагадував няньку, що застукала свого вихованця, котрий їсть ласощі перед обідом.

— Цукор додасть йому снаги,— заспокоїв я, даючи гнідому ще шматок та захоплено розглядаючи його.— Виглядає він просто чудово.

— Він виграє, коли ти все передбачиш,— підтримав Піт.— Не спускай ока з Ірландця. Він намагатиметься вас обійти — рвоне саме тоді, як ви долатимете рівчак з водою, щоб випередити на шість корпусів ще до схилу. Я не раз бачив, як він це робить. Примушує гнатися за собою під гору та витрачати останні сили, такі необхідні перед фінішем. Отож роби ривок одночасно з ним і долай схил з тією ж швидкістю або дай йому обігнати себе на підйомі та надолужуй на спуску. Ясно?

— Як день! — Його поради, як поводитися під час заїзду, завжди були корисні, і я багато де в чому завдячував йому.

Я ще раз погладив Паліндрома, і ми вийшли у двір. Завдяки численним заходам безпеки це було найтихіше місце іподрому.

— Слухай, Піте, а чи не було в Білла якихось неприємностей? — раптом запитав я.

Він зачинив браму, потім повільно обернувся, постояв, дивлячись мовчки, ніби крізь мене, і відповів:

— Неприємністю це не назовеш. Але дещо було...

— Що?! — наполягав я, коли він раптом змовк.

— А звідки ти взяв, що були якісь неприємності?..

Я розповів про дріт. Він мовчки слухав, але брови насупились.

— Чому ж ніхто з нас досі не чув про це?

— Я розповідав серу Кресвеллу й поліції, але оскільки дріт кудись щез і в них не було доказів, то й вирішили мовчати.

— А ти все докопуєшся? Не думай, що я проти, але чим тепер зарадиш?.. А було ось що... Білл розповів мені про попередження телефоном, з якого він тільки посміявся, Та я погано слухав: голова вічно заклопотана кіньми... Щось там йому натякали, що Адмірал обов'язково впаде, Білл сприйняв це як жарт, а я не став допитуватись. Бо не думав, що це так важливо. Коли Білл загинув, я подумав було: а може, й справді в цьому заковика... Навіть запитував тебе, але ти сказав, що нічого особливого не помітив...

Голос його затремтів.

— Пробач. А коли він говорив про оте попередження телефоном — перед самим падінням?

— Останній раз ми розмовляли з ним у п'ятницю вранці, перед моїм вильотом до Ірландії. Я тоді дзвонив йому, що Адмірал готовий до перегонів наступного дня у Мейденхеді.

Ми поверталися до вагарні. За якимось внутрішнім поштовхом я спитав:

— Піте, тобі доводилось коли-небудь наймати брайтонського таксиста?

— Не часто. А що?

— Є серед них два-три водії, з якими я хотів би побалакати,— пояснив я, хоч не признався, що з кожним окремо, десь у відлюдному закапелку.

— Там, здається, кілька таксомоторних парків. Коли тобі потрібен якийсь певний водій, то, може, краще піти на станцію? Там вони завжди товчуться, ждучи пасажирів з лондонських поїздів.— І на цьому змовк, бо вже почали виводити коней для першого заїзду.

— Ось Коннемара Пел! — вигукнув він захоплено.— Як я вмовляв одного любителя купити його! Та вони правили цілих вісім тисяч, а ховали красунчика в напівзруйнованому хліві, за свинарником. Поглянь на нього! В Леопардстоні він виграв скачку молодняка, обійшовши всіх на двадцять корпусів. Найкращий жеребчик, якого ми побачимо в цьому році!— Піт сів на свого конька, і ми вже до самої вагарні обговорювали переваги "ірландців".

Я ледве розшукав Клема й переконався, що все моє спорядження в належному стані й що він сам визначив, скільки я мушу важити для Паліндрома.

Кет попередила, що не прийде, і я пішов на пошуки — єдино тепер можливого — звістки про неї.

Вішалка й лава Дена були в маленькій роздягальні, біля палаючої печі — ознака того, що він став помітною зіркою на жокейському небосхилі. За неписаними законами чемпіонам надавалися теплі місця, а новачки мусили цокотіти зубами біля самісіньких дверей.

Стоячи в сорочці й трусах, Ден натягав нейлонові панчохи. В кожній була дірка, і його великі пальці кумедно стирчали назовні. Ден мав аж надто довгі й вузькі ступні і такі самі довгі, вузенькі, але елегантні й дужі руки.

— Тобі добре сміятися, — тягнув він панчоху з усієї сили, — а мого розміру не випускають...

— Хай Вальтер дістане тобі безрозмірні,— порадив я. — У тебе сьогодні важкий день?

— Три заїзди, — одказав він. — Піт записав половину своєї стайні. — І посміхнувся. — Я можу розповісти тобі про Пеннів... коли це, звичайно, тебе цікавить. Ну, з кого почати? З дядечка Джорджа чи з тітоньки Деб, а може...— Він змовк, натягаючи бриджі й жокейські чоботи. Вальтер — його служник — простягнув джемпер і гидкого, рожево-бурого кольору куртку. Хіба ж думали про людину, вибираючи таке! — Чи, може, ти хочеш почути щось про Кет?..

Роздягальня вже була повна, бо туди втислися ще й ірландські жокеї, гомінкі, збуджені й рухливі. Ми з Деном перейшли до вагарні, де хоч можна було чути один одного.

— Дядечко Джордж — просто золото, — мовив Ден. — Я не хочу псувати тобі враження, сам побачиш. Тітонька Деб для нас обох — шановна й високоповажна місіс Пенн, тітонька вона лише для Кет. Від неї дме таким холодом, що коли б вона не так вихована, то страшно було б і підійти. Спершу висловила мені свою зневагу. Я думаю, вона зневажає все, що стосується скачок, Піднебесного, дядечка Джорджа і його примхи подарувати Кет коня на іменини.

— Ну, ну...— підганяв я, поки хтось не вхопить його за гудзика.

— Ага, Кет. Чарівна й горда! Ти знаєш, її звати Кет Еллері, а не Пенн. Це дядечко Джордж припнув їй своє ім'я через дефіс. Він сказав, що так зручніше, бо ніхто не стане допитуватися, звідки вона взялася... — Він навмисно зволікав, щоб мене дражнити. — Вона шле тобі найсердечніше вітання.

У мене потепліло на душі. Врешті-решт, Челтенхемський фестиваль здався мені не таким уже й поганим.

— Дякую,— відказав я, марно силкуючись приховати самовдоволену посмішку.

Ден задумливо стежив за мною, та я поспішив перевести розмову на скачки, а потім раптом спитав, чи не чув він, щоб Білл Девідсон ділився з кимось про те... що здавалось йому дивним або підозрілим.

— Ні, не чув,— рішуче мовив він. Я розповів про дріт.

— От бідолаха! — вигукнув Ден.— Яка підлота!

— Коли почуєш що-небудь, даси мені знати...

— Звичайно,— пообіцяв він.

Джо Нантвич простував прямо на Дена, ніби уві сні. Наткнувшись, не пробачився, як ото завжди, а одступив і захитався далі. Очі його були широко розкриті, погляд відсутній і бездумний.

— П'яний,— констатував Ден.— Од нього несе, як од пивної бочки.

— У нього своя біда,— пояснив я.

— Буде ще й інша, коли розпорядники помітять. Джо раптом з'явився з іншого боку. Від нього справді тхнуло на кілометр. Без жодного вступу він заговорив:

— Я знову дістав попередження.— І витяг з кишені цидулку. Вона була пожмакана, ніби її кілька разів м'яли й розпрямляли, але напис кульковою ручкою не стерся: "Болінгброк. На цьому тижні".

— Коли це ти отримав?

— Вона лежала на столику для листів.

— І ти одразу ж нализався.

— Я не п'яний,— обурився він.— Це лише пару ковтків зробив у барі проти вагарні.

Ми з Деном здивувалися: у тому барі не було зовнішньої стіни, і пити на очах у тренера, власника рисака й розпорядників було просто безумством. Може, у жокеїв є надійніший спосіб професійного самогубства, аніж два ковтки віскі перед кожним заїздом? Цього я не знаю. Джо гикнув.

— Мабуть, порції були подвійні,— засміявся Ден і взяв у мене цидулку, щоб прочитати.— Що має означати "Болінгброк. На цьому тижні"? Тебе це налякало?

Джо видер у нього цидулку й сховав до кишені. Очевидно, він зрозумів, що Ден теж почув його.

— Не твоє діло!

Мені хотілося сказати, що й не моє, та він обернувся до мене й заскімлив:

— Що ж мені тепер робити?

— Ти береш участь у перегонах?

— В останньому заїзді. Сьогодні кляті любителі загарбали дві перші скачки, а нам, професіоналам, залишили всього-на-всього чотири, щоб

заробили собі на хліб. Чому ці товстозаді жокеї-джентльмени не йдуть до... — Він грубо вилаявся.

Запала мовчанка. Ден гучно зареготав. Джо був не такий п'яний, щоб не збагнути, що з нього насміхаються. І тому сказав щонайласкавіше:

— Пробач, Аллане, ти ж знаєш, що це тебе не стосується...

— Коли ти хочеш моєї поради, незважаючи на твоє недобре ставлення до жокеїв-любителів,— мовив я, намагаючись бути серйозним,— то йди негайно та випий три чашки чорної кави й потім постарайся якомога довше не потрапляти комусь на очі.

— Я ж тебе питаю, що робити з цією запискою, — не вгавав він.

— Не звертай на неї уваги. По-моєму, тебе просто розігрують. Мабуть, той, хто це написав, знає, що ти всі свої прикрощі заливаєш віскі, й вирішив добити тебе, добре налякавши. Навіщо йому самому бруднити руки! Хитра, безкровна й досить ефектна помста.

Розпач на обличчі Джо змінився тупою впертістю, що було не менш відразливо.

— Ніхто мене не залякає! — кинув він з тією войовничістю, котра, це мені було добре відомо, дедалі зменшуватиметься, в міру того, як випаровуватиметься алкоголь. І похилитався геть, очевидячки, в пошуках чорної кави, Перш ніж Ден устиг мене розпитати, в чім річ, хтось ляснув його по спині: дружнє вітання Сенді Мейсона, який зневажливо подивився на Джо.

— Що трапилося з цим придуркуватим? — запитав він і, не чекаючи відповіді, сказав:—Чуєш, Дене, зроби мені ласку, дай трохи вийти

вперед на отій шкапі, що її підсунув мені Піт Грегорі. Йому, певно, сподобався мій рудий чуб.

Оглушливий регіт Сенді примусив усіх звернути погляди на нього.

— Гаразд,— мовив Ден.

Вони стали домовлятися, а я повернувся, щоб іти, та Ден торкнув мене за плече.

— Слухай. Можна мені розповісти, ну от хоч би Сенді, про дріт?

— Авжеж. Може, тобі вдасться щось розвідати. Але будь обережний! — Я вже зібрався було повідати йому ту історію з попередженням, але нам було ніколи, і я тільки застеріг: — Ти розворушиш їхнє гніздо, і вони можуть "помилково" навіть убити тебе.

Він витріщився на мене.

— Добре. Я берегтимусь. Ми обернулися до Сенді.

— Чого це ви обидва такі сумні? Хтось поцупив у вас з-перед носа оту кралечку, за якою обидва полюєте?

— Та ні, ми думаємо про Білла Девідсона,— почав Ден, незважаючи на під'юджування.

— А що ще можна придумати?

— Падіння його підстроїли. Над бар'єром протягли дріт. Аллан сам бачив.

Сенді остовпів.

— Аллан бачив?! Та це ж убивство!

Я пояснив, що вони не збиралися вбивати. Карі очі Сенді так і свердлили мене, поки я не скінчив.

— Здається, ти маєш рацію,— погодився він.— Що ж ти збираєшся робити?

— Він намагається з'ясувати, хто вони,— озвався Ден.— І ми гадали, що й ти міг би трохи допомогти. Ти не чув чогось такого?.. Ну, чи не бовкали при тобі, чому з ним так повелися?

Сенді покуйовдив своїми дужими засмаглими руками руде волосся й почухав потилицю.

— Вони здебільшого хваляться мені своїми перемогами над дівчатами та виграшами на скачках. А про майора Девідсона не було жодної розмови. Ми не дуже з ним товаришували, бо йому здалося, що то я "притримав" скакуна його приятеля... Що ж,—закінчив Сенді, лагідно всміхаючись,— може, воно так і було. У всякому разі, ми тоді з ним добре погиркались.

— Узнай, чи не чули чогось твої друзі-букмекери,— мовив Ден.— У них завжди нашорошені вуха.

— Гаразд,— пообіцяв Сенді.— Я рознесу цю чутку, а там побачимо. Тільки не зараз, бо починається заїзд і ти мусиш хоч що-небудь розповісти про оту шкапу, яку всучив мені Генрі.— Побачивши, що Ден викручується, продовжив:—Чого тобі критися? Адже відомо, коли Піт підсовує її саме мені, то це така смердючка, що годі й пошукати.

— У тої кобили,— вів далі Ден,— дурнувата звичка пертися на перешкоду, ніби її зовсім немає перед нею. Ну, і, звичайно, опиняється в рові...

— Дякую,— мовив Сенді, нітрохи не збентежившись.— Я віддубасю її так, що вона кине свої звички. До зустрічі! — Й пішов у роздягальню.

Ден провів його очима.

— Ще не вродився той кінь, яким можна було б налякати цього шибайголову!

— Нерви у нього залізні!—погодився я.— Але нащо Грегорі випускати ту шкапу саме тут?

— Бо власник хоче. Сам знаєш, як це буває. Примха бундючного сноба й таке інше.

Поруч нас юрмилися тренери й власники коней. Ми вийшли. До Дена миттю підскочило двоє газетярів, щоб почути його думку про долю Золотого кубка, який розігруватимуть за два дні.

Нудно спливав час. Та ось почалися перегони. І одразу ніби засяяло сонце, загомоніли навколо глядачі, радість і сміх задзвеніли.

Сенді примусив-таки свою кобилу перескочити канаву, та вона скинула його над іншою. Він вибрьохався звідти, широко посміхаючись та лаючись на всі заставки.

Джо з'явився після другого заїзду. Він здавався не таким уже й п'яним, але ще дужче наляканим. Я безсовісно уникав його.

Ден гнався, наче диявол, і виграв чемпіонську скачку з перешкодами, вихопившись на цілу голову вперед. Піт гладив коня та ділив з власником поздоровлення болільників, що збилися біля плацу, де розсідлували скакунів. Він був такий щасливий, що не міг говорити. Дебелий, червонолиций, стояв, збивши капелюха набакир, аж лисина сяяла проти сонця, й удавав, що з ним таке трапляється майже щодня,

хоч кінь, який здобув перемогу, був один із найкращих, яких він будь-коли викохав.

Радість його була така бурхлива, що, коли всі ми вишикувались на огляд перед любительським заїздом, Піт навіть забув кинути звичний жарт, що Паліндром може скакати задки не гірше, ніж уперед. І коли я, за його ж порадою, причепився у хвіст до Ірландця, то, як той не крутив, першу перешкоду, ми взяли разом, а за п'ятдесят ярдів до фінішу я таки обігнав його. Піт полегшено зітхнув і заявив, що в нього сьогодні чудовий день.

Я ладен був цілувати його — адже теж неймовірно радів. Хоч дома, в Родезії, я виграв уже не одну скачку й десь близько тридцяти після свого переїзду до Англії, це була моя перша перемога в Челтенхемі. Я почував себе наче п'яний, ніби вже хильнув шампанського, яке чекало нас у роздягальні, за звичаєм припасене для обмивання рекордів. Паліндром здавався мені найкращим і найрозумнішим скакуном у світі. Я ніби в повітрі поплив до вагів, перевдягнувся й довго ще був на сьомому небі, навіть коли вийшов назовні. Похмурий настрій, здавалося, був у мене тисячу років тому. Од щастя я, наче той хлопчик, міг би стояти на голові. Таке цілковите й безмежне задоволення собою рідко буває, і мені раптом захотілося, щоб батько був тут і поділив мою радість.

Трагедія Білла відсунулася геть, але тому, що я раніш поставив собі це важке завдання,— закрокував до стоянки фургонів.

Там була страшенна тиснява. Адже сьогодні в кожному заїзді брало участь двадцятеро коней і сюди з'їхались усі фургони, які тільки вдалося найняти. Я вештався між ними, наспівуючи якусь пісеньку, й зрідка поглядав на номери.

АРХ-708.

Моє піднесення луснуло, як мильна бульбашка.

Адже це був саме той фургон системи Дженнінгса. Стара, порепана фарба. І жодного тобі знака — хоча б ім'я власника або тренера.

В кабіні порожньо. Я обійшов фургон і вліз у нього.

Там теж порожньо, коли не вважати на відра, решітки для сіна й попони. Підлога встелена соломою. Три дні тому вона була вимита.

Мені сяйнуло: може, попона підкаже, чий це фургон? Адже тренери й власники ставлять на них свої ініціали. Дві літери теж багато можуть підказати.

Я підняв попону. Вона була рожевого кольору з бурою облямівкою. А ось ініціали! Я остовпів. Коричневим шовком на попоні вишито "А. Й."

Це була моя власна попона.

Піт, коли я повернув його із захмарних висот на землю, не зміг відповісти на жодне моє питання. Він сидів, прихилившись до стінки вагарні, з бокалом шампанського в одній руці й сигарою в другій, оточений натовпом друзів. Їхні бурякові й сині обличчя свідчили, що бенкет відбувається вже давно.

Ден тицьнув і мені в руки бокал.

— Де ти пропадав? Адже ти виграв на Паліндромі. На ось ковтни. Хазяїн платить, дай йому боже.

Очі його сяяли захватом, який і я лиш недавно почував. Це розрадило мене. Бо день таки справді був святковий. А таємниці могли й підождати.

Я одпив ковток і засміявся у відповідь.

— Ти теж добре скакав, сучий сину! Вип'ємо за Золотий кубок!

— Що ти? У мене й надії немає.— Хоч його сяюче обличчя підказувало, що він про те навіть не турбувався.— У мене є ще одна пляшка.— Пірнув Ден у тисняву натовпу.

Роздивившись, я помітив Джо Нантвича, затиснутого в куток могутнім Тюдором. Гігант йому щось вичитував, і Джо, досі в жокейському спорядженні, слухав його з нешасним виглядом.

Ден повернувся з відкоркованою пляшкою й налив бокал. Він простежив за моїм поглядом.

— Не знаю, п'яний був Джо чи ні, але він таке накоїв!

— Я не бачив.

— Тоді ти пропустив небувале видовисько! Він не намагався зробити жодного кроку. Його кінь зупинився наче вкопаний перед бар'єром. А то ж був другий фаворит! От і дістає зараз на горіхи. — Ден тицьнув пляшкою в напрямку Джо.— І по заслузі. Хай не шахрує!

— То ж власник Болінгброка,— зауважив я.

— Так. Його колір. Ну й дурень Джо! Власники фаворитів рідко трапляються.

Кліффорд Тюдор майже скінчив. Коли він одвернувся з гнівом від Джо, ми почули:

— …думаєш, я тобі подарую? Зроблю все можливе, щоб відсторонити тебе од змагань.

Він велично пройшов повз нас, кивнувши на знак того, що пізнає мене,— і я не міг стримати подиву.

А Джо прихилився до стінки, щоб не впасти. Обличчя зблідло й зросилося потом. Він здавався зовсім хворим. Підійшов до нас і закричав, нітрохи не турбуючись, що хтось почує:

— Сьогодні вранці мені дзвонили. Той самий голос. Тільки наказав: "Не вигравай шостого заїзду!" — і повісив трубку. Я навіть не встиг щось відповісти. А тут ще оте попередження: "Болінгброк. На цьому тижні..." Нічого не розумію. Я ж не виграв. І тепер ця сволота... каже, що візьме іншого жокея... і розпорядники починають доскіпуватись... я вже ледве живий.

— Сьорбни шампанського, то й полегшає, — порадив Ден.

— Не треба мені твого смердючого співчуття! — визвірився Джо і, схопившись за живіт, кинувся до роздягальні.

— Що за чудасія? — мовив Ден.

— Не знаю,— промимрив я, ще дужче зацікавлений "неприємностями" Джо. Телефонний дзвінок суперечить попередженню... Хтось, як завжди, вимагав свого, а водночас інший погрожував розправою.— Мені хотілось би знати, чи не бреше Джо? — закінчив я.

— Авжеж,— погодився Ден.

Зайшов розпорядник і попередив, що навіть з нагоди такого виграшу не дозволяється пити у вагарні, й порадив нам перебратися до роздягальні. Ден так і вчинив, а я допив свою склянку й пішов до Піта.

Той ніяк не міг визволитись од цілої зграї бажаючих випити. Вони всіляко доводили, що не всі пивнички іподрому вже зачинені.

Я рішуче підійшов до нього, й Піта одразу залишили у спокої.

Ми попростували до воріт.

— Ну й день сьогодні видався! — мовив Піт, утираючи хусточкою лоба та випльовуючи недопалок сигари.

— Чого ж, непоганий,— підкреслив я, дивлячись йому в обличчя.

— Можеш кепкувати скільки завгодно, але я більше тверезий, ніж суддя, і сам вестиму свою машину.

— Гаразд. Тоді тобі неважко буде відповісти мені на одне питання.

— Будь ласка.

— В якому фургоні привезли сюди Паліндрома?

— Гм. Я найняв там якогось. Адже в мене було цілих п'ять коней. Трьох прикотив у своєму фургоні, а для Паліндрома й "молодика", що на ньому скакав сьогодні Ден, довелось наймати.

— Де саме?

— А що? Фургон уже доволі старий, дорогою стався прокол, але коням це не зашкодило, інакше Паліндром не виграв би скачку.

— Не в цьому річ. Мені доконче потрібно знати, звідки той фургон.

— Коли хочеш купити — не варто. Мотлох!

— На біса він мені здався! Де ти найняв його?

— Де й завжди. Фірма "Літлпетс" у Стейнінгу.— Він нахмурився.— Зачекай! Спершу вони казали, що всі фургони розібрано, а потім раптом дали цей, коли я згодився на будь-який.

— Хто його вів?

— Їхній постійний водій. Бурчав, що доводиться дримбати в такому курнику. Два кращі фургони саме перед змаганнями вибули з ладу, і він усю дорогу лаяв адміністрацію.

— Ти його добре знаєш?

— Не те щоб дуже, але він частенько водить наймані фургони. І завжди бурчить. Але навіщо все це тобі?

— Можливо, це має якийсь стосунок до смерті Білла,— одказав я.— Та все це поки що здогадки. Ти б не дізнався, звідки пригнали той фургон? Спитай фірму, що наймала його. Тільки не згадуй мого прізвища...

— Це дуже важливо?

— Атож.

— Тоді я завтра ж їм потелефоную.

Наступного дня, угледівши мене, Піт повідомив:

— Я запитував про той фургон. Він належить одному фермерові поблизу Стейнінга. Ось його прізвище й адреса.— Він видобув двома пальцями цидулку з кишеньки й подав мені.— Фермер возить у ньому

своїх власних коней, а його хлопці скачуть на них улітку. Коли фургон не потрібний, він наймає його фірмі. Ти хотів саме це знати?

— Так, дуже вдячний тобі,— одказав я, ховаючи папірець.

До кінця змагань я розповів про дріт принаймні десяткові людей, сподіваючись, що хтось знав, навіщо його напнули.

Тепер ця звістка облетіла весь іподром.

Я повідав це огрядному Луї Панейку, фертові-букмекеру, який зрідка записував мої ставки. Він обіцяв "вичавити з хлопців усе можливе" й повідомити мені.

Я поділився з Кальвіном Боуном, професіональним гравцем у тоталізатор, що мав нюх на такі справи не гірший, ніж детектив.

Я натякнув маленькому й худющому "жучкові" — спецові по вишукуванню добрих коней, котрий годувався тим, що поставляв сумнівну інформацію всім, хто добре платив.

Я признався рознощикові газет, який смикнув себе за вуса й пропустив покупця.

Я розпатякав іподромному газетяреві, котрий за милю відчував дух сенсації.

Я роздзвонив цілому натовпові друзів Білла, Клему з вагарні, старшому конюхові...

Проте, посіявши такий густий вітер, не вловив ані пилинки. І повинен був, звичайно, пожати бурю.

8

У суботу вранці, коли я сидів із Сціллою, дітьми й Джоан за великим кухонним столом, уставленим наїдками, задзвонив телефон.

Підійшла Сцілла, та за мить повернулася.

— Тебе, Аллане. Не побажав назватися.

Я зайшов до вітальні і взяв трубку. Яскраве березневе сонце кидало сніп проміння на вазу з чорними й жовтими крокусами на телефонному столику.

— Аллан Йорк слухає...

— Містере Йорк, я передав вам попередження тиждень тому. Ви не бажаєте з ним рахуватись...

Я відчув, як у мене на потилиці ворушиться волосся й засвербіла шкіра. То був глухий, трохи хрипкуватий голос, не грізний і не сердитий, а як у приємного співрозмовника.

Я мовчав.

— Містере Йорк, ви мене чуєте?

— Так.

— Містере Йорк, я проти насильства. Справді, я зневажаю такі методи та всіляко намагаюсь їх уникати. Проте іноді мене змушують... Ви мене розумієте, містере Йорк?..

— Так,— одказав я.

— Коли б я полюбляв насильство, то ще на тому тижні послав би вам жорстокіше попередження. Отож даю останню можливість, аби посвідчити, як мені не хочеться вам лиха. Пантруйте своїх справ і не ставте дурнуватих запитань. От і все. Перестанете доскіпуватись, то нічого й не трапиться.— Пауза, і в голосі з'явилася погроза: — Тільки-но переконаюсь, що насильство потрібне, то знайдеться той, хто... Сподіваюсь, ви розумієте мене, містере Йорк?..

— Так,— повторив я, а сам подумав про Синка, його бридку посмішку та довгий ніж.

— Ну, тоді все. Гадаю, ви будете обачливі! Доброго ранку, містере Йорк.— Клацнуло — він поклав трубку.

Я одразу ж викликав телефоністку й запитав, чи не може вона дізнатися, хто дзвонив.

— Почекайте,— одказала вона й за хвилину: — З'єднували через Лондон, далі простежити не вдалося. Пробачте.

— Нічого. Велике вам спасибі.

— Що ви!

Я поклав трубку й повернувся до сніданку.

— Хто то був? — запитав Генрі, густо намащуючи варення.

— Та так, один... про собаку-шукача.

— Або: не лізьте з запитаннями, то не почуєте дурної відповіді,— докинула Поллі.

Генрі скорчив їй пику і взявся за бутерброд. Варення потекло йому на підборіддя.

— Генрі завжди хоче все знати,— мовив Уїльям.

— Ось що, любий,— втрутилася Сцілла, стираючи жовток з його курточки.— Треба їсти над тарілкою,— І поцілувала його в білявий вихор.

Я простягнув Джоан чашку, щоб долила кави. Озвався Генрі:

— Аллане, ти візьмеш нас попити чаю в Челтенхемі? Може, знову дадуть оті липучі тістечка, як минулого разу, й морозиво з содовою, й кедрові горішки?

— Звичайно! — підтримав Уїльям.

— Сьогодні не вийде. Як-небудь іншим разом.— Мене запросила Кет. Я збирався провести неділю, а в понеділок відвідати свою контору.

Але, помітивши розчаровані личка, пояснив:

— Я їду на побачення з другом і повернуся лише в понеділок.

— Яка нудьга! — буркнув Генрі.

"Лотос" ковтав милі між Котсуолдом і Сассексом, муркочучи, як ситий кіт. Я подолав п'ятдесят миль гарного шляху за п'ятдесят три хвилини, і не тому, що поспішав, а з насолоди вести машину саме з такою швидкістю, на яку вона спроможна. До того ж я їхав до Кет, признаюсь вам.

Та після Ньюберрі довелося повзти й не раз зупинятися. Тоді я звернув навпростець до Бейзінстока, повз американську повітряну базу

в Грін-Коммоні, проскочив сільце Кінгслір і поїхав з мінімальною швидкістю, яка лише зрідка перевищувала на спідометрі позначку "60".

Кет мешкала за чотири милі од Берджес-Хілла.

Я прибув туди двадцять хвилин на другу, виїхав до станції й поставив машину в закутку, позад величезного ваговоза, що чмихав газами. Потім зайшов до каси й купив собі зворотного квитка на поїзд до Брайтона. Не хотілося гасати "лотосом" по місту: одного разу вже вскочив у халепу, отож більше не стану муляти очі Синкові, Чубчику та Берту.

Їхав хвилин шістнадцять. Дорогою весь час думав над тим, який необережний вислів привів мене в отой клятий фургон. Яке осине гніздо я необачно розворушив, заявивши, що не лише знаю про дріт, а й збираюся довести, хто його натягнув. Було дві відповіді, й одна з них зовсім мені не подобалась.

Я пригадав, що по дорозі з Пламптона в Брайтон говорив Кліффорду Тюдорові про свої сумніви з приводу смерті Білла. З цього він зрозумів, що я не вірю у випадковий збіг обставин і збираюся допевнитись.

Та, крім Тюдора, я одверто сказав про це лише Кет. Лише Кет! Підхопили колеса й повторювали, ніби дражнячи мене.

Що ж, я не брав од неї клятви берегти таємницю, бо не бачив у цьому потреби. Вона могла розповісти це хоч і всій Англії. Але часу в неї було замало. Ми розсталися з нею в Лондоні десь за північ, а вже через сімнадцять годин по тому мене підстерігав фургон.

Поїзд притишив хід, наближаючись до Брайтона. Я вийшов на платформу разом із натовпом, але в залі для пасажирів відстав. На привокзальній площі стояло близько дюжини таксі, а обіч кожного водій, що ловив пасажирів. Я пильно придивлявся до них.

Жодного з тих, що билися в Пламптоні.

Не втрачаючи надії, я став у зручному закутку, звідки можна було бачити кожну нову машину, і терпеливо ждав, незважаючи на протяг, що обдавав холодом мені потилицю. Таксі, мов ті клопітливі бджоли, літали туди й сюди: лондонські експреси принаджували їх, як мед.

Поволі я встановив деяку закономірність. їх було чотири групи. У однієї на боці зеленіла широка смуга, а на дверцятах — напис: "Зелена стрічка". Друга мала жовту шахівничку з чорними літерами. У третьої були яскраво-сині машини, а в четвертої навіть важко щось розпізнати, так неохайно виглядали вони.

Я чекав майже дві години, все тіло судомило, І станційна обслуга вже поглядала на мене з підозрою. Поглянув на годинник. Останній поїзд, яким можна було вчасно доїхати до Кет, відбував за шість хвилин. Я взявся розтирати задубілу шию і вже зібрався сідати на поїзд, коли нарешті був винагороджений за своє терпляче чекання.

Таксі все прибували й шикувались у довжелезну чергу. Чекали поїзда з Лондона. Водії виходили з кабін і збивалися групами, щось теревенячи. Три сірі від пилу машини прилаштувались у хвіст колони. На дверцятах були жовті щитки. Водії теж вийшли з кабін.

Один з них був улесливий водій клятого фургона. Солідний, розсудливий і аж надто спокійний. Решту я не знав.

У мене лишалося три хвилини. Чорні літери на жовтих щитках були дуже дрібні. Я не міг непомітно підійти, щоб роздивитися, а чекати, поки він від'їде, не було часу. Я метнувся до залізничної каси і хутко запитав:

— Кому належать таксі з жовтими смугами? Касир байдуже глипнув на мене:

— Фірма "Марконі", сер, з радіовикликом.

— Дякую! — І побіг на платформу.

Кет жила в шикарному особняку часів королеви Анни, що його лише дивом не зіпсували готичні оздоби. Його витончена пропорційність, кремові, устелені щебінкою доріжки, доглянуті газони, весь імпозантний і величавий вигляд свідчив про неабияку фінансову забезпеченість з таких давен, що вона вже тут стала звичкою.

Всередині було ще чарівніше, що особливо підкреслювали меблі, такі прості й привабливі, ніби багаті власники зумисне не хотіли показувати свого достатку і якихось винятковихсмаків.

Кет зустріла мене у дверях, взяла під руку й повела через зал.

— Тітонька Деб чекає, щоб пригостити вас чаєм. Він у неї — щось на зразок ритуалу. Ви матимете її прихильність, якщо завжди будете вчасно приходити. Вона наслідує традиції Едуардів. Час плине повз неї... — У голосі Кет бриніли пробачення й тривога — це мало означати: вона любить свою тітоньку, жаліє її й хоче заздалегідь викликати моє співчуття.

Я легенько стиснув їй руку:

— Не турбуйтесь.

Кет розчинила білі двері, й ми опинилися у вітальні. Це була привітна кімната, оббита деревом і пофарбована в біле, з великим килимом темно-оливкового кольору, маленькими перськими килимками й завісками з квітчастими узорами. На канапі, присунутій боком до каміна, де палахкотіли дрова, за круглим столиком, на якому тьмяніла срібна таця з чашками й блюдечками "Кроун Дербі", срібним чайником

та сметанником у стилі королів Георгів, сиділа жінка років сімдесяти. Біля її ніг спала руда такса.

Кет перетнула кімнату й дещо офіційно мовила:

— Тітонько Деб, дозвольте відрекомендувати вам Аллана Йорка.

Тітонька Деб простягла мені руку долонею донизу. Я потиснув її, розуміючи, що замолоду цю руку заведено було цілувати.

— Щаслива зустрітися з вами, містере Йорк,— мовила тітонька Деб, і я збагнув, що мав на увазі Ден, розповідаючи про її заморожені аристократичні манери. В її голосі не було ні тепла, ні щирої гостинності. Незважаючи на роки, а може, саме завдяки їм, вона була ще напрочуд гарна. Прямі брови, правильний ніс, різко окреслені губи, сиве волосся, викладене першорядним перукарем; худорлява, струнка статура, рівна спина; тонесенька шовкова блузка під недбало накинутим твидовим жакетом, домашні туфлі ручного виробу з м'якої шкіри. Все було в неї. Все, окрім внутрішнього вогню, завдяки якому Кет у її роки варта буде шістьох.

Вона налила чаю, а Кет передала його мені. Тут були сандвічі з паштетом та домашній торт, политий мадерою, і хоч я уникав чаю, проте, захоплений стеженням у Брайтоні за своїми переслідувачами, не встиг пообідати й відчував голод. Отож їв, пив, а тітонька Деб торохтіла:

— Кет сказала мені, що ви жокей, містере Йорк.— Вона вимовила це так, ніби я був якийсь злочинець.— Вам, може, здасться смішним, але за молодих літ мені забороняли водити знайомство з подібними людьми. Тепер це дім Кет, і вона має право запрошувати кого завгодно.

Я одказав:

— Проте відомо, що Обрі Гастінгс та Джеффрі Беннет теж були жокеями і їх охоче запрошували, коли... коли ви ще були молоді.

Вона звела брови:

— Вони ж були джентльмени!

Я зиркнув на Кет. Вона сиділа, притиснувши долоню до рота, а очі весело посміхалися.

— Авжеж,— потвердив я, намагаючись не сміятися,— це зовсім інша річ.

— Тоді ви, мабуть, зрозумієте,— сказала вона, трохи відтанувши,— чому я не схвалюю нових захоплень небоги. Одне бути власницею скакуна, а зовсім інша річ — водитися з жокеями, яких наймають. Я дуже прихильна до Кет і не хотіла б, щоб у неї з'являлися такі знайомства. Вона ще надто молода й вела досі замкнутий спосіб життя, тому не розуміє, що добре, а що зле. Зате я певна, що ви розбираєтесь, містере Йорк!

Щічки Кет спалахнули:

— Тітонько Деб! — Очевидно, все виходило навіть гірше, ніж вона сподівалася.

— Цілком розумію вас, місіс Пенн,— кивнув я.

— Чудово! Тоді ви, гадаю, приємно скоротаєте з нами час. Може, ще чаю?

Вказавши мені місце й дістявши од мене визнання своїх поглядів, вона ладна була стати приязною господинею. У неї була холодна

самовпевненість людини, примхи якої задовольняються з самого дитинства. Отож повела далі приємну розмову про погоду, свій сад та про те, як сонце впливає на нарциси.

Відтак двері розчинилися й зайшов чоловік. Я підвівся, а Кет відрекомендувала:

— Дядечку Джордж, це Аллан Йорк.

Він виглядав років на десять молодшим від своєї дружини. Густе, акуратно розчесане сиве волосся, рожеві щоки, гладенько виголені й вологі, ніби він щойно вийшов з ванни, а коли тиснув мені руку, долоня була м'яка й теж волога.

Тітонька Деб заявила без докору в голосі:

— Ти знаєш, містер Йорк один із жокеїв Кет.

Той кивнув.

— Так, Кет казала мені, що ви приїдете. Дуже радий.— Він стежив, як дружина наливає чай, і, беручи в неї з рук чашку, ніжно посміхнувся.

Він був надто огрядний як на свій зріст, хоч жир на животі не випирав, а розливався по всьому тілу, мов підлива. Це справляло враження життєрадісної повноти. Млява добродушність, як у всіх товстунів, м'яка, майже придуркувата розслабленість м'язів на обличчі й водночас гострі очиці під припухлими повіками, що так і свердлили мене. Він нагадував ділка, що їх я безліч зустрічав на роботі; вони ляскають тебе по спині, пропонують пограти в гольф, однією рукою добувають ікру й пляшечку "Крега" сорок дев'ятого року, а другою перехоплюють у тебе контракт.

Він поставив свою чашку й посміхнувся. Моє перше враження зникло.

— Мені дуже цікаво стрінутися з вами, містере Йорк,— почав він, сідаючи й жестом пропонуючи сісти мені. Потім обмацав мене очима дюйм за дюймом — поки я розповідав про Піднебесного. Ми з Кет обговорювали достойності коня, тобто переважно говорив я, бо Кет звала не більше, аніж до Пламптона, а в дядечка Джорджа вся обізнаність сягала не далі того, що Сонячний Південь був переможцем "дербі" 1937 року.

— Він пам'ятає це з пісеньки, яку тоді склали,— втрутилася Кет.— Хоч я не певна, що знає кличку принаймні одного коня.

— А таки знаю! — заперечив дядечко.— Буцефал, Пегас, Чорна Бессі.

Я розсміявся.

— Чому ж ви тоді подарували Кет скакуна?

Дядечко Джордж розкрив рота, потім закрив, підморгнув і пояснив:

— Я гадав, що їй потрібне ширше кола знайомств. У нас тут мало молоді. Мабуть, ми виховували її надто... відокремлено.

Тітонька Деб, якій набридло мовчати, поки йшлося про коней, тепер прилучилася до розмови.

— Дурниці! її виховували так само, як і мене. А отже, правильно. В наш час дівчатам дають уже аж занадто свободи, і це закінчується тим, що вони раптом тікають з мисливцями за посагом або з гультіпаками сумнівного походження. Дівчата потребують суворого нагляду й постійного керівництва, якщо бажають зоставатися леді й вигідно вийти заміж.

При цьому вона хоч не дивилася мені в очі, а, нагнувшись під стіл, гладила свою таксу.

Дядечко Джордж поспішив перевести розмову на інше й запитав, звідки я родом.

— З Південної Родезії,— відповів я.

— Справді?—здивувалася тітонька Деб.— От цікаво! Й ваші батьки збираються вічно там жити?—Вона делікатно хотіла вивідати моє суспільне становище.

— Вони обоє там народилися.

— І не збираються хоч навідати вас? — спитав дядечко Джордж.

— Мати померла, коли мені було десять. А батько, може, й приїде, якщо не буде зайнятий.

— Зайнятий — чим?

— Він комерсант.— Це могло означати що завгодно, від ганчірника й до того, ким батечко був насправді,— господарем велетенського торговельного концерну федерації. Ні дядечко Джордж, ні тітонька Деб не були задоволені моєю непевною відповіддю, та я не став щось додавати. Тітоньку Деб шокувало б і розсердило, якби я виклав геть усе щодо свого походження й намірів у майбутньому після того, як вона прочитала мені невеличку лекцію про жокеїв, до того ж я не міг це зробити через Дена. Йому нічого буде протиставити її бундючності.

Натомість я взявся вихваляти рожеві візерунки на білих панелях стін. Це викликало вдоволення тітоньки Деб і сардонічну посмішку дядечка Джорджа.

— Своїх предків ми тримаємо у їдальні, — пояснив він.

Кет підвелася.

— Я покажу Алланові його кімнату.

— Ви приїхали машиною? — запитав дядечко Джордж. Я кивнув.— Тоді, люба моя, скажи, будь ласка, Калбертстону, хай поставить машину містера Йорка в гараж.

— Гаразд, дядечку,— мовила Кет, усміхаючись,

Коли ми перетнули хол, ідучи по мій чемодан, вона сказала:

— Прізвище дядечкового водія зовсім не Калбертстон1, а Хіггінс чи щось на зразок цього. Дядечко прозвав його Калбертстоном, бо він грає в бридж, і ми теж захопилися цією грою. Зрозумійте дядечка Джорджа, — засміялась вона.— Мати водія, котрий грає в бридж!

— А дядечко теж рає?

— Ні, він не любить карт і подібних розваг. Він каже, що в них занадто багато правил. Каже, що не хоче вивчати цих правил, а потім ще й дотримуватися їх. Мені здається, що бридж з його численними умовностями звів би його з розуму. Тітонька Деб грає цілком пристойно, хоч і не азартно.

Я вийняв чемодан із машини, й ми пішли назад. Кет запитала:

— Чому ви не призналися тітоньці, що ви жокей-аматор, що ви багатий і таке інше?

— А ви чому їм раніше не розповіли?

Вона зніяковіла.

— Тому... тому, що я...

Їй не вистачало мужності зізнатися, та я знав це сам.

— Через Дена?

— Так.

— Що ж, ви вчинили правильно,— відповів я спокійно.— За це ви й подобаєтесь мені.— Я поцілував її в щічку. Кет заспокоїлась і побігла.

Після обіду, за яким тітонька Деб не промовила й трьох слів, я дістав дозвіл повезти Кет у неділю кататися.

Вранці тітонька Деб поїхала до церкви, ми з Кет її супроводжували; туди була добра миля, й Калбертстон одвіз нас на вичищеному до блиску "даймлері". За наказом тітоньки я сів поряд з водієм, а вони з Кет — на задньому сидінні.

Поки ми стояли обіч, чекаючи тітоньку, Кет пояснила, що дядечко ніколи не ходить до церкви.

— Він більшу частину свого часу проводить у кабінеті. Це маленька кімната поряд з тою, де ми снідали. Там він цілими днями розмовляє по телефону або пише свій трактат про червоношкірих індійців чи щось там таке й виходить звідти, тільки коли кличуть обідати або як щось трапиться особливе.

— Тітоньці Деб, мабуть, нудно,— мовив я, милуючись, як березневе сонце вимальовує її чудовий ротик і розкрашує багрянцем довгі вії.

— Раз у тиждень він возить її до Лондона. Там вона робить собі зачіску, гортає журнали в Британському музеї, потім вони обідають у Ріца чи в кав'ярні й прямують на денний концерт або на виставку. Досить розпусна програма, чи не так? — закінчила вона сліпучою посмішкою.

Після обіду дядечко Джордж запросив мене до свого кабінету оглянути його так звані "трофеї".

То була ціла колекція речей, що належали "диким" племенам. На мій погляд, вона могла б стати окрасою невеликого музею.

Зброя, коштовності, глиняний посуд, атрибути релігійних обрядів мали свої написи та були розташовані на полицях у скляних ящичках, що займали цілих три стіни. Я розглядав речі з Центральної Африки, Полінезійських островів, Нової Зеландії. Інтереси дядечка ДжорДжа охоплювали весь світ.

— Протягом певного часу я вивчаю один якийсь народ,— пояснив він.— Це не дає мені байдикувати відтоді як вийшов у відставку, до того ж я дізнаюсь багато цікавого. Чули ви, приміром, коли-небудь, що на островах Фіджі чоловіки відгодовували жінок, як худобу, а потім з'їдали?..

Очі його заблищали, і в мене з'явилася підозра, що насолода, яку він мав од вивчення первісних племен, крилася саме в їхній варварській жорстокості.

Я запитав:

— А який народ ви зараз вивчаєте? Кет говорила щось про червоношкірих...

Здавалось, йому приємно, що я виявляю схильність до його хобі.

— Так, я пишу огляд народностей, що заселяли колись Америку, і північноамериканські індійці були останнім предметом моїх занять. Ось їхня шафа.

Він повів мене у віддалений куток. Колекція пір'я, намиста, ножів і стріл дуже нагадувала реквізит "вестернів", хоч я не сумнівався, що все то справжнє. А в центрі звисав пучок волосся з висохлим шматочком шкіри. Внизу ярлик: "Скальп".

Я обернувся й спіймав очі дядечка Джорджа, що сяяли зловтіхою. Він шаснув ними по полицях.

— Так, так, це справжній,— урочисто пояснив.— Йому майже сто років.

— Цікаво,— стримано відказав я.

— Я віддав вивченню північноамериканських індійців добрий рік, адже серед них так багато племен. Та зараз я взявся за Центральну Америку. Потім займуся Південною. Інки, фуеги і так далі. Я, звичайно, не вчений, не буваю в експедиціях, проте не раз виступав на шпальтах періодичних видань. Ось зараз пишу для "Великого хлопчачого тижневика".— Щоки-пампушки тремтіли од беззвучного сміху, ніби то були неабиякі дотепи. Потім губи видовжилися, рожеві зморшки застигли, і він почовгав до дверей.

Я поспішив за ним і зупинився біля великого письмового столу, різьбленого з мореного дуба, на якому, окрім двох телефонів й срібного приладдя, лежали картонні теки з блідо-голубими наклейками й написами: "Арафо", "Чероккі", "Сіу", "Навахо", "Могаук".

Обіч лежала течка з позначкою: "Майя". Я простягнув до неї руку, бо ніколи не чув такого племені, та пухке ручисько дядечка Джорджа випередило мене.

— Я ще тільки почав збирати відомості про цей народ,— вибачився він,— і тут нема чого дивитись.

— Я ніколи не чув про них.

— Це індійці Центральної, а не Північної Америки,— люб'язно пояснив він.— Вони були чудові астрономи й математики. Дуже освічені. Я захоплююсь ними! Вони відкрили пружність каучуку й робили з нього м'ячі за багато століть до того, як він з'явився в Європі. Зараз я вивчаю їхні війни: хочу дізнатися, що вони робили з полоненими. Деякі фрески зображують цих нещасних у позі, що нагадує благаючих пощади. — Його очі втупилися в мої.— Може, допоможете мені систематизувати ці відомості?

— Та... я... не...

Щоки-пампушки здригнулися.

— Я й не сподівався, що ви захочете. Ліпше, звичайно, повезти Кет кататися.

Оскільки я не знав, як поставиться до такого кроку тітонька Деб, заява дядечка Джорджа була для мене подарунком. О третій ми вже спішили з Кет до невеличкого гаража за будинком; тітонька Деб пробурчала свою згоду на нашу відсутність за вечірнім чаєм.

— Пам'ятаєте, того вечора, коли ми з вами танцювали, я розповідав про загибель Білла Девідсона?..— почав я обережно, допомагаючи Кет відчинити двері гаража.

— Хіба можна таке забути!

— А ви часом нікому не казали? Звичайно, це не таємниця, але мені хотілося б знати... чи не поділились ви з ким-небудь?

Кет наморщила носа.

— Важко згадати, але, по-моєму, я говорила лише тітоньці Деб і дядечкові Джорджу. Адже я не знала, що це таємниця. — її голос підвищився до інтонації запитання.

— Та воно ніби й не таємниця!.. Скажіть, а що ваш дядечко поробляв, перш ніж вийти у відставку та зайнятись антропологією?

— У відставку? То він просто жартує. Дядечко полишив свої справи, коли йому було років тридцять, діставши в спадок від батька казкове багатство. Після того вони з тітонькою щороку їздили по світу збирати оті гидкі експонати, що їх він показував вам у кабінеті. Як ви на це дивитесь?

Я не міг приховати своєї відрази. Вона розсміялась і заявила:

— Я теж їх не можу терпіти, але боюсь виказувати це, так він ними захоплюється!

Гараж містився в колишньому сараї. Там вистачало місця для чотирьох машин, що стояли в ряд: "даймлер" — новеньке кремове авто з відкидним верхом, мій "лотос", а трохи збоку — занедбаний чорний лімузин на вісім кінських сил. Всі вони, беручи й мою, були до блиску начищені. Калбертстон знав свою справу.

— Цією таратайкою ми їздимо тільки по продукти в село. Кремове авто — моє. Дядечко Джордж подарував, коли я минулого літа повернулась із Швейцарії. Еге ж, чудове? — Кет лагідно погладила машину.

— То, може, візьмемо її замість моєї? — запропонував я,— Я теж не проти на такій покататися.

Вона зраділа. Пов'язавши голову блакитним шарфом, вивела машину з гаража, й ми покотили під'їзною доріжкою до воріт; на шосе Кет звернула в бік села.

— Куди поїдемо? — запитала вона.

— Якшо хочете, в Стейнінг,— одказав я.

— Дивне місце для прогулянки! А може, краще до моря ?

— Я хочу навідати одного фермера поблизу Стейнінга. Спитати його про фургон для перевезення коней,— пояснив я. І виклав, як оті хлопці з фургона втовкмачували мені, щоб не допитувався про смерть Білла.— Той фургон належить фермерові з Вашінгтона, це поблизу Стейнінга. Отож я й хочу спитати, хто наймав його минулої суботи.

— Ой, як цікаво!—вигукнула вона. І повела машину швидше. Я сидів збоку й милувався нею. Чудовий профіль, блакитний шарф, що майорів під вітром, пасмо волосся на гарненькому чолі, вишневі губки, ніби намальовані,— вона могла заполонити будь-чиє серце.

До Вашінгтона було всього-на-всього десять миль. Ми в'їхали в село й зупинилися. Я поспитав у дітей, що поверталися зі школи, де будинок фермера Лоусона,

— Он там! — показали вони.

То була зелена, добре впорядкована ферма з капітальним будинком і новеньким сараєм позаду.

Кет заїхала в двір, ми вийшли й попростували до будинку.

Післяобідня пора в суботу непідходящий час для відвідин трудівника, що насолоджується відпочинком,— та що поробиш.

Ми подзвонили, але нам довго не відчиняли. Нарешті на порозі став гарний моложавий чоловік з газетою в руках і здивовано видивився на нас.

— Можна мені поговорити з містером Лоусоном? — звернувся я.

— Лоусон перед вами,— позіхнув він.

— Це ваша ферма?

— Так. Чим можу служити?—і знову позіхнув.

Я пояснив, що, наскільки мені відомо, у нього є кінський фургон, який можна найняти. Він потер носа, пильно оглядаючи нас.

— Фургон дуже старий. А на коли він вам потрібен?

— Я хочу спершу оглянути його.

— Ага. Тоді хвилинку заждіть.— Він зайшов у дім, і ми почули, як він перемовлявся з жінкою. Та вийшов уже без газети.

— Ходімо,— сказав, ідучи попереду. Фургон стояв просто неба, устелений зверху сіном. АРХ-708. Мій давній знайомий!

Я признався Лоусону, що не маю потреби брати його, тільки хотів би довідатися, хто наймав саме цей фургон вісім днів тому. Та, побачивши, що це ошелешило його і що він уже збирається витурити нас з двору, пояснив, навіщо мені це.

— Не може бути, щоб то трапилося саме в цьому фургоні!

— Саме в ньому!

— Я ж нікому не давав його вісім днів тому. Він стояв ось тут цілий день.

— Він був у Мейденхеді.

Фермер дивився на мене, певно, цілих півхвилини. Відтак заявив:

— Коли це правда, то його брали без мого відома. Я від'їздив з родиною до Лондона.

— Скільки людей могли знати, що вас нема?

Він гучно зареготав:

— Мільйонів двадцять. Ми ж брали участь в телевізійній родинній програмі: моя дружина, старший син, донька і я. Молодшого не допустили, бо йому ще тільки десять. Він страшенно капризував. Дружина заявляла під час передачі, що в суботу ми йдемо в зоопарк, а в неділю до Тауера й повернемося не раніше понеділка.

Я зітхнув.

— А як задовго до передачі ви знали про неї?

— За кілька тижнів. У місцевій газеті повідомлялося, що ми їдемо туди. Мене це навіть трохи розсердило. Навіщо кожному в окрузі знати про твій від'їзд? Хоч дома лишалися мої робітники.

— А ви не могли б їх поспитати, чи не наймав хто фургона?

— Ось вони зберуться на доїння, і ми розпитаємо. Але ви, мабуть, таки помиляєтесь, просто переплутали номер.

— А у вас є скаковий кінь — гнідий, середньої ваги, з білою зіркою на лобі, одне вухо звисає, а хвіст держить дугою?

Він одразу насторожився.

— Є. Он там — у стайні.

Ми пішли глянути на нього. Це був той самий кінь, що його водив Берт перед фургоном.

— Звичайно, ваші люди, коли давали їсти іншим коням, мусили зауважити, що гнідого нема? — докинув я.

— Мій брат, який мешкає за милю звідси, бере його, коли забагнеться. Мабуть, вони подумали, що він у нього. Я допитаю доїльників.

— Спитайте їх заодно, чи не знаходили вони краватки У фургоні. Це моя улюблена, і я дам десять шилінгів тому, хто знайде її.

— Обов'язково,— запевнив Лоусон.— А ви поки що заходьте до хати, там підождете.

Він провів нас чорним ходом до викладеного плиткою передпокою, а потім до затишної вітальні з потертими меблями, а сам одразу пішов. Ми чули голоси його дружини, дітей, бряжчання посуду. На столі ми побачили напівскладену головоломку, а на підлозі — рейки іграшкової залізниці.

Нарешті Лоусон повернувся.

— Дуже шкодую, але робітники справді подумали, що коня взяв брат, отож ніхто з них не звернув на те жодної уваги. І вашої краватки, кажуть, не бачили. Коли чуже пропадає, їх це мало обходить!

Я подякував йому за турботу, а він попрохав мене повідомити, коли дізнаюсь, хто брав фургон. Ми з Кет поїхали до моря. Дорогою вона мовила:

— Небагато ми дізналися, чи не так? Адже хто завгодно міг узяти той фургон.

— Це мусили бути ті, що добре знали, де він,— зауважив я.— Саме через це комусь зайшло в голову скористатися ним. Якби він не знав, що фургон легко взяти, то знайшов би інший спосіб передати мені попередження. Можу з певністю сказати, що один із його батраків знає більше, аніж говорить. Банкнота в десять фунтів — і він зробився сліпим, коли брали фургон, і навіть завантажив туди коня для вірогідності. Звичайно, він не поспішатиме признатися Лоусону.

— Гаразд, не сушіть собі голови,— з легким серцем порадила Кет.— Може, Лоусон зовсім до нього непричетний. Було б просто неймовірно, якби він раптом виявився ватажком банди! Тоді б вас ударили рукояткою пістолета по голові, запхали в мішок і кинули в море, а мене прив'язали б до колії перед самим носом швидкісного поїзда.

Я розсміявся.

— Коли б я вважав саме його ватажком, то не взяв би вас.

Вона зиркнула на мене.

— Стережіться! Ще, чого доброго, перетворитесь на такого солоденького й турботливого, як дядечко Джордж. Він ніколи не

допускав для тітоньки Деб якихось незручностей, не те що небезпеки! Мабуть, тому її й не зачепило сучасне життя.

— То ви вважаєте, що небезпеки не слід уникати?

— Звичайно. Коли ви наважилися на щось дуже серйозне, чхайте на небезпеку.— Вона повела рукою, щоб підкреслити свою думку, і в ту ж мить позад нас заверещав клаксон. Мимо проскочило авто, і його господар дивився на Кет, очевидячки, збентежений незнайомим сигналом, який вона подавала правою рукою.

Кет розреготалась.

Вона звернула машину до моря, у Вортінг, і поїхала прибережним шосе на схід. На нас дмухнуло пахощами солі й морських водоростей. Проминувши околиці Вортінга, довгі ряди бунгало, електростанції Шорхема, Саутвіка й Портслейда, поважні фасади Хова, ми виїхали нарешті на прогулянкову дорогу Брайтона. Кет хвацько звернула на один із майданів і поставила машину.

— Ходімо до моря, — сказала вона. — Я так люблю море!

Ми перетнули шосе, збігли сходинками вниз і, подолавши смугу камінців і піску, вийшли на пляж. Кет зняла туфлі й висипала дрібняк. Сонце пригрівало. Ми довго бавилися, перескакуючи хвилерізи, й потім спрокволу вернулись назад. То був чудовий день!

Коли ми, тримаючись за руки, підходили до машини, я раптом помітив, що вона стоїть за якусь сотню ярдів од готелю "Плаза", куди я нещодавно підвозив Кліффорда Тюдора.

І ось — як кажуть, про вовка помовка, а вовк на поріг — саме він зараз стояв на східцях, розмовляючи із швейцаром. Навіть зоддалік я

впізнав його масивну статуру, засмаглу шкіру й гордовиту посадку голови.

Перш ніж ми досягли машини, нас обігнало таксі й зупинилося навпроти готелю. То був чорний лімузин з жовтими щитками на дверцятах, я розібрав назву: "Марконі". Потім зиркнув на водія й помітив його профіль: великий ніс, опукле підборіддя — я не бачив його досі.

Кліффорд Тюдор кинув швейцарові кілька слів, перетнув тротуар і сів у машину, навіть не кажучи, куди везти.

— Що ви там набачили? — запитала Кет.

— Нічого особливого. Розповім, коли вип'єте зі мною скляночку чаю в "Плазі".

— Це нудне місце. Тітоньці Деб воно не подобається.

— Все починає скидатися на детектив.

— Тоді з охотою... А збільшувальне скло й собаку-шукача прихопили?

Ми зайшли до готелю. Кет заявила, що хоче привести до ладу зачіску а я, тим часом розпитував дівчину за столиком адміністратора, де мені знайти Кліффорда Тюдора.

— Боюсь, що ви пропустили його. Він щойно від'їхав.

— А часто приїздить?..

Вона здивовано глянула на мене.

— Я думала, ви знаєте. Він член правління. Один із головних вкладників. Фактично,— одверто призналася вона,— власник готелю, і його слово важить тут більше, аніж управляючого.— З голосу й інтонації можна було зрозуміти, що вона захоплена містером Тюдором.

— А своя машина в нього є ?

Це було дивне запитання, та вона з охотою тараторила:

— У нього гарненька машина з довгим передком і силою нікелю. Просто класна! Та він звичайно нею не користується. Здебільшого їздить на таксі. Це дуже зручно, слово честі! Ви дзвоните до їхньої контори, й вони викликають по радіо найближчу машину. Не встигнете й оком змигнути, як вона тут. Усі наші гості ними користуються...

— Мевіс!

Щебетунка одразу знітилась та винувато озирнулася. До кімнатки зайшла сувора жінка років під тридцять.

— Дякую, Мевіс, що підмінили мене. Можете йти. Дівчина грайливо глянула на мене й відійшла.

— Так, сер, що вам потрібно? —Ця була з тих, що не вибовкують таємниць.

— Я гадав... ми зможемо випити тут по чашці чаю.

Вона подивилася на годинник.

— Пізнувато для чаю, хоч можете зайти до зали — там вас обслужать.

Кет з огидою дивилася на запропоновані нам бутерброди з рибою.

— Це теж належить до ризику в роботі детектива,— сказала вона, обережно надкусуючи бутерброд.— Що ви довідались?

Я відповів, що рано робити висновки, але мене цікавлять будь-які дрібниці, що стосуються таксі з жовтим щитком, бо Кліффорд Тюдор має найбезпосередніше відношення до цих таксі й до катастрофи з Біллом Девідссоном.

— Не думаю, щоб між ними було щось спільне,— зауважила Кет, доїдаючи бутерброд та відмовляючись від другого.

Я зітхнув:

— Мабуть, що так.

— То що робитимемо далі?

— Мені б тільки дізнатися, хто власник отих таксі.

— Давайте подзвонимо й запитаєм,— мовила Кет, підводячись. Вона пішла до телефону й одшукала номер у довіднику.

— Дзвонитиму я, — попередила вона. — Скажу, що маю скаргу й що хочу висловити її власникові машин.

Вона подзвонила в контору й влаштувала справжню бучу, вимагаючи, щоб їй назвали прізвища й адреси власників, управителів і юристів фірми. Та ось поклала трубку й обурено глянула на мене.

— Вони не повідомили мені нічого! Ну й терпеливий тип зі мною розмовляв! Навіть не підвищив голосу, хоч я йому казна-що наторохтіла.

Тільки повторював: "Будь ласка, напишіть свою скаргу зі всіма подробицями, і ми розберемось". Заявив, що не годиться фірмі розшифровувати своїх власників і він нічого не може мені сказати. Не прохопився жодним словом!

— Ну й гаразд. А ви непогано придумали! Хоч я й не сподівався, що він вам щось вибовкає. Це й дає мені привід...

Я подзвонив у Мейденхедський відділок і попросив до телефону інспектора Лоджа. Мені відповіли, що він уже пішов, але, може, я хочу зробити повідомлення. Я виклав їм свою підозру:

— З вами говорить Аллан Йорк. Спитайте інспектора, чи не може він з'ясуватги, хто власник або управитель фірми "Таксі Марконі" у Брайтоні? Він зрозуміє, в чім справа.

Голос із Мейденхеда запевнив, що завтра вранці все буде передано інспекторові Лоджу, але він не може ручитися, що інспектор Лодж виконає моє прохання. Типовий бюрократичний жаргон! Я подякував і поклав трубку.

Кет стояла поруч у телефонній будці. Від неї пахло гарними духами. Аромат такий слабкий, ніби то був тільки легіт повітря. Я ніжно поцілував її. Губи здалися мені м'якими й солодкими! Вона поклала мені руки на плечі, і я ще раз припав до її вуст.

Хтось прочинив дверцята і, побачивши нас, засміявся:

— Пробачте, я хотів потелефонувати.

Ми вийшли знічені.

Я глянув на наручний годинник — було вже майже пів на сьому.

— Коли ждатиме тебе тітонька Деб?—запитав я.

— Обід о восьмій. Устигнемо. Ще повештаємось трохи та зазирнемо в антикварні крамниці.

Ми попростували закапелками Брайтона, зупиняючись біля кожної яскравої вітрини та милуючись її вмістом. Час від часу зупинялися на розі, щоб у темряві ще й ще раз насолодитись поцілунком, так недоречно обірваним у телефонній будці. Цілунки Кет були ніжні й невинні. І хоч її тіло пташкою билося в моїх обіймах, то ще не була пристрасть а чи бажання.

У кінці одного провулка, коли ми роздумували, йти далі чи ні, позаду раптом спалахнули яскраві ліхтарі: господар бару "Блакитне каченя" саме відчинив свій заклад, який і привабив нас.

— А що, коли вип'ємо по чарчині на дорогу? — запропонував я.

— Чудово! — погодилась Кет.

Отак випадково й не задумуючись ми здійснили найбільш важливий крок у своєму детективі.

9

Стойка бару була оббита лискучою мідною бляхою. Яскраво сяяли пивні кухлі. Виблискували склянки. Це була Чиста, затишна кімната з м'яким освітленням та числен-ними олеографіями рибацьких селищ, порозвішуваними по стінах.

Ми з Кет прихилились до стойки бару й вели розмову з господарем про напої. То був чоловік років п'ятдесяти, військової виправки, із настовбурченими, пофарбованими на кінцях вусами. Я визначив його як фельдфебеля у відставці. Та він знав свою справу, і херес, що його нам

запропонував, був відмінної якості. Ми виявилися першими його відвідувачами й охоче з ним розмовляли. Він був гостинний, як і будь-який ресторатор, однак я все-таки вловив деяку настороженість. Вона нагадала мені чутливість південноафриканської сарни, яка роздимає ніздрі, навіть коли все поблизу гаразд. Та я не надав цьому значення, бо помилково вважав, що то його власні потаємні тривоги.

Зайшло ще двоє молодят, і ми з Кет, узявши свої напої, сіли за столик у кутку. При цьому Кет спіткнулася, розбила свою склянку об край і порізала руку.

Господар гукнув дружину, маленьку, худорляву жінку з вицвілим волоссям. Побачивши кров, вона стривожено вигукнула:

— Негайно обмийте холодною водою! Це зупинить кров. Сподіваюсь, ви не забруднили своє гарненьке пальто?

Вона одсунула стойку й повела нас до кухні, такої ж ошатної, як бар. На столі лежали скибки хліба, масло, варене м'ясо й салата. Господиня готувала сандвічі для вечірніх відвідувачів. Вона підійшла до раковини, одкрутила кран і покликала Кет. Я стояв біля дверей, роззираючись.

— Шкодую, що завдала вам стільки клопоту,— сказала Кет.— Хоч і рана не глибока, а так юшить.

— Який то клопіт, моя люба! — одказала господиня.— Ось я перев'яжу вам руку.— І, посміхаючись до Кет, висунула шухляду комода, шукаючи бинт.

Я хотів підійти, щоб оглянути рану, та не встиг і кроку зробити, як із ящика поряд з холодильником вискочила чорна німецька вівчарка. Її жовтогарячі очі свердлили мене, а гострі ікла готові були вчепитись. Я придивився й побачив, що вона не прив'язана. Глухе гарчання примусило мене зупинитись.

Господиня взяла важкенького дубця й підійшла до собаки. Я бачив, що вона хвилюється.

— Лежати, Принц! Лежати!— Вона вказала на ящик. Повагавшись, вівчарка вляглася, але дивилась на мене з безмежною лютті. Я не ворушився.

— Пробачте, сер. Він не полюбляє мужчин. Чудовий сторож! Але вас не зачепить, поки я тут.— І, поклавши палицю на комод, знову заходилась біля Кет з ватою, бинтом і йодом.

Я зробив крок у напрямку Кет. Пес здригнувся, але продовжував лежати. Я підійшов до раковини. Рана вже не юшила і, як і вважала Кет, була не глибока. Господиня промила її й перев'язала. Я прихилився до сушарки, дивлячись на собаку, на важку палицю, й згадав настороженість бармена. Все тут зводилось до одного: захисту!

Але від кого?.. Захист заради захисту підказувала свідомість. Хтось намагався залякати господаря: плати, а то знищимо твій заклад... тебе... й твою дружину. Та господар, певно, виявився непіддатливим. У всякому разі вимагачі обов'язково мусили натикатися на оту чорну потвору в кутку. Доводилось самим волати про поміч! Бармен зазирнув до кухні.

— Усе гаразд? — запитав він.

— Так, велике вам спасибі,— мовила Кет.

— У вас чудовий пес,— зауважив я.

Принц одвів погляд від мене й повернув голову до господаря.

— Авжеж, він молодець

Несподівано у мене майнула думка: врешті-решт, тут же не сотні бандитських ватаг, і навіщо таксомоторній компанії наймати вбивць та влаштовувати криваві сутички? І я мовив з фатальною необережністю:

— Таксі "Марконі"!

Запобіглива усмішка на обличчі господаря блискавично змінилася лютою зненавистю. Він ухопив з комода дрючок і заніс над моєю головою. Пес вискочив із ящика, настовбурчив шерсть, прищулив вуха й вишкірив ікла. Очевидно, я переграв.

Кет поспішила на виручку. Вона стала поруч мене й вигукнула:

— Ой боже! Не бийте його, тітонька Деб жде нас за півгодини, щоб пригостити смачним ягнятком з картоплею, а вона терпіти не може, коли спізнюються.

Це примусило господаря повагатися, і я встиг пояснити, що таксисти "Марконі" — мої вороги.

Бармен опустив важку палицю, але собаку не відкликав, і той стояв напоготові за чотири фути од мене.

А Кет не вгавала:

— Куди ми встряли? — Бинт звисав у неї з руки, крізь нього проступила червона пляма; вона зібгала кінці й запхала їх під рукавичку.

— Самозахист? — звернувся я до бармена.— А щодо таксі, то в мене просто вискочило — думаю про них ось уже кілька днів. Побачив вашого страшенного пса, й одразу спливло на думку. Повірте, що саме так.

— Тиждень тому його побили таксисти "Марконі",— пояснила Кет дружина,— отож не дивуйтесь, що він трохи того... як тільки почує про таксистів.

Бармен обвів нас довгим поглядом. Потім підійшов до собаки, обійняв його за шию й почухав підборіддя. Хижі зелені очі блаженно заплющились, пес припав до ніг господаря. Він одіслав його на місце.

— Принц дуже хороший пес,— заявив бармен.— Сью, може, посидиш у залі, поки ми тут поговоримо?

— Мені ж треба готувати сандвічі.

— Я зроблю,— засміялася Кет.— Сподіваюсь, вони будуть без крові.— І, взявши ножа, заходилася намащувати скибки. Бармен з дружиною могли опиратися таксистам, а Кет їх миттю роззброїла, і після короткого вагання дружина пішла до зали.

— Ну, сер?—звернувся бармен.

Я розповів йому про смерть Білла та свою сутичку з водіями таксі.

— Мені б тільки знати, хто господар фірми "Марконі", тоді б я знайшов того, хто влаштував пастку майорові Девідсону.

— Атож,— мовив бармен.— Сподіваюсь, вам більше пощастить, аніж мені. Як не б'юся, нічого не можу взнати. Глухий кут — та й годі! Але що більше їх турбуватимуть, тим скорше цю зграю ліквідують.— Він узяв два сандвічі, один дав мені, а другий надкусив сам.

— Зоставте місце для смаженого ягняти, — сказала Кет і глянула на годинник.— Ой! Ми вже спізнились, а мені так не хотілося б сердити тітоньку Деб.— Проте спокійно продовжувала готувати сандвічі.

— Я купив "Блакитне каченя" півтора року тому,— мовив бармен,— тільки-но зняв військову форму.

— Старшина? — промимрив я,

— Батальйонний,— гордовито заявив він.— А звати Томкінс. Так от, купив я "Блакитне каченя" на свої заощадження й військову пенсію. Дешево купив. Навіть надто дешево! І мусив здогадатися, що тут щось не те... Прожили ми спокійно тижнів зо три й виручку мали непогану, як раптом заходить один і каже, що ми теж мусимо платити, інакше буде погано. При цьому загріб шість склянок та об підлогу! Ціну призначив — п'ятдесят соверенів у тиждень. Чуєте? П'ятдесят соверенів! Не дивно, що попередній власник збув свою крамничку. Мені розповідали, що довго не міг цього зробити, бо всі навколо розуміли, що куплять халепу, отож і ждав такого дурня, як я,— прямо з армії, що вхопиться за цю облуду чотирма лапами, Бармен задумливо жував сандвіч.

— Та я йому наказав забиратися геть. Наступного вечора вони вдерлися вп'ятьох і потовкли геть усе, мене огріли пляшкою по голові, а дружину зачинили на горищі. Все потрощили — пляшки, посуд, стільці. Я отямився на підлозі серед уламків, а вони стояли навкруг. Сказали, що це тільки попередження, а коли не даватиму їм щотижня п'ятдесят фунтів, то наступного разу розгромлять комору та повиливають усе вино в підвалі, а то ще візьмуться за мою дружину.

Його обличчя скривила лють.

— Що ж було далі?

— Після німців і япошок мені не личило піддаватися шмаркатій наволочі. Проте кілька місяців платив, щоб дістати перепочинок. Але ж де візьмеш п'ятдесят фунтів після сплати мита й податків? Тут можна мати зиск, але за такої "щедрості" мені зоставалося б сидіти на пенсії. Так не могло довго тривати.

— Ви заявили в поліцію?

Томкінс зніяковів.

— Ні, — повагався він, — у поліцію не пішов. Я ж не знав, хто ті типи, розумієте? Вони ж залякували бозна-чим, якщо покличу поліцію. Знаєте, в армії є залізне правило: не встрявати у новий бій із сильним противником, поки не дістанеш поповнення. Тоді я й подумав про собаку. А згодом заявив і в поліцію,— закінчив він, ніби виправдовуючись.

— Авжеж, поліція може ліквідувати фірму "Марконі", коли остання причетна до злочинів,— підтримав я.

— Ви так гадаєте? Але все не так просто. Фірма їх справжня, таксомоторний парк. До того ж чималий. Більшість водіїв — чесні хлопці, які нічого не відають про гангстеризм. Я декому з них говорив, що ними прикривається злочинна зграя. Та вони й слухати не хочуть про такі речі. А злочинці на вигляд цілком пристойні люди, ви ж бачили їх? Водій як водій, під'їздить перед закриттям бару, входить і тихо вимагає грошей. А потім ще й пасажира підбере, везе за лічильником, як і належить — сама невинність.

— А ви не можете запросити поліцейського в цивільному? Хай сидить у барі як відвідувач і арештує вимагача, коли той почне правити гроші,— запропонувала Кет.

Бармен гірко відказав:

— Нічого не вийде, міс. І не тому, що не знатимеш напевно, коли його ждати,— поліцейському довелося б сидіти, мабуть, тижнів зо два,— а тому, що не буде підстави для арешту: адже в цих типів завжди при собі підписане мною зобов'язання платити п'ятдесят фунтів. Підійде поліцейський, а він тицьне йому під ніс отой папірець — і баста. Поліція

спритна, коли дістає можливість поворушити справу в суді. А коли в них свідчення однієї людини проти іншої, вони не дуже-то поспішають.

— Шкода, що ви підписали зобов'язання, — зітхнув я.

— Де там підписував! — обурився він. — Той підпис — лише копія мого. Я й сам не зміг би відрізнити. Одного разу хотів вихопити той папірець, а вимагач каже: дарма, порвеш, ми надряпаємо інший. Скопіювали підпис. Хіба це важко?

— Отже, ви й далі платите? — запитав я.

— А дзуськи! — відповів бармен, і його вуса настовбурчились. — Я вже більше року не даю їм ані пенса. Відтоді, як у мене з'явився Принц. Він за місяць порвав чотирьох, і це трохи охолодило їх запал. Хоч досі нишпорять навколо. Ми з дружиною рідко виходимо з дому, а коли йдемо куди, то беремо з собою Принца. Я приладнав сигналізацію до дверей і вікон, і вона божевільно калатає, коли хто-небудь лізе непроханий. Але так жити важко. Нерви Сью вже ледве витримують.

— Неприємна історія! — мовила Кет, злизуючи варення з пальців. — Не можна ж так жити вічно!

— Ні, міс, ми їх починаємо потрошку перемагати. Гроші вони правлять не тільки з мене. Вся округа їм платить. Десять чи одинадцять дрібних закладів — барів, тютюнових крамничок, сувенірних лотків тощо. Великих вони не чіпають. Грабують маленьких власників, як я. Коли я збагнув це, то обійшов усіх і одверто поспитав, чи платять вони бандитам. Кілька тижнів згаяв — адже округа велика. Ті, що платили, були налякані до смерті й навіть боялись признатися, хоч я бачив по очах, що платять. Я вмовляв їх об'єднатися й почати боротьбу. Але в більшості діти, тому вони й бояться ризику...

— Що ж ви вчинили? — поцікавилася Кет.

— Дістав собі Принца. Він був ще тоді малий. В армії я мав справу з псами, отож і вивчив його на забіяку.

— Так, — погодився я, дивлячись на собаку, що мирно простягнувся в своєму ящику, поклавши голову на лапи.

— Я водив його по окрузі й показував жертвам шантажу, — провадив Томкінс, — і казав їм, хай вони теж заведуть псів, і ми віднадимо таксистів. Дехто ще не розумів, до чого тут таксисти. Довелося їм розтовкмачувати. Врешті-решт, більшість завела собак, а я допоміг вишколити; хоч це не так легко — навчав чужого пса коритися господареві, а не мені. Та куди їм до Принца!

— Ще б пак! — мовила Кет.

Він підозріло глипнув на неї, та вона заклопотано складала сандвічі на тацю.

— Ну й далі...— спонукав я.

— Найважче було вмовити тих, у кого діти. Тепер ми возимо їх до школи машиною. Я найняв фахівця джіу-джитсу — він возить, а матері супроводжують. Ми всі платимо йому. Дорого, але значно менше, ніж доводилось давати вимагачам.

— Чудово! — вигукнула Кет.

— Ми їх потроху перемагаємо. Але ще далеко не все гаразд. Два тижні тому вони розгромили кафе "Лушпинка", за рогом, обіч мене. Та ми винайшли засіб і проти цього. Спершу всі разом допомогли прибрати уламки, а потім склалися на придбання нових меблів. Власник кафе купив вівчарку, вона скоро стане боєздатною, і вони запиратимуть її в спальні. Отож я вам і кажу: найкраще — це собаки! — закінчив бармен.

Кет пирхнула від задоволення.

— А таксисти нападали й на вулиці чи тільки в будинках? — запитав я.

— То ви, може, чули про той випадок, коли вони огріли мене пляшкою? — Він засукав рукава, й ми побачили довгий шрам.— Ось бачите? Цілих сім дюймів. Троє кинулись на мене ввечері, коли я вийшов укинути листа. Це трапилося після того, як Принц добре пошматував одного з них. А я, дурний, вийшов без пса. Розумієте, до поштової скриньки два кроки. Та не слід було цього робити. Отож і дістав прочухана. Зате добре роздивився їхні пики. Вони сказали, що коли піду в поліцію, то повернуться й ще всиплють. Та я одразу ж подзвонив у відділок і все розповів. Той, білявий, що розкремсав мені руку, дістав шість місяців. Після того я не роблю й кроку без Принца, і вони бояться навіть наблизитись до мене.

— А як з іншими? — запитав я.

— Так само. Трьох-чотирьох побили й порізали ножами. Я дістав їм собак і намовив піти в поліцію. Гірше не буде, вважав, проте всі були до того налякані, що боялися давати свідчення. Мовляв, та зграя ще жодного не вбила. Навіщо їй це робити? Коли "боржник" помре, нікому буде платити.

— Авжеж,— задумливо відказав я.— Проте, вбивши одного, вони можуть підкорити решту.

— Думаєте, я цього не розумію? — похмуро мовив він.— Але ж і для них велика різниця — шість місяців ув'язнення чи довічне заслання, а то й шибениця. Мабуть, це їх і стримує. У нас все ж таки не Чікаго!

Я вів далі:

— Коли їм не вдасться шантажувати вас, то вони візьмуться за тих, хто ще, не знає про ваш метод і ваших собак...

Він перебив:

— З цією метою ми теж дещо робимо. Щотижня друкуємо в брайтонській газеті оголошення, що той, кому погрожують, може звернутися на адресу: поштова скринька така-то, і йому негайно допоможуть. Діє чудово, можу вас запевнити.

Ми з Кет захоплено дивилися на нього.

— Вам би бути генералом,— вигукнув я.

— Свого часу я й не такі операції проводив,— признався він.—Оті зелені лейтенанти, яких кидали на війну прямо з училищ, не раз бігали за порадою до ветерана! — Він раптом підвівся.— Та годі. Може, вип'ємо по чарці?

Ми з Кет подякували, заявивши, що нам пора,— була вже восьма. Домовилися з Томкінсом обмінюватись новинами й дружньо попрощалися. Та погладити Принца я не наважився.

Тітонька Деб сиділа у вітальні, нервово постукуючи ногою. Кет попросила вибачення, й тітонька вмить одтанула.

Видно, вони з Кет не могли одна без одної.

Під час обіду Кет, головним чином звертаючись до дядечка, розповіла про наші пригоди. Вона жартома згадала мандрівний фургон для перевезення коней та злісно покепкувала із сандвічів у готелі "Плаза". Останнє викликало докір з боку тітоньки, яка чомусь вважала цей заклад одним із найгостинніших у Брайтоні. Я пригадав

легковажність Мевіс, запідозривши її в тому, що вона виявляє ласку до мешканців горішніх поверхів.

— А потім ми зайшли до чудесного бару "Блакитне каченя",— призналася Кет, втаївши поцілунки в телефонній будці й часті зупинки на розі вулиць.— Там я порізала собі руку,— вона показала бинт,— так, подряпина, і ми заходили до кухні змивати кров. Тому й запізнилися.

У господаря найлютіша вівчарка з усіх, що я досі бачила. Вона так загарчала на Аллана, що він затрясся з переляку...— Кет змовкла, щоб проковтнути.

— Ви не любите собак, містере Йорк? — спитала тітонька. Вона обожнювала свою таксу.

— Це залежить...— почав я.

— Принц вам не дуже сподобався б,— зауважила Кет.— Мабуть, його прозвали так, бо він чорний. Чорний Принц! Зате який боєць. Коли б вам розповісти все, що ми дізналися про насильства, які чинять у нашому добропорядному Брайтоні, то ви б ночами не спали!

— Не треба, люба,— попрохала тітонька.— У мене й так безсоння.

Я глянув на дядечка Джорджа, аби пересвідчитись, чи не образився він, що перебили розповідь. Він раптом з огидою відсунув, ніби його занудило, свою тарілку. Та, перехопивши мій погляд, криво посміхнувся:

— Очевидячки, розлад шлунка. Ще одна неприємність, яка настає з віком. Ми тепер нагадуємо пару старезних шкап.

Він намагався хихикнути, але це йому не вдалося. Рожеві щоки стали сірі, чоло зросилося потом. Щось неприємне коїлось із дядечком Джорджем.

Обличчя тітоньки Деб стало турботливим, отож, бажаючи, за звичкою, позбавити її неприємностей, він одсьорбнув води і втер губи серветкою. Я бачив, що в нього тремтять руки. Проте під товстим шаром жиру в цієї людини був панцир, і, прокашлявшись, він спокійнісінько заговорив:

— Кет, люба моя, я забув тобі сповістити, що телефонував Грегорі. Він каже, що Піднебесний пошкодив ногу й тепер не може взяти участі в Брістольському змаганні.

Кет спохмурніла.

— Він кульгає?

— Нібито накістень. Але ж у нього не було переломів, чи не так? Дивно,— сказав дядечко Джордж. Він, очевидячки, був засмучений не менше, ніж Кет.— У коней іноді з'являється тверда пухлина, або накістень,— пояснив він.— Поки не розсмокчеться, завдає болю, але ненадовго. Два-три тижні, і наш Піднебесний буде скакати.

— От напасть,— бідкалась Кет.— А я так мріяла про вівторок... Аллане, ви поїдете, якщо Піднебесний не братиме участі?

— Так,— мовив я,— мені випало скакати на Паліндромі. Приїздіть і ви, Кет, я ждатиму вас.

Я говорив з таким запалом, що тітонька Деб не витримала й нагородила мене осудливим поглядом.

— Коли молоду дівчину часто бачать серед жокеїв — це завдає шкоди її репутації,— просичала вона.

Об одинадцятій, коли дядечко Джордж замкнув двері кабінету, де зберігалися "трофеї", і коли тітонька Деб прийняла на ніч снотворне, ми

з Кет вийшли поставити машину в гараж. Поспішаючи на обід, ми залишили її на алеї.

Вікна, хоч і затемнені шторами, робили нічні сутінки прозорими, і я бачив обличчя Кет.

Відчинив дверцята, але вона не спішила сідати.

— Вони старіють,— сумно мовила,— і я не знаю, що робитиму без них.

— Вони проживуть ще багато,— заспокоїв я.

— Якби ж то... Тітонька Деб виглядає такою стомленою, та й дядечко Джордж підупав. Він чимось стурбований... Боюся, що його лякає серце тітоньки Деб, хоч вони при мені про те не говорять. Навіть не жаліються, коли хворіють.— Вона здригнулася.

Я обійняв її й лагідно поцілував; Кет засміялась.

— Ви добрий, Аллане.

Я не почував себе таким, бо в мені палахкотіли пристрасті первісної людини. Хотілося кинути її на сидіння і мчати кудись у глухомань Південної Англії. Ледве стримав себе, щоб не завдати їй болю палкими обіймами.

— Я кохаю вас, Кет...

— Ні, ні. Не кажіть цього. Будь ласка! — Вона провела пальчиком по моїх губах. Тьмяне світло відбивалося в її очах, тіло ніжно тулилось до мене, голова відхилилась назад.

— Чому? — нетерпеливився я.

— Бо я не знаю... Не певна... Мені приємно, як ви мене цілуєте, подобається бути з вами. Але любов — таке велике слово... Це щось надто, надто важливе. Я, мабуть, ще не готова...

Так ось у чім річ! Кет, гарненька, смілива, люба, виявляється, ще не прокинулась для кохання! Вона не усвідомлювала, що в ній палає вогонь, який я вбачав у кожному її русі. Його з дитинства тамувала старосвітська тітонька, і важко було роздмухати, не збентеживши її.

— Кохання легко навчитися,— повчав я.— Слід лише ризикнути. Наважитись, не боячись, і вам одразу стане легко, а всі забобони одразу згинуть.

— І я зостануся з немовлям на руках,— тверезо одказала вона.

— Ми можемо спершу побратись,— посміхнувся я.

— Ні, Аллане, любий, ні! Тільки не зараз! — І майже пошепки: — Пробачте мені...

Вона сіла в машину й покотила за ріг, до гаража. Я подибав слідом і допоміг їй зачинити важкі двері, після чого ми повернулися в будинок. На ганку Кет зупинилася, стисла мою руку й ніжно, як сестра, поцілувала мене в щоку.

Та я не цього хотів.

Бо зовсім не почував себе братом.

10

У вівторок пустився холодний, колючий дощ, який сік ніжно-білі пелюстки нарцисів та цяткував їх, краплями розрідженого чорнозему. Діти пішли до школи в лискучих чорних плащах, у каптурах до очей та високих, аж до колін, гумових чоботях. В Уїльяма виглядав лише янгольський ротик із залишками молока на губах.

Ми з Сціллою провели день, розбираючи одежу й особисті речі Білла. Вона вже заспокоїлася, навіть більше, аніж я сподівавсь, і, здавалося, змирилася з тим, що його нема і треба якось жити без нього. Ні я, ні вона навіть не обмовилися про ту ніч, коли вона спала в моїй постелі, і я почав переконуватись, що вона нічогісінько не пам'ятала, її свідомість була пригнічена горем і снотворним.

Ми розіклали речі Білла на купки. Найбільша призначалась Генрі й Уїльяму, коли обидва виростуть, і туди Сцілла поклала не тільки всі його запонки, але й два золотих годинники, святкові костюми й сірий циліндр. Я кинув якийсь невдалий жарт.

— Нічого тут нема смішного! — одказала вона.— Генрі все це стане потрібне вже через десять років, якщо не раніш. Він страшенно зрадіє цьому.— І докинула ще й куртку для їзди верхи та дві шовкові сорочки.

— У такому разі краще повісити все це знову та ждати, поки Генрі й Уїльям підростуть.

— Атож,— погодилась Сцілла, кинувши до купи хлопчаків найкращі жокейські штани й білий утеплений макінтош.

Розібравши одяг, ми пішли вниз до затишного кабінету Білла та взялися за папери: письмовий стіл був геть напханий всілякою всячиною. Білл не любив щось викидати, і на дні однієї з шухляд ми знайшли пачку листів од Сцілли, що їх вона писала ще до шлюбу. Вона всілася на підвіконні й стала жадібно перечитувати, а я сортував інші.

Білл виявився послідовним. Рахунки було складено за часом, а листи зберігалися в шкатулках і теках. У маленьких шухлядах лежали ще не розібрані папірці й стосик старих конвертів, позначених числами та зауваженнями на звороті. Це були здебільшого нотатки для пам'яті: "Сказати Сімпсонові, аби поремонтував бар'єр на повороті", "Вівторок — день народженні Поллі" тощо. Я переглянув їх і поклав до купи, що мала піти на смітник.

Та раптом зупинився. На одному з конвертів розкидистим почерком Білла було занотоване ім'я Кліффорда Тюдора, а внизу брайтонська адреса й номер телефону.

— Ти знаєш такого... на ймення Кліффорд Тюдор? — запитав я у Сцілли.

— Ніколи й не чула,— відповіла вона, не полишаючи читання.

Якщо Білл збирався брати участь у змаганнях на його рисаку, як заявив мені Тюдор, коли я підвозив його з Пламптона в Брайтон, то було цілком зрозуміло, чому Білл записав цю адресу. Я оглянув конверт. Лист надійшов од місцевого крамаря, прізвище якого стояло в лівому кутку, а на штемпелі я розгледів місяць — січень. Це свідчило, що Білл зовсім недавно занотував адресу Тюдора.

Поклавши конверта до кишені, я взявся за інші папери. Старі знімки, кілька аркушиків з дитячими малюнками та кривульками, алфавітні блокноти з адресами, багажні наклейки, вітальна листівка, шкільні табелі й записники.

— Краще б ти сама розбирала все це,— мовив я.

— Ні,— посміхнулася вона, одірвавшись від листа.— Ти мені казатимеш що й до чого, а я потім подивлюсь.

У Білла не було таємниць. У записниках я побачив щоденні видатки, які він занотував, щоб знати баланс на кінець року. Їх було кілька. Я взяв щоденник останнього року й неквапливо гортав його.

Шкільні витрати, сіно для коней, садовий шланг, ремонт фари "ягуара", дарунок Сціллі, ставка на Адмірала, пожертвування. Далі чисті аркуші, що їх він уже не заповнить.

Я знову глянув на останні записи. Ставка на Адмірала. Можливий виграш — десять фунтів, позначив Білл. Дата — день його смерті. Що б там не казали йому про "падіння", він вважав це просто жартом і поставив сам на себе, не беручи того до уваги. Дуже хотілося б знати, що то за "жарт". Він розповів про це Піту, який цілком був заклопотаний своїми кіньми. І жодним словом не обмовився Сціллі чи ще комусь. Може, вважав це такою дрібницею, що просто забув.

Я склав записники і взявся за останню шухляду. Серед папірців виявилось п'ятнадцять або двадцять талонів, виданих букмекерами під час змагань. Коли ставку програно, гравці викидають їх, а не ховають до письмового столу.

— Навіщо Білл зберігав ці талони? — запитав я.

— А хіба ти забув, як Генрі ними захоплювався? Навіть коли охолов, Білл продовжував їх приносити. Мабуть, зберігав на той випадок, може, Уїльяму теж забагнеться гратись у букмекерів.

Так, я пам'ятав. Мені доводилося ставити на безліч рисаків по півпенса, коли Генрі проводив "змагання". Талони, що їх він видавав, жодного разу не вигравали.

Ті, що приносив Білл, були від багатьох букмекерів. Він любив сам штовхатися поміж них і платив готівкою, а не йшов до тоталізатора.

— Ти хочеш зберегти їх для Уїльяма? — допитувався я.

— Хай будуть.

Я запхнув їх до столу й покінчив з марудною роботою. Було вже пізно. Ми пішли до вітальні, розтопили камін та всілися в крісла.

— Аллане, хочу подарувати тобі щось із речей Білла. Я довго думала і, по-моєму, добре вибрала.— Вона одвела очі в бік каміна й простягла руки до вогню.— Ти дістанеш Адмірала...

— Ні! — вигукнув я.

— Чому? — вигляд у неї був розчарований.

— Люба моя, це надто дорогий подарунок. Я думав, річ ітиме про портсигар або калитку для тютюну. Ти не можеш віддати мені Адмірала. Він коштує кілька тисяч. Продай його або доручи жокеям, коли хочеш зберегти. А мені ти не маєш права віддавати. Я вчинив би нечесно щодо тебе й дітей, коли б узяв його.

— Може, він і коштує кілька тисяч; Та я не можу його продати. Він надто багато важив для Білла. Продати, особливо зараз — ні... Але, як ти знаєш, тримати його я теж не маю змоги. Після Білла зосталися борги. Коли ж подарую його тобі, знатиму, що він у надійних руках. Така доля скакуна порадувала б Білла, я певна. Як бачиш, я все зважила, отож не відмовляйся, прошу тебе.

Вона твердо вирішила.

— Тоді я візьму його тимчасово, скажімо, найму...

— Ні, в подарунок. Од Білла, якщо хочеш.

Мені довелося погодитись, і я дякував Сціллі, як тільки міг.

Вранці, ще вдосвіта, я поїхав до стаєнь Піта Грегорі, щоб поплигати з Безнадійним на учбових бар'єрах. Мрячило, але я недарма так далеко добирався — ми все-таки вивели коня. Безнадійний посковзнувся перед першою перешкодою й потім уже неохоче брав інші.

Ми облишили все й пішли до Піта на квартиру. Я сказав йому, що Адмірал мій і що тепер скакатиму на ньому.

Він повідомив:

— Його записано на Великий приз у Ліверпулі.

— Чудово! — захоплено вигукнув я. Бо ще жодного разу не брав участі в таких солідних змаганнях, і несподівана перспектива бути там за два тижні підбадьорила мене.

— Хочеш спробувати?

— А чому б і ні?

Ми зважили шанси інших моїх коней, і Піт заявив, що Паліндром у відмінній формі після Челтенхема й може показати себе в Брістолі. Ми вийшли подивитися на нього, і я оглянув також хвору ногу Піднебесного. Опух ще не спав, але вже йшлося на краще.

Од Піта я поїхав до Брайтона, залишивши свій "лотос" на зупинці, як і завжди. Біля брайтонського вокзалу насамперед глянув на таксі. На майдані стояло три машини без жовтих щитків. Я кинувся шукати контору "Марконі" — адресу взяв із телефонного довідника.

Я не мав чітко визначеного плану, але був певен, що ключ до таємниці десь саме тут — у Брайтоні. Отож вирішив діяти не гаючись. Мої пошуки на іподромі ні до чого не привели, окрім хрипкої погрози телефоном.

Контора "Марконі" містилася в нижньому поверсі особняка часів Регентства. Я зайшов до вузького холу.

Праворуч були сходи, а ліворуч — двоє дверей. Треті, з табличкою "Управитель", ховалися в кінці коридора. На найближчих до мене чорнів напис "Довідкове бюро", і я зайшов.

Колись це була елегантна кімната, і навіть конторське обладнання її не псувало. Дві молоденькі друкарки сиділи за столиками, а крізь прочинені двері я побачив телефоністку перед розподільним щитком. Вона з кимось розмовляла.

— Так, пані, таксі прийде до вас за три хвилини. Дякую!

У неї був високий голос з приємним тембром. Друкарки глянули на мене. Обидві були у вузьких светрах і дуже нафарбовані. Я звернувся до ближчої.

— Пробачте... я хотів би замовити кілька машин... до весілля. Моя сестра бере шлюб,— вигадував я, прибравши собі навіть сестру.— Це можна здійснити?

— Звичайно, можна,— відказала вона.— Ось я запитаю управителя. Він завжди сам приймає такі замовлення.

— Я поки що тільки цікавлюсь,— поспішив я пояснити.— Сестра прохала... звернутися до кількох фірм, аби взнати, де... вигідніше. Я не можу оформити заявки, поки не дістану її згоди.

— Атож,— мовила вона.— Тоді я попрошу містера Філдера поговорити з вами.

І пішла до кімнати управителя.

Я тим часом усміхався до іншої, що взялася поправляти собі зачіску, та дослухався до голосу телефоністки.

— Одну хвилинку, сер. Я спершу з'ясую, чи є там поблизу машина.— І, повернувши вмикач, стала викликати: — Хоу-2, відповідайте! Негайно відгукніться, будь-яка машина в Хоу-2!

Тиша, потім чоловічий голос пробубонів:

— Здається, жодної в Хоу-2, Меріголд. Я можу доїхати туди за п'ять хвилин, бо щойно висадив пасажира на Ленджбері-плейс.

— Гаразд, Джіме.— Вона вказала адресу й перемкнула телефон: — Таксі прийде через п'ять хвилин, сер, пробачте, але у нас немає ближчих машин. Дякую, сер.

Не встигла вона закінчити, як знову пролунав дзвоник.

— "Таксі Марконі". Чим можу служити?

У холі заклацали каблучки. Дівчина поверталась од Філдера.

— Управитель просить вас, сер.

— Дякую,— мовив я і пройшов крізь хол у відчинені в глибині двері.

Назустріч мені звівся й простягнув руку огрядний, міцно збудований, чемний чоловік років за сорок. Брюнет, в окулярах з чорною оправою й

холодними синіми очима. Він здавався надто імпозантним і надто досвідченим клерком для такої посади,

У мене навіть тенькнуло серце з остраху, що він може знати мене, та очі його нічого не виказували, і він спокійнісінько мовив:

— Я чув, ви збираєтеся замовляти кілька машин...

— Це правда,— кивнув я й почав правити теревені щодо весілля. Він щось занотував, прикинув вартість замовлення й простягнув мені аркуш. Почерк був з натиском, рівний, саме відповідний такій особі.

— Дякую,— вклонився я.— Ми порадимося з сестрою й дамо вам знати.

Виходячи з кабінету й причиняючи двері, я метнув на нього погляд. Проте він сидів за своїм столом, дивлячись крізь окуляри спокійними очима. Годі було щось прочитати з його виразу.

Я повернувся до дівчат, сказав, що залагодив справу, й подякував.

І, вже виходячи, раптом стрепенувся од щасливого здогаду:

— Між іншим, чи не сказали б ви, де я міг би бачити містера Кліффорда?

Обидві й не змигнули. Просто відповіли, що не знають.

— Меріголд може довідатись,— сказала одна з дівчат. Та охоче взялася допомогти.

— Увага! Слухайте мене всі! Хто-небудь возив сьогодні містера Тюдора?

Чоловічий голос відповів:

— Я одвозив його вранці на станцію, Меріголд. Він сів у лондонський експрес.

— Дякую, Майк,— одказала телефоністка.

— Вона знає голос кожного,— зауважила одна з дівчат.— Їм нема потреби навіть вказувати номер машини.

— А ви знайомі з містером Тюдором? — поцікавився я.

— Ніколи й не бачили його. Він наш постійний замовник. Бере машину, де трапиться, їде, куди забагнеться, а ми в кінці місяця складаємо рахунок та надсилаємо містеру Тюдору.

— Але ж водії можуть забути доповісти,— кинув я жартома.

— Ну що ви! Вони отримують комісійні з кожного замовлення. Ми накидаємо їм десять відсотків, щоб не ганьбили себе "чайовими".

— Гарна ідея. Й багато у вас постійних замовників?

— Кілька десятків. Містер Тюдор — найвигідніший.

— А скільки в парку машин?

— Тридцять одна. Звичайно, деякі на ремонті, а зимою на маршрутах лише половина... До того ж перебивають конкуренти. Ми не одна фірма в місті.

— А хто її власник? — спитав я ніби між іншим. Вони заявили, що не знають.

— Не містер Філдер?..— натякнув я.

— Ні, ні,— заперечила Меріголд,— не думаю. Мусить бути голова, хоч ми його в вічі не бачили. Містер Філдер — пішак, як і ми, навіть іноді підмінює мене ввечері або в неділю.

Мені здалося, що вони раптом збагнули: а яке це має відношення до весілля? Час було забиратись, і я пішов.

Стояв на вулиці, думав, що далі робити. Через дорогу побачив кафе і, оскільки саме час було попоїсти, перебіг вулицю й зайшов. На мене війнуло густим духом капусти. Людей ще було мало. І я сів поблизу вікна. Крізь сітчасті завіски можна було поглядати на контору "Марконі", хоч я не був певен, чи це мені пригодиться.

Огрядна дівчина з пишною зачіскою тицьнула мені видрукуване на машинці меню. Я поглянув на нього й засмутився — найпримітивніший вибір: помідоровий суп, смажена тріска, сосиски в тісті, м'ясний пиріг, пудинг і на додаток солодкий кисіль. Саме те, що тримає вагу жокея в нормі! Я замовив каву. Дівчина відповіла, що в цей час каву без їжі не подають,— столиків не вистачає. Я пообіцяв сплатити за весь сніданок, і вона заспокоїлась, напевно, обізвавши мене подумки диваком.

Кава виявилась напрочуд духмяною й смачною. Очевидячки, ще не встигли розбавити, подумав я, споглядаючи контору. Нічого цікавого.

Над дверима то блимали, то згасали червоні літери неонової реклами, що їх я раніш не помітив. На всю ширину фасаду красувалося ім'я — Л. С. ПЕРТ, а над вікном яскраво-жовтий на чорному тлі напис — "Таксі Марконі". Третій поверх, як свідчила блакитна вивіска з білими літерами, належав фірмі "Дженкінс, оптова торгівля капелюхами".

Все це псувало ошатний вигляд будинку та порушувало задум архітектора часів Регентства. Я подумав, що він, бідолаха, мабуть,

перевертається в своїй труні, і навіть підскочив з несподіванки, коли почув:

— Вандалізм! Га?

Жінка середнього віку підсіла до мого столика, поки я роздивлявся будинок. У неї було сумне, видовжене обличчя, без жодного сліду косметики, на толові якийсь поганий рудий капелюшок, а очі дивились дуже серйозно. Кафе заповнювалось людьми, і я вже не міг зберігати за собою окремий столик.

— Дивна картина,— погодився я.

— Треба боротися з цим. Усі старі будинки в окрузі поділено та перетворено на контори, навіть боляче дивитися. Я належу до Товариства охорони пам'ятників архітектури,— врочисто мовила вона,— і ми звернулися з петицією, яка вимагає спинити супостатів, що псують старовинні фасади дурнуватими рекламами.

— І маєте успіх?

Вона здавалася пригніченою.

— Ніякого. Людей це зовсім не турбує. Можете дивуватись, але більшість мешканців Брайтона навіть не уявляють, як виглядає будинок часів Регентства, хоч вони тут на кожному кроці! Погляньте на отой ряд навпроти... з його жахливими вивісками. А он та їхня неонова реклама! — голос у неї затремтів від обурення.— Це вже остання крапля. Вона з'явилася кілька місяців тому. Ми вимагали прибрати, але дарма.

— Негарно,— відказав я, стежачи за дверима напроти. Вийшли обидві друкарки, весело щебечучи, за ними ще двоє дівчат, очевидячки, з верхніх поверхів.

Моя співбесідниця продовжувала бубоніти після кожної ложки помідорового супу.

— Ми не можемо чогось домогтися од Перта, бо жоден з відповідальних чиновників фірми не хоче з нами зустрічатися, а службовці твердять, що не мають права знімати вивіску, котра їм не належить. Проте мовчать, хто її власник, і тому ми не знаємо, до кого звертатись.

Я відчув симпатію до невідомого містера Л. С. Перта, який не бажав з нею зустрічатися.

— Колись вони писали свої прізвища на вікнах, а тепер — ось ці неонові реклами...

Їй забракло духу продовжувати.

У дверях з'явилася Меріголд, яка йшла на обідню перерву, за нею — четверо чоловіків.

Я допив каву, охоче попрощався з нудною сусідкою й вирішив покінчити з усім на сьогодні. Спершу сів у поїзд до Брайтона, а звідти в своєму "лотосі" помчав у Лондон.

У конторі накопичилось багато справ, і додому я повертався в годину пік. Біля світлофорів і об'їздів мене весь час муляла думка, що таємниця Джо Нантвича якимось чином пов'язана з трагедією Білла.

Це ж саме він "притримував" коней, смертельно ворогував із Сенді Мейсоном, накликав на себе гнів Тюдора й отримував листи-погрози. Я думав про суворі порядки в нашій вагарні, про те, що до роздягальні пускають лише обслугу, жокеїв та офіційних осіб; тренери й власники коней туди не заходять, а преса й глядачі навіть у вагарню не допускаються.

Якщо погроза "Болінгброк. На цьому тижні!" так і не здійснилася, то Джо Нантвичу нічого боятися, бо тиждень уже минув. Отож я побачу його завтра живим і здоровим, хоч і не в гуморі, як завжди. А мені неодмінно треба з ним зустрітися та повідомити, хто надсилав оті записки, хоч я й не був певен, що таки скажу.

Сон часто дає відповіді на найзаплутаніші шаради. Я ліг з думкою, що згайнував день, а вранці прокинувся, повторюючи одне і те ж ім'я та знаючи напевно, звідки воно взялося. Накинувши халат, спустився до кабінету Білла й дістав з письмового столу квитанції букмекерів, що їх він зберіг для Генрі. На трьох із них стояло ім'я — Л. С. Перт.

На звороті Білл занотував олівцем кличку коня, суму й число. Він завжди був акуратним. Я поніс квитанції до своєї спальні й звірив за довідником дати заїздів. Пригадав навіть уривки розмов, випадково кинуті фрази, й багато що з'ясувалося.

Хоч і не все, звичайно.

11

У Брістолі лило як з відра, і холодна, немилосердна вогкість псувала все задоволення від скачок.

Кет повідомила, що не поїде за такої погоди, це було не схоже на неї, і я дивувався, яким чином тітоньці вдалося затримати її.

Темою всіх пересудів сьогодні був Джо Нантвич. Судова колегія розглянула його поведінку й нібито "суворо попередила на майбутнє". Усі вважали, що йому ще поталанило, бо, беручи до уваги його вибрики, слід було й зовсім вигнати.

Джо бундючився, як завжди. На його округлому рожевому обличчі не було й тіні страху, жодного сліду важкого запою, який у Челтенхемі

перетворив його на ганчірку. Хоч подейкували, що минулої п'ятниці, в суботу й більшу частину неділі він ховався в турецьких лазнях, не знаючи, куди дітись од жаху. Перед тим він напився до нестями і всі ці дні випарював із себе хміль, рюмсаючи та переконуючи обслугу, що тільки там він почуває себе в безпеці. Отож відмовлявся вдягтися і йти додому.

Ці його пригоди зі смаком описував та прикрашав Сенді. Він нібито заходив туди в неділю, щоб скинути кілька фунтів перед скачками, і все те бачив на власні очі.

Я зустрів Джо біля дошки оголошень. Він спокійнісінько насвистував.

— Що тебе так розвеселило? — запитав я.

— Все,— вишкірився він.

Я розгледів легенькі зморшки навколо рота й трохи запалені очі, інших слідів терзань не було.

— Мене не вигнали, і я отримав гроші за те, що програв.

— Що?!

— Мені заплатили. Я вже казав тобі — конверт із грішми. Сьогодні одержав сто фунтів.

Я витріщився на нього.

— Нічого дивного, я виконав те, що мені звеліли. От і все! — якось неприродно вигукнув він.

— Атож, — промимрив я.

— Що ж до тих погроз... то я обдурив їх... розумієш? Я весь кінець тижня просидів у турецьких лазнях, де вони не могли мене застукати. Я їм утер носа! — радів він, ніби вони неспроможні були здійснити свою погрозу на "цьому тижні". Він, дурень, не розумів, що його вже покарали, бо, крім фізичних страждань, бувають і гірші. Джо протягом усього тижня відчував переляк, а в останні дні — то й просто панічний жах, а йому здавалося, що він вийшов сухим із води та ще й утер їм носа.

— Добре, хоч ти в це віриш,— кивнув я.— Але скажи мені... в того, хто дзвонив тобі, щоб ти "притримав" коня... який у нього голос?

— Хіба ж так одразу скажеш? Він міг належати кому завгодно. М'який такий, трохи хрипкий, що переходив у шепіт, ніби той боявся, що його підслуховують. А мені що? Тільки б підкидав на випивку, а там хай навіть кумкає, як жаба. Мені начхати!

— Отож ти "притримаєш" будь-якого коня, коли тобі скажуть?

— Може, так, а може, й ні,— бовкнув Джо, зрозумівши, що вже занадто розбалакався. Він хитро зиркнув на мене й побіг до роздягальні. Звивався, мов той вуж, і не розумів, що його жде.

Піт і Ден обговорювали розпорядок дня, і я підійшов послухати. Піт кляв погоду, передбачаючи, що вона зіпсує перегони. Але він був певен за Паліндрома.

— Виривайся вперед на половині кола, і вже ніхто тебе не обжене. Це нікчемні суперники. Вигравай, фаворите!

— Гаразд,— відказав я і раптом здригнувся: адже Адмірал теж був фаворитом у Мейденхеді...

Ден запитав, чи гарно мені було з Кет, хоч сам не дуже радів з моєї відповіді.

— Хай тобі грець, друзяко, якщо ти відбив її у мене,— удавано люто заявив він, проте я подумав, що таки казиться насправді. Хіба ж можуть дружити чоловіки, закохані в одну жінку? Я сумнівався, бо побачив у виразі Дена незнайому мені доти тінь ворожнечі. Отож стояв остовпіло, ніби на моїх очах гранітна скеля раптом перетворилася на сипучий пісок.

І подався шукати Сенді.

Він стояв у роздягальні біля вікна, дивлячись крізь запону дощу, що спливав по шибках. Зодягнений був у форму першого заїзду й стежив за паддоком, де конюхи прогулювали двох рисаків. Тварини й люди мали жалюгідний вигляд.

— Не завадило б нам прилаштувати "двірники" до наших скакових окулярів,— кинув він жартома.— Добрячий буде грязевий душ! У таку кляту годину жоден гусак не зостанеться сухим.

— А як ти попарився в турецьких лазнях? — запитав я, посміхаючись.

— Тобі вже відомо?

— Всі тільки про це й говорять.

— Так йому й треба, дурневі,— лайнувся Сенді.

— А як ти довідався, де його шукати?

— Спитав у матусі...— Сенді раптом осікся, а очі його злякано забігали.

— Так,— мовив я.— То, виходить, це ти надсилав йому оті погрози щодо Болінгброка?

— Звідки тобі відомо?

— Ти любиш такі жарти й ненавидиш Джо... Першу цидулку йому підсунули до кишені в роздягальні Пламптона. Це міг зробити жокей або хтось із обслуги. Проте не букмекер, не тренер і навіть не власник коня. От я й подумав, що той, хто підклав, і той, хто платить йому за шахрайство,— зовсім різні люди. Останній не збирався мститися Джо. Я запитав себе, хто ж тоді хотів би вічно мучити Джо. І згадав про тебе. Ти знав, що він має програти. Коли Джо виграв, ти втратив силу грошей і вирішив будь-що помститися. Ти ходив за ним як тінь і насолоджувався отим його вічним страхом.

— Помста солодка й таке інше? Що ж, ти мене застукав. Але звідки тобі відомо все це?

— Переважно від Джо.

— Дурне базікало! Язик доведе його до біди.

— Мабуть, що так,— погодився я, згадавши п'яні балачки про навмисне "притримування" та конверти з грошима.

— Ти сказав йому, що я надсилав записки? — поспитав Сенді не без тривоги.

— Ні, це тільки погіршило б справу.

— Добре зробив...

— Ну, тоді скажи, звідки ти знав, що Болінгброк не повинен виграти?

Він широко посміхнувся, переступив з ноги на ногу, але змовчав.

— Кажи! — напирав я.— Може, це дасть мені якусь зачіпку щодо справи Білла Девідсона.

Він похитав головою.

— Це тобі не зарадить. Мені Джо розповів.

— Що?!

— Він поділився зі мною в роздягальні. Ти ж знаєш, який він хвалько. А я саме нагодився. До того ж він знає, що я теж іноді "притримував"...

— Що саме він тобі сказав?

— Закликав мене повчитися в нього, коли скакатиме на Болінгброці. Ну, мені, як то кажуть, пальця в рот не клади. Я знайшов охочого поставити на Лейка, що мав неодмінно виграти, коли Джо "придавить" Болінгброка. Але знаєш, що трапилось? Цей дурень не витримав і обігнав. Я ладен був власними руками задушити його. Адже п'ятдесят фунтів для мене чималі гроші...

— А чому ти ждав цілих десять днів, поки послав йому першу записку?

— Просто не здогадався,— щиро признався він.— Зате відомстив йому як слід, чи не так? У нього мало не відібрали права в Челтенхемі, після чого він напився до непритомності й три дні парився з переляку в турецьких лазнях, і все я влаштував! — Сенді аж сяяв.— Побачив би ти його там! Мокра смердюча ганчірка! Він рюмсав і благав мене врятувати його. Мене! Я мало не луснув зо сміху! От відомстив так відомстив!

— І через кодолу в Пламптоні теж ти його перекинув?

— Що ти! — обурився Сенді.— Це він тобі сказав? Кляте брехло! Він сам гепнувся, я бачив. Та пожди, я ще не так його залякаю...— Його руде волосся настовбурчилося, темні очі палали.— Гаразд... я ще не таке придумаю! Спішити нікуди. Він у мене поскаче! Але не думай, я з ним просто гратимусь...— І весело зареготав, потім докинув: — Коли вже ти такий Шерлок Холмс, то як з отією справою? Винюхав щось?..

— Та ні... хоч зараз знаю набагато більше, ніж на початку, й надії не втрачаю. А ти нічого не чув?

— Нічого... То не здаєшся?

— Ні.

— Що ж, зичу тобі успіху! — мовив він, посміхаючись. Служник погукав:

— Жокеї, виходьте! Наближався перший заїзд.

Сенді зодягнув шолом і затягнув шнурки. Потім вийняв штучні зуби — два середні різці верхньої щелепи, загорнув їх у хусточку й пхнув до кишені на вішалці. Він, як і більшість жокеїв, ніколи не виходив на скачку з ними, боячись загубити або проковтнути зопалу. Нагородив мене беззубою посмішкою, махнув рукою і вибіг під дощ.

Лило й тоді, коли я вийшов, щоб скакати на Паліндромі. Піт чекав мене в паддоку. Вода струмками стікала з крис його капелюха.

— Ну й клятий сьогодні день,— мовив він.— Одна втіха, що доведеться мокнути не мені, а тобі. Я вже напився води досхочу, поки скакав. Сподіваюсь, ти вмієш плавати?

— А що? — запитав я.

— Якщо вмієш, то зможеш тримати очі розплющеними під водою.

Я думав, він, як завжди, невдало жартує, але Піт був серйозний. Він показав на окуляри, що бовтались у мене на шиї.

— Вони тобі не потрібні. Одразу заляпає грязюкою.

— Тоді я їх опущу.

— Залиш краще тут — тільки заважатимуть.

Я зняв окуляри й, повертаючи голову, побачив знайомого типа по той бік огорожі. Людей було мало, і я добре роздивився. То був Берт, той, що прогулював коня поблизу фургона в Мейденхедському лісі. Один з водіїв "Марконі".

Він не дивився сюди, але мене з несподіванки ніби раптом ударило струмом. Що він тут робить? Невже пригнався сто сорок миль, аби помилуватися скачкою під дощем? Ой, ні!..

Я глянув на Паліндрома, що плентав по колу під вогкою попоною.

Ось фаворит!..

І я здригнувся.

Бо знав, що десь уже наблизився до негідника, який завинив у смерті Білла, хоч він і досі ще зоставався мені невідомим. Я вперто знехтував оті його "попередження", до того ж залишив аж надто помітний слід і міг із переслідувача сам стати жертвою. Я нутром відчував, що Берт у Брістолі не сам і що мені знову шлють пересторогу.

Але буває так, коли нехтуєш передчуттям, і саме ця хвилина настала. Паліндром — фаворит... Що чинили один раз — можуть повторити; і десь там, на залитій дощем скаковій доріжці, мене вже, мабуть, чекає дріт... Я був певен цього, що б там не говорив здоровий глузд.

Та вже пізно відмовлятися. Паліндром — фаворит, і на нього вже поставлено; він у чудовій формі — не кульгає, у нього не юшить з носа, ані найменшої причини, щоб останньої миті дискваліфікувати його. А коли б я раптом захворів і не міг на ньому змагатися, то мені швидко знайшли б заміну. До того ж я не хотів посилати когось іншого, щоб він налетів на дріт, припасений для мене.

Якщо ж без будь-яких пояснень зніму Паліндрома з забігу, то в мене віднімуть жокейські права й більше ніколи не пустять на іподром.

Хай би я навіть попередив, що хтось збирається влаштувати мені падіння. Вони пошлють обстежити перепони й так-таки нічого не виявлять, адже дріт натягнуть десь в останню хвилину, як ото трапилося з Біллом.

Якщо ж я візьму участь у заїзді й не лізтиму наперед, дріт можуть і не напнути. Але в мене зомліло серце, коли поглянув на жокеїв, що поверталися після змагань: обличчя й куртки так заляпані грязюкою, що годі й роздивитись колір. А мій, рудий із кремовим, то й зовсім не був би помітним. Той, хто ждатиме з дротом, не зможе визначити, який кінь попереду, але він мене ждатиме й діятиме без вагання.

Я глянув на жокеїв у паддоку, що неохоче знімали дощовики й сідали на, коней. Їх було з десяток. То саме ті хлопці, які багато дечого навчили мене та вважали своїм,— сміливці, чия дружба давала мені не менше радості, ніж перегони. Коли б я підставив когось із них замість себе під удар, то не зміг би потім жодному дивитися в очі.

Нічого не поробиш. Доведеться скакати на Паліндромі й сподіватися на краще. Я пригадав слова Кет: "Коли тебе жде щось справді серйозне, чхати на небезпеку",

Чхати, то чхати! Адже я можу впасти де-небудь і без того дроту. Коли гепнуся сьогодні — справи кепські. Але зарадити вже не можна. Хоч я міг і помилятися — там не було ніякого дроту.

— Що з тобою? —здивувався Піт.— Побачив привид?

— Нічого, все гаразд,— відказав я, скидаючи піджак. Паліндром стояв поруч, і я плескав його по спині, милуючись красивою й розумною головою. Тепер мене більш за все турбував він — хоч би для нього ці десять хвилин не стали останніми...

Я скочив у сідло і, глянувши на Піта, мовив:

— Якщо Паліндром упаде під час скачки... подзвони, будь ласка, інспекторові Лоджу в Мейденхед.

— Що за вигадки...— почав він.

— Обіцяй мені, друже.

— Гаразд. Але я щось не второпаю... Ти ж сам міг би це зробити! Нічого з тобою не станеться.

— Можливо,— кивнув я.

— Я зустрічатиму тебе в колі переможців,— заявив він, плескаючи Паліндрома по крупу, коли ми рушили.

Колючий дощ стьобав нас по обличчях, як ми шикувалися перед стартом. Треба було зробити два кола. Ось постріл, і ми полетіли.

Двоє чи троє коней узяли перший бар'єр попереду мене, та потім я припустив Паліндрома й повів скачку. Він був у чудовій формі, отож скакав легко та спритно, мов стиплер найвищого класу. Іншого дня я почував би справжню насолоду, маючи під собою це пружне тіло. Тепер я просто нічого не помічав.

Пригадуючи падіння Білла, я все ждав, що ось з'явиться хтось за огорожею й почне розмотувати сувій дроту... Тоді я примушу Паліндрома скочити заздалегідь, щоб він не зачепився за дріт, а вдарив його грудьми, коли приземлятиметься. Тоді, сподівався я, він своєю вагою порве дріт або стягне вниз і, якщо витримається, не причавить мене своєю вагою, як було з Біллом. Та планувати легко, до того ж я сумнівався, чи зможу примусити такого природженого плигуна, як Паліндром, збитися з темпу й злетіти в повітря хоч на якусь мить раніше.

Ми подолали перше коло, хлюпаючи мокрим полем. Зоставалося пройти ще приблизно милю, коли я почув позад себе кінський тупіт. Озирнувся. Більшість жокеїв мчали гуртом далеко позаду, та двоє вперто переслідували мене. Ось вони майже порівнялися з Паліндромом.

Я підігнав його, і кінь підкорився. Ми легко відірвалися корпусів на п'ять.

Ніхто не переходив доріжки за перешкодою.

Я не бачив ніякого дроту.

І все-таки Паліндром зачепив його,

Якби не оті двоє, я б не спонукав коня. Щось раптом хльоснуло Паліндрома по ногах, коли ми вже були над бар'єром, і я кулею вискочив із сідла. Поки котився, інші коні подолали перешкоду. Вони, звичайно, не налетіли б на лежачого, але мусили обминати Паліндрома, що бився в корчах, і наскочили на мене.

Підкови місили моє тіло. Один удар поцілив у голову, шолом тріснув і одлетів. Минуло кілька кривавих секунд, поки я зрозумів, що все скінчилося.

Я лежав на траві, безсилий і стерплий, не здатний не те що піднятися, а й ворухнути пальцем. Лежав на спині ногами до перешкоди. Дощ сік мене по обличчю, важко було розплющити очі, ніби на них навалився якийсь тягар.

І все ж я змигнув повіками, й побачив "привид" біля бар'єра.

Він не поспішав на допомогу, а похапцем змотував дріт, задкуючи з поля до бровки. Коли досяг стовпа, вийняв з кишені інструмент і перекусив дріт. Не забув цього разу обценьки! Упоравшись, накинув моток дроту на руку та ненависно глянув у мій бік.

Я впізнав його.

То був водій уже знайомого мені фургона.

Усе навколо затьмарилось. Світ став чомусь сірим, як погано знятий фільм. Сірою була трава, землистим обличчя водія...

Потім біля самої перешкоди замаячив ще один "привид", що сунув у напрямку до мене. Я теж знав його, це не був шофер таксі. І мені стало радісно, що я не один у смертельному герці, та мало не заплакав. Я намагався звернути його увагу на дріт — адже тепер у мене є свідок. Та слова не сходили з язика — усе в роті ніби закам'яніло.

Він підійшов і схилився наді мною. Я хотів посміхнутись, але м'язи обличчя не ворушилися.

Він випрямився й гукнув до водія:

— Не дихає! — І знову нагнувсь.— У, падло! — Та копнув мене ногою. Я чув, як тріснули ребра й запекло в боці.— Може, це навчить його, як пхати свого носа куди не слід! — І копнув ще раз. Світ почорнів. Я майже втратив свідомість, але крихта її ще блимала, і я збагнув, чому вартовий не перетнув доріжку, натягуючи дріт: йому не треба було цього робити. Він і його спільник стояли обабіч неї й напинали той дріт з обох кінців.

Я побачив над собою утретє ногу. Здавалося, спливли години, поки вона наблизилась до моїх очей. Нога все росла й росла, поки раптом не заступила мені весь світ.

12

Спершу повернувся слух. Раптово, ніби хтось клацнув вимикачем. Ще хвилю тому жодне враження не порушувало пекельного кипіння розбурханого мозку, де плавали лише уривки слів, од яких боліла голова, і враз настала тиша й кожен звук чітко та ясно відлунював у моїх вухах.

Почувся жіночий голос:

— Він досі непритомний.

Я хотів відповісти, що це не так, але не міг.

Звуки лунали: свист, шурхотіння, тріскотнява, мурмотіння віддалених голосів, плюскіт води, що з дзюркотом текла в бачок. Я дослухався до всього, просто, аби чути.

Згодом я зрозумів, що лежу на спині. Руки й ноги, коли я відчув їх, здавалися олив'яними й болісно нили, а на повіках ніби лежали пудові гирі.

Я роздумував, де я і хто я, але так нічого й не збагнув. Думати було аж надто важко, і я заснув.

Коли прокинувся, то побачив, що лежу в напівтемній кімнаті, яка поступово почала світлішати. В кутку — умивальник, поряд — невеличкий столик, накритий білою серветкою, і крісло з дерев'яними ручками, праворуч — вікно, а просто переді мною — двері. Гола, казенна кімната.

Двері відчинилися, й зайшла медсестра. Вона глянула на мене й посміхнулась. У неї були красиві зуби.

— Хелло! — мовила вона.— Отямились? Як ся маєте?

— Чудово! — одказав я, хоч вичавив із себе тільки шепіт, до того ще був кволий.

— Вам зручно лежати? — спитала вона, мацаючи мені пульс.

— Ні,— одверто признався я.

— Ось я скажу доктору Мітчему, що ви прийшли до тями. Він, мабуть, схоче оглянути вас.

Вона щось занотувала в карточку на столі, ще раз привітно всміхнулася й щезла за дверима.

Виходить, я в лікарні. Хоч досі не розумів, що трапилось зі мною. Може, мене переїхав паровий каток? Чи розтоптало стадо слонів?

Доктор Мітчем розкрив тільки частку таємниці.

— Чому я тут? — зустрів я його хрипким шепотом,

— Ви впали з коня.

— А хто я?

Він поклацав себе олівцем по зубах і деякий час пильно дивився на мене. Молодий, з грубуватими рисами обличчя, пухнастим, уже доволі рідким білявим волоссям і вельми розумними світло-блакитними очима.

— Мабуть, краще буде, коли ви самі пригадаєте. Певен, що вам це вдасться. Не турбуйтеся. Не сушіть собі голови. Спочивайте, і все стане. само собою зрозумілим, Якщо не одразу,— а воно так і належить,— то поступово, крихта по крихті, ви все пригадаєте, крім, можливо, самого падіння.

— А що в мене принаймні?

— Струс мозку. Що ж до...— Він оглянув мене з голови до ніг.— Зламана ключиця. Тріснули чотири ребра. Безліч синяків та подряпин.

— Слава богу, нічого серйозного,— ледве вичавив я. Він розкрив рота од здивування й раптом розреготався.

— Атож, нічого серйозного! Такі вже ви — всі навіжені!

— Хто "ми"?

— Яка різниця? Скоро самі пригадаєте. Засніть, якщо можете, а прокинетесь — будете знати!

Я послухався, заплющивсь і одразу заснув. Снилося, ніби чую хрипкий голос, що лине з вази, повної червоного й жовтого шафрану; він весь час погрожував і розпалив мене до того, що захотілося кричати, та я зрозумів, що то мій власний шепіт, а шафран перетворився на густо-зелені гаї з рожевими птахами, які миготіли в напівтемряві. Потім здалося, що я лечу й, силкуючись щось там розгледіти, безсило падаю на землю.

— Гепнувся з дерева,— промимрив я (колись таке трапилось зі мною в дитинстві).

Хтось говорив поряд. Я розплющив очі й побачив доктора Мітчема.

— З якого дерева? — запитав він.

— У лісі. Я вдарився головою, а коли очумався, батько стояв на колінах поруч мене.

Знову знайомий голос. Я повернув голову.

Він сидів обіч, міцний, засмаглий, гарно вдягнений, як на свої сорок шість років зовсім ще молодий.

— Ти? Тут?!

— Ви знаєте, хто це? — допитувався Мітчем,

— Мій батько.

— А як вас звати?

— Аллан Йорк,— розсердився я, і все одразу прояснилося. Тепер я пам'ятав кожну подробицю до того ранку, коли поїхав на Брістольські перегони. А що сталося потім — чорне провалля.

— Як ти сюди потрапив? — запитав я батька.

— Сів на літак і прилетів. Місіс Девідсон подзвонила, що ти розбився й лежиш у лікарні.

— Давно?..— почав я.

— Чи давно без тями? — перепитав доктор Мітчем.— Зараз неділя, ранок. Отже, дві з половиною доби. Це непогано, коли взяти до уваги, як ви побились. Я зберіг ваш шолом, аби показати.— Він одчинив шафку й видобув рештки шолома, який врятував мені життя.

— Доведеться купити новий,— пожалкував я.

— Навіжений! Всі ви навіжені! — вигукнув доктор Мітчем.

Тепер я знав, на що він натякає. Я осміхнувся, але посмішка вийшла крива, бо половина мого лиця геть розпухла, була непорушна й боліла. Я підніс ліву руку, щоб помацати пухлину, але рука звелася лише дюймів на шість і безсило впала: плече штрикнуло пекучим болем. Хоч воно було міцно перев'язане бинтом я майже почув, як скрегочуть, натикаючись одна на одну, побиті кістки.

І ніби по команді, всі болі в моєму тілі раптом ожили й злилися в одну суцільну муку, Я хотів передихнути, але зламані ребра висловили протест. Весело, нічого не скажеш!

Я заплющив очі.

— Що з ним? — похопився батько.

— Нічого особливого,— заспокоїв доктор Мітчем.— Мабуть, дають себе знати переломи. Я дам йому щось заспокійливе.

— Завтра встану,— заявив я.— І вже ж не раз падав. І ключиці ламав. Це ненадовго.— А сам тим часом подумав: кепська історія.

— Завтра? Й не думайте! — озвався доктор Мітчем.— Тиждень цілковитого спокою. У вас струс мозку.

— Я не можу тиждень валятися,— обурився я.— У мене буде тоді сила, як у блохи, а мені ж скакати в Ліверпулі.

— Коли? — підозріло спитав доктор Мітчем.

— Двадцять четвертого березня.

Запала мовчанка — вони зважували мої слова,

— Тобто у майбутній четвер,— зауважив батько.

— Навіть викиньте з голови! — суворо гримнув доктор Мітчем.

— Обіцяй мені,— попрохав батечко.

Я розплющив очі й глянув на нього. Уперше в житті його обличчя було стурбоване, і я зрозумів, що багато важу для нього. Адже я був одинаком, і цілих десять років після смерті матері він виховував мене, не передаючи економкам, гувернанткам чи інтернатам, як це вчинив би будь-хто з подібних багатіїв. Він сам гаяв час, бавлячись зі мною або навчаючи мене, дбав, щоб я ще дитиною був щасливий та вмів користуватися грішми. Він привчив мене не боятися труднощів і

небезпек, але скакати в Ліверпулі в такому стані було ризиковано — я бачив це з його стурбованого обличчя.

— Обіцяю,— озвався я.— Не буду змагатися в Ліверпулі цього місяця. Але в наступному — буду обов'язково.

— Гаразд. Домовилися.— Він посміхнувся і встав.— Я ще забіжу ввечері.

— Де ти зупинився? І взагалі — де ми зараз?..

— У Брістольському шпиталі, а я мешкаю у місіс Девідсон.

— Виходить, я гепнувся під час Брістольських перегонів... на Паліндромі.— Батько хитнув.— А як він... не розбився?

— Ні, він у стайні Піта Грегорі. Ніхто не бачив, як і чому він упав,— лив суцільний дощ. Грегорі каже, що ти передчував це падіння, і прохав передати, що все зробив, як ти хотів.

— Нічого не пам'ятаю. Навіть гадки не маю, що саме прохав. Цікаво...

Доктор Мітчем і батьком пішли, а я все намагався відновити те, що вилетіло з голови. З'явилося відчуття, ніби якусь мить тому я знав щось дуже важливе, але, скільки не мучився, міг пригадати лише те, як добирався до Брістольського іподрому, а далі все уривалося.

Решта дня тяглася довго й болісно, найменший порух викликав скрегіт та волання всіх моїх потрощених кісток. Мене й раніш топтали коні, але те було ніщо в порівнянні з цим дурнуватим падінням, і, хоч я не міг бачити, розумів, що все моє тіло вкрите кривавими струпами й синцями, які потім розпливуться й почорніють, стануть жовтими, а лице моє нагадуватиме райдугу, до того ж мали бути два велетенські синяки під очима.

Таблетки, що їх прислав мені доктор Мітчем напрочуд білозубою сестрою, подіяли менше, ніж я сподівався. Лежачи з напіврозплющеними очима, я марив, ніби пливу під яскравим сонцем по морю і мої болючі кістки й розколота голова хитаються на повільних хвилях. Я домалював цю картину чайками, білими хмарками й малечею, що бавиться на мілині. Все це дуже заспокоювало, поки не рухався.

Під вечір задзвонило в голові, і час від часу я поринав у примарний сон. Здавалося, всі мої кінцівки одриваються під жахливою вагою, і я прокидався, мокрий від ляку, й починав ворушити пальцями на руках і ногах, щоб заспокоїтись, що все на місці. Щойно вони торкалися простирадла й серце мені одпускало, як я знову летів у прірву. Напади жаху і якогось нестямного сну межувалися між собою, і я вже не знав, де дійсність, а де марево.

Ця жахлива ніч так вимучила мене, що, коли вранці доктор Мітчем зайшов до палати, я став благати його, щоб він переконався, чи руки й ноги мої таки справді існують. Не кажучи й слова, він підняв ковдру й одну по одній показав мені ноги. Руки я випростав самостійно, глянув на них, склав пальці на животі й заспокоївся. І треба ж бути ідіотом — так перелякатися!

— Вам нічого боятися,— заспокоював доктор Мітчем.— Така нервозність цілком звичайна для того, хто довго був непритомний. Клянусь, що у вас немає жодних небезпечних ушкоджень. Всередині все гаразд, і не довелося різати. Тижнів за три ви будете як новенький. Хіба що... зостанеться невеличкий шрам на обличчі. Довелося заштопати під лівим оком.

Оскільки я не був помітним красенем, це мене мало турбувало. Я подякував йому за турботи, і він укрив мене ковдрою. Його суворе обличчя лукаво засвітилося.

— Ще вчора ви заявляли, що збираєтесь устати сьогодні, чи не так?

— Та годі вам! — огризнувся я. — Все одно завтра встану.

Проте лише в четвер я зробив перший крок, а виписався в суботу, почуваючи себе слабіше, аніж хотілося, хоч настрій у мене був непоганий. Батько, що вже збирався відлітати в понеділок, заїхав і одвіз мене до Сцілли.

Вона й Поллі тільки похитали головами, коли я виповз із "ягуара" й почав обережно здиратися східцями. Зате Генрі обдарував мене швидким розуміючим поглядом, уздрівши моє чорно-жовте обличчя й довжелезний рубець, що червонів навскіс щоки.

— Прибулець з космосу! — вигукнув він.

— Краще б провітрив собі голову,— огризнувсь я, і Генрі радо зареготав.

О сьомій, коли дітей відіслали спати, подзвонила Кет, Сцілла й батечко полізли в льох по вино, щоб залишити мене самого.

— Ну як? — поспитала Кет.

— Зашили й заштопали,— відказав я.— Дякую вам за квіти й за лист.

— Квіти — це турбота дядечка Джорджа. Я натякнула, що це скидатиметься на похорон, і він мало не луснув зо сміху — так йому сподобалось. Хоч мені було не до сміху, коли подзвонила місіс Девідсон і сказала, що вам три чисниці до смерті.

— Дурниці,— одповів я.— Сцілла трохи перебільшила. А щодо квітів, то дякую, чия б там не була турбота.

— Мабуть, слід було послати лілеї, а не тюльпани.

— Наступного разу пришлете лілеї,— засміявся я, милуючись її голосом.

— Боже! Та невже буде ще наступний раз?

— Тепер уже неодмінно,— запевнив я.

— Ну, тоді я надішлю постійне замовлення в крамницю.

— Я люблю вас, Кет.

— Мушу признатися,— щасливо відказала вона,— приємно, коли тобі таке говорять.

— А хто ще вам казав? Коли? —запитав я, сподіваючись на гірше.

— Ну,— повагалась вона,— хоча б Ден.

— О!

— Не треба ревнувати. Він такий сумний. Зразу стає похмурим і вергає блискавиці, щойно чує ваше ім'я. Ви обоє ще зовсім хлоп'ята.

— Атож, люба. Коли ж побачимось?

Ми домовились зустрітися в Лондоні, і, перш ніж вона поклала трубку, я повторив, що кохаю її. Раптом у трубці щось зашкряботіло й почулося хихикання. Стримуване, але одверте й нахабне.

Я знав, що Кет уже відійшла від апарата, але сказав:

— Пождіть хвилинку, люба... я хочу вам дещо прочитати... Ось тільки знайду.

Я обережно вийшов і прокрався сходами нагору, до спальні Сцілли.

Усі троє злочинців стояли, збившись біля паралельного телефону; Генрі тримав трубку біля вуха, Поллі тулилась до нього, а Уїльям дивився на них, витріщивши очі, Всі були в халатиках і піжамках.

— А що це ви тут робите? — вигукнув я.

— Ой леле! — кинув Генрі трубку на постіль, ніби вона його обпекла.

— Аллане! — мовила Поллі, густо зашарівшись.

— І давно підслуховуєте?

— Правду кажучи, так,— призналась мала.

— Генрі завжди підслуховує,— гордо озвався Уїльям.

— Помовч! — визвірився той.

— Ви просто негідники.

— Але то ж Генрі,— образився Уїльям.— Він завжди так чинить. Все перевіряє, це ж добре? Отож і підслуховує, еге ж, Генрі?

— Помовч, бо буде погано!— вже сердився той.

— Значить, усіх перевіряє...— мовив я, нахмуривши брови.

Генрі дивився спідлоба, нітрохи не каючись.

Я підійшов до них, але проповідь про недоторканість чужих таємниць чомусь вилетіла з голови. Натомість сяйнула здогадка...

— Генрі, як давно ти підслуховуєш? Він насторожився.

— Давненько.

— Місяць? Тиждень? Кілька днів?

— Вічність,— зауважила Поллі, бачачи, що я вже не серджусь.

— Ти коли-небудь післуховував розмови тата? —запитав я.

— Так,— кивнув він.

Я замовк, роздивляючись цього кмітливого хлопчика, Йому було ще тільки вісім, і я розумів, що коли він знатиме відповіді на всі ті питання, які я збирався йому поставити, то це стане жахом усього його життя.

— Татко ніколи не розмовляв з кимось, що має хрипкий голос?—Я прохрипів: "Хто біля телефону? Майор Девідсон?"

— Чув! — вигукнув Генрі.

— Коли це було?—запитав я, ледве стримуючи хвилювання. Адже то могла бути саме та розмова, що її Білл вважав просто жартом і на яку не зважив навіть Піт.

— Це була остання таткова розмова,— діловито пояснив Генрі.

— А ти не пам'ятаєш, що він хрипів? — лагідно допитувавсь я.

— Це відбувалося за два дні до того, як татко розбився. Ми саме йшли спати, як оце зараз. Задзеленчав телефон, я підкрався й почав підслуховувати. Той хрипко питає: "Ви будете скакати в суботу на Адміралі, майоре Девідсон?" Татко відповів, що так...— Генрі

зажмурився, намагаючись зосередитись. — Тоді чоловік ось таким голосом повелів: "Ви не повинні виграти на Адміралі, майоре Девідсон". — Хлопчик імітував його хрипотіння.— Татко зареготав, а той і каже: "Я сплачу вам п'ятсот фунтів, якщо пообіцяєте не виграти". А татко йому: "Ідіть ви під три чорти!" Я мало не засміявся, адже він завжди забороняв мені так висловлюватися. Тоді хрипун заявив, що не хоче, аби татко виграв, і що Адмірал упаде, коли не покориться. А татко йому: "Ви просто божевільний!"— і поклав трубку, а я хутенько шаснув до своєї кімнати, бо вийшли б непереливки, якби татко мене застукав.

— Ти щось казав потім батькові?

— Ні. Не міг же я признатись, що підслуховую.

— Авжеж,— мовив я, стримуючи усмішку.

Потім побачив, як очі Генрі розширилися, коли він збагнув, що все це означає.

— Виходить, то був не жарт! — здивувався він.

— Ні, зовсім не жарт.

— Але ж той тип не міг усе влаштувати так, щоб Адмірал упав? Не міг?! Адже так?—Генрі відчайдушно хотів почути заперечення. Очі блискотіли, він розумів, що чув голос саме того негідника, який убив його батька. І хоч він мусив знати про фатальний дріт, я подумав, що зараз не слід цього казати.

— Правду мовлячи, не знаю. Не думаю,— збрехав я. Та очі Генрі дивилися кудись крізь мене, ніби він бачив щось жахливе.

— Що трапилось? — озвалася Поллі.— Чому Генрі так хвилюється? Хтось казав таткові, що не хоче, аби він виграв. Але чого ж так рюмсати?

— А він завжди все так добре пам'ятає? — спитав я її.— Адже це було місяць тому.

— Ну, не завжди,— відказала мала.— Зате він ніколи не бреше.

Я знав, що це так. Генрі не вмів брехати. Він уперто сказав:

— Я не розумію, як він зумів це підстроїти?

Я принаймні радів, що допитливий хлопець діловито шукав пояснення, а не впадав у відчай. Може, я не завдав йому нового болю своїм відкриттям.

— Лягай спати і не суши собі голови,— мовив я, подаючи руку. Він стиснув її і довго не відпускав. Я одвів його до спальні.

13

Вранці, коли я ще вдягався, унизу, біля вхідних дверей подзвонили, і Джоан прибігла сказати, що мене питає інспектор Лодж.

— Скажи йому, що зараз спущуся.— Я ледве зміг натягнути сорочку на забинтовані плечі, знеможено застебнув гудзики, а напнути краватку вже не було сил.

Бинти тисли груди, голова розколювалась, а шкіру пекло од подряпин і синців, Я спав погано і був у кепському настрої. Три таблетки аспірину замість сніданку нітрохи не зарадили.

Зоставалось натягти шкарпетки. Я спробував зробити це вільною рукою, але виявив, що дістати можна, тільки зігнувшись, а в мене це ніяк не виходило. Шкарпетки я пошпурив геть, бо вдаватися по допомогу до батька не дозволяла впертість.

Споглядання в дзеркалі розпухлого, жовтого й неголеного обличчя не поліпшило настрою. Зауваження Генрі щодо прибульця із космосу було не далеке від істини. Я так і хотів пошкребти сверблячий рубець, щоб мати бодай миттєве полегшення.

Потім пройшовся електробритвою по найгустіших "заростях", пригладив сяк-так щіткою волосся та пхнув босі ноги в пантофлі. Одну руку вдалося запхати в рукав, а на другу просто накинув куртку й непевно зачовгав сходами.

Обличчя Лоджа, коли побачив мене, було таке хоч малюй.

— Якщо ви смієтеся з мене, то я скручу вам в'язи. Наступного ж тижня,— заявив я.

— Я не сміюся,— мовив Лодж, ледве стримуючи себе, від чого ніздрі аж ходором ходили.

— Тут нема нічого смішного,— з притиском кинув я.

— Звичайно.

Я глянув на нього спідлоба.

Батечко, який сидів у глибокому кріслі біля вогню, глянув на мене поверх газети.

— Мені здається, тобі не завадив би добрячий ковток бренді.

— Ще ж тільки пів на одинадцяту,— різко одказав я.

— Нещасні випадки трапляються будь-якої пори,—відповів батько,— а тут ніби підходяща ситуація.

Він відчинив дверцята буфета, де Сцілла тримала напої, налив мені третину фужера коньяку й долив содової. Я заперечив, що як на ранок це надто міцне, та батько рішуче простягнув фужер.

— Вихили й замовкни.

Я сердито сьорбнув. Коньяк був пекучий і міцний, він обпалив мені горло. Другий ковток процідив крізь зуби, звело ясна, та, коли проковтнув, відчув, як тепло розливається по голодному шлунку.

— Ти снідав? — запитав батько.

— Ні.

Я відпив ще ковток. Напій дурманив швидко, знімаючи поганий настрій, і за якусь хвилину-другу я підбадьорився. Лодж із батечком пильно стежили за мною, ніби я був піддослідним кроликом, який піддавався дії ліків.

— Гаразд,— буркнув я.— Тепер мені краще.

Я взяв сигарету із срібної коробки на столі, припалив і помітив, що світить сонце.

— Ну от і добре.

Батечко знову всівся в крісло.

Знайомити їх не було потреби, вони відрекомендувались один одному, поки ждали мене, і, очевидячки, Лодж розповів про фургон і про все інше. Я вважав це найпідлішою зрадою й одверто сказав йому про це. Потім докинув, як ми з Кет вистежили фургон і як наше розслідування зайшло в глухий кут.

Я взяв фужер, сигарету й сів на підвіконня, підставивши спину сонцеві. Сцілла підстригала кущі в саду, я помахав їй рукою.

Лодж, не в своїй звичайній формі, а в сірому фланелевому костюмі, відкрив портфеля й витяг звідти кілька паперів. Потім усівся за стіл і сказав:

— Містер Грегорі подзвонив мені у відділок вранці після вашого падіння.

— На біса це йому здалося?

— Спитайте в нього,— докинув Лодж і, помовчавши, додав:— Я зрозумів з повідомлення вашого батька, що у вас був... гм... провал-пам'яті.

— Так. Більшість подій того дня вимальовується лиш тепер, хоч не пам'ятаю, як вийшов із вагарні сідати на Паліндрома, як мчав на ньому й коли впав. Останнє, що засвідчує свідомість,— Сенді під дощем. Чому я прохав Піта подзвонити вам?

— Ви просили його перед самим заїздом. Очевидно, думали, що впадете. Тож я неофіційно вивчив обставини вашого падіння.— Він раптом засміявся.— Я на вас згаяв весь свій вільний час і навіть сьогоднішній вихідний день. На біса мені все це, й сам не знаю.

А я подумав, що він уже не може без своїх доскіпувань, як пияк без вина.

Лодж тим часом вів далі:

— Я поїхав до стаєнь Грегорі та обдивився Паліндрома. У нього довгий рубець на отих випуклих пампушках...

— На грудях.

— Хай буде на грудях. І я здогадуюся, звідки то взялося.

— О ні! — заперечив я, теж здогадавшись.

— Я допитав тих, що вартували біля перешкод,— вів далі Лодж.— Один з них новий, і ніхто його не знає. Його нібито звати Том Батлер, до того ж він дав вигадану адресу та зголосився чатувати саме біля тієї перепони, де ото ви впали. Така ж історія, як і в Мейденхеді, коли не вважати, що Батлер разом з усіма прийшов отримати свої гроші. Я зажадав глянути на ту перешкоду й на обох стовпах виявив жолобинки на висоті шести футів і шести дюймів од землі.

Коротка мовчанка.

— Он воно що,— мовив я без жодного виразу на обличчі.— Схоже, що мені пощастило більше, ніж Біллові.

— Я просив би вас пригадати все, що зможете. Хоча б... Чому вам раптом зайшло в голову, що ви неодмінно впадете?

— Не відаю.

— Це було в паддоку, перед тим як ви сіли в сідло...— Він нахилився вперед, і чорні очі так і вп'ялися в моє лице, збуджуючи мою пошкоджену пам'ять. Та я нічого не пам'ятав, бо почував себе надто стомленим і ніяк не міг зосередитись.

Дивився на мирний весняний сад за вікном. Сцілла тримала оберемок жовтих квітів, що золотом вигравали на темному тлі її сукні.

— Не пам'ятаю,— знеможено озвався я.— Може, прийде само в голову, коли вона перестане боліти.

Лодж зітхнув і відхилився в кріслі.

— Ну, хоч те, як ви зверталися до мене в Брайтоні, щоб я уточнив якісь там деталі, це ви пам'ятаєте?

— Так,— кивнув я.— А що ви довідалися?

— Майже нічого. Справжнього власника фірми "Таксі Марконі" встановити не вдалось. Одразу по війні її придбав якийсь Кліффорд Тюдор.

— Що?! — вигукнув я.

— Кліффорд Тюдор, поважний мешканець Брайтона, британський підданий. Ви його знаєте?

— Він власник кількох скакунів.

Лодж видобув із теки папір. "Кліффорд Тюдор, народився в Трікале, Греція, прийняв британське підданство 1939 року, коли йому було двадцять п'ять. Починав кухарем у ресторані, та завдяки діловій спритності того ж року відкрив власний заклад. Після війни вигідно спродав ресторан та переїхав до Брайтона, де за безцінь купив фірму таксі, що розорилася. Через чотири роки продав і її, вклавши виручку в павільйон "Плаза-отець". Неодружений".

Я закинув голову, прихилившись потилицею до віконної рами, и чекав, що ці подробиці збудять у мене щось важливе, проте нічого не відбулося.

А Лодж тим часом продовжував: фірму перекупила підставна особа, потім "Таксі Марконі" стільки разів переходила з рук у руки, що вже неможливо було виявити власника. Усі практичні питання вирішуються якимось Філдером, управителем. Він посилається на те, що радиться з "президентом", котрий щоранку йому телефонує, і це єдиний спосіб спілкування. Каже, що "президента" звуть Клод Тіверідж, але ні адреси його, ні телефону не знає...

— Мені все це здається шахрайством,— втрутився батько.

— Таки так,— погодився Лодж.— Ніякого Клода Тіверіджа немає ні в списках виборців, ні в будь-яких інших, включаючи й телефонний довідник для Кента, Сюррея й Сассекса. Телефоністки кажуть, що жодних міжміських викликів уранці фірма "Таксі Марконі" не приймає, лише місцеві замовлення, які за останні чотири роки постійні. Тільки місцеві! Отож, прізвище замовника не Клод Тіверідж.

Він почухав потилицю і глянув мені в очі.

— Адже ви знаєте більше, ніж розповіли. Кажіть же, будь ласка.

— Ви не сказали, що брайтонська поліція думає про все це,— мовив я.

Лодж повагався й відповів:

— Їх трохи ошелешило. Мабуть, уже було кілька заяв, та не взяли їх до уваги. Все, що я вам розповів,— наслідок їх власного стеження за кілька років.

— Не можна сказати, щоб вони досягли помітних успіхів,— зауважив батько.— Ну ж бо, Аллане, говори, в чім там справа.

Лодж здивовано повернувся до нього. Батько засміявся.

— Мій син справжнісінький Шерлок Холмс, хіба ви не знаєте? — пояснив він.— Коли він поїхав до Англії, мені довелося найняти детектива, щоб той виконував за нього роботу по викриттю всіляких шахрайств і обдурювань. Як мовить мій старий службовець, у містера Аллана безпомилковий нюх на всяку підлоту.

— Містер Аллан утратив його,— вигукнув я похмуро.

Хмари запнули сонце, плаття Сцілли сховалося за живоплотом.

— Не сумуй, хлопче,— підбадьорив батько.— Візьми себе в руки.

— Гаразд! — Я роздушив сигарету, почухав рубець на щоці й примусив себе опустити руку. Страшенно свербіло.— Багато я ще не знаю, але головне, що всі останні чотири роки "Таксі Марконі" шантажує. Вони насідають на власників невеличких кафе й нічних клубів. Приблизно рік тому, завдяки мужності одного бармена,— я був у його "Блакитному каченяті",— справи з так званим "викупом за охорону" почали обертатися проти "захисників". Коротше кажучи, він нацькував на них вівчарку...

Я розповів захопленому батькові й здивованому Лоджу все, що ми з Кет почули на кухні в Томкінса.

— Відставний фельдфебель завдав їм такого краху, що вони зовсім підупали. Прибутки компанії, особливо взимку, як заявляють друкарки з контори, не такі вже й великі. Таксистів у Брайтоні тоді більше, ніж пасажирів. Мені здається, що власник фірми, або отой ваш "президент", чи таємничий Клод Тіверідж заповзявся покращити справи новими

злочинами. Він придбав собі занедбану букмекерську контору поверхом вище.

Я ніби відчув кислий дух капусти в кафе "Старий дуб", кажучи це.

— Одна вельми серйозна пані посвідчила, що букмекерський гендель шість місяців тому перекупила нова фірма, хоч на неоновій вивісці зосталося старе ім'я: Л. С. Перт. Вона обурювалася, що оті неонові кривулі псують шедеври старовинної архітектури. Від імені Товариства охорони пам'ятників — не пам'ятаю його найменння — вона та її спільники хотіли вмовити хазяїв зняти ту вивіску, проте їм так і не пощастило виявити власника. Два злочинні заклади під одною вивіскою, і в кожного свій володар-невидимка! Мені все ж таки здається, що тут верховодить хтось один;

— Це ще нічого не доводить,— мовив батько.

— Зажди хвилину. Білл загинув, бо не схотів "притримати" коня. Я знаю, його смерть була випадкова, хоч проти нього вчинили насильство. Хрипкий голос наказав телефоном, щоб не смів вигравати скачку. Генрі, восьмирічний син Білла,— пояснив я Лоджу,— має звичку підслуховувати з допомогою паралельного апарата, і він чув кожне слово. За дві доби до смерті Білла, каже Генрі, той хрипун запропонував йому п'ятсот фунтів, якщо він "притримає" коня, і, коли Білл розреготався у відповідь, прохрипів, що він все одно не виграє, бо кінь його впаде.

Я помовчав, але ні батько, ні Лодж не промовили й слова. Тоді я допив коньяк і повів далі:

— Є такий жокей — Джо Нантвич. Останні шість місяців, тобто одразу після продажу фірми "Л. С. Перт", він акуратно отримує по сто фунтів, а то й більше за те, що "притримує" скакунів. Вказівки отримує телефоном від того самого хрипуна... Ні, він його ні разу не бачив.

Лодж засовався в кріслі. Я провадив далі:

— Ви вже знаєте, як на мене напали таксисти "Марконі", а кілька днів по тому хрипун подзвонив і попередив, щоб я поводив себе розумно й добре запам'ятав духопели в фургоні. Не треба бути самим Шерлоком Холмсом, аби здогадатися, що шахрайства на іподромі й злочинства "Марконі" — справа рук однієї й тієї ж зграї.

Я замовк.

— Ну, а що далі? — не витерпів батько.

— Єдиний, хто може обіцяти жокею велику суму за "притримування" коня,— це букмекер-шахрай. Коли він певен, що той ні в якому разі не дістане перемоги, то без найменшого ризику прийматиме ставки на будь-яку суму.

— Поясніть,— озвався Лодж.

— Звичайно букмекери намагаються так вести рахунки, щоб виграти будь-що, хоч який би там кінь не переміг. Коли надто багато гравців ставлять на якогось одного скакуна, вони охоче беруть ставки й самі кидаються в гру, тільки з допомогою інших букмекерів. Якщо кінь виграє, вони отримують свій бариш з іншого букмекера та виплачують гроші клієнтам. Це дуже хитрий метод, який зветься "підстраховуванням". Тепер припустімо, що ви букмекер-шахрай і що на рисаку Джо Нантвич. Ви даєте йому наказ не вигравати. Тоді, хоч які б великі ставки не записували, ви не поставите на нього жодного цента, бо знатимете, що не доведеться платити.

— Але сто фунтів — це надто багато,— перебив Лодж,— якщо букмекери й так залишаються у виграші.

— Твій приятель не задовольнився мізерним заробітком таксистів,— зауважив батько.

Я тяжко зітхнув і притулився хворим плечем до рами.

— Тут є ще одна хитрість,— мовив я.— Коли букмекер знає, що той чи той кінь нізащо не виграє, він може запропонувати щонайвигідніші ставки. Не такі вже й великі, щоб не викликати підозри, але звабні, аби збільшити кількість клієнтів. На один чи два пункти вище від конкурентів, ну, скажімо, одинадцять до чотирьох, у той час як інші пропонують лише п'ять до двох. Гроші одразу потечуть струмком, хіба не так?

Я встав і підійшов до дверей.

— Я зараз вам щось покажу,

Сходи здалися мені крутішими, ніж завжди. Я добрав до своєї кімнати, дістав іподромні довідники, пачку букмекерських талонів і почовгав назад до вітальні. Поклав мовчки талони Лоджеві на стіл, а батько підійшов подивитися.

— Ці талони,—пояснив я,—Білл зоставив дітям для гри в букмекерів. Три з них, як бачите, видані фірмою "Л. С. Перт", останні — іншими, причому жодна не повторюється двічі. Білл був дуже педантичний. На звороті кожного талона він поставив дату, розмір ставки й кличку коня. Він грав у тих букмекерів, де вигідніше, замість того, щоб мати справу з тоталізатором чи з букмекерами, які розміщуються вздовж перил,— розжував я Лоджеві, котрий мало що розумів,— і бігають од ложі до ложі, записуючи ставки знайомих та незнайомих членів жокейського клубу. Вони надсилають їм щотижневий рахунок виграшів або програшів. Білл не ганявся за великими ставками і вважав, що грати в тоталізатор нецікаво.

Лодж покрутив перед очима талони Перта.

Круглий почерк Білла був чіткий і розбірливий. Я взяв перший талон і голосно прочитав: "Перипатетик, 7 листопада. Десять фунтів із розрахунку одинадцять до десяти". Тобто Перипатетик гарантував йому виграш одинадцять фунтів. Я знайшов у довіднику дату — 7 листопада.

— Перипатетик,— мовив я,— програв скачку з перешкодами на дві милі в Сандауні, відставши на чотири корпуси. Скакав Джо Нантвич. Стартова сума — одинадцять до десяти, що означало гарантовану перемогу. Л. С. Перт мав загребти чималий куш.

Я взяв другий талон. "Сакбет, 10 жовтня. П'ять фунтів із розрахунку шість до одного". Що ж показала програма того дня? Сакбет не виграв у Ньюберрі. Скакав знову ж таки Джо Нантвич. Найкраща сума була п'ять до одного, а перед стартом — сім до двох.

Я взяв третій талон. "Малабар, 2 грудня. Вісім фунтів із розрахунку п'ятнадцять до восьми". Що ж каже довідник за 2 грудня? Малабар був четвертим у Бірмінгемі. Знову — Джо Нантвич. Стартова сума — шість до чотирьох.

Лодж, а потім батько звірили дані з довідником.

— Я переглянув і всі інші талони,— продовжив я.— Всі рисаки програли, тільки один з них дав обіцяний виграш, навіть більший, ніж можна було сподіватися. Бо скакав на ньому не Джо, а якийсь аутсайдер.

— Ця жокейська братія числить уже дробами, а не цілими,— промимрив Лодж.

— А ви не чуди анекдота,— запитав я,— як один гравець навчав свого сина рахувати: один, шість до чотирьох, два...

Лодж засміявся, і в кутиках його очей збіглися зморшки.

— Я мушу занотувати всі цифри з талонів Л. С. Перта й дані з довідника, щоб потім над усім цим помізкувати,— мовив він, виймаючи ручку та беручись до роботи.

Батько сів поруч нього і стежив, як збільшується стовпчик цифр. Я знову примостився на підвіконні. Нарешті Лодж озвався:

— Я знаю, чому батько без вас не може.

Він поклав ручку до кишені.

Я посміхнувся:

— Коли ви хочете бачити велике шахрайство, гляньте в довіднику звіт про Ірландські перегони. Це просто неймовірно!

— Іншим разом. На сьогодні досить,— потер він рукою обличчя та стиснув носа великим і вказівним пальцями.

— Тепер, як мені здається, ти мусиш повідомити нас, хто все це підстроює,—мовив батько з відтінком іронії, що и я завжди сприймав як схвалення.

— Боюся, любий батечку, що цього я й не зможу зробити.

Та Лодж цілком серйозно запитав:

— Може, хтось із тих, кого ви знаєте по іподрому? Злочинець мусить мати стосунок до перегонів. Що ви скажете про Перта?

— Можливо. Хоч я його не знаю. Та його, мабуть, і не існує. Фірму продали вкупі з цим ім'ям. Наступного разу, коли буду скакати, я зроблю ставку в його конторі, тоді побачимо, що з цього вийде.

— І не думай цього робити,— втрутився батько. Я не став сперечатися.

— А може, це жокей, або тренер, чи власник коней? — допитувався Лодж.

— Тоді додайте ще й стюардів та розпорядників,— посміхнувся я.— Адже вони перші дізналися, що я знайшов дріт і взявся розслідувати справу. Це одразу ж стало відомо тому, кого ми шукаємо. Може, він — це вони? Я сказав декому, що не вважаю катастрофу нещасним випадком, а потім майже ні з ким більше не говорив про це, поки мене не віддубасили у фургоні...

— Ви говорили тільки тим, кого знаєте? Як щодо Грегорі? — поцікавився Лодж.

— Категорично ні,— одказав я.

— Чому? Він живе в Брайтоні, досить близько для телефонних дзвінків до "Таксі Марконі".

— Він нізащо не покалічив би Адмірала!

— Звідки така певність? Люди не завжди такі, якими здаються, а вбивці частенько навіть кохаються в тваринах. Поки вони не стають їм на шляху. Недавно судили одного типа за вбивство сторожа. Він не виявив жодного жалю, поки йому не сказали, що розчерепив тоді й голову собаці. Тут він заридав.

— Зворушлива казка, тільки вона не стосується Піта.

— У вас є докази? — наполягав Лодж.

— Є,— кинув я сердито, бо це ображало мого друга.

— Ну, а як щодо жокеїв?

— Я не можу повірити, щоб жокей вчинив таку підлоту. І ще одне: перегони були другим пунктом програми, і за них узялися тільки тому, що над фірмою "Таксі Марконі" з'явилася занепала букмекерська фірма.

— Що ж, може, й так,— кинув Лодж.

— А що, як попередній власник "Таксі Марконі" фальсифікував продаж, аби замести сліди? — додав батько.

— Ви маєте на увазі Кліффорда Тюдора? — запитав Лодж.

Батько кивнув, і Лодж обернувся до мене.

— Тюдор скрізь так і пре на очі,— потвердив я.— Він знав Білла, і в останнього виявилась його адреса.— Я сягнув рукою до кишені піджака, вийняв конверт і ще раз глянув на нього.— Тюдор казав мені, що прохав Білла скакати на його рисаку.

— Коли? — підскочив Лодж.

— Я підвозив його в Брайтон з Пламптонського іподрому через чотири дні після смерті Білла. Ми говорили з ним про загиблого.

— А далі?

— На рисаках Тюдора... до останнього часу скакав наш хабарник Джо Нантвич. Саме на його Болінгброці Джо одного разу виграв заїзд,

коли йому наказували цього не робити... Зате в Челтенхемі він пас задніх, і Тюдор влаштував йому бучу.

— Гра в піжмурки,— вигукнув батько.

Я прихилився до рами головою і вичавив:

— Не думаю, щоб це був Тюдор.

— Чому? — спитав Лодж.— У нього прекрасний організаторський хист, він живе в Брайтоні, він власник таксі, він найняв Нантвича, до того ж добре знав майора Девідсона. Поки що він видається мені найбільш підозрілим.

— Ні,— мовив я стомлено.— Найміцніша ниточка у нас — водії "Таксі Марконі". Той, хто послав їх з фургоном, не сподівався, що я когось можу впізнати. А от Кліффорд Тюдор знав це. Він стояв поряд зі мною під час сутички водіїв і добре розумів, що я встигну їх роздивитися.

— І все-таки я не знімаю з нього підозри,— заявив Лодж, складаючи папери та запихаючи їх у портфель.— Злочинці завжди роблять дурні помилки.

Я мовив:

— Коли ми застукаємо вашого Клода Тіверіджа, то він скоріш усього виявиться тим, кого я досі в вічі не бачив і навіть не чув про нього.

Мені самому хотілося в це вірити, бо не бажав уявити собі ще одну можливість, яку відкидав з таким острахом, що навіть боявся натякнути Лоджеві.

Хто, крім Тюдора, знав до випадку з фургоном, що я збираюся мстити за Білла? Кет. А кому вона про те говорила? Дядечкові Джорджу, котрий, як я давно підозрював, ховав за личиною добродушного товстуна вельми вбоге й хиже нутро.

Дядечко Джордж раптом купив своїй небозі коня. Навіщо? "Щоб поширити коло її інтересів". Але ж від неї він також знатиме, що відбувається під час змагань.

До того ж він поставив Піднебесного саме туди, де тренували коня Білла. Просто збіг обставин... Чи початок інтриги, яка закінчилася смертю жокея?

Усе було таке неясне й бездоказове. Все трималось лише на припущеннях, і тільки отой переляк на обличчі старого, коли Кет розповідала про "Блакитне каченя", давав якийсь натяк на підозру. "Раптовий розлад шлунка",—і викрутився він. Можливо, й так.

А ота зброя в його кабінеті, ритуальні знаряддя тубільців, скальп... Що воно, цяцьки нелюда, який кохається в насильстві? Чи того, хто його не терпить? А може. в ньому поєднується і те й друге?

Сцілла зайшла до вітальні, тримаючи мідну вазу з нарцисами. Поставила їх на столик біля мене, і весняне сонце заграло в їх жовтих чашечках, які здавалися зірками й відливали золотом на її стомленому обличчі, поки вона, схилившись, перебирала їх пальцями.

Вона метнула на мене погляд і обернулася до батька й інспектора.

— Аллан виглядає змученим,— мовила.— Чим ви тут займаєтесь?

— Та так, гомонимо,— посміхнувсь я.

— Ти знову потрапиш до лікарні, коли не будеш берегтися,— лагідно докорила вона й запропонувала всім кави,

Я був радий цій несподіваній перерві, мені не хотілося сперечатися про заходи, які доведеться вжити проти Клода Тіверіджа. Кожен мій крок у цьому напрямі наближав час помсти — це так, але і в кожному його кроці я бачив новий доказ. Моя затьмарена пам'ять все ще ховала щось надто важливе, саме те, що викликало моє падіння в Брістолі, але воно нітрохи не відвертало мене від розслідування.

Я таки візьмуся за того Тіверіджа! Він кинеться в бій і тим самим викаже себе, як ото постріл у темряві видає стрільця.

14

Джо Нантвич перший знайшов стрільця.

Через вісім днів після візиту Лоджа я поїхав на змагання в Західному Сассексі, відвідавши також свою контору в Лондоні. Мої рубці поблідли й злупилися, ребра й ключиця більше не боліли, і навіть постійний головний біль почав нарешті вщухати.

Насвистуючи, я зайшов до роздягальні й простягнув Клемові свій новий шолом, що його вранці купив за три гінеї у Бейтса на Джермін-стріт.

Вагарня була порожня, й захоплені вигуки або розчаровані зітхання, які долинали з трибун, свідчили, що скачки почалися. Клем, прибираючи роздягальню, що виглядала наче після шаленого вихору, котрий завжди зчиняють жокеї під час перевдягання в спортивну форму, біганини до вагів і шикування в паддоку, радо зустрів мене й потиснув руку.

— Вітаю з поверненням, сер,— сказав він, беручи шолом. Потім надряпав моє ім'я кульковою ручкою на пластирі й наклеїв бирку до

шолома.— Думаю, вам не скоро знадобиться новий.— І притис пластир великим пальцем.

— Завтра починаю тренуватися, Клеме. Приготуйте спорядження й велике сідло. Вага тепер для мене не проблема. Отож скакатиму на Адміралі.

— Найлегша вага,— хитнув головою Клем.— І купа свинцю, до якого Адмірал не звик. Майор Девідсон до нього ніколи не вдавався.— Клем зиркнув на мене й додав: — Ви втратили фунтів чотири.

— От і добре! — заявив я, простуючи до дверей.

— Одну хвилинку,— зупинив Клем.— Джо Нантвич просив переказати, що має для вас важливе повідомлення.

— Он як!

— Він розшукував вас тієї суботи в Ліверпулі, та я сказав, що, мабуть, ви приїдете сюди, оскільки містер Грегорі натякнув, наче ви збираєтесь скакати на Адміралі.

Клем узяв сідло й погладив його рукою.

— А він говорив, що саме?

— Так, він хоче показати вам клаптик пакувального паперу, на якому щось там надряпано. Казав, це вас неодмінно зацікавить. Хоч я так нічого й не второпав. Йдеться про якесь "куряче сідало". Він витяг той клаптик у роздягальні в Ліверпулі, розгладив його на лаві та знову пхнув до кишені піджака. Хихотів при цьому, мов той дурень. Мабуть, добряче випив, але тоді, після Національного чемпіонату, всі були п'яні. Варнякав, що на тому папірці, хоч і безглуздя, та воно може стати

ключем до розгадки, хто зна? Я допитувався, до чого ключ? Він одмахнувся, а мені було ніколи з ним розбалакувати.

— Я побачу його і все з'ясую. Той папірець ще при ньому, ви не знаєте?

— При ньому. Він щойно ляскав себе по кишені та допитувався, чи ви тут. Я чув шурхіт папірця.

— Дякую, Клеме.

Заїзд скінчився. Переможця повели розсідлувати, і з трибун до вагарні кинулися сотні болільників. Я стояв біля дверей, чекаючи Джо, й прислухався до розмов. Дізнався, що Ліверпуль усіх розчарував, а тому, хто це розповідав, завдав величезного збитку.

Сенді поплескав мене по плечу й заявив, що страшенно радий знову бачити мою пику й що я тепер нагадую актора, котрий погано грає роль ЛЮДИНИ, ЯКА СМІЄТЬСЯ.

— Ти бачив Джо? — запитав він.— Він тут усе бігав, шукаючи тебе.

— Мені казали. Саме його я й виглядаю.

Два журналісти причепилися до мене, допитуючись, які мої плани та які шанси в Адмірала (для вранішніх газет). Сер Кресвелл Стампе нагородив мене величним поклоном та бридко відкопилив губу, що мало означати посмішку.

Задоволення від того, що я знову на іподромі, зіпсував Ден, який розгулював по траві з на диво гарненькою дівчиною. Він невпинно щось тараторив, а вона зводила на нього свої ясні очі й мило посміхалася. То була Кет.

Побачивши мене, вони підійшли.

Чудова пара! Обоє чорняві й такі стрункі, ніби зумисне створені одне для одного.

Кет, що вже звикла до мого рубця, який вона бачила під час ленчу кілька днів тому, вітала мене коротким: "Кого я бачу!" В цьому — о доле! — не було й натяку на кохання й співчуття. Вона взяла мене під руку й попрохала пройтися з нею та Деном уздовж скакової доріжки, бо їй хотілось бачити наступні перегони біля рову з водою.

Я поглянув на Дена. Він злегка всміхнувся, а його очі дивилися непроникно й похмуро. Мої мускули теж мимохіть напружилися, коли я побачив його з Кет. Отож я розумів його стан.

Моя наступна фраза була перейнята бажанням не тільки викрити Клода Тіверіджа, а й вирішити долю нашої подальшої дружби з Деном.

— Не можу йти з вами,— заявив я.— Мені неодмінно треба розшукати Джо. Можливо, потім, коли вам набридне вдвох...

— Гаразд, Адлане,— відказала вона.— То, може, потім разом вип'ємо чаю? — А повернувшись, щоб іти, кинула мені через плече: — Ми ще побачимось.

Вся її поведінка свідчила, що вона тішиться ревнощами, які викликала в мене.

Проводжаючи їх поглядом, я згадав про Джо і метнувся шукати його. Та ні в роздягальні, ні поблизу вагарні його не було.

Піт вежею став наді мною, коли я повернувся. Він вітав мене, як втраченого друга. Капелюх на його величезній голові зсунувся набакир,

а широченним плечам було тісно в піджаку. Він пильно оглянув моє обличчя.

— А вони непогано тебе зшили! Востаннє, коли я стояв над тобою, ти був весь заллятий кров'ю. Мабуть, досі не пам'ятаєш, як це трапилося?

— Так, — потвердив я. — Іноді мені здається, що ніяк не спіймаю нитку...

— Може, це й краще,— втішливо зауважив він і, поправивши жокейські окуляри, рушив до вагарні.

— Піте,— зупинив я.— Ти не бачив Джо? Він, кажуть, шукає мене.

— Так,— кивнув він.— І в Ліверпулі шукав. Хотів щось там показати, якусь адресу, написану на обгортці.

— Ти сам бачив?

— Глянув, але Джо дратує мене, і я не схотів затримуватися. Здається, там було написано "Чічестер".

— А ти не знаєш, де він зараз? Піт гидливо скривився.

— Зайшов до бару хвилин десять тому.

— Так рано!

— Нещасний п'яничка,— мовив він без жодної краплі співчуття.— Я б не дозволив йому сісти на свого коня, коли б він був навіть єдиним жокеєм у світі.

— Де той бар?

— Позаду трибун, поруч з тоталізатором. Зайшов туди з отим... як його?.. Тюдором, Я затамував подих.

— Але ж він посварився з Джо в Челтенхемі! І, здається, остаточно.

Піт стенув плечима.

— Тюдор зайшов до бару з Джо і ще якимось типом, що ступав позаду. А може, той і не з ними.

— Дякую,— мовив я.

До бару за рогом, куди пішов Джо, було всього сто ярдів. То був довгий дерев'яний барак, що тулився до високої огорожі, яка відокремлювала іподром од шосе. Я не гаяв часу. Та коли протовпився крізь гурт відвідувачів, Джо там не було. Кліффорда — теж.

Я вийшов. Наближався другий заїзд, і довга галаслива черга стояла біля тоталізатора; люди нервово позирали на годинники та на програмки, тиснучи в кулаках наготовлені гроші. Завсідники бару теж помчали. Поли пальт і фраків метлялись од вітру. В касах тоталізатора лунали дзвінки, і люди поспішали просунути гроші у віконця, перш ніж ті зачиняться.

Я нерішуче тупцював на місці. Джо ніде поблизу не було, і я вирішив піти до жокейської ложі та поглянути там. Зазирнув ще раз до бару, аби пересвідчитися, що його нема, й побіг.

Доріжки до тоталізатора й до бару мало не схрещувалися. Відстань поміж ними, дюймів на вісімнадцять спереду, ширилась углиб, так що поблизу огорожі утворювався трикутник футів на чотири, а то й п'ять.

Я глянув туди й побачив Джо, хоч упізнав його, тільки коли підійшов.

Спершу просто побачив людину на землі під стіною тоталізатора, та подумав, що, може, то якийсь хворий чи п'яний. Отож вирішив довідатися, чи не потрібна йому допомога.

Він лежав у затінку, але обриси тіла й лялькова непорушність нагадували вічно п'яного Джо.

Він був ще живий, хоч уже ледве дихав. Яскраво-червона піна юшила з носа й кутиків губ, а під щокою натекла ціла калюжа. Його кругле обличчя, як не дивно, зберегло капризний і незадоволений вигляд, ніби він не розумів, що фатальна пригода була останньою в його житті.

Чорна рукоятка великого ножа безглуздо стирчала із смугастої сорочки, відхилившися вниз од ребра,— ударили в сонячне сплетіння. Навкруг леза чорніла кров: ніж вгородили по саме руків'я.

Очі були розплющені, та погляд уже тьмянів.

Я погукав.

— Джо!

Він звернув до мене очі, зробив зусилля й пізнав. На щоці затремтів м'яз, і губи заворушились.

Кров хлюпнула крізь ніздрі й застигла у зсудомленому роті. Він востаннє ковтнув повітря, і по хлоп'ячому обличчю розлився подив. Шкіра одразу побіліла, очі витріщились. Якусь мить на обличчі ніби було написано: "Це ж нечесно!" Воно ще зберігало обриси, знайомі всім, хто його знав.

Перемагаючи нудоту, яку викликав солодкуватий запах крові, я опустив йому повіки й сів навпочіпки, дивлячись на нього.

Хоч знав, що намарне, все-таки обмацав кишені його піджака, шукаючи отой клаптик паперу, який він ховав для мене. Смерть Джо була б безглуздою, коли б папір виявився на місці. Коричнева обгортка. То, мабуть, нею були загорнуті останні гроші, які заробив шахрайством Джо. І щось таке на ній було, що наводило на слід адресата. Марка? Поштовий штемпель? "Щось, пов'язане з курячим сідалом",— казав Клем. А Піт докинув: "Чічестер". Ні те, ні друге нічого не доводило. Джо теж не знав що й до чого, але хотів передати ту обгортку мені, оскільки вже вирішив це зробити.

Він завжди був аж надто балакучий собі на шкоду. Не мав ні глузду, ні терпіння. Адже міг подзвонити мені телефоном, зробивши своє відкриття. Замість того тицяв папірець кожному під ніс у Ліверпулі. І хтось ужив найжорстокіших заходів, аби та обгортка не потрапила мені до рук.

— Бідне базікало! — мовив я тихо, звертаючись до мертвого тіла.

Підвівся й пішов крізь вузьку щілину до трибун. Жодної живої душі поблизу. Голос коментатора бубонів у репродукторі, коні мчали до другого рову, це свідчило, що заїзд кінчається і мені слід поспішати.

Останні п'ятдесят ярдів я біг. Рвонув двері контори. Непоказний сивий чоловічок в окулярах, що сидів за столом, підвів голову, здригнувся, метнув угору перо, а папір, на якому писав, хутенько прикрив. То був секретар управління іподрому.

— Містера Ролло немає?—запитав я, никаючи поглядом по кімнаті.

— Він дивиться скачку. Чим можу служити?

Тріскучий голос, дерев'яні рухи. Ні, це не той, кому слід говорити про вбивство. Та що поробиш! Опанувавши себе, я спокійнісінько виклав, що Джо Нантвич лежить мертвий між баром і тоталізатором, з ножем,

загнаним у легені. Я звелів йому послати по брезент, аби запнути прохід між будівлями, бо, як посуне натовп до бару й тоталізатора, його, звичайно, помітять, кинуться роздивлятися і, коли там зостався якийсь слід, неодмінно затопчуть.

Очі за скельцями окулярів недовірливо округлилися.

— Це не жарт,— кинув я у відчаї.— Заїзд кінчається. Викликайте поліцію. Я сам розшукаю брезент.— Він ніби скам'янів.— Та робіть же що-небудь! — Проте рука його нависла над телефоном, коли я вибігав.

Медпункт був у протилежному кінці вагарні. Я примчав туди й побачив двох санітарок, що попивали чай. Звернувся до молодшої, повнявої, років під сорок:

— Облиште все й ходімо зі мною.— А сам узяв ноші з-під стіни. Коли вона спроквола поставила чашку, підігнав: — Беріть ковдру — там важкопоранений. Прошу вас, швидше!

Обов'язок розворушив сестру; схопивши ковдру, вона подріботіла за мною в паддок, все ж не поспішаючи.

Голос коментатора подужчав. Він розповідав про події біля останньої перешкоди, і, коли стихла буря овацій, заговорив уже хтось інший, вигукуючи ім'я переможця. Я досяг фатального закутка.

Перші гравці вже кинулись до бару. Я глянув на Джо. Його ніби ніхто не чіпав.

Поставивши ноші ребром, аби прикрити тіло, я ждав санітарку. Вона захекано підійшла. Я вихопив у неї ковдру й накинув на ноші, щоб ніхто не міг побачити, що в цьому закутку.

— Слухайте,— намагався ,я говорити щонайповільніше.— Між цими будівлями лежить мужчина. Його не поранено, а вбито. Заколото ножем. Я піду викличу поліцію, а ви, будь ласка, потримайте ноші. Не дозволяйте комусь заходити сюди, поки я не повернуся. Зрозуміло?

Вона мовчала. Одсунула ковдру, щоб самій пересвідчитись, і довго дивилася на землю. Потім випнула могутні груди, грізно сяйнула очима й запевнила:

— Жоден сюди не підійде, будьте певні!

Я побіг до контори. Містер Ролло був тепер там, і, коли я йому розповів, що трапилось, поліція нарешті заворушилася.

На скачках важко кудись сховатися од людей. Привівши поліцейського й допевнившись, що він потурбується про все останнє, я хотів подумати на самоті. У мене сяйнула думка, поки сидів навпочіпки біля тіла Джо, але не можна було гарячкувати.

Кругом товпились люди, і в паддоку, і в будівлях навколо. Я пішов скаковою доріжкою, поки трибуни не зосталися позаду. Подалі від натовпу, спокійно обміркувавши все, здавалося, дістану наснагу й рішучість до нових пошуків.

Думав про Білла й нещасну Сціллу, про те, як завдячую батькові, котрий знову поїхав до Родезії. Згадував переслідуваного бармена з Брайтона й бідолаху Джо. Вбивство останнього докорінно змінювало справу, бо досі я залюбки переслідував Клода Тіверіджа, будучи переконаним, що він може вчинити насильство, але не стане вбивати. Тепер він тільки почав. Наступне дасться йому легше, а всі останні будуть просто забавкою. Відважні бунтівники проти здирць виявляться в куди більшій небезпеці, і я буду винен у їхньому горі.

Джо показував ту обгортку багатьом, і ніхто, навіть він сам, не розумів того, що там написано. Одначе його вбили, перш ніж устиг показати її мені. Виходить, те слово мало для мене дуже важливе значення. А може, й не тільки для мене...

Я стежив, як вітер, що зірвався, ганяв зелені хвилі по іподрому, чув віддалені голоси букмекерів, що виголошували ставки чергового заїзду.

Зоставалося розв'язати простісіньке питання: буду я продовжувати пошуки чи ні? Я не такий уже герой, а біля тіла Джо мені подумалося, що вся ця гра нагадує шашку динаміту, вкинуту до багаття.

Учасники третьої скачки легким алюром рушили до старту. Я спроквола стежив за ними. Заїзд скінчився, коні повернулися в паддок, а я все стояв, намагаючись подолати перепону, що виникла у мене в голові.

Нарешті повернувся в паддок. Жокеї вже були на оглядовому колі, готуючись до четвертої скачки. Коли я досяг вагарні, один із обслуги взяв мене за лікоть і повідомив, що мене розшукує поліція. Вони хотіли почути свідчення, і я мусив піти в контору.

Я відчинив двері. Містер Ролло, худий, приземкуватий, прихилився до вікна, обличчя його було похмурим. Сивий секретар в окулярах досі сидів за столом із розкритим ротом, ніби так і не збагнув, що відбувалося.

Поліцейський інспектор, який назвався Вейкфілдом, умостився за столом містера Ролло; йому допомагали два констеблі, один з них озброївся зошитом для стенографування й олівцем. Іподромний лікар стояв під стіною, поруч із ним ще хтось, що його я не знав.

Вейкфілд висловив незадоволення: я, мовляв, виявив безвідповідальність, щезнувши кудись у такий важливий момент.

Вельми огрядний, він заповнював собою всю кімнату. Владність підсилювали сиве волосся, вузенькі очі, товстенні пальці. То був класичний поліцейський, здатний нагнати злочинцям страху божого.

Його невдоволений погляд говорив, що мене теж слід би причислити до категорії останніх.

— Якщо ви готові, містере Йорк, ми б охоче послухали ваше свідчення.

Я обвів поглядом залюднену кімнату й мовив:

— Я хотів би викласти його тільки вам.

Інспектор забурчав, потім спалахнув, але зрештою всі пішли, окрім нього й стенографіста, з яким, я змирився. Розповів їм усе, що знав. Усю правду, й нічого, крім правди.

Потім я повернувся до вагарні і всім, хто бажав слухати, втовкмачував, що знайшов Джо живим. Так, я розмовляв з ним. Що він повідомив? Два чи три слова, але мені не хотілося б це обговорювати, коли слухачі не заперечують. Я ще не доповів поліції, але, коли це виявиться важливим, неодмінно повідомлю. І при цьому вдавав такого стурбованого й задумливого, ніби у мене в руках був уже ключ і тільки слід відшукати двері, що ним відмикаються.

Я повів Кет випити чаю, й Піт, забачивши нас, поспішив приєднатися. Їм я наплів те саме. Хоч і совісно було брехати, але ж тоді всі довідалися б, що Джо Помер, ні слова не сказавши.

Перед шостим заїздом я пішов. Озирнувшись у воротях, побачив, як Вейкфілд і Кліффорд Тюдор тиснуть один одному руки перед конторою іподрому. Тюдор, котрий був із Джо перед самою смертю, мабуть, допомагав поліції в розслідуванні. І до того ж активно.

Я перетнув стоянку, сів до свого "лотоса", від'їхав і звернув на захід. На прямій і пустельній дорозі Даунса наддав газу й помчав із швидкістю ста миль. Хай тепер женуться за мною "Марконі", подумав з гордістю. Але, щоб таки пересвідчитись, що не женуться, рвучко загальмував на вершечку горба, звідки видно було всю округу. На шляху — ні душі.

Через тридцять миль зупинився в непоказному придорожньому готелі й замовив кімнату на ніч. Наполіг також, щоб "лотос" закотили в гараж і взяли на замок. Хоч був далеко від Брайтона й не в зоні таксі "Марконі", все ж не хотів ризикувати. Хотів бути невидимим. Одна справа пхати носа, куди не слід, а інша — самому підкладати голову під сокиру.

Після нудного обіду зайшов до своєї кімнати й написав батькові листа. Досить важкого. Розповів йому про смерть Джо та про те, що хочу виманити містера Тіверіджа з його лігва. Намагався обернути все на жарт. "Врешті-решт,— писав я,— це безпечніше за полювання на крокодила".

Я заклеїв листа, ліг, але довго не міг заснути.

Вранці, повертаючись на іподром, заїхав на пошту й відіслав листа із штемпелем "авіа". Потім розміняв на пенси чотири шилінги, загорнув у папір і, вийнявши з чемодана шкарпетку, опустив туди металеву ковбаску й добре зв'язав. Відтак ляснув себе по долоні для проби — важкенька, прибити можна. І поклав до кишені штанів.

На іподромі запитав у чергового інспектора, де я можу бачити Вейкфілда. Той відповів, що інспектор сьогодні у відділку й на скачки не збирається, бо був уже тут вранці. Я подякував і пішов до вагарні та став допитуватись у кожного, чи не бачили вони Вейкфілда, якому я хотів би повідомити, що сказав Джо перед смертю.

Розумів, чим це пахне. І нерви мої напружились до краю. Пульс, що трохи частішав, коли наближався старт, тепер бухав навіть у скронях. Кожен звук здавався голоснішим, кожне зауваження — багатозначним, а світло — до болю яскравим. То не був страх, просто давало себе взнаки багатоденне напруження.

Мене турбувало тільки одне — не підставити спину під удар. Цілком можливо, думав я, мене постараються заманути кудись щонайдалі, як ото Джо, іподром — надто людне місце для вбивства.

Ножем під ребра, й каюк. Джо був тому яскравим прикладом, до того ж ніж цілить куди треба й не робить зайвого шуму. Він зостається в тілі жертви, і вбивця не має клопоту, як позбутися зброї. Чорна рукоятка, що стирчала між ребрами Джо, була просто ознакою кухонного ножа, які продаються на кожному кроці; річ надто звичайна і не може правити за доказ. Я вирішив посилити пильність. Пальці нервово стискали валок пенсів у кишені.

Я мав намір при самозахисті приголомшити напасника, треба тільки поцілити в скроню. Потім дотягну його в контору Вейкфілда, і негідникові пришиють замах на чуже життя. Чомусь вірилося, що бульдожа хватка Вейкфілда змусить кого завгодно зізнатися, а може, ми ще дістанемо ключик до сховку Тіверіджа. Бо ж марно було чекати, що він сам колись з'явиться. Про це свідчило його хрипке запевнення телефоном, що він не любить бруднити руки і доручає іншим виконувати те, від чого його занудило б.

Я перевдягнувся, став на ваги, ще трохи пожартував і пішов, насторожено чогось очікуючи.

Проте нічого не траплялося.

Ніхто не відкликав мене вбік для обговорення приватних справ. Ніхто не виявляв підозріливої цікавості до того, що саме Джо сказав мені

перед смертю. Звичайно, вбивство турбувало всіх, але в кінці дня гомін ущух, й живі коні викликали більшу цікавість, аніж якийсь там мертвий жокей.

Адмірал скакав у п'ятому заїзді. В кінці четвертого мої нерви вляглися, а напружене очікування нападу кудись зникло. Я вештався тут майже три години — носій важливої новини, що ніби сам бажав, аби його примусили замовкнути навіки,— але жодного поруху в мій бік не було.

І знову, оце вкотре, спало мені на думку, що причина й наслідок у зграї Тіверіджа чомусь ніколи не йдуть одне за одним. Джо вбили через дві доби після того, як він показував обгортку в Ліверпулі. Попередження телефоном мені надійшло через дві доби по тому, як я почав розводитися про дріт, виявлений на місці катастрофи. Пригода з фургоном готувалася теж не менше доби. Дріт у Брістолі напнули для мене знову ж таки через дві доби після моїх відвідин "Таксі Марконі".

Я схилявся до думки, що оті вранішні телефонні дзвінки Тіверіджа Філдеру — єдиний засіб зв'язку поміж ними й що Філдер не має іншого шляху пересилання інформації "шефові" або отримання її від нього. Очевидно, Тіверідж мало турбувався про пізнє надходження "новин" і не бажав давати будь-кому свій телефон чи адресу, щоб не бути викритим.

Я пригнічено подумав, що моя вигадка не відіграла належної ролі, і подумки обізвав себе останнім дурнем.

Ще б пак, удавати якусь приманку для підступного ворога, який навіть не знає, що повинен на тебе напасти.

Щоб якось розрадити себе, пішов разом із Пітом сідлати Адмірала. Кінь Білла, що став тепер моїм, виглядав чудово, як і завжди. Розумна голова, широкі груди, міцні кістки, красиві тонкі ноги — усе свідчило про породу й витривалість.

— Хоч він і не брав участі в перегонах з того сумного дня, та зберіг форму,— сказав Піт, милуючись ним.— Ти не можеш програти, сиди спокійно, поки не звикнеш до нього, а потім жени. Білл трохи ранувато виходив наперед, а тобі цього не потрібно. Він може рвонути з будь-якого місця.

— Гаразд,— мовив я.

Піт стусонув мене в бік.

— Адмірал знову фаворит. Якщо ти спаскудиш сьогоднішню скачку, глядачі розірвуть тебе. Та й мене теж.— Він посміхнувся.

— Тоді постараюсь зостатися живим,— відказав я.

У скачці Адмірал був так само величний, як і з виду. Він прямо йшов на кожну перешкоду, роблячи стрибок, і тому не потребував ані найменшого спонукання вершника. Хід мав низький, плавний, і з першої ж хвилини я відчув, що скакати на ньому просто насолода. Виконуючи пораду Піта, я об'їхав повне коло, не збільшуючи швидкості, а наближаючись до останньої перешкоди разом з двома іншими, торкнув Адмірала під боки й помахав поводом. Кінь плигнув посередині та приземлився попереду, вигравши у суперників цілих два корпуси. Ми з ним легко виграли заїзд під бурхливі оплески глядачів.

У загороді, де розсідлують переможців, коли я скочив на землю й одстебнув попругу, кінь поводив себе так, ніби повернувся з розминки, і живіт його навіть не здіймався при диханні. Я поплескав його по лискучій шиї, зауваживши, що він зовсім сухий, і спитав Піта:

— Що ж тоді можна ждати від нього, коли він поскаче щодуху?

— Національний приз, не менше,— відповів Піт, хитаючись на підборах і скидаючи капелюха на численні поздоровлення.

Я осміхнувся, підхопив сідло й пішов до вагарні зважитись та перевдягнутись. Звична радість заполонила все моє єство, зігріваючи тіло, наче гарячий душ, хоч я розумів, що то чудовий кінь, а не я здобув блискучу перемогу.

Піт погукав услід, щоб я не затримувався, бо він хоче випити разом зі мною, отож я хутенько змінив одяг і повернувся. Піт повів мене до бару поряд з тоталізатором, і ми спинилися біля проходу, щоб поглянути на місце, де помер Джо. Прохід забили дошками на рівні людського зросту, аби цікаві не лізли туди. Іржава пляма на гравії — ось усе, що лишилося від бідолахи.

— Дивна якась історія,— мовив Піт, коли вже заходили до бару.— Що він казав тобі перед смертю?

— Як-небудь потім,— мляво ухилився я.— Тепер мене більше цікавить інше: де Адмірал скакатиме наступного разу?

Отож за стойкою ми розмовляли тільки про це.

Повернувшись до вагарні, зауважили двох чоловіків у дощовиках з поясами, що чекали нас біля входу. Обоє були в м'яких капелюхах та грубих черевиках і грізно надималися, як то властиво всім поліцейським на світі.

Один із них пхнув руку до кишені й видобув ордер, складений учетверо.

— Ви містер Йорк?

— Так.

— Уклін од містера Вейкфілда, який прислав по вас, щоб дали ще деякі свідчення. Будь ласка.— Це він уже докинув від себе.

— Гаразд.— Я попрохав Піта, щоб Клем зібрав моє спорядження.

— Добре,— кивнув Піт.

Я пішов за ними крізь ворота до автостоянки.

— Візьму свою машину,— пояснив.

— На дорозі вас чекає поліцейська машина,— озвався вищий на зріст.

Я усміхнувся. Коли б інспектор був моїм хазяїном, я теж виконав би його волю.

— Гаразд, везіть,— кинув я.

Закритий "вулзі" чорного кольору чекав недалеко від воріт. Біля нього стовбичив водій у формі, на передньому сидінні я помітив якогось типа в поліцейському кашкеті.

Праворуч перед цілим рядом фургонів прогулювали коней, що скакали вкупі з Адміралом, перш ніж їх повантажать для відправки додому. Серед них і Адмірала, якого Віктор, теперішній його конюх, гордовито вів за вуздечку,

Я саме пояснював поліцейському, що це мій кінь, і запропонував йому глянути на нього, коли раптовий здогад ніби обухом ударив мене по голові.

Щоб не зрадити себе, я кинув окуляри на траву й нахилився за ними, а мій конвоїр терпеливо чекав. Випроставшись, глянув назад, звідки ми йшли. Сорок ярдів зеленого поля відділяло нас від останнього ряду

машин. Там нікого не було, крім кількох чоловік, що стояли обіч. Я глянув на годинник. Ось-ось мав початися останній заїзд.

Я мляво повернувся, і мій погляд знову зупинився на Адміралі. Як завжди після скачки, кінь був укритий попоною, щоб швидко не охолонув, але чому на ньому вуздечка?.. Віктор замінить її хомутом, коли повантажать рисаків у фургон.

Цей конюх надто повільно мізкував. Добре знаючи коней та вміючи їх доглядати, він так і не зміг вище піднятися за сорок років і ніколи вже не підніметься. Я мусив діяти, не чекаючи його допомоги.

— Вікторе! — гукнув я і, коли він обернувся, наказав підвести до мене Адмірала.

— Я хочу оглянути йому ноги,— пояснив поліцейським. Вони кивнули й стали осторонь, вищий на зріст переступав з ноги на ногу.

Я не наважувався глянути на типа праворуч утретє, бо знав, що не помилився.

До того ж він був у краватці, яку здерли з мене у фургоні неподалік од Мейденхеда.

Вона була з шовку, витканого й подарованого мені в день повноліття власником мануфактури, що підтримував ділові стосунки з моїм батьком. У мене були ще дві такі краватки й шарф з червоними та золотими корабликами й вигаптуваною літерою "Й" на темно-зеленому тлі.

Як поліцейський з карного розшуку добув мою за таких наглих обставин утрачену краватку? Фермер Лоусон не знайшов її, і ніхто з його хлопців не бачив. Надто вже дивний збіг обставин, щоб моя власність

цілком невинним шляхом опинилася на шиї того, хто силоміць тягне мене до машини...

Ось він — підступний напад, якого я ждав цілий день. Сам, дурень, мало не поліз у пастку. Тепер, коли вона вже ось-ось мала захряпнутись, важко видряпатися. "Поліцейська" машина стояла біля воріт за двадцять кроків від мене, водій чатував біля дверцят і тільки чекав команди. Грізний вигляд моїх конвоїрів був навіть зловісніший проти звичаю поліцейських надиматися перед злочинцями. Один із цих бандитів, мабуть, убив Джо.

Якби я виказав хоч найменший сумнів, вони миттю схопили б мене і запхнули в авто; тільки хвіст куряви майнув би позаду, а Віктор, затинаючись, пояснював би, що він бачив. На тому й скінчилася б моя епопея. Поїхав кудись чоловік — і ніби у воду впав.

Мій замір показати Вейкфілду можливого вбивцю зірвався. З одним я ще міг би впоратись, але з трьома, та ще коли в машині сидить четвертий...

Коли Віктор спинився кроків за п'ятнадцять од мене, я непомітно спустив довжелезний ремінець жокейських окулярів і, підхопивши його рукою, стьобнув наче батогом і підсік ноги високому, а меншого повалив прийомом джіу-джитсу й метнувся до Адмірала.

Кількох секунд, поки вони прочумались, було досить. Коли бандити з перекошеними пиками кинулися за мною, я вже сидів на коні, підібрав повід і погнав галопом.

Третій злочинець біг мені навперейми од машини. Я проскочив повз нього й пустив коня на живопліт, що оточував стоянку. Кінь зробив могутній стрибок і приземлився на траві за кілька ярдів від чорної машини. Четвертий устиг відчинити дверцята й вийти. Я рвучко оглянувся.

Віктор закам'янів з широко відкритим ротом. А троє напасників бігли до воріт. Ось вони майже досягли їх. Мені ніколи було думати, є в них зброя чи нема, хоч був для них аж надто близькою й великою мішенню. І саме тоді в руці того, що хизувався моєю краваткою, щось раптом блиснуло, і я лише дивом уникнув найстрашнішого, бо він розмахнувся й кинув ніж. Я чув, як брязнуло десь об каміння за моєю спиною.

Спрямувавши Адмірала на шосе, проскочив під самим носом у ваговоза; чув тільки, як зверескнули гальма, і ми опинилися в полі по той бік дороги. Попереду був чималенький горб, і, коли я на середині схилу смикнув повіддя й озирнувся, шосе й стоянка вимальовувались перед очима, як на карті.

Напасники не гналися за мною. Вони одвели своє авто від воріт і поставили біля обочини. Всі четверо, здається, сиділи в машині.

Віктор досі стояв на місці й ошелешено чухав потилицю. Я міг собі уявити його здивування. Потім подумав, скільки часу йому потрібно, щоб розшукати Піта й розповісти.

Скінчаться перегони, люди посунуть до стоянки, й машини густою валкою потечуть з воріт. Отоді я й зможу безпечно повернутися на іподром.

Тієї миті до "вулзі" підкотив ще один чорний автомобіль, а за ним ще і ще, поки ціла низка чорних близнят не розтягнулась на дорозі. Щось моторошно знайоме нагадували вони мені.

Так, то були злочинні таксі "Марконі".

15

Водії полишили свої машини й підійшли до "вулзі". Прямокутними формами й антеною на даху він дуже нагадував поліцейський фургон.

Але його спілкування з напасниками "Марконі" відкидало найменший сумнів.

Вони збилися на дорозі чорною зграєю, а я сидів на спині в Адмірала далеко в полі й стежив за ними. Здавалося, вони нікуди не поспішали, та, будучи свідком жорстокої бійки в Пламптоні із допомогою велосипедних ланцюгів, кастетів і ножів, а також пам'ятаючи сумну долю Джо, я добре уявляв собі, що мене жде, тільки-но ці звірі мене впіймають.

Я мав перевагу. Адже вони не зможуть їхати полем, а пішки Адмірала не наздоженеш. Отож я спокійнісінько чекав, поки натовп з'явиться на воротях, щоб у тисняві пробитися до іподрому.

Та дві події змінили становище.

По-перше, водії раптом повернули голови в мій бік і стали вказувати пальцями. Обернувшись праворуч, я побачив машину, що їхала схилом на чималій відстані,— виходить, там була дорога. Я побачив також великий дім з прибудовами й садом.

Троє таксі рушили й помчали мені навперейми, часто зупиняючись. Тепер мене стерегли таксисти праворуч і попереду, а ззаду — отой невідомий будинок.

Ось з'явилося ще одне таксі й рвучко зупинилося перед "вулзі". Огрядний мужчина висів з нього й пішов до живоплоту. Він простягнув руку в мій бік. Я не знав, у чому справа, коли раптом біля самих моїх ніг продзижчала куля. Звуку пострілу чути не було.

Я повернув Адмірала й поскакав геть. Ще одна куля звихрила землю попереду мене. Чи то віддаль була надто велика для стрільби з глушником на дулі, чи... Мене зросив холодний піт... Вони зумисне цілили низько, щоб підбити ноги Адміралові.

То було невеличке поле акрів на вісім-десять. Я притримав коня та роздивився нерівний живопліт на всю довжину. Його також сповивав колючий дріт. Через плече я бачив, як стрілець біг з револьвером паралельно зі мною. Ось він знову буде на відстані пострілу.

Я відвів Адмірала, поставив перед огорожею й наказав плигати. Кінь легко переметнувся, не зачепивши навіть гілочки. Ми опинилися на іншому полі, де паслася череда корів, але й воно було надто мале та відкрите з боку дороги. Об'їжджаючи його, я побачив, що хазяї на дріт не поскупилися,— цілих три ряди обмотували живопліт з обох боків. Але на всіх пасовиськах є ворота, і ми одшукали їх у протилежному кінці. Я відчинив, вивів Адмірала й знову причинив.

Нове поле було обгороджене стовпами й таким же дротом. Я вирішив поспішити; бо коли дозволю таксистам переганяти себе з поля на поле, то можу опинитися перед несподіваною перепоною, яку навіть Адмірал не подолає.

Радів, що світить сонце,—хоч можна було визначити напрямок. Оскільки рухався на схід, а кружляти далі не було сенсу, то вирішив одвести Адмірала до стайні Піта, яка була десь по дорозі.

Я прикинув, що мені доведеться зробити миль дванадцять, і щосили намагався уявити собі місцевість попереду. Приблизно знав поля, якими пробирався; трохи далі вони мають перейти в лісосмугу. Потім з'явиться невеличка долина, поки досягну вибалка й невеличкого хутора, де містилася стайня Піта. Що ж стосується дороги, то я не мав про неї жодного уявлення, отож мене будь-де могли застукати.

Пойнятий цими невеселими думками, непомітно виїхав крізь ворота на шлях і риссю перетнув його, шукаючи галявину в заростях навпроти. Приземкувата чорна машина вискочила з-за повороту й погнала на пагорб неподалік. Я рвучко повернув Адмірала й спрямував до густого живоплоту, перш ніж вони помітили.

Перепона була надто висока, до того ж несподівана, проте кінь спритно подолав плутанину з колючого дроту и кучерявих берізок, пропхався крізь хащі й майже на колінах видряпався крутим схилом на сусіднє поле. Воно було зоране й засаджене кормовими буряками, отож важко стало рухатись, хоч я примусив слухняного друга перейти в галоп. Зачувши позаду скрегіт гальм, озирнувся й побачив водія. Він дерся машиною крізь живопліт, але їхати далі не наважився, і я з радістю зауважив, що в руці у нього не було пістолета.

Зате в машині була рація. Через хвилину всі переслідувачі знатимуть, де я.

Я проскочив ще одне поле, перш ніж зупинився й оглянув рани Адмірала. На мою радість, він відбувся лише подряпинами та здер коліно, звідки юшила кров.

Поплескавши його по шиї й дивуючись такій витримці в складних обставинах, я вхопився за шкіряний валок, яким кінь був оперезаний навкруг корпуса, й знову всівся йому на спину. Попона геть подерлася, з одного боку вирвало величезний клапоть, та я не став знімати її,— все ж таки хоч якась підстилка,— адже я втік на неосідланому коні.

Ми подолали ще три-чотири поля, й орна земля поступилася місцем густим заростям папороті, а далі виднівся масив заповідного лісництва.

Дерева переважно хвойні, росли акуратними квадратами з просіками поміж ділянками. Вони слугували стежками лісникам, а також заїздами на випадок пожежі. Траплялися через кожні півмилі, і весь заповідник нагадував шахову дошку.

Я мав рухатися на південний схід, та, коли глянув на годинник і на сонце, з'ясував, що просіки ведуть з півночі на південь і зі сходу на захід. Отож спрямував Адмірала на схід, потім звернув праворуч на південь, знову на схід і, отак заплутуючи слід, вибрався з лісу.

На півдні ділянки були недавно засаджені, й деревця сягали по коліна Адміралові. Це не лякало мене, поки раптом не побачив червоно-білу машину ярдів за сто; спершу здавалося, що вона женеться посадкою.

Я зупинив коня. Роздивившись, побачив стовп і високу загорожу із колючого дроту, що одмежовувала посадку від дороги. Якби я їхав на схід, то неодмінно вигнався б на шлях.

По той бік були інші посадки — так само по-хазяйському впорядковані. Я мусив десь перескочити, бо інакше довелося б вертатися ночувати в лісі. І все ж подумав, спрямовуючи Адмірала то на південь, то на схід, мені не завадило б мати якесь надійніше прикриття.

Попереду з'явилися відчинені ворота, та, перш ніж виїхати, я зупинився й оглянув посадки навпроти. Не весь заповідник було тепер обгороджено. До того ж там тьмяно вилискував звичайний дріт, у три ряди прибитий до залізо-бетонних стовпів.

Дорогу треба було перетнути швидко, бо я відчував себе беззахисним, як той фазан на засніженому полі. Мимо мчали автомобілі. Люди здивовано дивилися на мене. Я не бачив чогось схожого на таксі "Марконі" і, дочекавшись прогалини в потоці машин, пустив Адмірала через дротяну огорожу навпроти. Підкови зацокотіли по асфальту, відбилися луною, і кінь птахом звився над дротом. Ні стежки, ні просіки тут не було, лише ряди височенних сосен, і, коли Адмірал приземлився під одною з них, я пустив його риссю.

Та ось ми надибали стежку, я звірив годинник за сонцем, щоб пересвідчитись, де схід, а де захід, і підігнав коня. Грунт під ногами був доволі міцний — суха й злежала глина, посипана глицею. Адмірал, хоч і проскакав три милі та подолав чималий шлях виярками й чагарями, не виказував жодних ознак утоми.

Ми зробили ще два повороти, і небо почало хмаритись, псуючи чудовий вечір. Та не це турбувало мене. Без сонця не можна орієнтуватися за годинником. Треба пильнувати, щоб не заблудитися.

Праворуч попереду височів густо порослий травою горб, а сосни оточили його, наче сторожа. Я вже виїхав з пралісу й долав молоденьку посадку, коли побачив мужчину, що стовбичив на вершечку горба й розмахував руками.

Я навіть не подумав, що це стосується мене, бо вважав, що таки обдурив переслідувачів, тому, коли несподівано назріла катастрофа, це мало не зломило мене.

Із стежки, якої я ще не бачив, викотилася чорна потвора й загородила мені дорогу. То був клятий "вулзі". Посадки з обох боків надто густі, щоб можна було повернути туди Адмірала. Я зиркнув через плече. Чорна машина наздоганяла мене ззаду.

Я опинився так близько до "вулзі", що бачив типа, який, виглядаючи крізь шибу, скалив зуби. Проте вирішив, Що, навіть коли доведеться зламати шию Адміралові, я їм не здамся без опору.

Коліна стисли боки рисака.

Я навіть не сподівався, що Адмірал здатен на таке. Кінь може ризикувати тільки до якоїсь певної межі. До того ж після такого важкого дня — хай він навіть перший плигун Англії. Проте... Думки наринули й одлетіли. Я весь зосередився на тому, щоб примусити Адмірала скочити.

Він майже не вагався. Зробив короткий кидок уперед, а потім довгий, напружив усю неймовірну міць своїх задніх ніг і злетів. Його не злякали навіть дверцята, що раптом розчинилися, і лютий галас пасажирів "вулзі"; він шулікою перелетів машину, навіть не здерши фарби.

Я ледве вдержався, коли приземлився. Кінь спіткнувся, і я, зсунувшись з попони, з останніх сил ухопився одною рукою за валок, а другою — за гриву. Повід волочився, і він міг наступити та впасти. Я майже сповз, однією ногою тримаючись за круп та все намагаючись знову вилізти на спину. Різкий біль у плечі свідчив, що на розбиту ключицю ще не можна покладатися. І все ж якось підібрав повід і навіть стишив скажений галоп наляканого коня.

Коли обернувся й перевів дух, "вулзі" був уже так далеко, що годі було встановити, їде він чи стоїть. До того ж я не мав часу зволікати.

Я недооцінив наполегливість фірми "Марконі" і, мабуть, досі був живий лиш завдяки чудовому коневі. Вони мали ту перевагу, що добре знали місцевість і використовували отой горб як спостережний пункт. Очевидно, з його вершечка видно було всю округу, і щойно я з'явився в молоденькій посадці, то виявився у них мов на долоні.

Судячи з цього, вони розгадали мій задум і ввесь час обганяли мене. Можливо, навіть здогадувалися, що я прямую до стайні Піта. Коли поїду далі в тому ж напрямку, то неодмінно зустрінуся з ними, й цього разу вже, мабуть, без жодної надії на порятунок.

Отож, зоставивши позаду горб, я звернув праворуч до гайка високих дерев. Адмірал бадьоро йшов уперед, але ж і його сили не безконечні. Потрібно було шукати сховок, і то якнайшвидше, щоб мене не могли бачити з горба чи застукати зненацька десь у просіці.

"Як тільки заховаємося серед великих дерев, ти відпочинеш",— пообіцяв я Адміралові.

Під високими соснами були сутінки. Дерева тулились одне до одного, тягнучись угору, до сонця, і крони, переплітаючись та буяючи, утворювали густу запону, що застилала світло. Я радів цьому.

Зупинив Адмірала й скочив на землю, потім одвів його в гущавину щонайдалі. Здавалося, ми потрапили в густе плетиво телеграфних стовпів, якими колись і стануть ці дерева, подумав я.

У лісі почував себе, як дома, хоч це не був праліс мого дитинства. Аж надто тихо й темно. Жодного птаха або звіра. Ми рухалися без найменшого шурхоту по м'якій глиці й керувалися інтуїцією, щоб визначити напрям.

Я не втрачав обережності. Адже, куди б ми не йшли, однаково, зрештою, потрапимо на дорогу, а в радіусі трьох-чотирьох квадратних миль мої переслідувачі добре знали, де я. Їм досить лише оточити мене, мов зграї гончаків, котра вперто чекає, поки лис облишить сховок і цькування продовжиться.

Попереду була стежка. Зовсім вузька. Я прив'язав Адмірала до дерева й пішов роздивитися. Ось вона скінчилася, і я пильно глянув навкруги. Тут було видніше завдяки просвітові між деревами. Я ще раз оглянув місцину — ані душі.

Тоді повернувся до Адмірала й повів його за собою. Ми безшумно просувалися вперед. Адмірал давно вже почав потіти, а після нашої сутички з "вулзі" весь укрився піною, аж попона змокріла. Тепер, коли він холонув, її слід було змінити. Але де візьмеш зараз іншу? Підсохне, подумалось мені, і ми рушили далі.

Ось знову долинув шум моторів і почулися гудки. Я припнув коня й підійшов майже до самої дороги.

Посадка кінчилась огорожею із двох рядів грубезного дроту. Мабуть, для того, щоб туристи не ставили машини в лісі. Я вибрав поблизу найтовще дерево, ліг на живіт і поповз, поки не відкрилася вся дорога. Час від часу по ній пролітали машини.

По той бік посадки не було, лиш мішаний гайок із кущами азалії та шипшини. Чудовий сховок, якби туди дістатися!

Великий ваговоз прохурчав за п'ять футів від мене й обдав смердючим димом. Я ткнувся лицем у землю, в колючу глицю, щоб стримати кашель. Дві легкові машини промчали наввипередки в зворотному напрямку, за ними — одноповерховий сільський автобус, повний безжурних пасажирів, що поверталися додому з базару. Дві учениці в зеленій формі прошмигнули на велосипедах, не помітивши мене, і, коли їх щебетання завмерло в долині й дорога спустіла, я піднявся на ліктях, щоб іти вже по Адмірала.

Та раптом з-за повороту виринули два чорні жуки. Я знову припав до землі і лежав не ворушачись. Водії повільно проїхали повз мене, нишпорячи хижими поглядами по кущах.

Я дякував богові, що Адмірал далеко й вони його не угледять. Але щоб часом він не заіржав!

"Марконі" розвернулися й стали на протилежній обочині ярдів за тридцять п'ять від мене. Водії вийшли, хряпнувши дверцятами. Я напружено стежив за ними. А вони закурили й теревенили, спершися на капоти. До мене долітали їхні голоси, але щось розібрати було важко.

Вони поки що не бачили ні мене, ні Адмірала. Проте не поспішали від'їжджати. Я поглянув на годинник. Шоста. Минуло вже півтори години, як я дременув з іподрому. Зосталася якась година до сутінок, і тоді я не зможу вільно пересуватися на Адміралові, й треба буде спинитися та ночувати в лісі. Не можна ж примушувати коня плигати через невидимі огорожі.

Раптом в одній із машин загудів радіотелефон. Водій відсунув шибу й узяв мікрофон. Він говорив чітко, і я почув слова:

— Атож, дорогу перекрили... Ні, він ще не перетнув її.— Знову тріскотнява, й водій відповів:—Так, я цілком певен. Я повідомлю, коли він з'явиться.— І поклав мікрофон на місце.

Треба діяти обачливо, подумав я, і почав тихо одповзати, тулячись до землі. Тягти живіт було страшенно важко, але я знав, що варт хоч на дюйм підвестися, як водії одразу помітять мене в цьому рідколіссі. Коли наважився встати, мій костюм нагадував брудну ганчірку, всю в глиці. Я обтрусився, підійшов до коня й одв'язав повід.

На шляху, в останніх променях сонця, поміж стовбурами виднілися тьмяні обриси двох машин та їхніх водіїв, і, знаючи, що вони не можуть бачити мене, я рушив на захід, тримаючись рівнобіжно з дорогою, на деякій віддалі од неї. Десь за чверть милі помітив ще одно таксі на обочині. Отож повернувся назад і взявся збирати дрібненькі сухі галузки. На півдорозі між цим таксі й тими двома, перебуваючи поза досяжністю їхнього зору, підвів Адмірала до дротяної огорожі, щоб він примірився. В сутінках її вже ледве видно було попереду. Я поклав зверху сухе галуззя, що робило перепону помітнішою. Потім скочив коневі на спину й одвів його трохи назад, поставивши мордою до огорожі, й чекав вантажної машини, щоб з'явилася на шосе. Адже в тиші цокіт підків пролунав би надто дзвінко, а мені не хотілося, щоб переслідувачі його зачули. Чим довше вони думатимуть, що я в посадці, тим краще. Але скільки доведеться ждати ваговоза, я не знав, і долоні в мене зовсім змокріли од хвилювання.

Промчав хтось на мопеді. Я ледве стримався. Та ось нарешті загуркотів мій рятівник, вантажений порожніми пляшками з-під молока. Кращого годі було й чекати! Я рвучко пустив Адмірала. Він легко перескочив загорожу й трьома довгими кидками подолав шосе. Отож через якусь мить ми були вже далеко в заростях навпроти. Молочник одгримотів і щез.

Я зупинився за велетенським рододендроном і визирнув. І саме вчасно. Вслід за ваговозом промчало таксі, водій якого дивився в той бік, де ми щойно ховалися з Адміралом.

Якщо цей думає, що ми досі там, то й інші повірять. Я відвів Адмірала якомога далі від дороги, скочив на нього й рушив тихою ходою. Грунт під ногами був усіяний кущистим сосняком і папороттю, тому я довірив коневі самому пробиватися, а сам міркував, як діяти далі. Адмірал усе сповільнював крок, та я його не підганяв, бо якби він стомився так само, як я, то вже мусив би повзти.

Наскільки я міг здогадуватися, ми рухались на захід, звідки прибули. Але коли в Англії й трапляється щось надійне, то це пряма, яка обов'язково виведе вас на битий шлях. Приблизно за милю я угледів шосе. Не наближаючись до нього, рушив на північ.

Тепер я вже сам полював на здобич — на оте таксі, що відбилося від стада.

Адмірал нечутно долав галявину, притрушену листям, коли я раптом почув уже знайоме тріскотіння мікрофона й голос водія, що відповідав. Скочивши на землю й припнувши коня, хутко здерся на найближчу сосну.

Трохи попереду побачив білий дорожній стовп із чотирма крилами-покажчиками, а біля нього таксі. Виднівся лише дах та поблискували шибки, все інше ховалося під густим кущем. Мій рятівник— сосновий ліс — зостався праворуч у сизій імлі. Я зліз і помацав шкарпетку з монетами, видобув також два шматки цукру та дав Адміралові. Кінь віддихнув і взяв цукор, а я лагідно поплескав його й благословив Сціллу за подарунок.

Під захистком заростей можна було непомітно підійти до розвилки, та, коли з-під крислатого рододендрона я висунув голову, водій уже

виліз із машини. То був молодий смаглявий хлопець в яскраво-синьому костюмі, який стояв на роздоріжжі, широко поставивши ноги та дзвякаючи монетками в кишені. Він обернувся й позіхнув.

Знову зашкряботів зумер, хоч водій не звернув уваги. Я вирішив підкрастися й збити його з ніг, перш ніж мене помітить. Та він сякнувся й далі стовбичив лицем до мене. Я кляв його й терпеливо чекав.

Раптом він закрокував у мій бік.

Я було подумав, що уздрів мене, та він потупцював під кущем папороті й повернувся спиною. Звичайно, нечесно нападати ззаду, саме в таку мить, і я навіть посміхався, виповзаючи із засідки, але не можна було втрачати нагоди. Я скочив три кроки й ударив — пенси глухо дзенькнули в нього, на потилиці. Він гепнувся без жодного звуку.

Я вхопив його під пахви й переволік туди, де стояв Адмірал. Потім блискавично віддер од попони руду обшивку й спробував на міцність — чи годиться. Вийнявши з кишені штанів складаний ніж, розрізав на чотири смужки й двома загудзував водієві гомілки й коліна. Потім підтягнув його до дереева, викрутив руки й перев'язав зап'ястки. Четвертою биндою припнув його до дерева.

Обмацав кишені. Єдиною зброєю цього типа виявився кастет із гостряками, його я поклав до власної кишені. Він трохи очумався. Затуманений погляд блукав од мене до Адмірала, поки нарешті зрозумів, хто я, й хапливо ковтнув повітря.

Він не визначався силою й хоробрістю. Те, що кінь стояв прямо над ним, здавалося, лякало його більше, ніж те, що був зв'язаний і мав гулю на голові.

— Він роздушить мене! — заволав, розкривши рота й показуючи жовті од тютюну дешеві штучні зуби.

— Він дивиться, на що ступати,— заспокоїв я.

— Одведи його! Одведи геть! — репетував він, і Адмірал захвилювався.

— Не верещи, й він тебе не зачепить! — гримнув я, та водій не вгавав. Тоді я заткнув йому пельку своїм носовиком. У нього одразу полізли очі на лоба.

— Мовчи. Коли будеш мовчати, він не завдасть тобі шкоди. Твій вереск може злякати його, тоді начувайся! Второпав?

Він кивнув. Я вийняв хусточку, й водій почав лаятись. Брутально, але тихо.

Я заспокоїв коня, попустив повід і дав йому попастися. Він мирно взявся щипати траву.

— Як тебе звати?—звернувся я до таксиста,

Той сплюнув і нічого не відповів.

Я допитувався далі.

— А яке твоє свиняче діло?

Мені конче потрібно було знати його ім'я, до того ж я поспішав.

Тому я взяв Адмірала за повід і повернув його так, щоб велетенський круп і гігантські задні ноги коня опинилися над лежачим. Водій одразу вгамувався й злякано дивився на мене.

— Мовчи, а то він хвицне тебе. То як же тебе звати?

— Джон Сміт.

— Подумай.— І я ще на крок підтягнув Адмірала.

Водій здався. Губи в нього дрижали, на лобі з'явилися росинки поту.

— Б-блейк,— вичавив він.

— А ім'я?

— Корні.— Його очі злякано бігали від мене до Адмірала.

Я розпитав його, як користуватися радіотелефоном. Коли допевнився, відвів Адмірала на кілька футів, щоб справді часом кінь не наступив у темряві на таксиста.

Прив'язав повід до молодої сосни й попередив бранця:

— Не здумай галасувати. По-перше, ніхто тебе не почує, а по-друге, ти можеш злякати коня. Він дуже породистий, тобто нервовий, розумієш? Злякаєш його своїм криком, обірве повід і кинеться на тебе. Отож мовчи. Зрозумів?

Навіть коли б Адмірал обірвав повід, він ні за що не кинувся б на людину, та, на моє щастя, Блейк цього не знав. Він кивнув, корчачись од відчаю й страху.

— Не залишу тебе тут,— заспокоїв я.— Не будеш лежати так усю ніч. Взагалі-то мені на тебе начхати, але ж доведеться відвести коня до стайні.

Адмірал мирно пощипував траву. Я поплескав його по крупу, перевірив, чи міцно стягнуто перев'язь на таксистові, й метнувся крізь кущі до машини.

Дороговказ мав для мене велике значення. Я переписав назви й відстані, щоб бути певним, що це той самий стовп, коли повертатимусь уночі. Тоді нарешті вліз у таксі й зайняв місце водія.

Приймач було настроєно так, щоб кожен водій міг чути всі повідомлення й накази диспетчерської, а також водіїв на трасі.

Чоловічий голос джеркотів:

— Я — Сід. Жодного поруху. Я бачу все милі за півтори і весь ліс, де він ховається. Можу поклястися, що він не перескочив дороги. Надто вже щільний тут рух. Певен, що побачу, тільки-но він спробує.

Голос його здавався слабким і олов'яним, ніби мова йшла про загубленого собаку.

Поки він бубонів, я ввімкнув мотор і поїхав на південь. Денне світло уже згасало. Півгодини дня, хвилин десять сутінок, і настане ніч. Я наддав газу.

Радіо мовчало, потім хтось заговорив:

— Його треба зловити до темряви.

Хрипкий, монотонний шепіт ошелешив мене. Я міцно вхопився за кермо, а м'язи очей напружились. Голос лунав так близько, що мені здалося, ніби небезпека, якою погрожував той тип, десь поряд, і мені довелося заспокоїти себе, пильно вдивившись у густі зарості та у віддзеркалення на щитку безлюдної дороги позаду.

— Ми робимо все можливе, сер,— відказав спокійний голос із повагою.— Я вже годину сновигаю туди-сюди цією клятою дорогою. Всі машини в моєму секторі чатують.

— А в кого з вас є зброя? — прохрипів бос.

— Лише в чотирьох, сер. Хотілось би мати більше, щоб упоратися з ним.

Пауза, і знову хрипотіння:

— У мене тут пістолет, та не можна гаяти часу. Обходьтеся тим, що є.

— Гаразд, сер.

— Увага — всім водіям! Стріляйте в коня! Вершника взяти живим! Зрозуміло?

Всі схвально загуділи.

— Флетчер, повторіть наказ.

Ввічливий водій відповів:

— Щойно ми побачимо його поміж дерев чи без прикриття, маємо стріляти, цілячись у коня. Скликаємо всіх водіїв і ловимо його. Коли треба, вдаємось до насильства, запихаємо в машину й ждемо вказівок.

Він ще не скінчив, а я вже пізнав той голос. Улеслива чемність виказала. Я чув його у Мейденхедському лісі, це він заманював мене в пастку — водій фургона Флетчер. Я затямив собі це.

І раптом ніби щось спалахнуло в голові: перед очима з'явилася перешкода в Брістолі. Я чітко бачив дощ, сіру запону імли й того самого водія, що знімав дріт та намотував собі на руку.

Та ще... але, перш ніж пригадав, довелося пригальмувати. Знак вказував на об'їзд. Я звернув ліворуч на головне шосе, знову влився в потік машин і взявся шукати стовпи, щоб визначити відстань од Брайтона. За півмилі трапився один. Дванадцять миль, тобто двадцять хвилин до мети.

Знову силкувався уявити перешкоду в Брістолі, але туман геть заснував пам'ять, і тепер годі було щось пригадати. Мої пальці машинально обмацували рубець на щоці, та я ловив себе на цьому вже не раз, і тому не надавав значення.

До самого Брайтона я наслухав оте гидке хрипіння в мікрофоні. Тон його ставав дедалі вимогливішим та жорстокішим. Спочатку моторошно було слухати про полювання на людину, що нею був я сам, та за кілька хвилин призвичаївся й майже не звертав уваги, що мало не обернулося для мене катастрофою.

— Маєте щось доповісти — двадцять третій? — заджеркотіло знов.

Мовчанка. Я линув думкою десь далеко. Голос підвищився:

— Двадцять третій, Блейку, у тебе є новини?

Я отямився, взяв мікрофон, повернув умикач і нудним та гугнявим голосом вичавив:

— Н-ні...

— Відповідай одразу, коли викликаю,— шкряботів од люті шепотун. Він, мабуть, перевіряв, чи всі водії на місці, бо викликав ще трьох та

поспитав, що вони можуть повідомити. Вимикаючи мікрофон, я дякував богові, що він одчепився, бо голос неодмінно зрадив би мене. А поки що взявся уважніше дослухатися, про що вони перемовлялись.

Шепіт, що більше я до нього звикав, набирав характерного звучання, поки звичка будувати фрази й ставити інтонації раптом не нагадала мені того, кого я так болісно намагався собі уявити...

Можна скласти план, який нібито враховує всі можливості, та знову треба кидатися в провалля... зате воно тепер набагато глибше. "Напни всі жили, хай зануртує кров, хай дух твій переможно гряне!"

Тільки Шекспір міг висловити це таким чином!

Я в'їхав до передмістя Брайтона, пойнятий важкими думами.

16

Таксист, що розпитує дорогу до поліцейського управління, викличе подив навіть у недоумка. Я поставив машину в завулку й зайшов до найближчої крамниці.

Тут продавали тютюн, і тому повно було покупців. Узяв за гудзика одного з них, натоптаного чоловіка з вицвілими очима, в простенькому кашкеті. Він докладно розповів мені, як і куди їхати.

— У вас що, неприємності?— поцікавився він, оглядаючи мій забруднений одяг та неохайний вигляд.

— Загубив пса,— кинув я з усміхом, бо нашвидку придумав таке, що навряд чи потребує втручання поліції.

Він одразу перестав цікавитися мною. Я підійшов до машини й побачив двох хлопчаків, що слухали радіо з роззявленими ротами.

— Гарненька передача для дітей,— зауважив я, сідаючи в машину. Вони весело розсміялися.

Коли від'їхав, хрипун загарчав:

— ...будь-що. Мені начхати, як ви це зробите! Він не повинен вислизнути. Коли не зможете взяти живцем — убийте! Тільки без стрілянини.

— Певніше, якби ви дозволили нам стріляти, сер,— улесливо домагався Флетчер.

Справді, непогана передача! Я гірко всміхнувся.

Відшукав поліцейське управління. Там уже світилося.

Об'їхавши будинок, я поставив машину в завулку ярдів за сто. Зупинив на обочині, ввімкнув підфарники й закрив віконця. Радіо не вгавало, і той хрипун уже аж біснувався од люті. Останнє, що я чув, це те, що він нарешті піддався на улесливе вмовляння Флетчера, аби дозволив стріляти по мені, тільки-но побачать. Стиснувши зуби, я виліз і з серцем хряпнув дверцятами.

Контора "Таксі Марконі", за моїми розрахунками, була десь за півмилі звідціля. Я йшов, майже біг туди, шукаючи дорогою телефон-автомат. Вуличні ліхтарі ввімкнулися всі одразу й тьмяно блимали в пітьмі. Червона телефонна будка навпроти поліцейського управління теж була освітлена, і, хоч свідомість підказувала мені, що я нічим не ризикую, інстинкт вимагав бути обережним. Клятий шептун геть розбурхав мої нерви.

Хоч і знав, що мене не видно з вікон контори "Марконі", майже примусив себе зайти до телефонної будки. Запитав номер поліцейського управління й негайно з'єднався з ним. Черговий сказав, що інспектор Лодж поїхав годину тому, але, на моє домагання, дав номер його домашнього телефону. Я подякував і повісив трубку.

Поквапливо вкинув ще кілька монет і назвав номер. Довго ніхто не відповідав, а я аж умлівав з нетерплячки, бо коли саме тепер не зв'яжуся з Лоджем, то навряд чи зможу все закінчити, як задумав. Нарешті відповів жіночий голос:

— Інспектор Лодж? Одну хвилинку.

Пауза, потім заговорив Лодж:

— Містере Йорк?

Я коротко виклав усе, що сталося:

— Таксі за сто ярдів од управління. Подзвоніть туди, хай заберуть машину. Та хай уважно прислухаються до радіотелефону. Наш приятель з хрипким голосом весь час сичить, наказуючи вбити мене. Гадаю, цього буде досить, щоб пересвідчитися, що таке "Марконі". Одного з водіїв, які полюють на мене, звати Флетчер. Це той, що гнав фургон до Мейденхеда. Саме він напнув дріт у Брістолі. Схоже на те, що він те саме підстроїв і Біллу Девідсону.

— Цілком. А де ви тепер?

— У телефонній будці.

— Гаразд, повертайтеся до машини та ждіть, поки я їм подзвоню. Хоч, чесно кажучи, мені дивно, чому ви самі не підете й не розкажете...

— Я думав, що ваш авторитет справить більше враження. Крім того...— Я змовк, бо не хотів викладати йому свої наміри. Натомість попрохав: — Не кажіть брайтонській поліції, щоб вони ждали мене в таксі. Мені ще потрібно декому подзвонити... Я мушу попередити Сціллу, що приїду пізно й таке інше. Але ви не гайте часу, прошу вас! Адже містер Клод Тіверідж не буде хрипіти вічно.

— Я негайно подзвоню,— запевнив Лодж і поклав трубку.

Я пішов, прикидаючи, скільки ще маю часу. Ось Лодж спрямовує брайтонську поліцію в контору "Марконі". Він довго буде пояснювати, що відбувається. Потім вони відшукають у завулку таксі, слухатимуть радіо й запишуть голос на плівку — лише так можна дістати свідчення, потрібне для суду. Після того нишпоритимуть у пошуках хрипува... Все це займе щонайменше десять хвилин, якщо не ловитимуть гав, а то й цілу чверть години.

Досягши контори "Марконі", я тулився до стіни, щоб мене не помітили з вікон. Вулиця була порожня, кафе "Старий дуб" уже зачинили. Крізь вітрину я бачив, як огрядна офіціантка стомлено зсовувала важкі дубові стільці до столів.

Маленьке чорне авто стояло на обочині. Я глипнув на нього й здивовано зупинився. Чому ж не сказав Лоджу, кого нагадує мені хрипкий голос? Угледівши машину за двадцять ярдів від дверей контори "Марконі", вирішив поквитатися: підняв капот, зняв розподільник, висмикнув дріт і поклав до кишені. Містеру Тіверіджу тепер не вдасться вислизнути!

У конторі не було світла, на інших поверхах — теж. Лиш неонова вивіска "Л. С. Перт" вперто блимала кожні дві-три секунди, осяваючи порожню вулицю. Єдиним гравцем був я.

Підійшовши до вікна, я зігнувся в три погибелі й прошмигнув попід ним, тулячись до стіни. Вхідні двері легко піддалися. Опинившись у холі, не зачиняв їх. Тиша гнітила й відлякувала, і пойнятий страхом, я мало не втік, щоб дожидатися поліції.

Та, обережно ступаючи, перетнув хол і припав вухом до кімнати Філдера. Тихо. Потягнув двері й зазирнув. Порожньо й чисто прибрано. Тоді метнувся до дверей ліворуч, де Меріголд цілими днями чаклувала над апаратами. Слабке дзижчання мікрофонів... Я зайшов. Червона цятка жевріла на контрольному щитку, а крізь шпару в металевому корпусі мерехтіло синє світло радіоламп. Мікрофон лежав на важелі.

У мене впало серце від думки, що птах вилетів, поки я дзвонив Лоджу й добирався сюди. Але, пригадавши машину біля під'їзду, уважніше оглянув кімнату й побачив тонесенький дріт, що збігав стіною вгору й зникав у стелі.

Молячи бога, щоб старі сходинки не зарипіли, злетів по них і приклав вухо до дверей головного приміщення контори "Л. С. Перт". Прямо перед моїм носом — напис "Ласкаво просимо!".

За грубезними дверима лютий шепіт, слів не було чути, але голос такий знайомий, що я пізнав би його серед тисяч подібних.

Він був там.

Я відчув, як волосся в мене на голові настовбурчилось.

Спливло хвилин сім-вісім відтоді, як я розмовляв з Лоджем. Треба дати поліції час розшукати таксі й записати розмову, отож не слід ризикувати, не варто спиняти навісне хрипотіння. Але ж не буду я стовбичити під дверима до прибуття поліції! Я порахував до ста, і то, здавалося, були найдовші хвилини мого життя. Потім витер долоню об штани й обережно взявся за скляну клямку.

Тихенько повернув і прочинив двері на кілька дюймів. Переді мною відкрилася величезна неосвітлена кімната.

Він сидів за письмовим столом спиною до мене і, здавалося, стежив за чимось на вулиці. Неонова вивіска раз у раз спалахувала за вікном, осяваючи кімнату й ніби огортаючи його силует червоним німбом. Червоні відблиски миготіли на хромованих попільницях, блукали по закутках шаф для паперів. Ряд чорних телефонів вишикувався на письмовому столі, відбиваючись на стіні незграбною тінню. На такій відстані хрипкий голос не здавався вже страшним, хоч те, що він наказував, було жахливе й жорстоке.

Двері, певно, й не схитнули повітря, бо він і далі навіжено хрипів у мікрофон, навіть не підозрюючи, що я стою позаду.

— Вбийте його! Вбийте нарешті! Він десь у тому лісі. Стріляйте в ту тварюку! Розверніть машини й освітлюйте ліс фарами. Прочешіть посадку. Флетчере, організуйте це! Я хочу, щоб, клятий Йорк був уже мертвий. Стріляйте! Зітріть його на порох!

Він передихнув і так ковтнув повітря, що застряло йому в горлі. Потім простягнув руку до склянки з водою й одпив.

Голос Флетчера металево відбився в кімнаті: "Ніяких ознак відтоді, як він зайшов до лісу. Схоже все-таки, що вислизнув".

Хрипун аж затрясся. Шепіт став схожий на скрегіт.

— Коли втече, ви поплатитесь! Поплатитесь, я вам обіцяю! Він мусить здохнути! Робіть, що хочете, велосипедні ланцюги, кастети,— все вживайте, але розірвіть його на клапті, зітріть на порох! Якщо-зостанеться живий — нам каюк, зрозуміли? — Шепіт уже нагадував напівздушений крик.— Випустіть йому тельбухи! Роздушіть!..

Він ще довго вигадував найжорстокіші катування, поки я не збагнув, що це по суті божевільний.

Тоді рвонув двері й клацнув вимикачем. Кімнату залляло яскраве світло.

Він миттю обернувся й витріщився на мене.

— Добривечір, дядечку Джордж,— сказав я спокійно.

17

Очі його звузились од ненависті. Бездумний вираз змінився звірячим оскалом. Хоч досі був дивакуватим дядечком моєї Кет, огрядний, у твидовому костюмі, які носять сільські джентльмени, і тільки обличчя виказувало бандюгу, що розпорядився садонути ножем під ребра Джо Нантвича й підбурював вовчу зграю роздерти мене на шматки.

Його рука сіпнулась, пірнула вниз, і він спрямував мені в груди револьвер. То була незграбна старосвітська зброя, але доволі небезпечна. Я рішуче дивився йому в очі, а не в чорне дуло. І хутко зробив крок до нього.

Настала мить, на яку я розраховував.

Дядечко Джордж не витримав,

Я бачив, як забігали в нього очі, як відвів руку. Попри всю підлоту й жах, що ними він паскудив життя іншим, сам він нікого не вбивав. Погрожуючи мені телефоном, коли я їхав до Кет, він натякнув, що не хоче сам бруднити рук. І, може, завдяки отому смакуванню жорстокості, коли вивчав криваві звичаї первісних племен, сам почував відразу до безпосередньої участі в насильстві. Він міг лише споглядати жорстокість, на яку б ніколи не наважився. Ось чому я був певен, що він

не витримає. Хоч і люто ненавидів мене, все ж не зміг стріляти ось так — прямо в лице.

Я не дав йому отямитись. Крок — і вхопив руку, що тримала смертельну зброю. Він спробував підвестися й невчасно натиснув курок: куля впилася в стіну. Я вивернув йому руку й вихопив револьвер. М'язи були кволі — він не зміг би й не спроможний був опиратися.

Я турнув його в крісло, потім нагнувся й вимкнув мікрофон: бо не хотілося, щоб таксисти або поліція чули те, що я далі збирався казати.

Щось зашурхотіло, коли розгорнув поли його піджака, Клапоть рудого паперу виглядав з внутрішньої кишені. Я вихопив його й розстелив на столі.

То була адреса, з якою носився Джо!

На звороті кривулями надряпані дивні слова:

Чічен-Ітца.

Чітчен-Ітса.

Чітсен.

Він не знав, як писати. Виходить, ішлося не про курчат і не про Чічестера. Я вже щось чув таке. Здається, то було ім'я імператора, хоч воно мені нічого не підказувало. І все ж Джо загинув через нього.

Я залишив папірець на столі — може, поліції знадобиться.

Дядечко Джордж отямився. Він здавався тепер зовсім старим і хворим, ніби все раптом у ньому обірвалося. У мене до нього не було

жодної краплі співчуття, та й пригнався я не для того, щоб висловлювати повагу до дядечка моєї Кет, а щоб покінчити з фірмою "Марконі" та врятувати честь і кохання своєї милої.

— Поліція буде тут за хвилину,— почав я. Він заворушився в кріслі й мляво підвів свою пухку руку.— Вони чули все, що ви наказували по радіо,— Очі злочинця розширилися.

— Двадцять третій,— знову знавіснів він,— двадцять третій чомусь не відповідав...

Я кивнув.

— Вас звинуватять у підбуренні до вбивства. Це щонайменше довічне ув'язнення. Подумайте,— підкреслив я.— Подумайте про дружину. Адже ви все робили для неї — чи не так? — аби вона могла жити в розкоші, до якої звикла? — Це були мої здогади, але я був певен їх, а він не заперечував.— Ви надто довго захищали її від реального життя. Що станеться з нею, коли вас арештують, будуть судити, а може, й повісять?

"Або з Кет",— скрушно подумав я.

Дядечко Джордж слухав і дивився на мене, погляд його спинився на револьвері, якого я тримав.

— Ще можна встигнути,— підтримав я. Коротка мовчанка.

Десь у далині завила сирена поліцейської машини. Він теж почув. Глянув на мене з ненавистю, але діватися було нікуди, і він це добре знав.

— Поліція,— сказав я. Сирена наближалася.

Я зробив три кроки до дверей, повернувся й кинув револьвер йому на коліна. Коли його в'ялі пальці вчепилися в нього, я вийшов за двері й хутенько збіг рипучими сходами вниз. Зовнішні двері все ще були відчинені. Я вийшов і щільно причинив їх за собою.

Ховаючись попід стінами, я крався до сусіднього будинку й ледве встиг непоміченим забігти туди. Дві поліцейські машини вискочили з-за рогу й рвучко загальмували.

В кафе напроти погасло світло. Офіціантка пішла додому. Я не чув пострілу. І раптом здригнувся, уявивши, Що дядечко Джордж, опанувавши себе, стане стріляти в поліцію, замість того, щоб убити себе. Револьвером, який я так турботливо пхнув йому до рук!

Коли дверцята поліцейської машини відчинились і з неї вийшли здоровані в чорному, я кинувся був попередити, що розшукуваний ними злочинець має зброю. Та відданість дядечка Джорджа тітоньці Деб перемогла, і я подумав, що постріл, який щойно пролунав за неоновою вивіскою в темній кімнаті, був найкращим його дарунком для неї.

Я ждав кілька хвилин у під'їзді, аж поки почали збиратися цікаві, увагу яких привернув постріл і поліцейські машини. Я пірнув у натовп і неквапно пішов геть.

Через кілька поворотів надибав телефон-автомат, але, полізши до кишені, не виявив дрібної монети. Коли дзвонив Лоджу, витратив геть усе, й тепер зосталися лише срібняки. Отоді й пригадав про шкарпетку та її вміст. Розв'язав, висипав трохи мідяків на долоню, запхав одразу чотири в проріз і назвав телефон Піта.

Той відповів за другим дзвінком.

— Слава богу!—зрадів він.— Де ти запропастився?

— Мандрую по Сассексу.

— А де Адмірал?

— Мені довелось... припнути його до дерева на галявині.

Піт почав лаятись, та я перебив:

— Ти можеш послати по нього фургон? Хай водій заїде за мною до Брайтона. Я ждатиму його біля пірса. І ще ось що... Чи немає в тебе докладної карти Сассекса?

— Карти? Ти що, здурів? Не знаєш, де кинув коня? Невже отак прив'язав кращого рисака в королівстві й забув де? — У голосі його бринів відчай.

— Одразу знайду його, коли матиму карту. Не зволікай. Потім усе тобі розповім. Це довга казка.

Я повісив трубку й замовив "Блакитне каченя". Фельдфебель Томкінс сам підійшов.

— Ворога знищено,— доповів я.— "Таксі Марконі" більше не існує.

— Безліч людей дякуватимуть вам за цю новину,— відповів дужий голос, і в ньому вчувалося тепло.

Я вів далі:

— Проте операція триває. Може, візьмете на себе турботу про одного полоненого й передасте його в руки поліції?

— Охоче.

— Тоді виходьте до пірса, я підберу вас.

— Єсть,— відповів фельдфебель.

Коли я прийшов до пірса, він уже стояв там. Зовсім стемніло, й тьмяні ліхтарі ледве освітлювали сірі привиди морських хвиль.

Ми недовго чекали. Загримотів фургон, і сам Піт привітав мене з кабіни. Він, я та фельдфебель всілися на задньому сидінні, й, хитаючись у такт фургонові, я розповів їм докладно, що відбувалося після того, як Білл помер у Мейденхедській лікарні. Все, аж до моєї останньої розмови з Лоджем. Про свій візит до контори "Марконі" й про те, ким справді був Клод Тіверідж, я змовчав. Бо не знав, як англійські закони оцінюють спонукання до самогубства, та й взагалі вирішив нікому цього не казати.

Піт дещо вже знав, а також Томкінс, проте довелося ще багато чого пояснювати, щоб вони зрозуміли.

Водієві я дав свої координати щодо розташування шляхового стовпа, й, звіряючись із картою, яку привіз Піт він хутко приставив нас на місце.

Адмірал, і Корні Блейк були досі припнуті до своїх сосон. Ми завели коня в фургон і втягнули туди злочинця. Адмірал страшенно зрадів, побачивши мене, а Блейк до смерті нажахався, пізнавши фельдфебеля Томкінса. Очевидно, це він бив його пляшкою по голові під час нападу на кав'ярню.

Я вийняв з кишені кастет напасника й простягнув Томкінсу.

— Ось зброя полоненого,— сказав я.

Томкінс узяв кастет і примірив собі на руку. Блейк метнув на нього переляканий погляд, скотився з підстилки й знепритомнів.

— Якщо не заперечуєте, повернемось до іподрому,— сказав я.— Там зосталася моя машина: треба подивитися, чи ще ціла.

Вона стояла одна-однісінька на плацу. Місяць, що сходив, відбивався на лискучій поверхні. Я вийшов, побажав Томкінсу й Пітові всього найкращого й потім ще довго задумано споглядав червоні вогники фургона, аж поки вони не щезли в пітьмі.

А тоді сів у машину, запустив мотор і віддався на його волю, не бажаючи більше думати ні про що. Не хотілося сидіти на нудному допиті брайтонської поліції, отож спрямував свого "лотоса" до Котсуолда.

Цікавість завела мене в Портсмут (я сподівався, що публічна бібліотека ще відчинена). Так воно й вийшло. Попрохав потрібний том Британської енциклопедії та знайшов слово "Чічен-Ітца". Першого разу він написав його правильно.

То був зовсім не імператор, а столиця стародавнього племені майя, індійської народності, що буйно розквітала в Центральній Америці півтори тисячі років тому.

Я дивився на сторінку, поки літери не почали розпливатися перед очима.

Що сталося потім, було, певно, запізнілим наслідком жаху, який опанував мене під дулом револьвера дядечка Джорджа, сильного голоду й смертельної втоми, а може, й розрядки великого напруження, що знесилювало мене вже кілька тижнів. Спочатку руки, а потім і все тіло почали тіпатись, наче в пропасниці. Я стиснув ногами ніжку стола і взяв у руки книгу, щоб якось угамувати. Тяглося те кілька хвилин, і мені навіть хотілося кричати од безсилля, та я взяв себе в руки, спинив дрож і весь зросився холодним потом.

Чічен-Ітца. Я через силу звівся, згорнув книгу, поставив на полицю й вийшов. Виявляється, це я сам улаштував їм пастку, коли удав, ніби знаю, що хотів Джо сказати мені перед смертю.

Пригадав кабінет зі скляними стелажами, масивний письмовий стіл із різьбленого дуба, теки з описом індійських племен — і особливо одну, з написом "Майя". Дядечко Джордж багато говорив мені про це плем'я, і він знав, що "Чічен-Ітца" неодмінно приведе мене до нього.

18

Чого я не спромігся зробити для Кет, кохаючи її, те з лихвою віддав, знищивши її оточення.

Вона стояла переді мною пряма й незворушна, з такою зненавистю на обличчі, що я відчув своє нещастя, як ото відчуваєш гіркоту в роті. Пригаслий вогонь нарешті спалахнув пекучим полум'ям. То був вияв сили і зрілості. А я жадав її ще дужче, ніж до того.

Попереднє слідство про дії і смерть Джорджа Пенна двічі відкладалося і врешті скінчилось. Поліцейські, свідки, Кет і я зібралися в холі.

Вирок про "тимчасові напади безумства" був милосердним, але хіба ж можна щось приховати від жадібних до сенсацій газетярів? Злочини дядечка Джорджа, "Л. С. Перта" й таксистів "Марконі" займали всі перші сторінки газет протягом цілих двох тижнів.

Те, що я спонукав його до самогубства, нітрохи не допомогло тітоньці Деб. Шок і скорбота довели її до серцевих нападів, і четвертий був останнім. Та для Кет самогубство дядечка, хоч вона й не відала про те, було найкращим виходом. Їй довелося вислухати жахливі речі про нього, зате не доведеться стояти в суді та болісно переживати його страту.

Проте на мої листи з висловленням співчуття вона не відповідала. На телефонні дзвінки завжди була одна відповідь: нема вдома. І я зрозумів чому. Вона звинувачувала мене в усіх своїх нещастях.

— Я ненавиджу вас,— заявила вона.— Ви викликаєте в мене відразу. Ви, мов той черв'як, заповзли в наш дім, розкошували в ньому...— Я подумав про наші солодкі поцілунки, і, судячи з вогників у очах, про те ж згадала й вона...— За все це ви віддячили тим, що зацькували до смерті бідного дядечка, а відтак убили й нещасну тітоньку. У мене тепер нікого не залишилося. Нікого.— І закінчила з гіркотою: — Навіщо ви це зробили? Чому не зоставили їх у спокої? Навіщо було плюндрувати мій дім? Ви ж знали, як я любила їх? Я не можу навіть бачити вас, такі ви мені осоружні!..

Я облизав пересохлі губи.

— А ви пам'ятаєте діток, що їх возив до школи тренер джіу-джитсу?

Та Кет сердито дивилася вбік, ніби й не чула мого питання.

— Ви найпаскудніша людина, яку я досі бачила, хоч я не зможу... забути вас... не зможу жити без...— У неї перехопило дух. Дівчина рвучко повернулася й побігла до виходу.

Спалахи фотоламп засліпили її, й вона розпачливо звела руку, щоб затулити обличчя. Беззахисність і самотність були в її опущених плечах, а я, що так палко хотів заспокоїти її й пригріти, був єдиним, від кого вона не приймала співчуття. Я стежив, як вона відбилася від настирливих журналістів і сіла в машину.

І сумно дивився їй услід,

Згодом зрозумів, що Лодж стоїть поряд і щось мені каже,

— Пробачте,— озвався я.— Що ви питали?

Лодж глянув на двері, крізь які вийшла Кет, і зітхнув.

— Та так, нічого... Але, згадаєте моє слово, вона з часом усе зрозуміє... Адже не можна вас винити в тому, що її дядечко чинив злочини!

— Якби я знав...— І спинився, бо мало не виказав себе.— Якби знав, що Клод Тіверідж — це Джордж Пенн, то діяв би зовсім інакше.

— Ну, для Пеннів усе обернулось на краще,— мовив Лодж.— Такий кінець має й свої переваги.

Його тон був багатозначний, і я зрозумів, що Лодж здогадується про мою роль у смерті дядечка Джорджа. Він і раніш зауважував, що моє часте зникнення після перемог у змаганнях не відповідає моєму характерові, і тільки ввічливо кивав на мої хитрі одмовки. Він натякнув, що брайтонська поліція, слухаючи по радіо божевільне хрипотіння дядечка Джорджа, вловила якийсь сторонній гул і чула постріл. Пояснень спершу не знайшли, але потім виявили вимкнений мікрофон і кулю в стіні та дійшли висновку, що дядечко випробовував свій допотопний револьвер. Це й примусило їх поспішати, і вони прибули вчасно й почули фатальний постріл, яким він знищив себе.

— Можливо, й так,— ухильно відповів я. Він заморгав, посміхнувся й перевів розмову.

— На цьому тижні відбудеться суд над водіями,— повідомив він.— Гадаю, ви прийдете давати свідчення?

— Атож,— кивнув я, хоч це не дуже радувало мене.

Водії, які полювали на мене в своїх машинах, були налякані пострілом і раптовою мовчанкою в приймачах. Дехто подався у Брайтон, інші помчали в Лондон, а один навіть кинув машину й намагався втекти. Та всіх виловили. Керуючись моїми, хоч і непевними вказівками, поліція перекрила шляхи. Отож дядечко Джордж хрипів уже для неї.

Тепер водіям доведеться відповідати за шантаж, збиткування і вбивства.

Нотатки, знайдені в теці дядечка Джорджа з саркастично жорстоким написом "Невинні жертви", цілком підтвердили, що Джо Нантвич був убитий молодиком з моєю краваткою на шиї.

Мотиви злочинів дядечка теж були очевидні. Жити бундючно, як і перше, за його достатків, після війни стало неможливо, і замість того, щоб поставити тітоньку Деб перед сумною реальністю, він за рік-два розтринькав свій капітал. На останні гроші купив фірму "Марконі" й скотився на шлях злочинства. Керував через Філдера і навряд чи й знав про наслідки своїх жорстоких вказівок. Я не певен, чи були ті злочини для нього реальнішими, ніж варварство первісних племен, яке він вивчав.

Поліція виявила підрахунки за чотири роки — скільки він заробив шляхом залякувань і погроз. Проти певних власників кафе або бару стояло: "Приборканий".

Звіти про перегони були коротші й засвідчували суми, призначення яких поліція не встановила. Та один аркуш із написом "Джо Нантвич" був цілком зрозумілий. Ретельно вписано всі дати й кожну виплату, найменшою серед яких були сто фунтів. А внизу стояло: "Рахунок закрито" — красивим почерком самого дядечка Джорджа.

Кет поїхала, й газетярі розійшлися. Їх забавка скінчилась.

— Поїхали? — запитав я Лоджа. Він підсів до мене в Мейденхеді, коли я мчав сюди. Лодж кивнув, і ми пішли до машини.

Коли мені хороше, я жену, мов навіжений. Сьогодні ж не важко було дотримуватися потрібної швидкості на всьому протязі сассекських серпантинових шляхів. Лодж довго терпів мою мовчанку.

Нарешті не витримав:

— Міс Еллері-Пенн була знахідкою для дядечка. Все, що ви робили, йому ставало негайно відомо. Не дивно, що він завжди був у курсі...

Я давно звикся з цією думкою, але те, що її висловив хтось інший, надавало їй несподіваного значення. Мене ніби пронизала блискавка, і десь у глибині мозку пролунав тривожний сигнал.

Ми їхали крізь зарості вересу. Я вимкнув мотор і зупинився, Лодж глянув на мене здивовано.

— Те, що ви мені сказали... мушу обдумати,— пояснив я.

Він мовчки ждав, потім запитав:

— Що вас турбує? Справу закінчено. Все з'ясовано до кінця.

— Ні, не до кінця. Тут діяв ще хтось...

— Що ви маєте на увазі?

— Існує ще один, якого ми не знаємо. Той, що виконував накази Пенна.

Лодж заявив:

— Філдер, управитель, був арештований. І всі службовці Л. С. Перта, хоч їх і звільнили. Лише двоє знали, що відбувалося: один — відвідував скачки, другий — господарював у конторі. Вони діставали од Філдера вказівки, на яких коней записувати великі ставки.

— Джо "притримував" коней задовго перед тим, як дядечко подарував Кет Піднебесного, і вона ніколи раніш не цікавилася перегонами. Отож хтось інший, що завжди стовбичив на іподромі, інформував дядечка Джорджа,— переконано закінчив я.

— Щоб визначити коня, Пенну потрібна була вранішня газета й програма, і зовсім не обов'язково було ходити на іподром. Він мусив також мати спільника, окрім букмекера.

— Дядечко Джордж зовсім не розумівся на конях.

— Може, тільки вдавав,— скептично посміхнувся Лодж.

— Кет казала мені, що, скільки вона пам'ятає, він ніколи не цікавився скачками. Здирством із допомогою таксистів "Марконі" почав займатися чотири роки тому і всього лише рік, як "захопився" скачками. Виходить, таки в кінному спорті був справжній невіглас.

— Можливо,— відказав Лодж.— Але це ще нічого не доводить.

— У нього мусив бути помічник на іподромі. Як же він міг підшукати жокея, що його легко було б підкупити?

— А може, він підкупив кількох?

— Ні, тоді всі б говорили про це.

— Він звертався до майора Девідсона,— підкреслив Лодж.— І те, здається, було його найбільшою помилкою.

— Так,— погодився я, але сам спробував підійти з іншого боку.— Є дві речі, про які доповіли дядечкові Джорджу без допомоги Кет. Вона навіть нічого не відала. Як це ви поясните?

— Що саме?

— Ну, хоч би звідки взявся отой клапоть рудого паперу?

Джо розпатякував про це у вагарні Ліверпульського іподрому. Кет там не була, хоч через два дні, за вказівкою ж дядечка Джорджа, його вбили, а папірець відібрали...

Лодж замислився.

— Хто-небудь міг потелефонувати їй у неділю і сповістити...

Я раптом подумав про Дена.

— Хай так. Але їй це здалося б мало цікавим, щоб переказувати дядечкові.

— Хто його знає.

Я ввімкнув мотор, і ми їхали мовчки кілька миль. Його скептицизм примусив мене ще дужче напружити пам'ять, бо я був переконаний, що десь у її закутках таїться свідчення про того, другого, якого, я був певен, добре знав.

Коли натякнув про це Лоджу, він поставився до моїх слів серйозніше, ніж я сподівався. І після хвилинного роздуму ошелешив мене:

— А може, те не дає вам пригадати, що ви любите його...

Я висадив Лоджа в Мейденхеді й помчав до Котсуолда.

Щойно опинився в будинку, де діти з лементом бігли в хол пити чай, як відчув нарешті себе в нормальному світі. Сцілла спускалася сходами з оберемком літніх платтячок Поллі. Я підійшов і поцілував її в щоку.

— Хотіли з Джоан зайнятися ними,— кивнула вона на платтячка.— Мала росте...

Ми пішли до вітальні та всілися просто на килимі перед каміном.

— Ну що, все скінчилося? — спитала вона.

— Атож. Багато дечого кінчилося для мене.

Я розповів про слідство.

— Тільки завдяки Біллові Джорджа Пенна було викрито. Білл загинув недаремно,

Вона довго мовчала, і я бачив, як жовте полум'я відбивається в її повних сліз очах. Та ось вона проковтнула тугий клубок у горлі, похитала головою, ніби відганяючи минуле, й сказала:

— Ходімо пити чай.

Поллі відразу попрохала мене заклеїти камеру велосипеда; Генрі заявив, що винайшов кілька нових дебютів, і пропонував зіграти в шахи після вечері; Уїльям чмокнув мене в щоку й тицьнув у долоню недоїдене яблуко. Я знову почував себе дома.

19

Болісна думка, що я назавжди втратив Кет, не полишала мене. Я ніяк не міг викинути її з голови. Прокидаючись уранці, відчував муку знову й знову, і так цілий день. Засинаючи, весь час бачив Кет, як вона тікає від мене довгим і темним підземеллям. Здавалося неймовірним, що я колись побачу її, отож намагався звикнути і поводитися розумно.

Десь через тиждень після суду поїхав на перегони в Банбері. Кет була там. Зодягнена в синю сукню, бліда і стримана, з глибокими синцями під очима. Ждала мене біля вагарні й мовила, коли підійшов:

— Аллане, я хочу просити у вас пробачення за те, що наговорила стільки неприємностей.— Їй це коштувало неабияких зусиль.

— Нічого, тепер усе гаразд,— одказав я.

— Ні, ні... я довго думала про те, що ви говорили... про нещасних діток, які їздили до школи з тренером джіу-джитсу... і зрозуміла, що дядечка Джорджа час було спинити.— Болісна пауза.— Ви нітрохи не завинили в смерті тітоньки Деб. Не гнівайтесь на мене.— І зітхнула, немовби виконала важкий обов'язок.

— Ви так далеко їхали, щоб це сказати?

— Атож. Мене мучило, що я так несправедливо повелася.

— Кет, люба моя,— зрадів я.— Я віддав би все на світі, щоб це був хтось інший, а не ваш дядечко.— І глянув їй у вічі.— Ви вже щось їли сьогодні?

— Ні,— тихо одказала вона.

— Тоді ходімо.— Я взяв її за руку й повів до буфету, З радістю стежив, як вона їла, спершу ледве торкаючись, а потім з апетитом і смаком; як розквітало її обличчя, і тихе відлуння колишньої життєрадісності задзвеніло в голосі дівчини.

Кет узяла другий шмат пирога з м'ясом і весело сказала:

— А ви?

Я відповів:

— Мені ж треба скакати.

— Знаю. Я читала в газеті. Сьогодні на Безнадійному?

— Еге ж.

— Будьте обережні. Прошу вас. Він ще такий необ'їжджений.

Я глянув на неї з захопленим подивом, і Кет почервоніла.

— Люба моя...

— А я думала, що ви ніколи не пробачите мені ту брутальність... Я провела найжахливіший тиждень у своєму житті. Зате зрозуміла, як ви мені потрібні. Намагалася вмовити себе, що буду тільки щаслива, коли вас більше не побачу, а натомість ставала все нещаснішою. Я... думала, що ви мене й бачити не захочете, отож вирішила їхати та одверто признатися, як я шкодую...

— А як, по-вашому, я мусив би все сприйняти?

— Я думала, що, мабуть, задерете носа й обдасте мене крижаним холодом...

— Хочете вийти за мене, Кет?

Вона з радістю відповіла:

— Так! — І продовжувала ласувати пирогом. Я терпеливо ждав.

— Коли ви востаннє їли?

— Не пам'ятаю.— Вона глянула на мене з одвертою радістю, і, судячи з цього та з її застереження про Безнадійного (адже вона вперше виявила таку щиру турботу про мене!), я зрозумів, що Кет змужніла за ці дні.

Я не витерпів:

— Мені б хотілося вас поцілувати.

— На іподромах не передбачено зручностей для наречених... Хіба що кінські фургони.

— Лишилося десять хвилин. Я беру участь у другому заїзді.

Ми полізли до фургона Піта. Я стиснув кохану в обіймах, і її губи жадібно ловили мої.

Десять хвилин промайнули, як одна мить. Я помчав до вагарні й зодягнув форму, зоставивши трохи очманілу Кет на осонні.

Сьогодні вперше скакав після розгляду справи дядечка Джорджа. Отож крадькома роздивився в роздягальні добре знайомі обличчя, не

бажаючи вірити, що хтось із них причетний до смерті Джо. Лодж, мабуть, правду каже: просто я не хотів цього знати. Колись мені подобався й дядечко Джордж. А тепер не вистачає духу бачити, як іще чиюсь машкару буде зірвано й під нею виявиться чудовисько!

Клем простягнув мою, напхану свинцем форму. Я глянув на його зморшкувате обличчя й подумав: "Ні, не ти. Зовсім не ти".

Негоже навіть думати про це, хоч Клем міг чути та бачити все до найменших подробиць. Оракул — так прозивали його на іподромі...

Дужий стусан привів мене до тями,

— Ну, Шерлок Холмс, як твої справи? — вигукнув Сенді, зігнувшись над сідлом, до якого пристібав попругу.— Винюхав щось?..

— Ні, подав у відставку,— осміхнувсь я,

— Що ти! Після таких гучних наслідків?

— Краще займуся стипл-чезом. Менше ризику.

Сенді ковзнув очима по шраму на моєму обличчі.

— Що ж, і це гарно,— підтримав він.— Тільки набридне, коли перетрощиш стільки кісток, як я.— Він обернув попругою сідло, запхнув пряжки під пітник, збив шолом набакир і пішов до виходу. Всі оберталися на його лункий голос, ніби притягнуті магнітом.

У протилежному кінці роздягальні я побачив Дена, що демонстративно одвернувся. Гомонячи з кимось біля воріт, він, як на лихо, помітив мене з Кет, коли ми поверталися від фургона. Палаючі

погляди й щасливі усмішки сказали йому більше, ніж треба. Він поздоровив Кет двома скупими словами, а мене ніби й не знав.

Тепер я пройшов повз нього в паддок. Він сердито закрокував услід: Піт був нашим тренером, і обом ніяк без нього не обійтися.

Грегорі весело зустрів мене:

— Аллане, Кет розповіла мені все! Поздоровляю!

Він витримав лютий погляд Дена і перевів розмову на скачки. Щось там пояснював йому про коня, та я вже не чув.

За десять кроків від нас могутньо височів Кліффорд Тюдор, ганяючи сигару з кутка в куток свого масивного рота й даючи накази тренерові та жокеям. Дивно, подумав я, чому завжди він стирчить переді мною?.. А той важко підіймав і опускав дебелі бронзові руки, і молодий жокей, наступник Джо, нервово супився.

Я простежив за ним, аж поки Тюдор не досяг сера Кресвелла Стампе, котрий, перш ніж усістися в суддівську кабіну, допомагав своєму синові Девіду вмоститися в сідлі; за ними товпилися власники коней і тренери, що давали останні вказівки й підраховували можливі виграші.

Багатьох з них я знав! А скількох любив... Хто ж саме, хто був не тим, кого з себе корчив?..

Піт допоміг мені злізти на вузьку спину Безнадійного, я помахав рукою Кет, що стояла за огорожею, й поїхав риссю на старт.

Та ось мене обігнав Ден. Він повернув голову й, вороже глянувши, вигукнув:

— Щоб ти пропав! — І погнав щодуху, аби я не встиг відповісти. Та я й не збирався цього робити. Чи він пересилить себе, чи ні, яке це мало значення?

В заїзді було одинадцять вершників. Ми кружляли на місці, поки помічник натягав попруги, а стартер вигукував наші порядкові номери. Сенді попрохав дозволу злізти та поправити сідло, яке збилося на холку. Стартер кивнув, глянув на годинник і підігнав його. Саме цей розпорядник терпіти не міг таких фокусів і завжди дратувався з приводу найменшої затримки.

Сенді попустив попругу, пересунув сідло й закріпив. Я стежив за ним, замість того, щоб пильнувати Безнадійного, і те, що сталося, було моїм недоглядом.

Розпорядник махнув перед носом скакуна білим прапорцем, даючи знак готуватися до старту. Молодий жеребець злякався, став дибки, рвонувся й скинув мене на землю. Я упав навзнак, перевернувся й побачив, як кінь, хвицнувши задніми ногами, помчав геть.

Кілька секунд я лежав, переводячи дух, і Сенді підійшов, простягаючи руку. При цьому посміхнувся й сердито бурмотів щось, висловлюючи незадоволення.

Мені раптом стало моторошно, і в голові зчинилась якась химерна веремія. Лежачи під яскравим сонцем, я відчув раптом на лобі краплини дощу. Перехопило дух, я ж не був поранений, а тіло пронизував гострий біль. Здавалося, минуле й сучасне злилися, і дві зовсім різні події ніби відбувалися водночас.

Я дивився в обличчя Сенді. Бачив знайому беззубу посмішку, штучну щелепу він, як завжди, вийняв для безпеки; пізнавав усміхнені карі очі з рудими віями і оте "чорт забирай" на вустах. Зблиснуло сонце, і я раптом уявив, як те лице насувається на мене крізь запону дощу, із

жорстокими очима й перекошеним ротом: "Доскіпливе, падло! Може, це навчить його, як пхати носа куди не сліді". І я підніс руку, аби захистити очі від чобота, що насувався...

Зір прояснився, а ми з Сенді все ще дивилися один одному в очі, наче між нами відбувався двобій. Він опустив руку, простягнуту для допомоги, дружня усмішка щезла, як ото щезає з лиця актора завчений вираз, коли зіграно роль.

Долоня моя тислася до щоки. Я одсмикнув її. Та жест виказав мене. Бо пригадав раптом усе, що сталося тоді в Брістолі, і Сенді здогадався, в чім річ.

Сила повернулася до моїх ніг, і я встав. Стартер, знову роздратовано глянувши на годинник, запитав, чи зможу скакати. Я відповів, що так, і попросив вибачення за затримку. Безнадійного вже піймали й вели до старту.

Сенді не поспішав сідати, а стовбичив переді мною.

— Ти не зможеш щось довести,— мовив він напрямки,— і ніхто не доведе, що я був у спілці з Пенном.

— Флетчер! — відповів я йому одразу.

— Він триматиме язик за зубами. Адже він мій двоюрідний брат.

Шахрайство дядечка Джорджа, як я тепер зрозумів, опиралося не тільки на збанкрутілу букмекерську контору. Присутність завербованого спільника на іподромі прискорила купівлю фірми "Л. С. Перт".

Я подумки перебрав членів зграї.

— А Філдер? — запитав.

— Для нього я тільки знайомий голос по телефону на ймення Сміт. Він не відрізнить мене навіть від самого Адама,— відказав Сенді.

Я ніби здався.

— Для чого ти це робив?

— Для грошей!—презирливо гукнув він, вважаючи моє запитання дурнуватим.

— Чому ж сам не "притримував" коней? Навіщо було давати такі гроші Джо?

Сенді охоче признався:

— Я "притримував" двічі. Мене застукали, і я ледве викрутився з халепи. Тоді я запропонував босові найняти Джо. Хай краще цей г... утратить права, подумав. До того ж я отримував своє, коли він шахрував.

— Тому так розлютився, коли він виграв скачку на Болінгброці?

— Звичайно!

— Виходить, Джо не казав тобі в роздягальні, що не хоче "притримувати"? Ти знав це заздалегідь?

— О, ти справжній Шерлок Холмс!

— І ти перекинув його через кодолу в Пламптоні?

— Він те заслужив, бо я втратив через нього п'ятдесят фунтів на Лейку й винагороду боса.

— Може, він і свою смерть заслужив?

Той, що піймав Безнадійного, був уже за сто ярдів від нас.

— Цей дурник не вмів тримати язик за зубами. Розмахував папірцем у Ліверпулі та горлав, що хоче бачити тебе. Я читав, що там написано, і попередив Філдера, от і все,— Джо сам ліз у пастку.

— А коли його вбили, ти подзвонив Філдерові й сказав, що справи кепські, бо Джо встиг зустрітися зі мною?

— Так,— похмуро признався Сенді.— Я чув, як ти розпатякував у вагарні.

Я не міг стримати задоволення.

— То була брехня. Джо помер, не сказавши й слова.

Коли він нарешті збагнув, щелепа обвисла, ніби невидима сокира навпіл розкраяла його бундючну самовпевненість. Він повернувся на підборах і, похитуючись, рушив до помічника, який тримав його коня.

Я підійшов до Безнадійного, подякував хлопцеві й скочив у сідло.

Стартерові урвався терпець.

— Шикуйтесь!

Я під'їхав і зайняв місце поряд із Сенді. У мене до нього було ще одне запитання.

— Скажи-но,— почав я,— навіщо ти порадив Пеннові шантажувати майора Девідсона? Ти ж мав би знати, що він не "притримає" Адмірала за всі багатства світу.

— То була ідея боса, а не моя,— різко відказав Сенді.— Я попереджав через Філдера, та Пенн ні дідька лисого не розумівся на конях, до того ж упертий був, як осел. Філдер заявив, що той не послухає, бо певен, що коли вже намітив якогось доброго скакуна, то він дасть йому купу грошей. Пенн сам вигадав оту підлоту з дротом. А мені в сто разів було б краще, якби й ти скрутив собі в'язи на ньому,— з одвертою зненавистю вичавив він.

Стартер опустив руку, і коні з п'ятихвилинним запізненням помчали до першої перешкоди.

Коли саме Сенді вирішив перекинути мене через кодолу? Можливо, його мучила думка про гроші, яких він більше не заробить, а може, я ліз на рожен, докоривши, що він так підло повівся з Джо,— не знаю.

У всякому разі, щойно ми наблизилися до загорожі, яка була, власне, другою перешкодою, як Сенді звернув свого коня до мене. Ми з ним гналися в групі одразу за лідерами, я опинився на обочині, а загорожа — ліворуч од мене.

І хоч прищулені очі Сенді були, здавалося, зосереджені на перешкоді, кінь його наближався до мене. Я зрозумів, Що він хоче притиснути мене, і тоді неодмінно полечу під укіс шести футів заввишки. А це, як я знав, було найбезпечніше. Отож мусив якось зреагувати.

Я рвонув повід. Безнадійний красиво звився і втратив ритм, а коли тулуб коня Сенді майнув над ним, я рвучко спрямував голову Безнадійного праворуч. І ледве встиг. Загорожа виявилася під нами. Перш ніж Безнадійний помітив це, він черкнувся об стовп передніми

ногами. Інший кінь, що мчав іззаду, вдарив його в круп, і жокей вилаявся та гукнув, щоб я пильнував.

Безнадійний ще не мав досвіду на таке, і я подумав, що коли не хочу розізлити його, то доведеться весь час триматись якомога далі від Сенді.

Та той не вгавав. На прямій перед трибунами знову причепився. Адже був куди кращим жокеєм, ніж я, і коня мав досвідченішого. Коли я пробував відірватися, наздоганяв, а коли сповільнював ходу, притримував. Я не міг потурити його на очах у трибун,— адже, якщо не зважати на те, що тримався поруч, скакав він за всіма вимогами. За першим поворотом був довгий кривий відтинок на безлюдді, і я знав, що там він не стане церемонитись.

Хотів було зійти з дистанції, та це вважалося ще більшою ганьбою, аніж вилетіти за кодолу.

Коли коні щільною групою подолали заворот, Сенді спробував ще раз. Він притис свого коня до мого, будучи трішки позаду. Ліворуч скакав Ден. Він глянув на нього й вигукнув:

— Посунься, Сенді! Дай і нам плигнути!

Той мовчав. І раптом я відчув, як його коліно ковзнуло під моє і він почав мене підважувати. Потім рвучко пхнув уперед.

Моя нога вислизнула із стремена, і я втратив рівновагу. Нахилився ліворуч, голова метлялася поряд із кінською, і я нестямно хапався за гриву. Внизу бачив, як копита дружно місили землю, і я з останніх сил намагався втриматися та не впасти під них. Та вага вже змістилася, і я знав, що ось-ось упаду.

Отоді Ден і подав мені допомогу. Він ухопив мене за поперек і буквально втягнув у сідло.

— Дякую,— видихнув я, намацуючи ногою стремено. Одразу за поворотом була наступна перешкода, і мені будь-що потрібно було вирівняти себе й коня, перш ніж ми досягнемо її. Коли заходили на поворот, сонце сліпило очі, а коли вийшли на пряму — виявилось праворуч. Я озирнувся, аби пересвідчитись, чи Сенді ще женеться за мною. Так, він не відставав, і раптом здався мені чорним коршуном у яскравому сяєві сонця,

Я пригадав, що в такі погожі дні сонце на іподромі сліпить очі глядачам, і їм важко роздивитися, що відбувається на протилежному кінці скакової доріжки. Отож Сенді був певен: його тепер не помітять навіть судді.

Я виграв ярдів два у нього й Дена, та через плече чув, як Сенді клацає язиком, підганяючи коня, і знову побачив поряд. Його тінь перетнула шлях Безнадійному.

Нараз він замахнувся і, якби я не пильнував, обов'язково скинув би. Покрутивши гарапником над головою, він спробував стьобнути мене по обличчю. Якось підсвідомо я ухилився, навіть не бачачи гарапника. Дужий удар поцілив у шолом і збив його. Шолом заскакав по траві.

Я знову відчув, що Сенді готується до нового удару, Перекинувши повіддя в ліву руку, я випростав праву і вхопив гарапник, скрутив його і рвонув на себе.

Я майже витягнув напасника з сідла і вже святкував перемогу, та він випустив гарапник і врівноважився.

Злякавшись, кінь його шарахнув убік, звільнивши простір, і я з надією оглядався, чи хто не заповнить його. Та більшість жокеїв уже

вийшла наперед, і поблизу не було жодного. Я пошпурив геть гарапник Сенді.

Попереду з'явилася нова перешкода. Треба було триматись якомога далі від огорожі й вирівняти коня, але тут я побачив, що Сенді знову пре на мене.

Безнадійний спритно подолав бар'єр. Сенді примусив свого скакуна зробити небувалий кидок і, приземлившись, знову перетяв мені шлях.

Безнадійний вдарився в огорожу. Шарахнувся, похитнувсь, але знову перейшов у галоп.

Я не відчував ноги, бо був притиснутий до огорожі. Нога зомліла, і я втратив будь-яке відчуття. Мої шовкові штани репнули на коліні, а на чоботі чорніла велика трикутна діра. Як не дивно, саме це мене розізлило — адже шив їх на замовлення й дорого заплатив.

Сенді на кілька корпусів ішов попереду й ще не встиг стримати коня. Ден опинився праворуч, і я радий був бачити його.

Він вигукнув:

— Що у вас тут, до дідька, відбувається? Яку це нову гру вигадав Сенді?

— Де там гра? Він хоче скинути мене.

— Чому?

— Він шахрував для Пенна... і заробляв чималі гроші... Тепер лютує, що урвалося, і звинувачує у всьому мене.— Вітер підхоплював слова і кидав назад мені через плече.

— Цілком зрозуміло,— констатував Ден.

— Еге ж,— кивнув я. Тепер він здавався лиш силуетом проти сонця, і я не бачив виразу його лиця. Коли Ден досі злий на мене через Кет і схоче продовжити гру Сенді, то мені ні на що сподіватись. Вони з Сенді могли робити зі мною що завгодно. Ми мовчки мчали до чергової перешкоди, останньої на протилежному боці. Сенді таки відстав, аби діждатися мене.

— Аллане! — раптом гукнув Ден.

— Га? — озвався я.

— Хочеш, нагодуємо його власним пирогом?

— Давай! — радо підтримав я.

То була жорстока витівка, і якби судді побачили, то не мати б мені більше жокейських прав. Та мені вже в печінках сиділи поплічники дядечка Джорджа.

Ден попередив:

— Я зайду з поля, а ти скачи з протилежного боку. Коли я натисну, припру його до кодоли й вирвусь трохи вперед, роби, що треба.

Я кивнув, а сам якусь мить думав, чим це може скінчитися: якщо я скину Сенді, він не посміє жалітися, а я, як він сам заявив, не маю доказів, щоб виказати його поліції. Отож падіння за падіння — і ми квити!

— Вперед! — скомандував Ден.

Він погнав коня й став обходити Сенді з правого боку. Я погнав понад бровкою полем. Зоставалася ще миля до фінішу, й, оскільки ніхто особливо не мчав, усі купчилися поблизу нас. Позаду не було жодного. За живоплотом слався довгий поворот, що виходив на пряму. Коли Сенді або я скинемо один одного, то це слід робити на схилі, бо на прямій судді бачитимуть кожен наш рух.

Ден перескочив бар'єр укупі з Сенді, а я трохи позаду. Щойно я опинився поруч, Ден помчав уперед, зоставивши його між огорожею і мною.

Я круто звернув Безнадійного і вдарив коня Сенді об огорожу. Сенді закричав і підняв кулак. Я стьобнув його гарапником по руці. Потрібно було скинути його, не завдавши шкоди коневі,— адже я й так негарно вчиню, позбавивши власника певного виграшу.

Зібравши повіддя до правиці, я лівою пхнув Сенді. Він похитнувся, але втримав рівновагу. Полилася брудна лайка.

Ми вискочили на гребінь схилу. Тепер або ніколи! Я ще дужче притис Сенді до огорожі. Знову вереск! Його нога — я це знав — мусить бути розбитою, розчавленою, розкришеною або просто роздертою на клапті грубезними дошками огорожі. У мене від цього ж самого ще не відійшла нога, тож я не почував до нього жалю. Потім його нога лунко брязнула об стовп.

Болісний зойк! Я скреготнув зубами, штурхонув з усієї сили, бо знав, що коли зараз не впаде, то вдруге не наважуся. Сенді почав сповзати, а потім полетів і закрутився, наче у вирі.

Я востаннє глянув на нього: витріщені очі, перекошений рот, болісна гримаса... І він покотився у високу траву по той бік огорожі. Я вже був на прямій — весь у синцях, захеканий, обдертий. Зате, як то кажуть, на коні, а не під ним.

Ден озирнувся й нагородив мене широкою посмішкою, піднісши вгору великого пальця.

1 Калбертстон — автор посібника для гри в бридж.